

Preuzeto iz elektronske pravne baze **Paragraf Lex**



Sve informacije o propisu nađite [OVDE](#)

ZAKON

O ENERGETICI

(*Sl. glasnik RS*, br. 145/2014, 95/2018 - dr. zakon, 40/2021, 35/2023 - dr. zakon, 62/2023 i 94/2024)

I UVODNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom uređuju se ciljevi energetske politike i način njenog ostvarivanja, uslovi za pouzdanu, sigurnu i kvalitetnu isporuku energije i energenata i uslovi za sigurno snabdevanje kupaca, zaštita kupaca energije i energenata, uslovi i način obavljanja energetske delatnosti, uslovi za izgradnju novih energetske objekata, osnove razvoja nuklearne energije, status i delokrug rada Agencije za energetiku Republike Srbije (u daljem tekstu: Agencija), način organizovanja i funkcionisanja tržišta električne energije, prirodnog gasa i nafte i derivata nafte, prava i obaveze učesnika na tržištu, uspostavljanje svojine na mrežama operatora sistema, kao i nadzor nad sprovođenjem ovog zakona.

Odredbe ovog zakona se, u odnosu na Autonomnu pokrajinu Kosovo i Metohija, tumače i primenjuju u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244 i Zakonom o ratifikaciji Ugovora o osnivanju Energetske zajednice.

Ovim zakonom uređuju se proizvodnja, distribucija i snabdevanje toplotnom energijom kao energetske delatnosti.

Značenje pojedinih izraza

Član 2

Pojedini izrazi koji se koriste u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

- 1) *agregiranje* podrazumeva objedinjavanje potrošnje i/ili proizvodnje električne energije većeg broja korisnika sistema radi kupovine, prodaje ili aukcija na tržištima električne energije;
- 2) *agregator* je pravno ili fizičko lice koji se bavi agregiranjem;
- 3) *aktivni kupac* je krajnji kupac ili grupa krajnjih kupaca koji zajednički deluju, koji koristi ili skladišti električnu energiju proizvedenu u okviru svojih objekata smeštenih u okviru određenih granica ili koji samostalno prodaje proizvedenu električnu energiju ili učestvuje u uslugama fleksibilnosti ili merama energetske efikasnosti, pri čemu ove aktivnosti ne predstavljaju njegovu osnovnu komercijalnu ili profesionalnu delatnost;
- 4) *Agencija za saradnju energetske regulatora* (u daljem tekstu: ACER) je telo za saradnju energetske regulatora na nivou Evropske Unije;

- 5) *bazno ulje* je osnovno ulje mineralnog, sintetičkog ili biljnog porekla koje se koristi za proizvodnju maziva i u industrijske svrhe;
- 6) *balansiranje* podrazumeva sve radnje i procese, u svim vremenskim okvirima, kroz koje operator prenosnog sistema obezbeđuje, u kontinuitetu, održavanje frekvencije sistema u okviru unapred definisanog opsega stabilnosti i usklađenost sa količinom rezervi neophodnih u pogledu zahtevanog kvaliteta;
- 7) *balansna energija* je energija koju koristi operator prenosnog sistema za sprovođenje balansiranja;
- 8) *balansna odgovornost na tržištu električne energije* je obaveza učesnika na tržištu da uravnoteže proizvodnju, potrošnju i ugovorenu kupovinu i prodaju električne energije u periodu za koji se utvrđuje balansno odstupanje i preuzmu finansijsku odgovornost za odstupanja;
- 9) *balansno odgovorna strana* je učesnik na tržištu koji je odgovoran za odstupanje svoje balansne grupe na tržištu električne energije;
- 10) *balansna odgovornost na tržištu prirodnog gasa* je obaveza učesnika na tržištu da uravnoteže količinu prirodnog gasa na ulazu u sistem i izlazu iz sistema u periodu za koji se utvrđuje balansno odstupanje i preuzmu finansijsku odgovornost za odstupanja;
- 11) *balansni kapacitet* je kapacitet koji pružalac usluge balansiranja učini raspoloživim operatoru prenosnog kapaciteta i za koji se obaveže da će ponuditi odgovarajući obim balansne energije operatoru prenosnog sistema tokom trajanja ugovora;
- 12) *bezbednost rada sistema* podrazumeva održavanje i upotrebu sistema na način kojim se ne ugrožavaju život i zdravlje ljudi i materijalna dobra;
- 13) *biogoriva* su tečna goriva za saobraćaj, proizvedena iz biomase;
- 14) *biomasa* je biorazgradivi deo proizvoda, otpada i ostataka biološkog porekla iz poljoprivrede (uključujući biljne i životinjske materije), šumarstva i povezanih industrija, uključujući ribarstvo i akvakulturu, kao i biorazgradivi deo otpada, uključujući industrijski i komunalni otpad biološkog porekla, u skladu sa propisima kojima se uređuje upravljanje otpadom;
- 15) *biometan* je gasovito gorivo dobijeno preradom, odnosno prečišćavanjem biogasa, koje se koristi za saobraćaj i za druge energetske svrhe;
- 16) *biotečnost* je tečno gorivo proizvedeno iz biomase, koje se koristi u energetske svrhe, osim za saobraćaj, uključujući proizvodnju električne energije i energije za grejanje i hlađenje;
- 17) *bruto finalna potrošnja energije* je ukupna finalna energija potrošena za energetske svrhe u industriji, transportu, domaćinstvima, javnim i komercijalnim delatnostima, poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu, uključujući sopstvenu potrošnju električne i toplotne energije u sektoru proizvodnje električne i toplotne energije i gubitke u prenosu i distribuciji električne i toplotne energije;
- 18) *vertikalno integrisano preduzeće* je energetski subjekt ili grupa energetskih subjekata gde isto lice ima pravo, direktno ili indirektno da sprovodi kontrolu i gde energetski subjekt ili grupa pored jedne od sledećih delatnosti: prenos električne energije i upravljanje prenosnim sistemom ili transport prirodnog gasa i upravljanje transportnim sistemom, distribucija električne energije i upravljanje distributivnim sistemom, distribucija i upravljanje distributivnim sistemom za prirodni gas, skladištenje i upravljanje skladištem prirodnog gasa obavlja i najmanje jednu od sledećih delatnosti: proizvodnju električne energije ili prirodnog gasa, snabdevanje električnom energijom ili prirodnim gasom ili javno snabdevanje prirodnim gasom;
- 19) *vrednost neisporučene električne energije* je procena najviše cene električne energije izražene u EUR/MWh koju su kupci spremni da plate kako bi izbegli prekid u snabdevanju;
- 20) *garantovani snabdevač* je snabdevač koji obezbeđuje javnu uslugu garantovanog snabdevanja;
- 21) *garantovano snabdevanje* je javna usluga kojom se osigurava pravo domaćinstava i malih kupaca na snabdevanje električnom energijom propisanih karakteristika na teritoriji Republike Srbije po razumnim, jasno uporedivim, transparentnim i nediskriminatornim cenama;
- 22) *derivati električne energije* su finansijski instrumenti kojima se učesnici na tržištu osiguravaju od naglih promena cena električne energije na tržištu, kada se takav instrument odnosi na električnu energiju;
- 23) *derivati nafte* su bezolovni motorni benzini, avionski benzini, mlazna goriva, gasna ulja, ulja za loženje, brodska goriva, tečni naftni gas i drugo;
- 24) *direktni gasovod* je cevovod koji povezuje proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa sa objektom izolovanog kupca i nije deo transportnog, odnosno distributivnog sistema;
- 25) *direktni vod* je elektroenergetski vod koji ili povezuje izolovano mesto proizvodnje sa izolovanim kupcem ili povezuje objekat proizvođača električne energije sa snabdevačem koji direktno snabdeva sopstvene prostorije, zavisna privredna društva i krajnje kupce;
- 26) *distribucija električne energije* je prenos električne energije preko distributivnog sistema radi isporuke električne energije krajnjim kupcima, a ne obuhvata snabdevanje električnom energijom;
- 27) *distribuirana proizvodnja* su objekti za proizvodnju električne energije priključeni na distributivni sistem;

- 28) *distribucija prirodnog gasa* je prenošenje prirodnog gasa preko distributivnog sistema radi isporuke prirodnog gasa krajnjim kupcima, odnosno drugom distributivnom sistemu, a ne obuhvata snabdevanje prirodnim gasom;
- 29) *distribucija toplotne energije* je prenošenje toplotne energije za daljinsko grejanje i/ili daljinsko hlađenje za više objekata ili industrijsku upotrebu pomoću pare, tople vode ili rashladnog fluida kroz distributivne sisteme;
- 30) *dovodni gasovod* je cevovod koji povezuje postrojenja za proizvodnju nafte ili prirodnog gasa sa objektima za preradu prirodnog gasa;
- 31) *država članica* je teritorija države Evropske unije u skladu sa članom 27. Ugovora o osnivanju Energetske zajednice;
- 32) *elektroenergetska kriza* je postojeća ili neposredna situacija u kojoj postoji značajna nestašica električne energije, određena propisima i planovima kojim se uređuje spremnost za rizike u elektroenergetskom sektoru, ili nemogućnost isporuke električne energije kupcima;
- 33) *energenti* su ugalj, prirodni gas, nafta, derivati nafte, uljni škriljci, obnovljivi i drugi izvori energije;
- 34) *energetska efikasnost* je odnos između ostvarenog rezultata, u uslugama, dobrima ili energiji i za to utrošene energije;
- 35) *energetska zajednica građana* je pravno lice osnovano na dobrovoljnom i otvorenom učešću i koja je pod stvarnom kontrolom članova zajednice, koji mogu biti fizička lica, jedinice lokalne samouprave, ili mala preduzeća, čiji je cilj obezbeđivanje ekonomskih, ekoloških ili socijalnih koristi svojim članovima ili akcionarima ili lokalnim zajednicama u kojima posluje, a ne ostvarivanje finansijske dobiti, i koja može učestvovati u proizvodnji električne energije, uključujući i onu iz obnovljivih izvora, snabdevanju, potrošnji, agregaciji, pružanju usluge skladištenja električne energije, energetske efikasnosti ili punjenja električnih vozila ili pružanja drugih usluga svojim članovima;
- 36) *energetski sistem* je elektroenergetski sistem, sistem prirodnog gasa, nafte ili derivata nafte i sistem daljinskog grejanja i hlađenja, koji se sastoji od energetskih objekata međusobno povezanih tako da čine jedinstven tehničko-tehnološki sistem;
- 37) *energetski subjekt* je pravno lice, odnosno preduzetnik, koje obavlja jednu ili više energetskih delatnosti iz člana 16. ovog zakona;
- 38) *energetski ugroženi kupac* je domaćinstvo koje zbog socijalnog statusa ili zdravstvenog stanja, u skladu sa ovim zakonom, ima pravo na snabdevanje pod posebnim uslovima;
- 39) *energija iz obnovljivih izvora* je energija iz obnovljivih nefosilnih izvora, odnosno hidroenergija, biomasa, energija vetra, solarna (toplotna i fotonaponska), biogas, deponijski gas, gas iz postrojenja za preradu kanalizacionih voda, geotermalna energija i dr.;
- 40) *energija* je električna energija i toplotna energija;
- 41) *zagušenje* je situacija u kojoj se ne može udovoljiti svim zahtevima učesnika na tržištu za trgovinu između zona trgovanja, jer bi znatno uticali na fizičke tokove na elementima mreže koji ne mogu prihvatiti te tokove;
- 42) *zajednički priključak* je priključak preko koga se priključuju dva ili više objekata;
- 43) *zona trgovanja* je najveće geografsko područje unutar koga učesnici na tržištu mogu razmenjivati energiju bez raspodele prenosnog kapaciteta;
- 44) *interkonektivni vod* je vod koji povezuje dve kontrolne oblasti ili zone trgovanja;
- 45) *interoperabilnost* u kontekstu naprednih brojila je sposobnost dve ili više energetskih ili komunikacionih mreža, sistema, uređaja, aplikacija ili komponenti da međusobno sarađuju radi razmene i korišćenja informacija u cilju obavljanja potrebnih funkcija;
- 46) *interkonektor* je elektroenergetski vod, gasovod, naftovod, odnosno produktovod koji prelazi granicu između država radi povezivanja njihovih sistema, kao i oprema koja se koristi za povezivanje energetskih sistema;
- 47) *informacija o obračunu* je informacija prikazana na računu krajnjeg kupca električne energije, osim zahteva za plaćanje;
- 48) *isporuka* je fizička predaja energije, odnosno energenta iz objekta energetskog subjekta ili proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa u objekat drugog energetskog subjekta ili krajnjeg kupca;
- 49) *isporuka električne energije* je fizička predaja električne energije u mrežu ili njeno preuzimanje iz mreže;
- 50) *istovremena elektroenergetska kriza* je elektroenergetska kriza koja u isto vreme utiče na više od jedne države;
- 51) *javni snabdevač prirodnim gasom* je energetski subjekt koji obavlja energetske delatnosti javnog snabdevanja prirodnim gasom;
- 52) *javno snabdevanje prirodnim gasom* je prodaja prirodnog gasa domaćinstvima i malim kupcima po regulisanim cenama;
- 53) *konvencionalno brojilo* je analogno ili elektronsko brojilo bez mogućnosti prenosa i primanja podataka;
- 54) *kontrola energetskog subjekta* podrazumeva pravo ili mogućnost jednog lica da samostalno ili sa drugim licima koja sa njim zajednički deluju, vrši odlučujući uticaj na poslovanje drugog lica putem a) učešća u osnovnom kapitalu ili prava korišćenja celokupne ili dela imovine, b) ugovora ili prava na imenovanje većine direktora, odnosno članova nadzornog odbora ili glasanje i odluke tih organa;

- 55) *kontrolna oblast* je usaglašen deo međusobno povezanog sistema, kojim upravlja jedan operator sistema i obuhvata povezana fizičku potrošnju i/ili proizvodne jedinice ako ih ima;
- 56) *kontratrgovina* je razmena između zona trgovanja koju su pokrenuli operatori sistema između dve zone trgovanja radi smanjenja fizičkog zagušenja;
- 57) *korisnik sistema električne energije* je proizvođač električne energije, krajnji kupac čiji je objekat priključen na sistem, skladištar, agregator, snabdevač, snabdevač na veliko električnom energijom i drugi operator sistema;
- 58) *korisnik sistema prirodnog gasa* je proizvođač, krajnji kupac čiji je objekat priključen na sistem, snabdevač, javni snabdevač, odnosno snabdevač na veliko prirodnim gasom, drugi operator sistema, kao i operator skladišta;
- 59) *koordinaciona grupa za sigurnost snabdevanja* je grupa osnovana na nivou Energetske zajednice, saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, osnovana da prati, koordinira, razmenjuje iskustva u vezi sa sigurnošću snabdevanja i razvija sveobuhvatnu analizu rizika;
- 60) *krajnji kupac* je pravno ili fizičko lice ili preduzetnik koji kupuje električnu energiju ili prirodni gas za svoje potrebe;
- 61) *krajnji kupac toplotne energije* je pravno ili fizičko lice ili preduzetnik koji kupuje toplotnu energiju za svoje potrebe;
- 62) *krizni koordinator* je lice, grupa, odnosno tim sastavljen od stručnih lica ili institucija iz oblasti električne energije, zaduženo za prikupljanje, objedinjavanje i koordinaciju protoka informacija tokom elektroenergetske krize;
- 63) *kritični element mreže* je element mreže bilo unutar zone trgovanja ili između zona trgovanja koji je uzet u obzir u postupku proračuna kapaciteta, ograničavajući količinu električne energije koja se može razmenjivati;
- 64) *kupac iz kategorije domaćinstvo* je krajnji kupac koji kupuje električnu energiju ili prirodni gas za potrošnju svog domaćinstva isključujući obavljanje komercijalnih ili profesionalnih delatnosti;
- 65) *kupac* je krajnji kupac ili kupac na veliko;
- 66) *kupac na veliko* je pravno ili fizičko lice koje kupuje energiju ili energent radi dalje preprodaje unutar ili izvan sistem u kojem je to lice osnovano;
- 67) *kupac-proizvođač* je krajnji kupac koji je na unutrašnje instalacije priključio sopstveni objekat za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije, pri čemu se proizvedena električna energija koristi za snabdevanje sopstvene potrošnje, a višak proizvedene električne energije predaje u prenosni sistem, distributivni sistem, odnosno zatvoreni distributivni sistem;
- 68) *kupac električne energije koje nije domaćinstvo* je fizičko ili pravno lice ili preduzetnik koje kupuje električnu energiju koja nije za sopstvene potrebe u domaćinstvu, uključujući proizvođače, industrijske kupce, privredne subjekte i snabdevače na veliko električnom energijom;
- 69) *lajnpak (line-pack)* je aktuelna količina prirodnog gasa koja se pod pritiskom skladišti u gasovodu (transportnom, odnosno distributivnom sistemu), koja se kratkoročno može koristiti za održavanje sigurnosti rada i balansiranje sistema u okviru dozvoljenog opsega promene pritiska;
- 70) *licenca* je akt kojim se utvrđuje ispunjenost uslova za obavljanje energetske delatnosti propisanih ovim zakonom;
- 71) *mali kupci električne energije* su mikropreduzeća, mala preduzeća i preduzetnici koji ispunjavaju kriterijume za razvrstavanje u mikro i mala preduzeća u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo;
- 72) *mali kupci prirodnog gasa* su krajnji kupci čija je godišnja potrošnja energije isporučene iz prirodnog gasa do 1.026.000 kWh i čiji su svi objekti priključeni na distributivni sistem prirodnog gasa;
- 73) *malo preduzeće* je preduzeće koje je razvrstano kao malo u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo;
- 74) *međusobno povezani sistem* je nekoliko prenosnih i distributivnih sistema električne energije koji su međusobno povezani posredstvom jednog ili više interkonektora;
- 75) *merni uređaj za električnu energiju* je brojilo električne energije, naponski i strujni merni transformator i ostala pomoćna oprema koja je u funkciji merenja električne energije;
- 76) *mesto vezivanja priključka* je tačka u kojoj se priključak povezuje sa postojećim ili budućim elektroenergetskim objektom u sistemu;
- 77) *mesto priključenja objekta korisnika sistema* je mesto razgraničenja instalacija objekta korisnika i elektroenergetskog objekta operatora sistema;
- 78) *mesto za punjenje* je standardizovani električni uređaj koji je sposoban da puni u datom trenutku jedno električno vozilo ili mesto zamene baterije jednog električnog vozila;
- 79) *mehanizam za obezbeđenje kapaciteta* je privremena mera kojom se obezbeđuje postizanje potrebnog nivoa adekvatnosti resursa plaćanjem za dostupnost resursa, isključujući mere povezane sa pomoćnim uslugama ili upravljanjem zagušenjima;
- 80) *mikropreduzeće* je preduzeće koje je razvrstano kao mikropreduzeće u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo;

- 81) *model OPS-OPS* je model za razmenu usluge balansiranja po kome pružalac usluge balansiranja pruža uslugu balansiranja operatoru prenosnog sistema na čiji sistem je priključen, a koji potom tu uslugu pruža operatoru prenosnog sistema koji uslugu zahteva;
- 82) *motorna goriva* su bezolovni motorni benzini, avionski benzini, mlazna goriva, gasna ulja, brodska goriva, auto gas, biogoriva, komprimovani prirodni gas, utečnjeni prirodni gas, vodonik i drugo, a u skladu sa propisima kojima se definišu njihovi tehnički i drugi zahtevi i namena;
- 83) *nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora* je određeno Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice između Evropske Zajednice i Republike Albanije, Republike Bugarske, Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Crne Gore, Rumunije, Republike Srbije i Privremene misije Ujedinjenih nacija na Kosovu u skladu sa Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija ("Službeni glasnik RS", broj 62/06 - u daljem tekstu: Ugovor o osnivanju Energetske zajednice) i odlukama Ministarskog saveta Energetske zajednice do pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji;
- 84) *nadležni organ* je imenovano nacionalno vladino ili regulatorno telo odgovorno za upravljanje rizicima u elektroenergetskom sektoru saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora;
- 85) *najbolje dostupne tehnike*, u kontekstu zaštite podataka i bezbednosti u okruženju naprednih brojlara električne energije, su najefikasnije, najnaprednije i najpogodnije tehnike koje daju osnov za poštovanje primenljivih pravila za zaštitu podataka i bezbednosti;
- 86) *naknada za raskid ugovora* je naknada ili novčana kazna koju snabdevači ili učesnici na tržištu električne energije koji se bave agregiranjem, nameću kupcima za raskid ugovora o snabdevanju električnom energijom ili uslugama;
- 87) *naknada u vezi sa promenom* je naknada ili novčana kazna za promenu snabdevača ili učesnika na tržištu električne energije koji se bavi agregiranjem, uključujući naknade za raskid ugovora, koje snabdevači, učesnici na tržištu koji se bave agregiranjem ili operatori sistema direktno ili indirektno nameću kupcima;
- 88) *namešavanje biogoriva* je dodavanje biogoriva gorivima naftnog porekla u propisanom sadržaju;
- 89) *namešavanje biotečnosti* je dodavanje biotečnosti gorivima naftnog porekla u propisanom sadržaju;
- 90) *napredni merni sistem ("smart metering system")* je elektronski sistem koji uključuje napredne merne uređaje za merenje protoka energije i prirodnog gasa, podsisteme za prenos, skladištenje, obradu i analizu podataka o energiji ili prirodnom gasu, kao i centralni upravljački podsistem koji omogućava dvosmernu komunikaciju sa naprednim mernim uređajima koristeći neki oblik elektronske komunikacije;
- 91) *nedostajuća infrastruktura* je infrastruktura koju je, pored priključka, neophodno izgraditi radi priključenja objekta krajnjeg kupca, objekta za proizvodnju električne energije i objekta za skladištenje električne energije i koja će nakon izgradnje postati deo sistema na koji se vrši priključenje;
- 92) *nezavisni agregator* je agregator koji nije povezan sa snabdevačem kupca;
- 93) *neprekidni kapacitet* je kapacitet prirodnog gasa koji operator transportnog sistema garantuje korisniku sistema u ugovorenom obimu;
- 94) *nestandardne usluge operatora sistema* su usluge koje operator sistema pruža na zahtev korisnika sistema odnosno drugog lica ili usluge u cilju otklanjanja posledica postupanja korisnika sistema suprotno propisima, a koje nisu obuhvaćene kroz cenu pristupa sistemu ili kroz troškove priključenja;
- 95) *netržišna mera u oblasti električne energije* je svaka mera na strani ponude ili potražnje koja odstupa od tržišnih pravila ili komercijalnih ugovora, čija je svrha ublažavanje energetske krize;
- 96) *nefrekventna pomoćna usluga* je usluga koju koristi operator prenosnog sistema ili operator distributivnog sistema za regulaciju napona u stacionarnom stanju, mogućnost beznaponskog pokretanja i mogućnost ostvrskog rada dela sistema;
- 97) *novi infrastrukturni objekti* su objekti koji nisu izgrađeni do dana stupanja na snagu ovog zakona;
- 98) *novi interkonektivni dalekovod* je interkonektivni dalekovod koji nije dovršen do 1. jula 2007. godine;
- 99) *nominovani operator tržišta električne energije*, (u daljem tekstu: Nemo) je operator tržišta koji je određen za sprovođenje spajanja tržišta za dan unapred i unutardnevnog organizovanog tržišta električne energije sa susednim organizovanim tržištima električne energije;
- 100) *objekat za skladištenje energije* u elektroenergetskom sistemu je objekat u kome se skladišti energija;
- 101) *obračunski interval* je vremenska jedinica za obračun odstupanja balansno odgovornih strana na tržištu električne energije;
- 102) *operativno ograničenje* je privremeno smanjenje aktivne snage u mestu priključenja, definisano u postupku priključenja, u cilju obezbeđivanja sigurnog rada prenosnog sistema;
- 103) *operator distributivnog sistema električne energije* je energetski subjekt koji obavlja delatnost distribucije električne energije i upravljanja distributivnim sistemom električne energije, odgovoran je za rad, održavanje i razvoj distributivnog sistema na određenom području, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za obezbeđenje dugoročne sposobnosti sistema da ispuni potrebe za distribucijom električne energije na ekonomski opravdan način;

104) *operator distributivnog sistema prirodnog gasa* je energetska subjekt koji obavlja delatnost distribucije prirodnog gasa i upravljanja distributivnim sistemom za prirodni gas i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj distributivnog sistema na određenom području, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za obezbeđenje dugoročne sposobnosti sistema da ispuni potrebe za distribucijom prirodnog gasa na ekonomski opravdan način;

105) *operator prenosnog sistema električne energije* je energetska subjekt koji obavlja delatnost prenosa i upravljanja prenosnim sistemom električne energije i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj prenosnog sistema na području Republike Srbije, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za obezbeđenje dugoročne sposobnosti sistema da ispuni potrebe za prenosom električne energije na ekonomski opravdan način;

106) *operator sistema* je operator prenosnog sistema električne energije, operator distributivnog sistema električne energije, operator zatvorenog distributivnog sistema električne energije, operator transportnog sistema prirodnog gasa, operator distributivnog sistema prirodnog gasa i operator skladišta prirodnog gasa;

107) *operator skladišta prirodnog gasa* je energetska subjekt koji obavlja delatnost skladištenja i upravljanja skladištem prirodnog gasa i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj skladišta prirodnog gasa;

108) *operator transportnog sistema prirodnog gasa* je energetska subjekt koji obavlja delatnost transporta prirodnog gasa i upravljanja transportnim sistemom za prirodni gas i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj transportnog sistema na određenom području, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za obezbeđenje dugoročne sposobnosti sistema da ispuni potrebe za transportom prirodnog gasa na ekonomski opravdan način;

109) *operator tržišta* je energetska subjekt koji pruža uslugu kojom se ponude električne energije za prodaju povezuju sa ponudama za njenu kupovinu;

110) *oprema pod pritiskom* su gasovodi, naftovodi, produktovodi, parni i vrelovodni kotlovi, posude pod pritiskom i druga oprema pod pritiskom utvrđena posebnim tehničkim propisima;

111) *organizovano tržište električne energije* je institucionalno uređen odnos između ponude i potražnje učesnika na tržištu električne energije sa unapred određenim standardizovanim produktima i fizičkom isporukom, na vremenskom okviru dan unapred i unutar dana;

112) *pametna gasovodna mreža* je gasovodna mreža u sklopu koje se, u skladu s potrebama potrošača i zahtevima u pogledu kvaliteta gasa, primenjuju inovativna i digitalna rešenja za ekonomski opravdanu integraciju niskougličnih gasova, a posebno gasova iz obnovljivih izvora, radi smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte povezane sa potrošnjom gasa, povećavanja udela gasova iz obnovljivih izvora i niskougličnih gasova i povezivanja s drugim energentima i sektorima, uključujući i nadogradnju opreme i instalacija radi stvaranja uslova za integraciju niskougličnih gasova, a posebno gasova iz obnovljivih izvora;

113) *područje utvrđivanja cene poravnanja* je područje unutar kojeg se obračunava cena poravnanja za balansno odstupanje;

114) *pomoćne usluge* su usluge potrebne za rad prenosnog ili distributivnog sistema i obuhvataju pomoćne usluge za potrebe balansiranja i nefrekventne pomoćne usluge, ali ne uključuje upravljanje zagušenjima;

115) *posebni proizvod za balansiranje* je proizvod za balansiranje koji se razlikuje od standardnog proizvoda za balansiranje;

116) *potpuno integrisane mrežne komponente* su mrežne komponente koje su integrisane u sistem za prenos ili distribuciju električne energije, uključujući objekte za skladištenje, i koje se koriste isključivo u svrhu obezbeđivanja sigurnog i pouzdanog rada sistema za prenos ili distribuciju električne energije, a ne mogu da budu deo tržišnog mehanizma za balansiranje ili upravljanje zagušenjima;

117) *potpuno snabdevanje* je prodaja električne energije ili prirodnog gasa kod koje količina električne energije ili prirodnog gasa za obračunski period nije utvrđena ugovorom o snabdevanju, već krajnji kupac ima pravo da odredi količinu, na osnovu ostvarene potrošnje na mestu primopredaje;

118) *prekidni kapacitet* je kapacitet koji operator transportnog sistema može prekinuti u skladu sa uslovima predviđenim u ugovoru o transportu;

119) *prenos električne energije* je prenos električne energije preko povezanih sistema visokih napona radi isporuke krajnjim kupcima ili distributivnim sistemima, a ne obuhvata snabdevanje;

120) *prenosni kapacitet između zona trgovanja* je sposobnost međusobno povezanih sistema da omoguće prenos električne energije između zona trgovanja;

121) *pretkvalifikacioni postupak* je postupak za proveru usaglašenosti pružaoca usluge balansiranja sa zahtevima koje utvrde operatori prenosnih sistema;

122) *priključak na sistem* je skup vodova, opreme i uređaja uključujući mernu opremu, merno mesto, kojima se instalacija objekta energetskog subjekta, proizvođača ili krajnjeg kupca, fizički povezuje sa prenosnim, odnosno distributivnim sistemom električne energije od mesta priključenja do mesta vezivanja;

123) *priključak na transportni, odnosno distributivni sistem prirodnog gasa* je skup cevovoda, opreme i uređaja uključujući mernu opremu i merno mesto, kojima se instalacija objekta energetskog subjekta, proizvođača ili krajnjeg kupca, fizički povezuje sa transportnim, odnosno distributivnim sistemom prirodnog gasa;

- 124) *prioritetno dispečiranje* je dispečiranje elektrana na osnovu kriterijuma koji se razlikuju od ekonomskog redosleda ponuda, kojim se daje prednost dispečiranju posebnih proizvodnih tehnologija;
- 125) *prirodni gas* je gas koji se prvenstveno sastoji od metana, uključujući biometan ili druge vrste gasa, koji se tehnički i bezbedno može preuzeti i prenositi kroz sistem za prirodni gas;
- 126) *pristup sistemu* je pravo na korišćenje sistema radi prenosa, odnosno transporta, distribucije, preuzimanja i predaje ugovorene količine električne energije, prirodnog gasa, nafte i derivata nafte u ugovoreno vreme pod propisanim i javno objavljenim uslovima na principu nediskriminacije;
- 127) *proizvodna jedinica* je generator električne energije koji pripada proizvodnom objektu;
- 128) *proizvodni objekat za električnu energiju* je objekat u kojem se primarna energija pretvara u električnu energiju, a koji se sastoji od jednog ili više modula za proizvodnju električne energije priključenih na mrežu;
- 129) *proizvođač električne energije* je fizičko ili pravno lice ili preduzetnik koje proizvodi električnu energiju;
- 130) *pružalac usluge balansiranja* je učesnik na tržištu koji pruža balansnu energiju i balansni kapacitet operatoru prenosnog sistema;
- 131) *rano upozorenje* je pružanje konkretnih, ozbiljnih i pouzdanih informacija koje ukazuju na mogućnost značajnog pogoršanja situacije u snabdevanju električnom energijom i do energetske krize;
- 132) *raspodela kapaciteta* je raspodela prenosnog kapaciteta između zona trgovanja;
- 133) *region za proračun kapaciteta* je geografska oblast u kojoj se primenjuje koordinisani proračun prenosnog kapaciteta;
- 134) *region za rad sistema* je region koji obuhvata operatore prenosnih sistema, zone trgovanja, granice zona trgovanja, najmanje jedan region za proračun kapaciteta odnosno region za koordinaciju isključenja, a određuje se na osnovu topologije mreže, te stepena međusobne povezanosti i međuzavisnosti;
- 135) *regionalni koordinacioni centar* je društvo koje dopunjuje ulogu operatora prenosnih sistema obavljajući poslove od regionalnog značaja u regionu za rad sistema u kome je uspostavljen i saraduje sa regionalnim koordinacionim centrima u cilju unapređenja sigurnosti i koordinacije rada prenosnih sistema;
- 136) *regulatorna tela* su nezavisna regulatorna tela za energetiku drugih država sa regulatornim nadležnostima;
- 137) *redispečing* je mera, uključujući ograničavanje isporuke električne energije, koju aktivira jedan ili više operatora prenosnih sistema ili operatora distributivnih sistema promenom proizvodnog obrasca, obrasca potrošnje, ili oboje, kako bi se promenili fizički tokovi u elektroenergetskom sistemu i smanjilo fizičko zagušenje ili na neki drugi način garantovala sigurnost sistema;
- 138) *rezervni kapacitet* je količina rezervi za održavanje frekvencije, rezervi za ponovno uspostavljanje frekvencije, ili zamenske rezerve koje moraju biti dostupne prenosnom sistemu;
- 139) *samostalni dispečerski model* je model planiranja i angažovanja u kojem se planovi proizvodnje i potrošnje, angažovanje proizvodnih i potrošačkih elektroenergetskih objekata određuju od strane korisnika elektroenergetskih objekata, odnosno njihovih predstavnika;
- 140) *sigurnost snabdevanja* je obezbeđivanje potrebnih količina električne energije i prirodnog gasa, sposobnost prenosnih, transportnih i distributivnih sistema da garantuju snabdevanje kupcima sa jasno utvrđenim nivoom kvaliteta;
- 141) *skladištenje električne energije u elektroenergetskom sistemu* je, odlaganje konačne upotrebe električne energije do određenog trenutka nakon proizvodnje, ili pretvaranje električne energije u oblik energije koji se može skladištiti, skladištenje takve energije i naknadno pretvaranje te energije u električnu energiju ili njena upotreba u obliku drugog energenta;
- 142) *skoro u realnom vremenu*, u kontekstu naprednih brojlila, je kratak vremenski period, obično u sekundama, do perioda obračuna odstupanja na tržištu električne energije;
- 143) *snabdevanje električnom energijom* je prodaja električne energije, kupcima za njihove potrebe ili radi preprodaje;
- 144) *snabdevanje na veliko električnom energijom* je prodaja električne energije kupcima, uključujući preprodaju, osim prodaje krajnjim kupcima;
- 145) *snabdevanje prirodnim gasom* je prodaja prirodnog gasa kupcima za njihove potrebe ili radi preprodaje;
- 146) *snabdevanje na veliko prirodnim gasom* je prodaja prirodnog gasa kupcima, uključujući i dalju prodaju osim prodaje krajnjim kupcima;
- 147) *snabdevanje toplotnom energijom* je prodaja toplotne energije krajnjim kupcima po ceni određenoj u skladu sa metodologijom iz člana 362. ovog zakona;
- 148) *sopstvena potrošnja operatora prenosnog, transportnog, distributivnog, zatvorenog distributivnog sistema i skladišta prirodnog gasa* je potrošnja električne energije, odnosno prirodnog gasa, neophodna za rad sistema;
- 149) *sopstvene potrebe za derivatima nafte* su potrebe ili aktivnosti koje u bilo kom koraku njihove realizacije nisu namenjene prodaji derivata nafte ili vršenju usluga trećim licima, već za sopstvenu potrošnju;

150) *standardne usluge operatora sistema* su usluge koje operator pruža kupcima i korisnicima sistema, a koje se naplaćuju kroz cenu pristupa sistemu ili kroz troškove priključenja;

151) *standardni proizvod za balansiranje* je usaglašeni proizvod za balansiranje koji su svi operatori prenosnih sistema definisali u svrhu razmene usluga balansiranja;

152) *strukturno zagušenje* je zagušenje u prenosnom sistemu koje se može nedvosmisleno definisati, koje je predvidivo, geografski stabilno tokom vremena i često se ponavlja u uslovima normalnog rada prenosnog sistema;

153) *toplotna energija* je unutrašnja (termička) energija vrele vode, tople vode ili pare ili rashladnog fluida, koja se koristi za zagrevanje ili hlađenje prostora, zagrevanje potrošne tople vode ili za potrebe tehnoloških procesa;

154) *transport nafte i derivata nafte drugim oblicima transporta* je transport nafte, odnosno derivata nafte svim oblicima transporta osim naftovodom, odnosno produktovodom;

155) *transport nafte naftovodima i derivata nafte produktovodima* je preuzimanje, cevovodni transport i predaja ugovorene količine nafte i derivata nafte pod propisanim i javno objavljenim uslovima na principu nediskriminacije;

156) *transport prirodnog gasa* je prenošenje prirodnog gasa transportnim sistemom do krajnjih kupaca ili drugog transportnog sistema, distributivnih sistema ili skladišta prirodnog gasa, a ne obuhvata snabdevanje;

157) *treće zemlje* su zemlje koji nisu države članice Evropske unije niti potpisnice Ugovora o osnivanju Energetske zajednice;

158) *trgovina van stanica* za snabdevanje prevoznih sredstava uljima za loženje, biotečnostima, tečnim naftnim gasom, komprimovanim i utečnjenim prirodnim gasom koji se koriste kao energetska goriva i gorivima za snabdevanje sportskih aviona je trgovina na malo;

159) *trgovina gorivima za plovila* je trgovina na veliko i obuhvata snabdevanje tečnim gorivom brodova i tehničkih plovih objekata u skladu sa propisima kojima se uređuju unutrašnja plovidba i luke i propisima o transportu opasnog tereta;

160) *trgovina motornim i drugim gorivima na stanicama za snabdevanje prevoznih sredstava* je trgovina na malo;

161) *trgovina naftom, derivatima nafte, biogorivima, biotečnostima, komprimovanim prirodnim gasom, utečnjenim prirodnim gasom i vodonikom* je trgovina na veliko i obuhvata kupovinu, odnosno uvoz radi dalje prodaje, odnosno izvoza ili korišćenje u poslovne svrhe;

162) *tržišta električne energije* su tržišta koja uključuju bilateralno i organizovano tržište električne energije, tržišta kapacitetima, balansno tržište i tržište pomoćnih usluga u svim vremenskim okvirima uključujući terminska tržišta, tržišta za dan unapred i unutardnevna tržišta;

163) *ugovor o snabdevanju električnom energijom* je ugovor kojim se uređuje snabdevanje električnom energijom, koji ne uključuje derivate električne energije;

164) *ugovor o promenljivoj ceni električne energije* je ugovor o snabdevanju električnom energijom između snabdevača i krajnjeg kupca koji odražava promene cena na organizovanom tržištu, uključujući tržišta za dan unapred i unutardnevna tržišta, u intervalima koji su najmanje jednaki intervalima određivanja cena na tom tržištu;

165) *ugovor "uzmi ili plati"* je ugovor kojim se snabdevač obavezuje da isporuči ugovorene količine prirodnog gasa, a kupac da plati te količine bez obzira da li ih je preuzeo, delom plati u ugovorenom obračunskom periodu sa pravom da ga preuzme u nekom narednom obračunskom periodu uz obavezu da plati preostali iznos nakon preuzimanja;

166) *ugovorno zagušenje* je stanje u transportnom sistemu kada obim zahteva za neprekidnim kapacitetima prevazilazi kapacitet transportnog sistema prirodnog gasa;

167) *usaglašeni neto kapacitet prenosa* je metoda proračuna kapaciteta na osnovu principa procene i utvrđivanja unapred (ex ante) najveće razmene električne energije između susednih zona trgovanja;

168) *učesnik na tržištu električne energije* je fizičko ili pravno lice ili preduzetnik koje kupuje, prodaje, proizvodi električnu energiju, koje se bavi agregiranjem ili pružanjem usluge upravljanja potrošnjom ili skladišti električnu energiju, uključujući i davanje naloga za trgovinu, na jednom ili više tržišta električne energije pored ostalog i na balasnim tržištima;

169) *upravljanje potrošnjom* je promena potrošnje električne energije kod krajnjih kupaca u odnosu na njihov uobičajen ili trenutni obrazac potrošnje kao odgovor na tržišne signale, uključujući i kao odgovor na vremenski promenljive cene električne energije ili podsticajna plaćanja, ili kao odgovor na prihvatanje ponude krajnjeg kupca da smanji potrošnju električne energije ili da je poveća po ceni na organizovanom tržištu bilo samostalno ili putem agregiranja;

170) *fizičko zagušenje* je stanje kada stepen potražnje za stvarnom isporukom prirodnog gasa premašuje kapacitet sistema za prirodni gas u određenom vremenskom trenutku;

171) *fleksibilnost* je sposobnost elektroenergetskog objekta, odnosno sistema da se kroz odgovarajući tržišni mehanizam prilagodi isporuka električne energije u cilju održavanja ključnih radnih veličina u propisanom opsegu, uzimajući u obzir i kriterijume sigurnosti i stabilnosti;

172) *horizontalno integrisano preduzeće* je energetska subjekt koji pored jedne od energetske delatnosti u oblasti električne energije, odnosno prirodnog gasa obavlja i najmanje jednu od delatnosti koja nije u oblasti električne energije, odnosno prirodnog gasa;

173) *cena poravnanja za balansno odstupanje* je cena koja može biti pozitivna, jednaka nuli ili negativna u svakom periodu obračuna odstupanja za balansno odstupanje u bilo kom smeru;

174) *centralni registar opreme pod pritiskom* je jedinstveni elektronski informacijski sistem ministarstva nadležnog za poslove energetike sa podacima o pojedinačnoj opremi pod pritiskom visokog nivoa opasnosti.

Svi izrazi u ovom zakonu upotrebljeni u muškom rodu podrazumevaju se i u ženskom rodu i obrnuto.

II ENERGETSKA POLITIKA I PLANIRANJE RAZVOJA ENERGETIKE

Ciljevi energetske politike

Član 3

Energetska politika Republike Srbije obuhvata mere i aktivnosti koje se preduzimaju radi ostvarivanja dugoročnih ciljeva i to:

- 1) pouzdanog, sigurnog i kvalitetnog snabdevanja energijom i energentima;
- 2) adekvatnog nivoa proizvodnje električne energije i kapaciteta prenosnog sistema;
- 3) stvaranja uslova za pouzdan i bezbedan rad i održivi razvoj energetskih sistema;
- 4) konkurentnosti na tržištu energije na načelima nediskriminacije, javnosti i transparentnosti;
- 5) obezbeđivanja uslova za unapređenje energetske efikasnosti u obavljanju energetskih delatnosti i potrošnji energije;
- 6) stvaranja ekonomskih, privrednih i finansijskih uslova za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije i kombinovanu proizvodnju električne i toplotne energije;
- 7) stvaranja regulatornih, ekonomskih i privrednih uslova za unapređenje efikasnosti u upravljanju elektroenergetskim sistemima, posebno imajući u vidu razvoj distribuirane proizvodnje električne energije, razvoj distribuiranih skladišnih kapaciteta električne energije, uvođenje sistema za upravljanje potrošnjom i uvođenje koncepta naprednih mreža;
- 8) stvaranje uslova za korišćenje novih izvora energije;
- 9) raznovrsnosti u proizvodnji električne energije;
- 10) unapređenja zaštite životne sredine u svim oblastima energetskih delatnosti;
- 11) stvaranja uslova za investiranje u energetiku;
- 12) zaštite kupaca energije i energenata;
- 13) povezivanja energetskog sistema Republike Srbije sa energetskim sistemima drugih država;
- 14) razvoja tržišta električne energije i prirodnog gasa i njihovog povezivanja sa regionalnim i pan-evropskim tržištem.

Energetska politika bliže se razrađuje i sprovodi Strategijom razvoja energetike Republike Srbije (u daljem tekstu: Strategija), Programom ostvarivanja Strategije (u daljem tekstu: Program) i Energetskim bilansom Republike Srbije (u daljem tekstu: Energetski bilans).

Vlada u skladu sa Strategijom i Programom donosi nacionalne akcione planove kojima se bliže utvrđuju razvojni ciljevi i mere za njihovo ostvarivanje.

Mere i aktivnosti koje se preduzimaju radi ostvarivanja dugoročnih ciljeva iz stava 1. ovog člana moraju biti nediskriminatorne, zasnovane na načelima slobodnog tržišta, ne mogu neopravdano stvarati dodatne obaveze učesnicima na tržištu električne energije i moraju biti opravdane u smislu njihovog ekonomskog i socijalnog efekta na krajnje kupce.

Strategija

Član 4

Strategija je osnovni akt kojim se utvrđuje energetska politika i planira razvoj u sektoru energetike.

Strategijom se određuju:

- 1) dugoročni ciljevi za razvoj proizvodnih kapaciteta koji su u funkciji sigurnosti snabdevanja, uvažavajući tehnološke, ekonomske i kriterijume zaštite životne sredine;
- 1a) projekcije energetskog razvoja i dugoročni energetski bilansi;
- 2) pravci razvoja prenosnog i distributivnog sistema električne energije;
- 3) pravci razvoja transportnog i distributivnog sistema prirodnog gasa i podzemnih skladišta prirodnog gasa;
- 4) pravci razvoja tržišta električne energije i prirodnog gasa;
- 5) pravci razvoja sistema daljinskog grejanja;

6) izvori i način obezbeđivanja potrebnih količina energije i energenata;

7) pravci razvoja korišćenja energije iz obnovljivih i novih izvora i unapređenja energetske efikasnosti;

8) pravci razvoja neiskorišćenih elektroenergetskih potencijala, efikasnog upravljanja elektroenergetskim sistemima koji se mogu ostvariti uvođenjem distribuiranih skladišnih i proizvodnih kapaciteta električne energije, uvođenjem upravljanja potrošnjom prateći kretanje tržišta električne energije i uvođenjem koncepta naprednih mreža, upravljajući optimalno tokovima snaga u prenosnom i distributivnom sistemu;

9) drugi elementi od značaja za ostvarivanje ciljeva energetske politike.

Strategiju donosi Narodna skupština Republike Srbije (u daljem tekstu: Narodna skupština) na predlog Vlade za period od najmanje 15 godina.

Vlada prati ostvarenje Strategije.

Strategija se usklađuje sa dokumentima koji se odnose na privredni razvoj Republike Srbije i strateškim i planskim dokumentima Republike Srbije i sadrži analizu ostvarenja ciljeva utvrđenih Strategijom za prethodni period.

Strategija se objavljuje u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Program

Član 5

Programom se utvrđuju uslovi, način, dinamika i mere za ostvarivanje Strategije.

Program donosi Vlada, za period od tri godine na predlog Ministarstva nadležnog za poslove energetike (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Predlog dela Programa za teritoriju autonomne pokrajine nadležni organ autonomne pokrajine, na zahtev Ministarstva, dostavlja u roku od 30 dana od dana dostavljanja zahteva.

Energetski subjekti, Agencija i jedinice lokalne samouprave na zahtev Ministarstva, odnosno nadležnog organa autonomne pokrajine, dužni su da dostave podatke za izradu Programa u roku od 30 dana od dana dostavljanja zahteva.

Autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave donose planove razvoja energetike kojima se utvrđuju potrebe za energijom na svom području, kao i uslovi i način obezbeđivanja neophodnih energetske kapaciteta u skladu sa Strategijom i Programom.

Energetski subjekti, na zahtev nadležnih organa jedinice lokalne samouprave, dužni su da podatke za izradu planova razvoja iz stava 1. ovog člana dostave jedinici lokalne samouprave, u roku od 30 dana od dana dostavljanja i posebno definišu karte zona toplifikacije u skladu sa urbanističkim razvojem grada/opštine.

Član 6

Program sadrži:

1) energetske objekte koje je neophodno izgraditi i rekonstruisati radi sigurnosti snabdevanja ili zaštite životne sredine i koncesije koje će se ponuditi za izgradnju energetske objekata i rokove za njihovo sprovođenje;

2) procenu finansijskih sredstava i izvora finansiranja;

3) obim korišćenja obnovljivih i novih izvora energije u ukupnoj proizvodnji energije;

4) mere kojima se obezbeđuje da propisi koji se odnose na postupke izdavanja odobrenja, dozvola i licenciranja koji se primenjuju na objekte za proizvodnju električne energije, odnosno energije za grejanje i hlađenje iz obnovljivih izvora energije, kao i na pripadajuće prenosne i distributivne mreže i postupak pretvaranja biomase u biogoriva ili druge energetske proizvode, budu jednostavni, jasni, dostupni i transparentni;

5) korišćenje savremenih tehnologija za proizvodnju energije i energenata;

6) mere za stimulisanje investiranja u energetske sektor;

7) korišćenje naprednih tehnologija za upravljanje elektroenergetskim sistemom;

8) mere za unapređenje energetske efikasnosti;

9) mere za zaštitu životne sredine;

10) druge elemente od značaja za ostvarivanje Strategije.

Član 7

U cilju realizacije dugoročnih ciljeva za razvoj proizvodnih objekata koji su u funkciji sigurnosti snabdevanja utvrđenih Strategijom i Programom, mogu se zaključiti dugoročni ugovori o prodaji sa proizvođačem električne energije, uz uvažavanje načela konkurencije i nediskriminacije.

Izveštaj o sprovođenju Strategije i Programa

Član 8

Vlada podnosi Narodnoj skupštini godišnji izveštaj o sprovođenju Strategije i Programa koji obuhvata:

- 1) postignute rezultate u odnosu na ciljeve postavljene Strategijom, odnosno Programom za godinu u kojoj se podnosi godišnji izveštaj o sprovođenju Strategije i Programa;
- 2) ocenu efekata postignutih rezultata i uticaj na Program u sledećoj godini;
- 3) predlog mera za efikasnije sprovođenje Strategije i Programa;
- 4) procenu potrebe za usklađivanjem Programa i eventualnim usklađivanjem Strategije sa realnim potrebama.

Izveštaj iz stava 1. ovog člana, dostavlja se Narodnoj skupštini najkasnije do 30. juna tekuće godine za proteklu godinu.

Na osnovu Izveštaja predlaže se ažuriranje Strategije i Programa u skladu sa realnim potrebama.

Član 8a

U skladu sa preuzetim obavezama koje proističu iz međunarodnog ugovora, ministarstvo nadležno za poslove energetike priprema Integrisani nacionalni energetska i klimatski plan u saradnji sa drugim relevantnim ministarstvima.

Integrisani nacionalni energetska i klimatski plan naročito sadrži:

- 1) pregled trenutnog stanja u pogledu relevantnih politika;
- 2) nacionalne ciljeve koji se odnose na sledeće oblasti:
 - (1) dekarbonizaciju u pogledu emisija gasova sa efektom staklene bašte i energije iz obnovljivih izvora,
 - (2) energetska efikasnost,
 - (3) energetska bezbednost,
 - (4) unutrašnje energetska tržište,
 - (5) istraživanje, inovacije i konkurentnost;
- 3) projekcije ostvarivanja ciljeva iz tačke 2) ovog stava sprovođenjem postojećih politika i mera;
- 4) pregled planiranih politika i mera koje se odnose na ostvarivanje ciljeva iz tačke 2) ovog stava i pregled finansijskih sredstava potrebnih za njihovo ostvarivanje, kao i indikatore za praćenje;
- 5) procenu efekata planiranih politika i mera za ostvarivanje ciljeva iz tačke 2) ovog stava.

Plan iz stava 1. ovog člana donosi Vlada, na period do deset godina, uzimajući u obzir i dugoročniju perspektivu.

Ministarstvo, u saradnji sa drugim relevantnim ministarstvima ažurira Integrisani nacionalni energetska i klimatski plan iz stava 1. ovog člana, nakon isteka četiri godine od njegovog donošenja.

Bliži sadržaj plana iz stava 1. ovog člana i smernice za određivanje ciljeva iz stava 2. tačka 2) ovog člana, način izrade i izveštavanja utvrđuje se propisom koje donosi Ministarstvo.

Član 8b

Sprovođenje Integrisanog nacionalnog energetska i klimatska plana prati Ministarstvo i o njegovoj realizaciji svake druge godine priprema izveštaj.

Izveštaj iz stava 1. ovog člana Ministarstvo dostavlja Vladi.

Ministarstvo obaveštava nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora o donošenju integrisanog nacionalnog energetska i klimatska plana i dostavlja izveštaj iz stava 1. ovog člana.

Program razvoja proizvodnje i upotrebe toplotne energije

Član 8v

Program razvoja proizvodnje i upotrebe toplotne energije je osnovni akt kojim se utvrđuju pravci delovanja i javne politike u oblasti proizvodnje i upotrebe toplotne energije i sprovođenje javnih politika.

Program iz stava 1. ovog člana izrađuje se u skladu sa zakonom kojim se uređuje planski sistem.

Program iz stava 1. ovog člana donosi Vlada za period od najmanje tri godine.

Za potrebe sprovođenja Programa iz stava 1. ovog člana, Vlada donosi akcioni plan u skladu sa zakonom kojim se uređuje planski sistem.

Program razvoja i upotrebe vodonika

Član 8g

Program razvoja i upotrebe vodonika je osnovni akt kojim se, u cilju smanjivanja emisije gasova sa efektom staklene bašte, utvrđuju pravci delovanja i javne politike u oblasti proizvodnje, transporta, skladištenja i korišćenja vodonika i sprovođenje javnih politika.

Program iz stava 1. ovog člana izrađuje se u skladu sa zakonom kojim se uređuje planski sistem.

Program iz stava 1. ovog člana donosi Vlada za period od najmanje tri godine.

Za potrebe sprovođenja Programa iz stava 1. ovog člana, Vlada donosi akcioni plan u skladu sa zakonom kojim se uređuje planski sistem.

Promocija regionalne saradnje

Član 9

Nadležni organi u Republici Srbiji, Agencija, operator prenosnog sistema i operator tržišta električne energije, odnosno operator transportnog sistema prirodnog gasa, radi integrisanja tržišta na jednom ili više regionalnih nivoa, a u cilju uspostavljanja liberalizovanog regionalnog i pan-evropskog tržišta, saraduju sa nadležnim organima drugih zemalja.

Saradnja iz stava 1. ovog člana obuhvata, naročito saradnju u pogledu prekograničnih pitanja, sa ciljem stvaranja konkurentnog tržišta električne energije, odnosno prirodnog gasa i harmonizacije pravnih, regulatornih i tehničkih propisa Republike Srbije, kao i učešće operatora prenosnog sistema u izradi regionalnog plana ulaganja, na osnovu koga se mogu doneti odluke o ulaganju.

Energetsko siromaštvo

Član 9a

Energetsko siromaštvo je stanje u kojem domaćinstvo nema pristup osnovnim energetskim uslugama, koje obezbeđuju osnovne nivoe i pristojan životni i zdravstveni standard, što uključuje adekvatno grejanje, toplu vodu, hlađenje, osvetljenje i energiju za napajanje kućnih aparata što je uzrokovano kombinacijom faktora kao što su: cenovna nedostupnost, nedovoljan raspoloživi prihod, visoki troškovi za energiju, loša energetska efikasnost stambenih jedinica i socijalni status.

Prilikom procene broja domaćinstava u energetskom siromaštvu Ministarstvo će u saradnji sa nadležnim državnim organima za poslove socijalne politike, zdravlja, statistike i drugim državnim organima definisati kriterijume uzimajući u obzir grupe energetskih, klimatskih, socijalnih i zdravstvenih indikatora i smernice Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

Osnovne mere za smanjenje i eliminisanje energetskog siromaštva su:

- 1) energetska efikasnost;
- 2) poboljšanje sistema grejanja i hlađenja;
- 3) informisanje i savetovanje s ciljem osnaživanja energetski ugroženih kupaca;
- 4) zaštitne mere;
- 5) sticanje statusa energetski ugroženog kupca u skladu sa aktom Vlade iz člana 10. stav 10. ovog zakona.

Energetski ugroženi kupac

Član 10

Energetski ugroženi kupac električne energije ili prirodnog gasa je kupac iz kategorije domaćinstvo (samačko ili višečlano), koje živi u jednoj stambenoj jedinici sa jednim mernim mestom na kome se meri potrošnja električne energije ili prirodnog gasa, koje troši maksimalnu količinu električne energije ili prirodnog gasa u skladu sa propisom iz stava 10. ovog člana, pod uslovima propisanim ovim zakonom (u daljem tekstu: energetski ugroženi kupac).

Energetski ugroženi kupac je i domaćinstvo (samačko ili višečlano) koje živi u jednoj stambenoj jedinici kome se isporučuje toplotna energija, u skladu sa propisom iz stava 10. ovog člana.

Energetski ugroženi kupac je i domaćinstvo čijem članu zbog zdravstvenog stanja obustavom isporuke električne energije, prirodnog gasa ili toplotne energije može biti ugrožen život ili zdravlje, koje ostvaruje taj status u skladu sa propisom iz stava 10. ovog člana.

Domaćinstvo stiče status energetski ugroženog kupca ako:

- 1) pripada kategoriji sa najnižim prihodima po članu domaćinstva koji se utvrđuju u skladu sa aktom koji donosi Ministarstvo, uzimajući u obzir sve članove domaćinstva i svu nepokretnu imovinu u zemlji i inostranstvu;

2) ne poseduje drugu stambenu jedinicu osim stambene jedinice koja po strukturi i površini odgovara potrebama domaćinstva u skladu sa zakonom kojim se uređuje oblast stanovanja.

Status energetske ugroženosti kupca stiče se na osnovu rešenja organa jedinice lokalne samouprave nadležnog za poslove socijalne zaštite.

Protiv rešenja iz stava 5. ovog člana može se izjaviti žalba opštinskom, odnosno gradskom veću.

Energetski ugroženi kupac iz stava 1. ovog člana ima pravo na isporuku električne energije ili prirodnog gasa u količinama i uz umanjenje mesečne obaveze plaćanja na način bliže utvrđen propisom iz stava 10. ovog člana.

Energetski ugroženi kupac iz stava 2. ovog člana ima pravo na umanjenje mesečne obaveze plaćanja za isporučenu toplotnu energiju na način bliže utvrđen propisom iz stava 10. ovog člana.

Sredstva za ostvarivanje prava energetske ugroženosti kupaca obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije.

Vlada bliže propisuje kriterijume i uslove za sticanje statusa energetske ugroženosti kupca, sadržinu zahteva za sticanje statusa energetske ugroženosti kupca, način utvrđivanja ispunjenosti uslova za sticanje statusa energetske ugroženosti kupca, donošenje rešenja o sticanju tog statusa, način izdavanja i sadržinu rešenja o sticanju statusa energetske ugroženosti kupca, rokove važenja rešenja, sadržinu i obim prava na umanjenje mesečne obaveze plaćanja, sticanje statusa energetske ugroženosti kupca zbog zdravstvenog stanja, način vođenja evidencije energetske ugroženosti kupaca, način obezbeđivanja sredstava za zaštitu energetske ugroženosti kupaca, kaznene odredbe i druga pitanja neophodna za utvrđivanje tog statusa.

Sigurnost snabdevanja

Član 10a

U cilju obezbeđivanja sigurnosti snabdevanja energijom i energentima, energetske subjekti koji obavljaju energetske delatnosti iz člana 16. stav 1. ovog zakona, dužni su da prioritarno obezbede dovoljne količine energije i energenata potrebne za život i rad građana i poslovanje privrednih subjekata i njihovo snabdevanje energijom i energentima na siguran, pouzdan i kvalitetan način, uvažavajući kriterijum ekonomičnosti isporuke.

Za praćenje snabdevanja domaćeg tržišta energijom i energentima Ministarstvo obrazuje posebnu radnu grupu za sigurnost snabdevanja energijom i energentima koju čine predstavnici ministarstva nadležnog za poslove energetike, ministarstva nadležnog za poslove trgovine, Agencije, direkcije nadležne za robne rezerve, predstavnici energetske subjekata i drugih subjekata od značaja za obezbeđenje sigurnog snabdevanja energijom i energentima.

Sastav, zadaci i rokovi za izvršenje zadataka radne grupe iz stava 2. ovog člana određuju se rešenjem o njenom obrazovanju.

Standard pouzdanosti

Član 10b

Standard pouzdanosti je neophodni nivo sigurnosti snabdevanja električnom energijom za koji treba obezbediti proizvodne kapacitete, uključujući i kroz mehanizam za obezbeđenje kapaciteta.

Standard pouzdanosti određuje se kroz vrednost očekivane neisporučene električne energije i vrednost očekivane nezadovoljene potrošnje.

Ministarstvo na predlog Agencije, određuje standard pouzdanosti u izveštaju o sigurnosti snabdevanja iz člana 11. ovog zakona.

Standard pouzdanosti utvrđuje se u skladu sa metodologijom Evropske asocijacije operatora prenosnog sistema za električnu energiju (u daljem tekstu: ENTSO-E), koja je odobrena od strane ACER uzimajući u obzir vrednost neisporučene energije i troškove ulaska novih proizvodnih kapaciteta i objekata upravljive potrošnje u svim vremenskim okvirima tržišta.

Mehanizmi za obezbeđenje kapaciteta ne mogu se primeniti ako nije utvrđen standard pouzdanosti.

Izveštaj o sigurnosti snabdevanja

Član 11

Ministarstvo izrađuje izveštaj o sigurnosti snabdevanja električnom energijom i prirodnim gasom naftom i derivatima nafte svake godine do 31. jula, dostavlja ga nadležnom odboru za energetiku Narodne skupštine Republike Srbije i objavljuje ga na internet stranici Ministarstva.

Izveštaj o sigurnosti snabdevanja električnom energijom sadrži:

- 1) procenu sigurnosti rada prenosnog i distributivnog sistema;
- 2) podatke o planiranoj potrošnji i proizvodnji električne energije, kao i način obezbeđivanja nedostajućih količina za naredni petogodišnji period;
- 3) prognozirano sigurnost snabdevanja za narednih pet do deset godina;

- 4) plan investicija prenosnog sistema i korisnika prenosnog sistema za narednih pet do deset godina, uključujući izgradnju interkonektivnih dalekovoda;
- 5) mehanizme upravljanja zagušenjima u prenosnim i distributivnim sistemima u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice i pravilima evropskih asocijacija operatora prenosnog sistema;
- 6) podatke o merama za pokrivanje vršne potrošnje, kao i mere koje se preduzimaju u slučaju da jedan ili više snabdevača ne obezbede dovoljne količine električne energije;
- 7) obim i kvalitet održavanja prenosnog i distributivnog sistema;
- 8) regionalne, nacionalne i evropske ciljeve održivog razvoja uključujući i međunarodne projekte;
- 9) raznovrsnost primarnih izvora za proizvodnju električne energije;
- 10) podatke o investicijama u kapacitete za proizvodnju električne energije;
- 11) standard pouzdanosti.

Izveštaj o sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom sadrži:

- 1) procenu sigurnosti rada transportnog i distributivnog sistema;
- 2) podatke o kapacitetima skladišta prirodnog gasa;
- 3) podatke o planiranoj potrošnji i proizvodnji prirodnog gasa, kao i način obezbeđivanja nedostajućih količina za naredni petogodišnji period;
- 4) podatke o planiranoj izgradnji energetske objekata za obezbeđenje sigurnosti snabdevanja;
- 5) podatke koji se odnose na kvalitet i nivo održavanja energetske objekata;
- 6) predmet ugovora o dugoročnom snabdevanju gasom, a posebno preostali period njihovog važenja, kao i stepen likvidnosti tržišta gasa;
- 7) podatke o merama za pokrivanje vršne potrošnje, kao i mere koje se preduzimaju u slučaju da jedan ili više snabdevača ne obezbede dovoljne količine prirodnog gasa;
- 8) uticaj mera iz člana 315. st. 2. i 3. ovog zakona na sigurnost snabdevanja;
- 9) mere podsticaja za nove investicije u istraživanje, proizvodnju, transport i skladištenje prirodnog gasa, uključujući i odredbe člana 288. ovog zakona.

Izveštaj o sigurnosti snabdevanja naftom i derivatima nafte sadrži:

- 1) podatke o proizvodnji, uvozu, izvozu i potrošnji nafte i derivata nafte;
- 2) podatke u vezi sigurnosti snabdevanja naftom i derivatima nafte;
- 3) tehničke i druge zahteve koje moraju da ispune tečna goriva naftnog porekla, tečni naftni gas i biogoriva;
- 4) podatke o naftnoj infrastrukturi;
- 5) podatke koji se odnose na kvalitet i nivo održavanja objekata naftne infrastrukture;
- 6) plan investicija u naftnu infrastrukturu;
- 7) pregled izvora snabdevanja sirovom naftom/derivatima nafte (uključujući geografsko poreklo uvezenih energenata koji su definisani u evropskim propisima o energetske statistici);
- 8) podatke o kapacitetima za uvoz i izvoz sirove nafte i derivata nafte.

Spremnost na rizike u elektroenergetskom sistemu

Član 11a

Za planiranje spremnosti na rizike i upravljanje rizicima u elektroenergetskom sektoru, identifikaciju nacionalnih scenarija elektroenergetske krize i izradu i sprovođenje plana spremnosti na rizik, nadležni organ je Ministarstvo.

Ministarstvo u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice obaveštava Sekretarijat Energetske zajednice i Koordinacionu grupu za sigurnost, o podacima i svim promenama svojih kontakt podataka i objavljuje ih na internet stranici Ministarstva.

Za potrebe sprovođenja operativnih zadataka u vezi sa planiranjem spremnosti na rizike i upravljanjem rizicima u elektroenergetskom sektoru, Ministarstvo može da zaduži:

- 1) operatora prenosnog sistema;
- 2) operatora distributivnog sistema;

- 3) operatora zatvorenog distributivnog sistema;
- 4) operatora organizovanog tržišta;
- 5) proizvođača električne energije;
- 6) snabdevača električnom energijom.

Poslovi iz stava 3. ovog člana obavljaju se pod nadzorom Ministarstva.

Procena rizika

Član 11b

Ministarstvo obezbeđuje da se svi relevantni rizici koji se odnose na sigurnost snabdevanja električnom energijom procene u skladu sa ovim zakonom.

Prilikom procene iz stava 1. ovog člana, Ministarstvo saraduje sa energetske subjektima iz člana 11a stav 3. ovog zakona, ENTSO-E, regionalnim koordinacionim centrima i drugim relevantnim stranama po potrebi, saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora.

Identifikacija elektroenergetskih kriznih scenarija

Član 11v

Ministarstvo saraduje u identifikaciji regionalnih scenarija elektroenergetske krize sa ENTSO-E, Koordinacionom grupom za sigurnost snabdevanja, nadležnim organima i regulatornim organima.

Ministarstvo, u roku od četiri meseca od identifikacije regionalnih scenarija elektroenergetske krize od strane ENTSO-E u saradnji sa operatorom prenosnog i distributivnog sistema, relevantnim proizvođačima, snabdevačima, Agencijom i drugim subjektima po potrebi identifikuje nacionalne elektroenergetske krizne scenarije.

Nacionalni elektroenergetski krizni scenariji iz stava 2. ovog člana, utvrđuju se na osnovu najmanje sledećih rizika:

- 1) retkih i ekstremnih prirodnih opasnosti;
- 2) vanrednih ispada, kao i slučajnih opasnosti koje prevazilazi kriterijum sigurnosti u skladu sa pravilima kojima se uređuje rad prenosnog sistema, kao i pravilima kojima se uređuje rad distributivnog sistema;
- 3) opasnosti koje uključuju posledice napada i nestašica energije i energenata, a u skladu sa regionalnim kriznim scenarijima.

Nacionalni elektroenergetski krizni scenariji ažuriraju se svake četiri godine, osim ako okolnosti zahtevaju češće ažuriranje, a usklađuju se sa regionalnim kriznim scenarijima koje utvrđuje ENTSO-E.

Ministarstvo, u roku od četiri meseca, od identifikacije regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice obaveštava Koordinacionu grupu za sigurnost snabdevanja i Sekretarijat Energetske zajednice o svojoj proceni rizika u vezi sa vlasništvom nad infrastrukturu relevantnom za sigurnost snabdevanja električnom energijom, kao i svim merama preduzetim za sprečavanje ili ublažavanje takvih rizika, uz obrazloženje razloga zašto se takve mere smatraju neophodnim i srazmernim.

Plan spremnosti na rizike

Član 11g

Plan spremnosti na rizike se izrađuje na osnovu identifikovanih regionalnih i nacionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija iz člana 11v ovog zakona nakon sprovedenih konsultacija sa operatorom prenosnog i distributivnog sistema, relevantnim proizvođačima ili njihovim telima za trgovinu, energetske subjektima u oblasti električne energije i prirodnog gasa, i relevantnim organizacijama koje zastupaju interese industrijskih i neindustrijskih kupaca električne energije.

Plan iz stava 1. ovog člana sastoji se iz nacionalnih, regionalnih i kada je to primenljivo bilateralnih mera.

U postupku izrade plana iz stava 1. ovog člana, a pre usvajanja tog plana, Ministarstvo dostavlja nacrt plana na konsultacije drugim nadležnim organima država u regionu, i tamo gde nisu u istom regionu, nadležnim organima država s kojima su prenosni sistemi direktno povezani, kao i Koordinacionoj grupi za sigurnost snabdevanja.

Organi iz stava 3. ovog člana mogu u roku od šest meseci da dostave preporuke na dostavljeni nacrt plana spremnosti na rizik.

Član 11d

U roku od devet meseci od dostavljanja nacrta plana, Ministarstvo priprema predlog Plana spremnosti na rizik uzimajući u obzir dobijene preporuke i rezultate konsultacija sa organima iz člana 11g st. 1. i 3. ovog zakona.

Vlada, na predlog Ministarstva usvaja plan iz stava 1. ovog člana, koji sadrži nacionalne i regionalne mere i, kada je to primenjivo, bilateralne mere koje se planiraju ili preduzimaju za sprečavanje, pripremu i ublažavanje elektroenergetskih kriza.

Regionalne i bilateralne mere obuhvataju najmanje:

- 1) određivanje kriznog koordinatora;
- 2) mehanizme za razmenu informacija i saradnju;
- 3) koordinisane mere za ublažavanje uticaja elektroenergetske krize uključujući istovremenu elektroenergetsku krizu, u svrhu pomoći;
- 4) procedure za sprovođenje godišnjih ili dvogodišnjih ispitivanja planova spremnosti na rizike;
- 5) pokretačke mehanizme netržišnih mera koji treba da se aktiviraju u skladu sa članom 11j stav 2. ovog zakona.

Aktom Vlade bliže se uređuje sadržaj plana u pogledu mera iz stava 2. ovog člana, sadržaj obrasca za plan spremnosti na rizik koji se popunjava na srpskom i engleskom jeziku, sadržaj izveštaja o naknadnoj evaluaciji krize, način pružanja pomoći i odredbe o pravičnoj naknadi.

Plan spremnosti na rizike ažurira se svake četiri godine, osim ako okolnosti zahtevaju češće ažuriranje.

Usvojeni plan spremnosti na rizike se bez odlaganja u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice dostavlja i Sekretarijatu Energetske zajednice.

Ministarstvo objavljuje planove spremnosti na rizik na internet stranici Ministarstva, uz obezbeđivanje poverljivosti osetljivih informacija u skladu sa zakonom.

Rano upozorenje i proglašenje elektroenergetske krize

Član 11d

U slučaju kada sezonska procena adekvatnosti ili drugi kvalifikovani izvor daju konkretne, ozbiljne i pouzdane informacije da može doći do elektroenergetske krize, Ministarstvo je dužno da u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice bez odlaganja izda rano upozorenje na moguću elektroenergetsku krizu i obavesti Sekretarijat Energetske zajednice i nadležne organe u istom regionu.

U obaveštenju iz stava 1. ovog člana, navode se uzroci moguće elektroenergetske krize, mere koje se planiraju ili preduzimaju da bi se sprečila ili ublažila elektroenergetska kriza, potrebna pomoć od strane drugih država i uticaj mera na susedna tržišta električne energije.

U slučaju nastanka elektroenergetske krize, Ministarstvo nakon konsultacija sa operatorom prenosnog sistema, predlaže Vladi proglašenje elektroenergetske krize i u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice obaveštava nadležne organe u regionu i Sekretarijat Energetske zajednice.

U obaveštenju iz stava 3. ovog člana, navode se uzroci pogoršanja situacije u snabdevanju električnom energijom, razlozi za proglašenje elektroenergetske krize, planirane ili preduzete mere za njeno ublažavanje i potrebna pomoć od strane drugih država.

U slučaju kada se izda rano upozorenje ili proglasi elektroenergetska kriza, mere navedene u planu spremnosti na rizik, moraju se u najvećoj meri poštovati.

Saradnja i pomoć između država

Član 11e

U cilju sprečavanja elektroenergetskih kriza ili upravljanja njima, ostvaruje se saradnja sa ugovornim stranama Energetske zajednice i susednim državama, na principima solidarnosti, pruža se pomoć kroz regionalne ili bilateralne mere u skladu sa aktom iz člana 11d stav 2. ovog zakona, koje su dogovorene pre pružanja pomoći i odnose se na neophodne tehničke, pravne i finansijske sporazume za sprovođenje tih mera, kao i na pitanja određivanja pravične naknade za isporučenu energiju.

Tehnički, pravni i finansijski sporazumi se dogovaraju pre nuđenja pomoći.

U slučaju elektroenergetske krize nastale pre dogovora o regionalnim ili bilateralnim merama i tehničkim, pravnim i finansijskim sporazumima, dogovaraju se posebne mere u skladu sa trenutnom situacijom.

Način pružanja pomoći i sadržaj pravične naknade utvrđuje se aktom iz člana 11d stav 3. ovog zakona.

Mere u slučaju ugrožene sigurnosti snabdevanja ili poremećaja u radu energetske sistema

Član 11ž

U slučaju kada je ugrožena sigurnost snabdevanja krajnjih kupaca usled poremećaja u isporuci, uključujući ekstremni porast cene i nedovoljnu ponudu na tržištu ili nastupanja drugih vanrednih okolnosti koje ugrožavaju sigurnost snabdevanja Vlada proglašava stanje ugrožene sigurnosti snabdevanja.

U situaciji ugrožene sigurnosti snabdevanja Vlada može propisati:

- 1) mere ograničenja isporuke, štednje i racionalne potrošnje električne energije;
- 2) posebne uslove proizvodnje, uvoza ili izvoza električne energije;
- 3) način i uslove za obrazovanje i kontrolu cena;
- 4) obavezu isporuke samo određenim korisnicima;
- 5) posebne uslove obavljanja energetske delatnosti.

Vlada određuje mere iz stava 2. ovog člana na način koji izaziva minimalni poremećaj na tržištu električne energije i poslovanje energetske subjekata srazmerno stepenu ugroženosti snabdevanja.

Vlada određuje način obezbeđivanja, odnosno izvore sredstava za naknadu energetskim subjektima koji sprovode mere iz stava 2. ovog člana, kao i uslove i način raspodele tih sredstava.

Odluke iz st. 1. i 2. ovog člana objavljuju se u "Službenom glasniku Republike Srbije" i sredstvima javnog informisanja.

Mere iz stava 2. ovog člana mogu trajati najduže dok traju okolnosti zbog kojih su propisane, odnosno dok traju posledice nastale usled tih okolnosti.

O preduzetim merama iz stava 2. ovog člana Ministarstvo je dužno da izveštava Sekretarijat Energetske zajednice, u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

Član 11z

U slučaju opšte nestašice električne energije, preduzimaju se mere ograničenja isporuke električne energije, kao i mere štednje i racionalne potrošnje električne energije.

Odluku o primeni mera iz stava 1. ovog člana donosi Vlada, na predlog Ministarstva, a po prethodnom obaveštenju snabdevača, operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema o nastupanju okolnosti za primenu ovih mera.

Odluka iz stava 2. ovog člana o ograničenju isporuke električne energije objavljuju se u sredstvima javnog informisanja najkasnije 24 časa pre početka primene mera na koje se odluka odnosi.

U slučaju opšte nestašice električne energije ne može se obustaviti isporuka električne energije objektima krajnjih kupaca od posebnog interesa za privredu i život ljudi i odbranu zemlje.

U sprovođenju mera ograničenja isporuke električne energije učestvuju operatori sistema.

Član 11i

U slučaju poremećaja rada elektroenergetskog sistema, kao i zbog radova na održavanju i proširenju elektroenergetskog sistema, preduzimaju se mere na osnovu planova ograničenja isporuke električne energije koje donosi operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema.

Odluku o primeni mera iz stava 1. ovog člana donosi operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema u skladu sa pravilima o radu sistema.

Usklađenost sa tržišnim pravilima

Član 11j

Mere koje se preduzimaju za sprečavanje ili ublažavanje elektroenergetske krize moraju biti u skladu sa pravilima kojima se uređuje tržište električne energije i rad sistema.

U slučaju da su iscrpljene sve opcije koje prate tržište električne energije, kada je očigledno da tržišne mere same po sebi nisu dovoljne da spreče dalje pogoršanje situacije sa snabdevanjem električnom energijom, mogu se primeniti netržišne mere.

Netržišnim merama iz stava 2. ovog člana ne može se neopravdano narušavati konkurencija i efikasno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta električne energije, osim na način i pod uslovima koji su bliže propisani aktima iz člana 11d st. 2 i 4. ovog zakona.

Ograničenje transakcija uključujući umanjenje već dodeljenog kapaciteta između zona trgovanja, ograničenje raspodele kapaciteta ili ograničenje transakcija električnom energijom sprovodi se samo izuzetno u slučaju kada operator prenosnog sistema mora brzo da deluje, a redispečing ili trgovina u suprotnom smeru nisu mogući.

Mere moraju biti neophodne, proporcionalne, nediskriminatorne i privremene.

Ministarstvo je dužno da obavesti sve zainteresovane strane o primeni netržišnih mera.

Naknadna evaluacija

Član 11k

Nakon završetka elektroenergetske krize, što je pre moguće a najkasnije u roku od tri meseca, Ministarstvo priprema izveštaj o naknadnoj evaluaciji krize, dostavlja ga Koordinacionoj grupi za sigurnost snabdevanja i Sekretarijatu Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, nakon konsultacije sa Agencijom.

Ministarstvo predstavlja rezultate naknadne evaluacije na sastanku Koordinacione grupe za sigurnost snabdevanja.

Rezultati evaluacije moraju se uzeti u obzir prilikom ažuriranja plana spremnosti na rizike.

Bliža sadržina izveštaja o naknadnoj evaluaciji uređuje se aktom iz člana 11d stav 4. ovog zakona.

Postupanje s poverljivim informacijama

Član 11l

Svi postupci u upravljanju rizicima u elektroenergetskom sektoru se sprovode u skladu s propisom kojim se uređuje tajnost podataka.

Ukoliko se zbog primene propisa iz stava 1. ovog člana informacije koje su između ostalog deo planova spremnosti na rizike, ne mogu objaviti, može se objaviti sažetak bez poverljivih podataka, na zahtev tražioca.

Sve strane koje primaju poverljive informacije prema ovom Zakonu, moraju obezbediti poverljivost osetljivih informacija.

Javna usluga

Član 12

Energetskom subjektu koji poseduje licencu za obavljanje energetske delatnosti, može se uvesti obaveza pružanja javne usluge koja će obezbediti sigurnost snabdevanja, redovnost, kvalitet i cenu snabdevanja, zaštitu životne sredine, uključujući energetska efikasnost, upotrebu energije iz obnovljivih izvora i zaštitu klime.

Obaveze pružanja javne usluge moraju biti jasno definisane, transparentne, nediskriminatorne, proverljive, vremenski ograničene, moraju garantovati ravnopravnost energetskih subjekata u pružanju javnih usluga i ne mogu uticati na otvaranje tržišta.

Agencija je dužna da sa predstavnicima udruženja za zaštitu potrošača sprovodi konsultacije u vezi sa donošenjem odluke o iznosu tarifnih stavova za pojedine elektroenergetske delatnosti koje se obavljaju kao javna usluga.

Energetski bilans

Član 13

Energetskim bilansom utvrđuju se godišnje potrebe za energijom, odnosno energentima iskazanim na mesečnom nivou koje je neophodno obezbediti radi pouzdanog, sigurnog i kvalitetnog snabdevanja krajnjih kupaca, uz uvažavanje potreba za racionalnom potrošnjom energije i energenata, izvori obezbeđivanja potrebnih količina energije, odnosno energenata, kao i potreban nivo zaliha i rezervnih kapaciteta energetskih objekata za sigurno snabdevanje kupaca energijom i energentima.

Energetski bilans donosi Vlada na predlog Ministarstva, najkasnije do kraja decembra tekuće godine za narednu godinu.

Energetski bilans se dostavlja nadležnom odboru Narodne skupštine Republike Srbije, nakon izglasavanja na sednici Vlade.

Energetski subjekti, Agencija, ministarstva nadležna za odgovarajuću oblast, nadležni organi autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave na zahtev Ministarstva, odnosno nadležnog organa autonomne pokrajine, dužni su da dostave podatke za izradu Energetskog bilansa u roku od 30 dana od dana dostavljanja zahteva.

Pored energetskih subjekata, organa, organizacija i drugih tela iz stava 3. ovog člana, obavezu davanja podataka u cilju pripreme i praćenja realizacije energetskog bilansa, imaju i javna preduzeća, privredna društva ili preduzetnici i fizička lica koji se bave proizvodnjom i prodajom energije i energenata.

Ministarstvo prati ostvarivanje Energetskog bilansa, vrši analizu njegovog ostvarivanja u prethodnoj godini i po potrebi predlaže Vladi mere kojima se obezbeđuje njegovo izvršavanje.

Ministarstvo je u obavezi da usvojen Energetski bilans objavi na svom sajtu najkasnije 15 dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Član 14

Energetski bilans iz člana 13. ovog zakona sadrži:

- 1) bilans električne energije;
- 2) bilans uglja;

- 3) bilans nafte, derivata nafte i biogoriva;
- 4) bilans prirodnog gasa;
- 5) bilans toplotne energije;
- 6) bilans obnovljivih izvora energije.

Ministar nadležan za poslove energetike (u daljem tekstu: Ministar) bliže propisuje sadržinu Energetskog bilansa, vrstu podataka, rokove i način dostavljanja podataka i druge elemente neophodne za izradu i praćenje ostvarenja Energetskog bilansa.

Planovi razvoja

Član 15

Autonomna pokrajina i jedinice lokalne samouprave dužne su da u svojim planovima razvoja planiraju potrebe za energijom na svom području, kao i uslove i način obezbeđivanja neophodnih energetskih kapaciteta u skladu sa Strategijom i Programom.

Projekti od posebnog značaja

Član 15a

Projekte za izgradnju objekata od značaja i posebnog značaja za Republiku Srbiju koji se odnose na izgradnju elektroenergetskih infrastrukturnih objekata, uključujući i linijske energetske objekte (elektroenergetski vod, naftovod, produktovod i gasovod) i objekte u njihovoj funkciji, kao i priključke na te energetske objekte, utvrđuje Vlada u skladu sa zakonom kojim se uređuje planiranje i izgradnja.

Ministarstvo priprema predloge projekata iz stava 1. ovog člana i dostavlja ih ministarstvu nadležnom za poslove građevinarstva u skladu sa propisom kojim se uređuje planiranje i izgradnja odnosno projekti za izgradnju objekata od značaja i posebnog značaja za Republiku Srbiju.

Finansijska sredstva za realizaciju projekata iz stava 1. ovog člana, obezbeđuju se o trošku investitora objekta za čije potrebe se realizuje projekat iz stava 1. ovog člana ili iz budžeta Republike Srbije, budžeta autonomnih pokrajina, budžeta jedinica lokalne samouprave, iz kredita, donacija, sopstvenim sredstvima operatora, i na drugi način što se određuje posebnim aktom Vlade iz stava 1. ovog člana, u skladu sa zakonom o kontroli državne pomoći.

Projekti iz stava 1. ovog člana koji su predviđeni planom razvoja operatora prenosnog sistema mogu se finansirati sopstvenim sredstvima operatora prenosnog sistema sa izuzetkom priključaka na prenosni sistem, osim u slučaju priključenja objekata u vlasništvu operatora distributivnog sistema.

Za izgradnju objekata iz stava 1. ovog člana, kao i za strateške energetske projekte i elektroenergetske objekte za područja na kojima se planira izgradnja elektroenergetskih infrastrukturnih objekata koja zahtevaju poseban režim organizacije, uređenja, korišćenja i zaštite prostora, donosi se Prostorni plan područja posebne namene za izgradnju elektroenergetskih objekata u skladu sa zakonom kojim se uređuje planiranje i izgradnja.

Prostorni plan iz stava 5. ovog člana se može izrađivati istovremeno sa izradom idejnog projekta i donosi se po skraćenom postupku u skladu sa zakonom kojim se uređuje planiranje i izgradnja.

U zaštitnom pojasu javnog puta van naselja mogu se izvoditi radovi na izgradnji elektrana koje koriste obnovljive izvore energije (hidroelektrane i solarne elektrane) ako je izvođenje tih radova u skladu sa uslovima za izradu tehničke dokumentacije koje izdaje upravljač javnog puta, kao i rešenjem upravljača javnog puta o ispunjenosti izdatih uslova.

III ENERGETSKE DELATNOSTI, LICENCE I ENERGETSKE DOZVOLE

Energetske delatnosti

Član 16

Energetske delatnosti, u smislu ovog zakona su:

- 1) proizvodnja električne energije;
- 2) kombinovana proizvodnja električne i toplotne energije;
- 3) prenos električne energije i upravljanje prenosnim sistemom;
- 4) distribucija električne energije i upravljanje distributivnim sistemom;
- 5) distribucija električne energije i upravljanje zatvorenim distributivnim sistemom;
- 6) snabdevanje električnom energijom;
- 6a) agregiranje;

- 7) snabdevanje na veliko električnom energijom;
- 8) upravljanje organizovanim tržištem električne energije;
- 8a) skladištenje električne energije;
- 9) transport i upravljanje transportnim sistemom za prirodni gas;
- 10) skladištenje i upravljanje skladištem prirodnog gasa;
- 11) distribucija i upravljanje distributivnim sistemom za prirodni gas;
- 12) snabdevanje prirodnim gasom;
- 12a) snabdevanje na veliko prirodnim gasom;
- 13) javno snabdevanje prirodnim gasom;
- 14) proizvodnja derivata nafte;
- 15) transport nafte naftovodima;
- 16) transport derivata nafte produktovodima;
- 17) transport nafte, derivata nafte, biogoriva i komprimovanog i utečnjelog prirodnog gasa drugim oblicima transporta;
- 18) skladištenje nafte, derivata nafte i biogoriva;
- 19) trgovina naftom, derivatima nafte, biogorivima, biotečnostima, komprimovanim prirodnim gasom, utečnjem prirodnim gasom i vodonikom;
- 20) trgovina gorivima van stanica za snabdevanje prevoznih sredstava;
- 21) punjenje posuda za tečni naftni gas, komprimovani i utečnjeni prirodni gas;
- 22) trgovina motornim i drugim gorivima na stanicama za snabdevanje prevoznih sredstava;
- 23) trgovina gorivima za plovila;
- 24) proizvodnja toplotne energije;
- 25) distribucija toplotne energije;
- 26) snabdevanje toplotnom energijom;
- 27) proizvodnja biogoriva;
- 27a) proizvodnja biometana;
- 28) proizvodnja biotečnosti;
- 29) namešavanje biogoriva sa gorivima naftnog porekla;
- 30) namešavanje biotečnosti sa gorivima naftnog porekla;
- 31) proizvodnja vodonika.

Energetske delatnosti iz stava 1. tač. 1), 2), 6), 6a), 7), 8), 8a), 12), 12a), 14), 17), 18), 19), 20), 21), 22), 23), 27), 27a), 29), 30) i 31) ovog člana obavljaju se u skladu sa tržišnim principima.

Energetske delatnosti iz stava 1. tač. 3), 4), 9), 10), 11), 13), 15), 16), 24), 25) i 26) ovog člana su delatnosti od opšteg interesa u skladu sa posebnim zakonom.

Energetska delatnost iz stava 1. tačka 5) ovog člana obavlja se u skladu sa odredbama ovog zakona.

Uslovi za obavljanje energetske delatnosti

Član 17

Energetsku delatnost može da obavlja javno preduzeće, privredno društvo, odnosno drugo pravno lice ili preduzetnik koji ima licencu za obavljanje energetske delatnosti, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Razdvajanje računa

Član 18

Energetski subjekt koji obavlja jednu ili više energetske delatnosti čije su cene regulisane ili koji pored tih energetske delatnosti obavlja i druge energetske, odnosno druge delatnosti koje se u smislu ovog zakona ne smatraju energetske delatnostima, dužan je da u cilju izbegavanja diskriminacije, međusobnog subvencionisanja i poremećaja konkurencije u

svojim računovodstvenim internim obračunima vodi zasebne račune za svaku od regulisanih energetske delatnosti, uključujući snabdevanje električnom energijom odnosno prirodnim gasom po regulisanim cenama i zbirno za druge delatnosti koje se u smislu ovog zakona ne smatraju energetske delatnostima i da sačini godišnji bilans stanja i bilans uspeha za svaku delatnost pojedinačno, u skladu sa ovim zakonom, kao i zakonom kojim se uređuje položaj privrednih društava i zakonom kojim se uređuje računovodstvo i revizija. Prihod od vlasništva nad transportnim ili distributivnim sistemom mora biti specificiran u računima.

Energetski subjekt iz stava 1. ovog člana koji ima obavezu revizije godišnjih finansijskih izveštaja u skladu sa zakonom, dužan je da obezbedi reviziju godišnjih finansijskih izveštaja koja treba da potvrdi poštovanje načela izbegavanja diskriminacije i međusobnog subvencionisanja. Godišnji finansijski izveštaji i izveštaji revizora moraju se objaviti na internet stranici energetske subjekta.

Energetski subjekt iz stava 1. ovog člana, dužan je da u svom opštem aktu o računovodstvu i računovodstvenim politikama utvrdi pravila za raspoređivanje zajedničkih bilansnih pozicija koje će primenjivati pri izradi računovodstvenih internih obračuna po delatnostima.

Operatori sistema dužni su da obezbede tajnost komercijalno osetljivih i poslovnih podataka energetske subjekata i kupaca energije i energenata, kao i tajnost komercijalno osetljivih podataka i informacija o svojim aktivnostima, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima.

Licenca

Član 19

Licenca za obavljanje energetske delatnosti se izdaje na zahtev domaćeg pravnog lica, odnosno preduzetnika u skladu sa ovim zakonom.

Licenca se može izdati i na zahtev stranog pravnog lica, samo za obavljanje energetske delatnosti snabdevanja na veliko električnom energijom, odnosno snabdevanja na veliko prirodnim gasom u skladu sa ovim zakonom.

Licenca za obavljanje energetske delatnosti snabdevanje električnom energijom može se izdati i na zahtev stranog pravnog lica koje je registrovano i koje obavlja tu delatnost u ugovornoj strani Energetske zajednice ili Evropske unije u skladu sa ovim zakonom.

Licenca se izdaje rešenjem u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva za izdavanje licence, ako su ispunjeni uslovi utvrđeni ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Licenca sadrži naročito: naziv energetske subjekta, energetske delatnosti, spisak energetske objekata koji se koriste za obavljanje delatnosti, tehničke karakteristike tih objekata, podatke o lokaciji, odnosno području na kome će se energetske delatnosti obavljati, period na koji se izdaje licenca i obaveze po pitanju neprekidnog obavljanja delatnosti, transparentnosti i izveštavanja.

Rešenje kojim se odbija zahtev za izdavanje licence mora biti detaljno obrazloženo i zasnovano na objektivnim i nediskriminatornim kriterijumima i dostavljeno podnosiocu zahteva.

Protiv rešenja iz st. 2. i 4. ovog člana može se izjaviti žalba Ministarstvu odnosno nadležnom organu gradske/opštinske uprave u slučaju toplotne energije u roku od 15 dana od dana prijema rešenja, ako ovim zakonom nije drugačije uređeno.

Rešenje Ministarstva odnosno gradskog, odnosno opštinskog veća u slučaju toplotne energije je konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Član 20

Licenca se izdaje za svaku energetske delatnosti posebno.

Licenca se izdaje na deset godina, a za proizvodnju električne energije, kombinovanu proizvodnju električne i toplotne energije i proizvodnju toplotne energije na 30 godina.

Rok važenja licence može se produžiti na zahtev energetske subjekta.

Zahtev iz stava 3. ovog člana podnosi se Agenciji odnosno nadležnom organu gradske/opštinske uprave u slučaju toplotne energije najkasnije 30 dana pre isteka roka na koji je izdata licenca.

Agencija odnosno nadležni organ gradske/opštinske uprave u slučaju toplotne energije će produžiti rok na koji je licenca izdata u roku od 30 dana ako su ispunjeni uslovi za izdavanje licence koji su utvrđeni ovim zakonom.

Član 21

Licenca nije potrebna za obavljanje sledećih energetske delatnosti:

1) proizvodnje električne energije u objektima ukupne odobrene snage do 1 MW, osim ako isti energetske subjekt proizvodnju električne energije vrši u dva ili više energetske objekata čija ukupna odobrena snaga prelazi snagu od 1 MW, bez obzira da li su povezani na sistem preko jednog ili više priključaka;

2) proizvodnje električne energije za sopstvene potrebe, bez obzira da li se višak proizvedene električne energije predaje u sistem;

2a) (brisana)

3) transporta nafte naftovodima isključivo za sopstvene potrebe;

4) transporta derivata nafte produktovodima za sopstvene potrebe;

5) transporta nafte, derivata nafte, biogoriva i komprimovanog i utečnjelog prirodnog gasa drugim oblicima transporta;

6) skladištenja nafte, derivata nafte i biogoriva za sopstvene potrebe;

7) proizvodnja toplotne energije u objektima snage do 1 MW i proizvodnja toplotne energije isključivo za sopstvene potrebe;

8) kombinovana proizvodnja električne i toplotne energije u termoelektranama - toplanama do 1 MW ukupne odobrene električne snage priključka i 1 MW ukupne toplotne snage, kao i kombinovane proizvodnje električne i toplotne energije isključivo za sopstvene potrebe;

9) trgovina na malo tečnim naftnim gasom u bocama punjenja manjeg od 12 kg;

10) u okviru energetske delatnosti trgovine naftom, derivatima nafte, biogorivima, biotečnostima i komprimovanim prirodnim gasom, utečnjelim prirodnim gasom i vodonikom za trgovinu propanom visokog stepena čistoće ($\geq 99,5\%$), sa dozvoljenim sadržajem C3 i C4 zasićenih ugljovodonika do 2% i temperaturom ključanja - 42,1 °C, koji se koristi kao rashladno sredstvo.

Licenca nije potrebna Ministarstvu i organu nadležnom za robne rezerve za obavljanje energetske delatnosti iz člana 16. tač. 18) i 19) ovog zakona, a koje se obavljaju u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuju robne rezerve.

Član 22

Licenca se izdaje ako su ispunjeni sledeći uslovi:

1) da je podnosilac zahteva osnovan ili registrovan, za obavljanje energetske delatnosti za koju se izdaje licenca;

2) da je za energetske objekat izdata upotrebna dozvola, osim za objekte za koje propisom kojim se uređuje izgradnja objekata nije predviđeno izdavanje upotrebne dozvole odnosno za objekte za koje nije izdata upotrebna dozvola, a doneto je rešenje o ozakonjenju sa izveštajem komisije za tehnički pregled, koja je formirana i čiji je sastav utvrđen u skladu sa propisima o planiranju i izgradnji za izdavanje upotrebne dozvole;

3) da energetske objekti i ostali uređaji, instalacije ili postrojenja ili oprema pod pritiskom neophodni za obavljanje energetske delatnosti ispunjavaju uslove i zahteve utvrđene tehničkim propisima, propisima o zaštiti od požara i eksplozija, kao i propisima o zaštiti životne sredine, odnosno propisima kojima se uređuju vodni putevi, zaštita voda i plovidba i luke na unutrašnjim vodama;

4) da podnosilac zahteva ispunjava propisane uslove u pogledu stručnog kadra za obavljanje poslova tehničkog rukovođenja, rukovanja i održavanja energetske objekata, odnosno uslove u pogledu broja i stručne osposobljenosti zaposlenih lica za obavljanje poslova na održavanju energetske objekata, kao i poslova rukovaoca u tim objektima;

5) da podnosilac zahteva ispunjava finansijske uslove za obavljanje energetske delatnosti;

6) da direktor, odnosno članovi organa upravljanja nisu bili pravosnažno osuđeni za krivična dela u vezi sa obavljanjem privredne delatnosti;

7) da podnosiocu zahteva nije izrečena mera zabrane obavljanja delatnosti ili ako su prestale pravne posledice izrečene mere;

8) da podnosilac zahteva poseduje dokaz o pravnom osnovu za korišćenje energetske objekta u kojem se obavlja energetska delatnost;

9) da nad podnosiocem zahteva nije pokrenut postupak stečaja ili likvidacije, odnosno prinudne likvidacije.

Pored uslova iz stava 1. ovog člana podnosilac zahteva za obavljanje delatnosti od opšteg interesa mora biti osnovan za obavljanje te delatnosti ili tu delatnost obavlja kao poverenu u skladu sa posebnim zakonom.

Tehnički pregled objekta iz stava 1. tačka 2) ovog člana sprovodi se u skladu sa odredbama propisa kojima se uređuje planiranje i izgradnja.

Pored uslova iz stava 1. ovog člana, za delatnosti za koje su propisani posebni tehnički uslovi koji se odnose na promet robe i usluga podnosilac zahteva mora da ispuni i uslove u skladu sa tim propisima.

Pored uslova iz stava 1. ovog člana, za delatnost trgovine gorivima za plovila podnosilac zahteva dostavlja i rešenje o izdavanju odobrenja za obavljanje lučke delatnosti, odnosno da stiče status lučkog operatera.

Stranom pravnom licu iz člana 19. stav 6. ovog zakona licenca za obavljanje delatnosti snabdevanja električnom energijom, snabdevanja na veliko električnom energijom, odnosno prirodnim gasom izdaje se ako ispuni uslove iz člana 22. stav 1. tač. 5), 6), 7) i 9) ovog člana i druge uslove propisane aktom iz člana 27. stav 7. ovog zakona.

Uz zahtev za izdavanje licence podnosilac zahteva prilaže dokaze o ispunjenosti uslova iz ovog člana i akta iz člana 27. stav 7. ovog zakona.

Dokaz o ispunjenosti uslova iz stava 1. tač. 3) i 4) i stava 4. ovog člana je zapisnik o inspekcijskom nadzoru nadležnog inspektora u kome je konstatovano da nisu utvrđene nezakonitosti.

Član 23

Licenca je neprenosiva.

Licenca za obavljanje energetske delatnosti se pribavlja i u slučaju kada se na energetskom objektu za koji je izdata licenca, promeni pravni osnov korišćenja energetskog objekta po osnovu statusne promene ili u pravnom prometu po drugom osnovu.

Energetski subjekt - imalac licence iz stava 2. ovog člana je dužan da u slučaju statusne promene iz stava 2. ovog člana, istovremeno sa objavljivanjem nacрта ugovora, odnosno odluke o statusnoj promeni u skladu sa propisima kojima se uređuje pravni položaj privrednih društava, o započinjanju statusne promene obavesti Agenciju odnosno nadležni organ gradske, odnosno opštinske uprave u slučaju toplotne energije, a u slučaju promene pravnog osnova korišćenja objekta po drugom osnovu, pre zaključenja pravnog posla kojim se menja pravni osnov korišćenja energetskog objekta.

Energetski subjekt koji po izvršenoj statusnoj promeni, odnosno po promeni pravnog osnova korišćenja energetskog objekta nastavi da obavlja energetske delatnosti na tom objektu, dužan je da podnese zahtev za izdavanje, odnosno izmenu licence u roku od 15 dana od dana registracije statusne promene, odnosno od zaključenja pravnog posla kojim se menja pravni osnov korišćenja energetskog objekta, a energetski subjekt koji prestaje da obavlja energetske delatnosti, u istom roku, zahtev za ukidanje, odnosno izmenu licence.

Energetski subjekt iz stava 4. ovog člana mora da ispuni sve uslove iz člana 22. stav 1. ovog zakona osim uslova iz člana 22. stav 1. tač. 2) i 3) ovog zakona u slučaju promene pravnog osnova korišćenja po osnovu statusne promene.

U slučaju ispunjenosti uslova iz stava 5. ovog člana Agencija odnosno nadležni organ gradske, odnosno opštinske uprave u slučaju toplotne energije će izdati licencu sa rokom važenja licence koji se određuje prema isteku važenja licence energetskom subjektu koji prestaje da obavlja energetske delatnosti na energetskom objektu.

U slučaju da energetski subjekt ima više licenci, Agencija odnosno nadležni organ gradske, odnosno opštinske uprave u slučaju toplotne energije će izdati licencu sa rokom važenja licence koji se određuje prema isteku važenja licence koja bi najranije prestala.

U slučaju statusne promene iz st. 2. do 4. ovog člana, energetski subjekt koji nastavlja da obavlja delatnosti na energetskom objektu, može da privremeno nastavi da obavlja energetske delatnosti do pribavljanja licence, a najduže u periodu od 60 dana od dana registracije statusne promene.

U slučaju statusne promene, energetski subjekt koji nastavlja da obavlja energetske delatnosti čija je cena regulisana u skladu sa ovim zakonom, do donošenja odluke o ceni, primenjuje regulisanu cenu energetskog subjekta koji je obavljao tu energetske delatnosti do dana registracije statusne promene, a najduže 90 dana od dana pribavljanja licence.

Član 24

Stručna osposobljenost iz člana 22. stav 1. tačka 4) ovog zakona, proverava se polaganjem stručnog ispita.

Stručni ispit se polaže pred komisijom koju obrazuje Ministar, odnosno rukovodilac pokrajinskog organa uprave nadležnog za poslove energetike za lica koja su zaposlena kod energetskog subjekta koji ima sedište na teritoriji autonomne pokrajine.

Ministarstvo propisuje bliže uslove, program i način polaganja stručnog ispita iz stava 2. ovog člana, kao i uslove u pogledu stručnog kadra iz člana 22. stav 1. tačka 4) ovog zakona.

Član 25

Licenca se privremeno oduzima energetskom subjektu ako:

- 1) prestane da ispunjava jedan ili više uslova iz člana 22. ovog zakona;
- 2) energetske objekte ne održava u ispravnom i bezbednom stanju i u skladu sa tehničkim propisima kojima se uređuju uslovi korišćenja sistema;
- 3) ne izvršava obaveze utvrđene rešenjem o izdavanju licence;
- 4) regulisane cene energije, energenata, odnosno usluga ne određuje u skladu sa metodologijama, pravilima o radu tržišta električne energije i pravilima o radu sistema za transport prirodnog gasa i pravilima o radu sistema za transport nafte naftovodima i derivata nafte produktovodima;
- 5) ne vodi zasebne račune u skladu sa članom 18. ovog zakona;
- 6) se ne pridržava i drugih propisanih uslova za obavljanje energetske delatnosti utvrđenih ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

O privremenom oduzimanju licence iz stava 1. ovog člana Agencija odnosno nadležni organ gradske, odnosno opštinske uprave u slučaju toplotne energije donosi rešenje i određuje rok za otklanjanje nedostataka zbog kojih se privremeno oduzima licenca, koji ne može da bude kraći od 30 dana niti duži od 90 dana.

Rešenje o privremenom oduzimanju licence zbog neispunjavanja uslova iz člana 22. stav 1. tač. 3) i 4) i člana 22. stav 3. ovog zakona Agencija odnosno nadležni organ gradske, odnosno opštinske uprave u slučaju toplotne energije donosi na predlog nadležnog inspektora.

Ako je energetska subjekt u roku utvrđenom rešenjem iz stava 2. ovog člana otklonio nedostatke zbog kojih je licenca privremeno oduzeta, rešenje o privremenom oduzimanju licence se ukida, a ako ih nije otklonio Agencija odnosno nadležni organ gradske, odnosno opštinske uprave u slučaju toplotne energije donosi rešenje kojim se licenca trajno oduzima.

Podnosiocu zahteva kome je oduzeta licenca može se ponovo izdati licenca za obavljanje iste energetske delatnosti po isteku roka od tri godine od dana konačnosti rešenja kojim je trajno oduzeta licenca, ako ispunjava uslove iz ovog zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona.

Licenca za obavljanje energetske delatnosti na energetskom objektu na kome je prethodno delatnost obavljao energetska subjekt kojem je trajno oduzeta licenca ne može se izdati energetskom subjektu čiji je vlasnik ili odgovorno lice imalo vlasnički udeo ili bilo zaposleno u energetskom subjektu kome je trajno oduzeta licenca.

Odredbe stava 6. ovog člana shodno se primenjuju i na bračne drugove, decu ili srodnike u pravoj liniji nezavisno od stepena srodstva ili pobočne srodnike zaključno sa drugim stepenom srodstva vlasnika, odnosno odgovornog lica ili lica koje je zaposleno ili je bilo zaposleno u energetskom subjektu kome je trajno oduzeta licenca.

Protiv rešenja iz st. 2. i 4. ovog člana može se izjaviti žalba Ministru odnosno gradskom, odnosno opštinskom veću u slučaju toplotne energije u roku od osam dana od dana dostavljanja rešenja.

Član 26

Ako bi prestanak rada energetskog subjekta kome je privremeno oduzeta licenca mogao da ugrozi redovno i sigurno snabdevanje energijom, živote i zdravlje ljudi ili da prouzrokuje teške poremećaje u privredi, Agencija može, po pribavljenom mišljenju Ministarstva i nadležne inspekcije rešenjem o privremenom oduzimanju licence iz člana 25. stav 2. ovog zakona odobriti energetskom subjektu da nastavi obavljanje energetske delatnosti do obezbeđenja uslova za otklanjanje štetnih posledica prestankom rada energetskog subjekta, ali ne duže od roka utvrđenog rešenjem o privremenom oduzimanju licence.

Ako bi prestanak obavljanja energetske delatnosti od opšteg interesa od strane energetskog subjekta kome je trajno oduzeta licenca mogao da ugrozi redovno i sigurno snabdevanje energijom, život i zdravlje ljudi ili da prouzrokuje teške poremećaje u privredi, Vlada će, na predlog Ministarstva, posebnim aktom odrediti drugi energetska subjekt koji ima licencu za obavljanje iste energetske delatnosti da obavlja energetska delatnost na području na kome je energetska delatnost obavljao energetska subjekt kome je trajno oduzeta licenca.

U slučaju iz stava 2. ovog člana, aktom Vlade utvrđuju se prava i obaveze energetskog subjekta koji je određen za obavljanje energetske delatnosti od opšteg interesa na određenom području, vreme u kojem će obavljati delatnost, kao i prava i obaveze vlasnika energetskog objekta kojem je oduzeta licenca ili na čijem objektu je energetska delatnost obavljao energetska subjekt kojem je oduzeta licenca, ako postoji potreba za korišćenjem njegovog energetskog objekta u obavljanju energetske delatnosti od strane subjekta koji je određen aktom Vlade.

Ugovorom o poveravanju obavljanja energetske delatnosti od opšteg interesa odnosno javnim ugovorom u skladu sa zakonom kojim se uređuje javno privatno partnerstvo, uređuje se i obaveza energetskog subjekta da u slučaju trajnog oduzimanja licence dozvoli korišćenje energetskog objekta sa svom neophodnom dokumentacijom energetskom subjektu koji je određen aktom Vlade, kao i način, visina i rokovi plaćanja privremene naknade za korišćenje energetskih objekata.

U slučaju da energetska subjekt iz stava 4. ovog člana energetska objekat koristi kao zakupac obavezan element ugovora o zakupu je saglasnost vlasnika energetskog objekta za korišćenje energetskog objekta u skladu sa stavom 4. ovog člana.

Član 27

Energetska subjekt kome je izdata licenca za obavljanje energetske delatnosti može za vreme važenja licence podneti zahtev za njeno ukidanje.

Energetska subjekt kome je izdata licenca za obavljanje energetske delatnosti dužan je da podnese zahtev za izmenu rešenja kojim je izdata licenca, u slučaju promena u vezi sa energetskim objektima koji se koriste za obavljanje energetske delatnosti, promena tehničkih i drugih propisa kao i nastupanja drugih okolnosti koje se odnose na ispunjenje uslova na osnovu kojih se izdaje licenca.

U slučaju da energetska subjekt ne podnese zahtev za izmenu rešenja iz razloga navedenih u stavu 2. ovog člana Agencija je dužna da pokrene postupak izmene rešenja po službenoj dužnosti.

O zahtevu iz st. 1. i 2. ovog člana Agencija odnosno nadležni organ gradske, odnosno opštinske uprave u slučaju toplotne energije donosi rešenje u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva.

Protiv rešenja iz stava 4. ovog člana može se izjaviti žalba Ministru odnosno gradskom, odnosno opštinskom veću u slučaju toplotne energije u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Rešenje Ministarstva odnosno gradskog, odnosno opštinskog veća u slučaju toplotne energije je konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Licenca prestaje da važi po sili zakona u slučaju prestanka pravnog lica, odnosno preduzetnika.

Ministarstvo bliže propisuje uslove za izdavanje, izmenu i oduzimanje licence, sadržinu zahteva za izdavanje licence, sadržinu zahteva za izdavanje zapisnika nadležnog inspektora iz člana 22. stav 1. tač. 3) i 4) ovog zakona i dokaze koji se prilažu uz zahtev za izdavanje izveštaja, kao i način vođenja registra izdatih i oduzetih licenci.

Saglasnost za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe

Član 28

Za skladištenje nafte, derivata nafte i biogoriva za sopstvene potrebe ukupnog kapaciteta preko pet tona i za snabdevanje sopstvenih prevoznih sredstava na sopstvenim stanicama za snabdevanje prevoznih sredstava, za koje se ne izdaje licenca, pribavlja se saglasnost koju Ministarstvo izdaje rešenjem u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva (u daljem tekstu: Saglasnost za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe).

Saglasnost za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe se izdaje pod uslovom da objekti za skladištenje i sopstvene stanice za snabdevanje ispunjavaju uslove i zahteve utvrđene tehničkim propisima, propisima o zaštiti od požara i eksplozija, kao i propisima o zaštiti životne sredine i da se ne koriste za obavljanje energetske delatnosti za koje se izdaje licenca.

Dokaz o ispunjenosti uslova iz stava 2. ovog člana prilaže se uz zahtev za izdavanje Saglasnosti za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe.

Dokaz o ispunjenosti uslova iz stava 2. ovog člana je zapisnik o inspekcijom nadzoru nadležnog inspektora u kome je konstatovano da nisu utvrđene nezakonitosti.

Saglasnost za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe se izdaje sa rokom važenja od deset godina.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana može se izjaviti žalba Vladi u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Rešenje Vlade je konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Ministarstvo bliže propisuje uslove za izdavanje, izmenu i oduzimanje Saglasnosti za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe, sadržinu zahteva i dokumenta koja se prilažu uz zahtev za izdavanje.

Član 29

Saglasnost za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe privremeno se oduzima ako imalac ove saglasnosti ne održava u ispravnom i bezbednom stanju objekte za skladištenje i sopstvene stanice za snabdevanje sopstvenih prevoznih sredstava u skladu sa tehničkim propisima i ako se ne pridržava drugih propisanih uslova.

O privremenom oduzimanju Saglasnosti za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe Ministarstvo donosi rešenje i određuje rok za otklanjanje nedostatka zbog kojih se privremeno oduzima Saglasnost za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe koji ne može biti kraći od 30 dana niti duži od 90 dana.

Rešenje o privremenom oduzimanju Saglasnosti za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe zbog neispunjavanja uslova iz člana 28. stav 2. ovog zakona Ministarstvo donosi na predlog nadležnog inspektora.

Ako je lice iz stava 1. ovog člana u roku utvrđenom rešenjem iz stava 2. ovog člana otklonilo nedostatke zbog kojih je Saglasnost za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe privremeno oduzeta, rešenje o privremenom oduzimanju Saglasnosti za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe se ukida, a ako ih nije otklonio, Ministarstvo donosi rešenje kojim se Saglasnost za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe trajno oduzima.

Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana može se izjaviti žalba Vladi u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja.

Energetska dozvola

Član 30

Energetski objekti se grade u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi i način uređenja prostora, uređivanje i korišćenje građevinskog zemljišta i izgradnja objekata, tehničkim i drugim propisima, a po prethodno pribavljenoj energetske dozvoli koja se izdaje u skladu sa ovim zakonom.

Energetska dozvola se podnosi uz zahtev za izdavanje građevinske dozvole.

Energetska dozvola se pribavlja za izgradnju sledećih objekata:

- 1) objekata za proizvodnju električne energije snage 1 MW i više;
- 2) objekata za proizvodnju električne energije snage do 1 MW koji kao primarni energetske resurs koriste vodu;
- 3) objekata za kombinovanu proizvodnju električne i toplotne energije u termoelektranama - toplanama električne snage 1 MW i više i ukupne toplotne snage 1 MW i više;

4) (brisana)

5) objekata za proizvodnju derivata nafte;

6) naftovoda i produktovoda, objekata za skladištenje nafte, derivata nafte, biogoriva, komprimovanog prirodnog gasa i utečnog prirodnog gasa ukupnog rezervoarskog prostora većeg od 250 m³;

7) objekata za transport prirodnog gasa, i objekata za skladištenje prirodnog gasa;

8) direktnih gasovoda;

9) objekata za proizvodnju toplotne energije snage 1 MW i više;

10) objekata za proizvodnju biogoriva kapaciteta preko 10 t godišnje;

10a) objekata za proizvodnju biometana.

Energetska dozvola nije potrebna za izgradnju energetskih objekata:

1) koji se grade u skladu sa zakonom kojim se uređuje javno-privatno partnerstvo i koncesije;

2) koji se grade u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje korišćenje obnovljivih izvora energije, kojima se propisuje strateško partnerstvo;

3) za proizvodnju električne energije za sopstvene potrebe bez obzira da li se višak električne energije predaje u sistem;

4) za koje se ne izdaje građevinska dozvola uključujući i objekte za koje se izdaje odobrenje za izvođenje radova u skladu sa zakonom kojim se uređuje planiranje i izgradnja;

5) za skladištenje električne energije.

Član 31

Postupak za izdavanje energetske dozvole, pokreće se zahtevom za izdavanje energetske dozvole, koji mogu podneti domaća i strana pravna ili fizička lica ili preduzetnici osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Energetska dozvola izdaje se pod istim uslovima domaćim i stranim pravnim ili fizičkim licima ili preduzetnicima, na način i po postupku utvrđenim ovim zakonom i drugim zakonima i uz puno poštovanje principa nediskriminacije i primenom kriterijuma koji moraju biti objektivni i javni.

Član 32

Energetsku dozvolu izdaje Ministarstvo.

Poverava se jedinici lokalne samouprave izdavanje energetskih dozvola iz člana 30. stav 3. tač. 9) i 10) ovog zakona koji se grade na njenom području.

Član 33

Za izdavanje energetske dozvole moraju se ispuniti uslovi koji se odnose na:

1) pouzdan i siguran rad energetskog sistema;

1a) ispunjenost ciljeva utvrđenih Strategijom iz člana 4. zakona i to u delu kojim se uređuju dugoročni ciljevi za razvoj proizvodnih kapaciteta koji su u funkciji sigurnosti snabdevanja, projekcije energetskog razvoja, izvori i način obezbeđivanja potrebnih količina energije, pravci razvoja korišćenja energije iz obnovljivih i novih izvora, kao i ciljeva utvrđenih Integriranim nacionalnim energetskim i klimatskim planom;

2) uslove za određivanje lokacije i korišćenja zemljišta;

2a) uslove u pogledu mogućnosti izgradnje na eksploatacionom polju;

3) mogućnost priključenja objekta na sistem;

4) energetsku efikasnost;

5) uslove korišćenja primarnih izvora energije;

6) zaštitu na radu i bezbednost ljudi i imovine;

7) zaštitu životne sredine;

8) ekonomsko-finansijsku sposobnost podnosioca zahteva da realizuje izgradnju energetskog objekta;

9) doprinos kapaciteta za proizvodnju električne energije u ostvarivanju ukupnog udela energije iz obnovljivih izvora energije u bruto finalnoj potrošnji energije u skladu sa Nacionalnim akcionim planom;

10) doprinos kapaciteta za proizvodnju električne energije smanjenju emisija;

10a) alternativna rešenja izgradnji novih objekata za proizvodnju električne energije, kao što su rešenja za upravljanje potrošnjom ili izgradnju objekata za skladištenje električne energije;

11) doprinos kapaciteta za transport ili skladištenje prirodnog gasa povećanju sigurnosti snabdevanja.

Na objekte iz člana 30. stav 3. tačka 10a) ne odnosi se uslov iz stava 1. tačka 1) ovog člana ako se ne priključuju na sistem.

Dokaz o pravu svojine, odnosno pravu zakupa zemljišta na kome se planira izgradnja energetskog objekta nije uslov za izdavanje energetske dozvole.

Član 34

Zahtev za izdavanje energetske dozvole sadrži naročito podatke o:

- 1) podnosiocu zahteva;
- 2) energetskom objektu;
- 3) vrednosti investicije;
- 4) načinu obezbeđenja finansijskih sredstava;
- 5) predviđenom eksploatacionom veku objekta, kao i načinu sanacije lokacije po završetku eksploatacionog veka objekta;
- 5a) usklađenosti sa ciljevima utvrđenim strategijom iz člana 4. ovog zakona i Integriranim nacionalnim energetskim i klimatskim planom;
- 5b) o izvršenim analizama alternativnih rešenja iz člana 33. stav 1. tačka 10a) ovog zakona;
- 6) usklađenosti sa odgovarajućim planskim dokumentima u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi i način uređenja prostora, uređivanje i korišćenje građevinskog zemljišta i izgradnja objekata;
- 7) roku završetka gradnje energetskog objekta.

Ministar bliže propisuje uslove za izdavanje energetske dozvole, sadržaj zahteva za izdavanje energetske dozvole u zavisnosti od vrste i namene energetskog objekta, način izdavanja energetske dozvole i sadržaj registra izdatih energetskih dozvola i registra energetskih dozvola koje su prestale da važe.

Član 35

Energetska dozvola se izdaje rešenjem u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva, ako su ispunjeni uslovi utvrđeni ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

U slučaju da se odbije zahtev za izdavanje energetske dozvole rešenje mora sadržati detaljno obrazloženje koje je zasnovano na objektivnim i nediskriminatornim kriterijumima i dostavljeno podnosiocu zahteva.

Ministarstvo može da odbije zahtev za izdavanje energetske dozvole ako utvrdi da bi se energetska delatnost proizvodnja električne energije u energetskom objektu koji je predmet zahteva, obavljala na način kojim bi onemogućila pružaoca javne usluge iz čl. 12. i 190. ovog zakona da pravno ili faktički, vrši javnu uslugu u skladu sa ovim zakonom.

Ministarstvo bliže uređuje uslove i dokaze iz stava 3. ovog člana aktom iz člana 34. stav 3. ovog zakona.

Protiv rešenja iz st. 1. i 2. ovog člana može se izjaviti žalba Vladi, u roku od 15 dana od dana prijema rešenja, odnosno Ministarstvu u slučajevima iz člana 32. stav 2. ovog zakona.

Rešenje Vlade, odnosno Ministarstva je konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Energetska dozvola se izdaje sa rokom važenja tri godine od dana njene pravnosnažnosti.

U slučaju da je imalac energetske dozvole pribavio građevinsku dozvolu, energetska dozvola važi do isteka važenja izdate građevinske dozvole, a realizuje se priključenjem energetskog objekta.

Energetska dozvola nije prenosiva.

Na zahtev imaoca energetske dozvole, Ministarstvo, odnosno jedinica lokalne samouprave, može produžiti rok važenja energetske dozvole najduže za još jednu godinu.

Zahtev za produženje podnosi se najkasnije 30 dana pre isteka roka važenja energetske dozvole.

Rok važenja energetske dozvole će se produžiti ako su ispunjeni uslovi za izdavanje energetske dozvole utvrđeni ovim zakonom kao i sledeći uslovi:

- 1) da je podnosilac zahteva dostavio dokaz o pribavljenoj dokumentaciji potrebnoj za izgradnju energetskog objekta, odnosno da je pokrenuo odgovarajući postupak pred nadležnim organima za pribavljanje dokumentacije;
- 2) da je podnosilac zahteva dostavio dokaz da je preduzeo sve mere pred nadležnim organima u skladu sa zakonom u cilju pribavljanja dokumentacije.

Novi postupak za izdavanje energetske dozvole može se pokrenuti samo ukoliko se prethodno iskoristi mogućnost produženja roka važenja izdate energetske dozvole saglasno stavu 7. ovog člana.

Energetski subjekt kome je izdata energetska dozvola može za vreme važenja energetske dozvole podneti zahtev za njeno ukidanje.

Imalac energetske dozvole, u roku važenja energetske dozvole izdate za izgradnju objekata za proizvodnju električne energije može podneti zahtev za izmenu energetske dozvole.

Zahtev iz stava 1. može se podneti do izdavanja građevinske dozvole za ceo ili za deo objekta ako taj deo predstavlja funkcionalnu celinu, izuzetno ukoliko se građevinskom dozvolom predviđa mogućnost fazne izgradnje, zahtev iz stava 1. se može podneti u odnosu na posebnu fazu najkasnije do početka izvođenja radova na toj fazi.

Uslovi za izmenu energetske dozvole propisani su članom 33. ovog zakona.

III.a SPROVOĐENJE POSTUPKA U VEZI SA ENERGETSKOM DOZVOLOM, LICENCOM ZA OBAVLJANJE ENERGETSKE DELATNOSTI I SAGLASNOŠĆU ZA SKLADIŠTENJE I SNABDEVANJE ZA SOPSTVENE POTREBE

Postupanje Ministarstva, odnosno Agencije

Član 35a

Tokom sprovođenja postupka u vezi sa energetsom dozvolom, licencom za obavljanje energetske delatnosti i saglasnošću za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe, Ministarstvo, odnosno Agencija (u daljem tekstu: organ nadležan za rešavanje), vrši proveru ispunjenosti sledećih uslova:

- 1) nadležnost za postupanje po zahtevu;
- 2) da li je podnosilac zahteva lice koje, u skladu sa ovim zakonom, može biti podnosilac zahteva;
- 3) da li zahtev sadrži sve propisane podatke;
- 4) da li je uz zahtev priložena sva dokumentacija propisana ovim zakonom i podzakonskim aktima donetim na osnovu ovog zakona;
- 5) da li je uz zahtev priložen dokaz o uplati propisane takse;
- 6) da li su ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom i podzakonskim aktima donetim na osnovu ovog zakona za usvajanje zahteva.

Podatke iz službenih evidencija, koji su neophodni za sprovođenje postupaka iz stava 1. ovog člana, organ nadležan za rešavanje obezbeđuje preko servisne magistrale organa u skladu sa propisima koji uređuju elektronsku upravu, bez plaćanja takse.

Podaci pribavljeni na način iz stava 2. ovog člana smatraju se pouzdanim i imaju istu dokaznu snagu kao overeni izvodi iz tih evidencija.

Organi državne uprave, posebne organizacije i imaoci javnih ovlašćenja dužni su da organu nadležnom za rešavanje na zahtev, u roku od tri dana od dana podnošenja zahteva, dostave sve podatke o kojim vode službene evidencije koje su od značaja za sprovođenje postupaka iz stava 1. ovog člana.

Postupci iz stava 1. ovog člana sprovede se u postupku neposrednog odlučivanja u smislu zakona kojim je uređen opšti upravni postupak.

Postupanje po zahtevu

Član 35b

Po zahtevu za izdavanje, odnosno izmenu upravnog akta organ nadležan za rešavanje u rokovima propisanom ovim zakonom donosi rešenje u formi elektronskog dokumenta.

Zahtev se smatra neurednim ako ima nedostatke koje organ nadležan za rešavanje sprečavaju da po njemu postupa, ako nije razumljiv ili potpun.

Ako organ nadležan za rešavanje utvrdi da je zahtev neuredan, rešenjem odbacuje zahtev u kome taksativno navodi sve nedostatke, odnosno razloge za odbacivanje, nakon čijeg će otklanjanja moći da postupi u skladu sa zahtevom.

Ako podnosilac zahteva u roku od 30 dana od dana objavljivanja rešenja iz stava 3. ovog člana, podnese novi zahtev i postupi u skladu sa rešenjem iz stava 3. ovog člana, smatra se da je odbačen zahtev iz stava 3. ovog člana od početka bio uredan.

Ako podnosilac zahteva u roku od 30 dana od dana objavljivanja rešenja iz stava 3. ovog člana, podnese novi zahtev sa pozivanjem na broj rešenja kojim je raniji zahtev odbačen i otkloni sve utvrđene nedostatke, ne dostavlja ponovo dokumentaciju koja nije imala nedostatke i plaća polovinu propisanog iznosa administrativne takse.

Način dostave

Član 35v

Podnesci i dokumenta dostavljaju se elektronskim putem, u skladu sa zakonom kojim se uređuje elektronska uprava.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, žalbu i druge pravne lekove, dokaze koji se uz njih prilažu, kao i dokumenta i podneske koji sadrže tajne podatke i koji su označeni stepenom tajnosti u skladu sa propisima kojima se uređuje tajnost podataka, stranka dostavlja u formi papirnog dokumenta.

Ministarstvo nadležno za oblast energetike bliže uređuje način razmene dokumenata i podnesaka iz stava 1. ovog člana.

Forma dokumenata koji se dostavljaju

Član 35g

Dokumenti koji se dostavljaju elektronskim putem u skladu sa članom 35d ovog zakona, dostavljaju se u formi elektronskog dokumenta sastavljenog u skladu sa zakonom koji uređuje elektronski dokument.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, ako plaćanje takse nije izvršeno elektronskim putem, dokaz o plaćanju takse može se dostaviti i u elektronskom formatu, koji nije potpisan kvalifikovanim elektronskim potpisom.

Dostava rešenja

Član 35d

Rešenje organa nadležnog za rešavanje dostavlja se podnosiocu zahteva u formi elektronskog dokumenta, preko jedinstvenog elektronskog sandučića, u skladu sa zakonom koji uređuje elektronsku upravu, ako se dostava vrši preko portala e-uprava.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, licu koje nema jedinstveni elektronski sandučić, rešenje se dostavlja u formi odštampanog primerka elektronskog dokumenta, overenog u skladu sa zakonom koji uređuje elektronsko poslovanje, preporučenom pošiljkom preko poštanskog operatora.

Danom ekspedovanja rešenja u skladu sa st. 1. i 2. ovog člana, organ nadležan za rešavanje rešenje objavljuje i na svojoj internet stranici.

Ako dostava preporučenom pošiljkom iz stava 2. ovog člana nije mogla da bude izvršena jer je stranka u momentu dostave bila nedostupna na naznačenoj adresi, dostavljač o tome sačinjava belešku i ostavlja obaveštenje stranci na mestu na kome je pismeno trebalo da bude uručeno, u kome naznačava lično ime primaoca, podatke kojim se pismeno identifikuje, kao i datum kada je obaveštenje ostavljeno, sa pozivom stranci da na tačno određenoj adresi dostavljača, odnosno poštanskog operatora preuzme pošiljku, u roku od 15 dana od dana pokušaja dostave.

Obaveštenje stranci iz stava 4. ovog člana sadrži i informaciju o danu objavljivanja rešenja na internet stranici organa nadležnog za rešavanje, pravnu pouku stranci da će se u slučaju nepreuzimanja pošiljke u ostavljenom roku rešenje smatrati dostavljenim istekom roka od 30 dana od objavljivanja rešenja na veb stranici organa nadležnog za rešavanje.

U slučaju iz stava 4. ovog člana, ako u ostavljenom roku stranka ne podigne pošiljku, dostavljač će je vratiti zajedno sa beleškom o razlozima neuručenja.

Dostava stranci će se smatrati izvršenom:

- 1) danom prijema rešenja na način propisan stavom 1. odnosno stavom 2. ovog člana;
- 2) istekom roka od 30 dana od dana oglašavanja rešenja na internet stranici organa nadležnog za rešavanje ako dostava nije izvršena u skladu sa odredbama st. 1, 2. i 4. ovog člana.

Ako je adresa prebivališta, odnosno boravišta, odnosno sedišta stranke nepoznata, dostava toj stranci smatraće se izvršenom na dan isteka roka od 30 dana od dana objavljivanja rešenja na internet stranici organa nadležnog za rešavanje.

Organ nadležan za rešavanje će na zahtev stranke, u svojim prostorijama, toj stranci izdati kopiju rešenja bez odlaganja, s tim što to uručenje nema dejstvo na računanje rokova u vezi sa dostavom.

Potvrda dostave

Član 35d

Kada se rešenje dostavlja elektronskim putem, uredna dostava se dokazuje elektronskom potvrdom o prijemu dokumenta (dostavnica).

Elektronska oglasna tabla organa nadležnog za rešavanje

Član 35e

Organ nadležan za rešavanje je dužan da na svojoj internet stranici uspostavi i održava oglasnu tablu, koja služi za potrebe javnog saopštavanja, odnosno objavljivanja rešenja u skladu sa članom 35d ovog zakona, kao i drugih akata koje donese organ nadležan za rešavanje.

Shodna primena propisa

Član 35ž

Na pitanja koja se odnose na postupke u vezi sa energetsom dozvolom, licencom za obavljanje energetske delatnosti i saglasnošću za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe, a koja ovim zakonom nisu posebno uređena, primenjuje se zakon kojim se uređuje opšti upravni postupak.

Direktni gasovod

Član 36

Proizvođač, odnosno snabdevač prirodnim gasom imaju pravo da snabdevaju krajnje kupce, kao i svoje prostorije i prostorije zavisnog privrednog društva putem direktnog gasovoda.

Krajnji kupci koji planiraju da zaključe ugovor o snabdevanju, a ne mogu da dobiju pristup mreži, imaju pravo da im se prirodni gas isporučuje preko direktnog gasovoda od strane proizvođača, odnosno snabdevača prirodnim gasom.

Mogućnost snabdevanja prirodnim gasom putem direktnog gasovoda ne utiče na mogućnost ugovaranja kupovine prirodnog gasa na tržištu, odnosno na pravo kupca na slobodan izbor snabdevača, u skladu sa ovim zakonom.

Energetska dozvola za izgradnju direktnih gasovoda iz člana 30. stav 3. tačka 8) zakona, može se izdati u slučaju odbijanja pristupa sistemu ili otpočinjanja rešavanja spora povodom pristupa sistemu.

Izdavanje energetske dozvole za izgradnju direktnog gasovoda može se odbiti, uz detaljno obrazloženje, ako bi izgradnja tog gasovoda mogla prouzrokovati poremećaje na tržištu i zaštitu kupaca.

Direktni vod

Član 36a

Svi proizvođači i snabdevači osnovani na području Republike Srbije mogu da snabdevaju električnom energijom svoje objekte, svoja zavisna privredna društva i krajnje kupce putem direktnog voda, a da pritom ne budu izloženi neosnovanim administrativnim procedurama ili troškovima.

Svi krajnji kupci na području Republike Srbije, pojedinačno ili grupno, mogu da se snabdevaju električnom energijom direktnim vodovima od strane proizvođača i snabdevača.

Mogućnost snabdevanja električnom energijom putem direktnog voda iz st. 1. i 2. ovog člana, ne može uticati na mogućnost zaključenja ugovora o snabdevanju električnom energijom u skladu sa ovim zakonom.

Saglasnost

Član 36b

Direktni vodovi grade se u skladu sa zakonom kojim se uređuje planiranje i izgradnja objekata, a po prethodno pribavljenoj saglasnosti Ministarstva.

Ministarstvo izdaje saglasnost, ako su ispunjeni sledeći uslovi:

- 1) ako je krajnjem kupcu, odnosno proizvođaču odbijeno priključenje u skladu sa zakonom i ako su iscrpljena sva pravna sredstva za ostvarivanje prava;
- 2) ako nije planirana izgradnja dela elektroenergetskog sistema za koji je podnet zahtev za priključenje u planovima razvoja i planovima investicija operatora sistema;
- 3) ako ne ugrožava bezbedan i siguran rad elektroenergetskog sistema.

Dokazi o ispunjenosti uslova iz stava 2. ovog člana prilažu se uz zahtev za izdavanje saglasnosti.

Propisom iz člana 34. stav 2. ovog zakona bliže se uređuju sadržaj zahteva za izdavanje saglasnosti, obrazac zahteva, dokazi koji se prilažu uz zahtev o ispunjenosti uslova za izgradnju direktnog voda, sadržaj registra izdatih saglasnosti.

Izdavanje saglasnosti

Član 36v

Ministarstvo rešenjem izdaje saglasnost za izgradnju direktnog voda ako su ispunjeni uslovi iz člana 36b ovog zakona.

Saglasnost se izdaje sa rokom važnosti od tri godine i ne može se produžiti.

Ministarstvo će odbiti izdavanje saglasnosti za izgradnju direktnog voda samo ako bi izdavanje takve saglasnosti moglo uticati na pružanje javne usluge iz člana 12. ovog zakona.

U slučaju odbijanja izdavanja saglasnosti iz stava 3. ovog člana, u rešenju se mora dati obrazloženje.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana ne može se izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

Javni tender

Član 37

U slučaju da se putem izdavanja energetske dozvola ne mogu obezbediti novi proizvodni kapaciteti ili kada preduzete mere energetske efikasnosti, nisu dovoljne za obezbeđivanje sigurnog i redovnog snabdevanja električnom energijom, izgradnja objekata za proizvodnju električne energije može se odobriti po sprovedenom postupku javnog tendera.

Vlada, na predlog Ministarstva donosi odluku o raspisivanju javnog tendera u skladu sa zakonom.

Odluka iz stava 2. ovog člana sadrži naročito:

- 1) lokaciju na kojoj će se graditi objekat;
- 2) vrstu primarne energije;
- 3) način proizvodnje i uslove preuzimanja električne energije;
- 4) uslove koji se odnose na zaštitu životne sredine;
- 5) uslove koji se odnose na zaštitu spomenika kulture ako isti postoje na lokaciji na kojoj će se graditi objekat;
- 6) uslove koji se odnose na energetske efikasnost;
- 7) mere podsticaja za pojedine vrste primarne energije i instalisane snage proizvodnog kapaciteta;
- 8) uslove koji se odnose na prestanak rada objekta;
- 9) rok za podnošenje ponude.

Prikupljanje ponuda po javnom tenderu, ocenjivanje i rangiranje ponuda vrši Ministarstvo i Vladi dostavlja izveštaj sa predlogom najpovoljnije ponude.

Postupak javnog tendera, uslovi za učešće na tenderu i kriterijumi za izbor ponude moraju biti transparentni i nediskriminatorni.

Odluka o raspisivanju javnog tendera objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije", a detalje u vezi sa tenderskom procedurom Ministarstvo javno objavljuje uključujući i objavljivanje u skladu sa obavezama Republike Srbije preuzetim potvrđenim međunarodnim sporazumima, najmanje šest meseci pre datuma zatvaranja tendera.

Strateški energetske projekti

Član 37a

Strateški energetske projekti mogu biti:

- 1) nadzemni elektroenergetski vodovi, napona 220 kV i više, podzemni elektroenergetski vodovi napona 110 kV i više, sa pratećom opremom ili instalacijama kojima se obezbeđuje bezbedno i efikasno funkcionisanje navedenih elektroenergetskih vodova, uključujući sisteme zaštite, nadzora i kontrole na svim naponskim nivoima i transformatorskim stanicama;
- 2) objekti za skladištenje električne energije u pojedinačnom ili zbirnom obliku, koji se koriste za trajno ili privremeno skladištenje energije u nadzemnoj ili podzemnoj infrastrukturi ili geološkim lokacijama, pod uslovom da su direktno povezani na elektroenergetske vodove projektovane za napon od 110 kV ili više sa pratećom opremom ili instalacijama kojima se obezbeđuje bezbedno i efikasno funkcionisanje navedenih elektroenergetskih vodova, uključujući sisteme zaštite, nadzora i kontrole na svim naponskim nivoima i transformatorskim stanicama;
- 3) pametne elektroenergetske mreže: oprema ili instalacije, digitalni sistemi i komponente koje integrišu informacione i komunikacione tehnologije (IKT), preko operativnih digitalnih platformi, kontrolnih sistema i senzorskih tehnologija, kako na nivou prenosa, tako i na nivou distribucije električne energije, sa ciljem da se obezbedi efikasnija i inteligentnija mreža za prenos i distribuciju električne energije, povećan kapacitet za integraciju novih oblika proizvodnje, skladištenja i potrošnje energije i omogućavanje novih poslovnih modela i tržišnih struktura;
- 4) prekogranični nadzemni elektroenergetski vodovi, napona 220 kV i više, prekogranični podzemni elektroenergetski vodovi napona 110 kV i više, sa pratećom opremom ili instalacijama kojima se obezbeđuje bezbedno i efikasno funkcionisanje

navedenih elektroenergetskih vodova, uključujući sisteme zaštite, nadzora i kontrole na svim naponskim nivoima i transformatorskim stanicama;

5) gasovodi za transport prirodnog gasa, biogasa i niskougljeničnih gasova koji su deo transportnog sistema;

6) podzemna skladišta prirodnog gasa;

7) postrojenja za prijem, skladištenje, regasifikaciju ili dekompresiju utečnjelog prirodnog gasa ili komprimovanog prirodnog gasa;

8) oprema ili instalacije koje su od značaja za bezbedan, siguran i efikasan rad sistema ili omogućuju dvosmeran protok prirodnog gasa, uključujući kompresorske stanice;

9) pametna gasovodna mreža;

10) cevovodi za vodonik, skladišta i druga oprema i uređaji i elektrolizatori za vodonik kapaciteta 50 MW ili više;

11) cevovode za transport ugljen dioksida za potrebe trajnog geološkog skladištenja, kao i postrojenja i instalacije neophodne za njegov transport.

Vlada bliže propisuje uslove i način promovisanja nekog projekta u strateški i obaveze i aktivnosti nadležnih institucija i Agencije u pogledu praćenja realizacije strateških energetske projekata, kao i postupak za pripremu i sprovođenje strateških investicionih projekata u oblasti energetike koji su određeni kao projekti od interesa za Energetsku zajednicu (PECI) odlukom Ministarskog saveta Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

IV AGENCIJA ZA ENERGETIKU REPUBLIKE SRBIJE

Položaj

Član 38

Agencija je jedino regulatorno telo za oblast energetike osnovano u cilju unapređivanja i usmeravanja razvoja tržišta električne energije i prirodnog gasa na principima nediskriminacije i efikasne konkurencije, kroz stvaranje stabilnog regulatornog okvira, kao i za obavljanje drugih poslova utvrđenih ovim zakonom.

Agencija je samostalni pravni subjekt i nezavisna od organa izvršne vlasti u obavljanju svojih poslova, kao i od drugih državnih organa i organizacija, pravnih i fizičkih lica koja se bave energetske delatnostima, nezavisno donosi odluke, samostalno raspolaže finansijskim sredstvima odobrenim finansijskim planom i obezbeđuje stručne kapacitete neophodne za obavljanje zakonom utvrđenih poslova.

Zaposleni i članovi Saveta Agencije moraju da deluju nezavisno od bilo kog tržišnog interesa, da ne primaju instrukcije od organa izvršne vlasti, kao i od drugih državnih organa i organizacija i lica koja se bave energetske delatnostima.

Nezavisnost iz stava 2. ovog člana ne dovodi u pitanje saradnju sa drugim nacionalnim telima, sprovođenje opšte politike koju donosi Vlada po pitanjima koja nisu u vezi sa ovlašćenjima i dužnostima Agencije.

Agencija ima svojstvo pravnog lica sa pravima, obavezama i odgovornostima utvrđenim ovim zakonom, zakonima i drugim propisima kojima se uređuje poslovanje privrednih društava, kao i Statutom Agencije (u daljem tekstu: Statut).

Agencija posluje pod nazivom Agencija za energetiku Republike Srbije.

Sedište Agencije je u Beogradu.

U cilju efikasnijeg izvršavanja poslova iz svoje nadležnosti Agencija može odlukom Saveta Agencije organizovati obavljanje poslova u mestima van svog sedišta, na način i pod uslovima utvrđenim Statutom.

Savet Agencije

Član 39

Organ Agencije je Savet Agencije (u daljem tekstu: Savet) koji donosi sve odluke o pitanjima iz nadležnosti Agencije većinom glasova od ukupnog broja članova Saveta, osim ako ovim zakonom i Statutom nije drugačije propisano.

Savet ima predsednika i četiri člana, koji se biraju iz reda istaknutih stručnjaka iz oblasti energetike.

Predsednik Saveta zastupa i predstavlja Agenciju, rukovodi radom Saveta, odlučuje o pitanjima iz delokruga rada Agencije utvrđenim u članu 54. ovog zakona, organizuje rad i rukovodi radom Agencije, predlaže odluke i druga akta koja donosi Savet i stara se o njihovom izvršavanju, ima ovlašćenja direktora u poslovima vezanim za ostvarivanje prava i obaveza zaposlenih i obavlja druge poslove u skladu sa zakonom, Statutom i ovlašćenjem Saveta.

Predsednik i članovi Saveta za svoj rad i za rad Agencije odgovaraju Narodnoj skupštini, kojoj najmanje jednom godišnje podnose izveštaj o radu.

Izveštaj o radu sadrži podatke o radu Agencije u prethodnoj godini o njenom finansijskom poslovanju i o stanju u energetske sektoru Republike Srbije u okviru nadležnosti Agencije.

Izveštaj iz stava 5. ovog člana se dostavlja Narodnoj skupštini najkasnije do 31. maja svake godine.

Izbor i način rada Saveta

Član 40

Predsednika i članove Saveta bira Narodna skupština, po osnovu javnog konkursa, koga raspisuje i sprovodi Komisija za sprovođenje postupka za izbor kandidata (u daljem tekstu: Komisija) koju obrazuje Vlada na predlog Ministarstva.

Komisija ima pet članova i čine je dva predstavnika nadležnog odbora Narodne skupštine i tri istaknuta stručnjaka sa radnim iskustvom u oblasti energetike preko 15 godina.

Član Komisije ne može biti lice koje je u radnom odnosu u energetsom subjektu.

Vlada, u roku od 30 dana od dana prijema mišljenja Komisije utvrđuje predlog za izbor predsednika i članove Saveta i dostavlja ga Narodnoj skupštini na usvajanje.

Član 41

Za predsednika i članove Saveta mogu se birati lica koja su državljani Republike Srbije i koja imaju visoko stručno obrazovanje tehničke, pravne ili ekonomske struke, od čega najmanje jedno lice tehničke, jedno pravne i jedno ekonomske struke i najmanje deset godina radnog iskustva u oblasti energetike.

Predsednik, članovi Saveta i zaposleni u Agenciji ostvaruju prava i obaveze iz radnog odnosa u skladu sa opštim propisima o radu.

Član 42

Za predsednika i člana Saveta ne mogu se birati:

1) poslanici u Narodnoj skupštini, kao ni poslanici u skupštini autonomne pokrajine, odbornici, druga izabrana i postavljena lica, niti funkcioneri u organima političkih stranaka;

2) vlasnici ili suvlasnici u energetsom subjektima, kao ni lica kojima su bračni drugovi, deca ili srodnici u pravoj liniji nezavisno od stepena srodstva ili pobočni srodnici zaključno sa drugim stepenom srodstva, vlasnici ili suvlasnici u energetsom subjektima;

3) lica koja su pravnosnažno osuđena za krivična dela protiv službene dužnosti, korupciju, prevaru ili za druga krivična dela koja ih čine nepodobnim za obavljanje funkcije na koju se biraju.

Član 43

Predsednik i članovi Saveta biraju se na period od pet do sedam godina. Predsednik Saveta se bira na period od sedam godina, dva člana Saveta se biraju na period od šest godina, a dva člana Saveta se biraju na period od pet godina.

Predsednik i članovi Saveta ne mogu da budu birani više od dva puta uzastopno.

Postupak izbora lica iz stava 1. ovog člana sprovodi se najkasnije 90 dana pre isteka mandata prethodnog predsednika, odnosno člana Saveta.

U slučaju da mandat predsednika ili člana Saveta istekne pre okončanja postupka izbora, predsednik, odnosno član Saveta nastavlja sa radom u skladu sa ovim zakonom do okončanja postupka izbora.

Član 44

Mandat predsednika i članova Saveta, prestaje:

1) istekom mandata;

2) razrešenjem pre isteka mandata iz razloga utvrđenim ovim zakonom;

3) podnošenjem ostavke Narodnoj skupštini u pismenoj formi, u kom slučaju mandat predsednika ili člana Saveta prestaje danom dostavljanja ostavke;

4) smrću člana Saveta.

Nastupanje razloga za prestanak mandata iz stava 1. tač. 2) i 3) ovog člana, konstatuje nadležni odbor Narodne skupštine.

Predlog za razrešenje iz stava 1. tačka 2) ovog člana Narodnoj skupštini mogu da podnesu nadležni odbor Narodne skupštine za poslove energetike, Savet ili najmanje 20 narodnih poslanika u sledećim slučajevima:

1) ako je zbog bolesti ili drugog razloga nesposoban za obavljanje dužnosti predsednika i člana Saveta u periodu dužem od šest meseci;

2) ako bude pravnosnažno osuđen na kaznu zatvora ili bude osuđen za krivično delo zloupotrebe službenog položaja, prevare, korupcije, krađe ili drugo slično krivično delo koje ga čini nedostojnim za obavljanje ove funkcije;

3) ako se utvrdi da je kandidat u postupku izbora izneo o sebi neistinite podatke ili propustio da iznese podatke o okolnostima bitnim za utvrđivanje predloga za njegov izbor;

4) ako bez osnovanog razloga odbije ili propusti da obavlja dužnost predsednika, odnosno člana Saveta u periodu od najmanje tri meseca neprekidno ili u periodu od najmanje šest meseci sa prekidima u toku jedne godine;

5) ako se utvrdi da je u toku trajanja mandata povredio pravila o sukobu interesa utvrđena zakonom.

Odluka o razrešenju može biti doneta samo na osnovu obrazloženog predloga, posle sprovedenog postupka u kome su utvrđene sve relevantne okolnosti i u kome je predsedniku, odnosno članu Saveta protiv koga je pokrenut postupak omogućeno da se izjasni o svim okolnostima.

Razlog za razrešenje predsednika, odnosno člana Saveta ne može biti političko ili drugo uverenje, odnosno članstvo u političkoj organizaciji.

Član 45

Predsednik i član Saveta kome je prestao mandat u slučaju iz člana 44. stav 1. tačka 1) i stav 3. tačka 1) ovog zakona ima pravo na naknadu zarade u trajanju od tri meseca od dana prestanka mandata u visini zarade iz meseca koji prethodi mesecu u kojem je došlo do prestanka radnog odnosa, a sredstva za isplatu naknade zarade se obezbeđuju iz sredstava Agencije.

Pravo na naknadu iz stava 1. ovog člana ostvaruje se na lični zahtev i prestaje pre isteka roka od tri meseca ako predsednik i član Saveta zasnuje radni odnos ili ostvari pravo na penziju u skladu sa propisima o penzijsko invalidskom osiguranju.

Član 46

Na predsednika i članove Saveta shodno se primenjuju odredbe zakona koje se odnose na sprečavanje sukoba interesa pri vršenju javnih funkcija.

Član 47

Savet donosi Statut, akt kojim se uređuje unutrašnja organizacija i način rada Agencije, poslovnik o radu i druge opšte akte u skladu sa zakonom.

Na Statut saglasnost daje Narodna skupština.

Poslovi Agencije

Član 48

U izvršavanju regulatornih poslova utvrđenih ovim zakonom, Agencija preduzima mere kojima se postižu ili kojima se doprinosi ostvarivanju sledećih ciljeva:

1) obezbeđivanje sigurnog i pouzdanog snabdevanja kupaca energijom kroz efikasno funkcionisanje i održiv razvoj energetske sistema, u skladu sa energetske politikom Republike Srbije, uključujući zaštitu životne sredine i razvoj obnovljivih izvora energije;

2) razvoj tržišta električne energije u Republici Srbiji i njegove integracije u regionalno i pan-evropsko tržište električne energije;

3) obezbeđenje stabilnog, transparentnog i nediskriminatornog regulatornog okvira za kupce električne energije i prirodnog gasa, korisnike sistema i investitore;

4) podsticanje efikasnog funkcionisanja energetske sistema;

5) obezbeđivanja visokih standarda usluge u snabdevanju električnom energijom i prirodnim gasom uz zaštitu energetske ugroženih kupaca.

Član 49

Agencija izdaje licence za obavljanje energetske delatnosti i donosi akt o oduzimanju licence za sve energetske delatnosti izuzev delatnosti u oblasti toplotne energije, pod uslovima utvrđenim ovim zakonom, i vodi registre izdatih i oduzetih licenci.

Poslove iz stava 1. ovog člana Agencija obavlja kao poverene poslove.

Agencija sprovodi postupak sertifikacije i odlučuje o sertifikaciji operatora prenosnog sistema električne energije i operatora transportnog sistema prirodnog gasa.

Član 50

Agencija donosi metodologije za:

1) određivanje cene pristupa sistemu za prenos električne energije;

2) određivanje cene pristupa sistemu za distribuciju električne energije;

- 3) određivanje cene pristupa zatvorenom sistemu za distribuciju električne energije;
- 4) obračun neovlašćeno utrošene električne energije;
- 5) određivanje cene električne energije za garantovano snabdevanje, u skladu sa ovim zakonom;
- 5a) određivanje cena nefrekventnih pomoćnih usluga;
- 6) određivanje cene pristupa sistemu za transport prirodnog gasa;
- 7) određivanje cene pristupa sistemu za distribuciju prirodnog gasa;
- 8) određivanje cene pristupa skladištu prirodnog gasa;
- 9) određivanje cene prirodnog gasa za javno snabdevanje;
- 10) određivanje cene pristupa sistemu za transport nafte naftovodima i sistema za transport derivata nafte produktovodima;
- 11) određivanje troškova priključenja na sistem za prenos i distribuciju električne energije;
- 12) određivanje troškova priključenja na sistem za transport i distribuciju prirodnog gasa;
- 13) procenu ulaganja i rizike za strateške infrastrukturne projekte u oblasti električne energije, prirodnog gasa i nafte;
- 14) za utvrđivanje troškova, način nadoknade i raspodele troškova između nominovanog operatora tržišta i operatora prenosnog sistema i odobrava ove troškove ako su opravdani.

Agencija je dužna da, prilikom određivanja cena definisanih u stavu 1. tač. 6) i 7) ovog člana, proceni i odobri troškove koji mogu da nastanu iz ulaganja u sistem za transport ili distribuciju prirodnog gasa, koji su potrebni za preuzimanje niskougljeničnih gasova sa ciljem suzbijanja klimatskih promena, u skladu sa obavezama nastalim na osnovu potvrđenih međunarodnih sporazuma.

Agencija je dužna da, pri donošenju metodologija iz stava 1. ovog člana i davanju saglasnosti na regulisane cene operatorima prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije, transparentno proceni i odobri troškove koji su potrebni za kratkoročno i dugoročno povećanje sigurnosti snabdevanja, sigurnosti rada i fleksibilnosti sistema, energetske efikasnosti, efikasnosti rada operatora, efikasnosti investicija, podrške integraciji tržišta kao i potrebne istraživačke aktivnosti i inovacije kao što su digitalizacija i usluge fleksibilnosti.

Agencija je dužna da, pri donošenju metodologija i davanju saglasnosti na regulisane cene operatorima transportnog, odnosno distributivnog sistema prirodnog gasa proceni i odobri troškove koji su potrebni za kratkoročno i dugoročno: povećanje sigurnosti snabdevanja, efikasnosti rada operatora, podršku integraciji tržišta kao i potrebne istraživačke aktivnosti.

Naknade koje primenjuju operatori mreža za pristup mrežama, uključujući naknade za priključenje na mreže, naknade za korišćenje mreža i, gde je to primenljivo, naknade za ojačanje mreže, odraziće se na troškove i biće transparentne, uzimajući u obzir bezbednost mreže i fleksibilnost i odraziće stvarne troškove koji odgovaraju troškovima efikasnog i strukturno uporedivog operatora mreže i primenjivaće se na nediskriminatornoj osnovi. Ove naknade neće uključivati nepovezane troškove koji podržavaju nepovezane političke ciljeve.

Prilikom donošenja metodologije iz stava 1. ovog člana, Agencija je dužna i da:

- 1) distribuiranu proizvodnju ne diskriminiše bilo pozitivno bilo negativno u odnosu na proizvodnju električne energije priključenu na prenosni sistem;
- 2) ne diskriminiše bilo pozitivno bilo negativno objekte za skladištenje električne energije i agregatora;
- 3) ne destimuliše sopstvenu proizvodnju električne energije, samostalnu i upravljivu potrošnju;
- 4) podstakne razvoj prenosne i distributivne elektroenergetske mreže u skladu sa planom razvoja prenosne odnosno distributivne mreže.

Agencija kroz metodologiju za određivanje cene pristupa sistemu obezbeđuje, ako je potrebno, da cena pristupa sistemu koja se primenjuje na proizvođače i/ili krajnje kupce reflektuje njihovu lokaciju, da su uzeti u obzir gubici u mreži, prouzrokovana zagušenja, kao i troškovi investicije za infrastrukturu.

Kada Agencija određuje cenu za pristup sistemu uzima u obzir:

- 1) uplate i primanja koja proizilaze iz mehanizma kompenzacije troškova za električnu energiju koja je u tranzitu;
- 2) stvarne uplate koje su izvršene i primljene, kao i uplate koje se očekuju za buduće periode, procenjene na osnovu prethodnih perioda.

Određivanje cene za pristup sistemu nije od uticaja na naknade koje nastanu u postupku raspodele kapaciteta i upravljanja zagušenjima iz člana 165v ovog zakona.

Posebne cene za pristup sistemu ne mogu se odrediti za pojedinačne transakcije za razmenu energije između zona trgovanja.

Naknade za distribuciju odrađiće se na troškove, uzimajući u obzir korišćenje distributivne mreže od strane korisnika sistema, uključujući aktivne kupce. Naknade za distribuciju mogu sadržavati elemente kapaciteta priključka na mrežu i mogu biti različite na osnovu potrošnje ili profila generacije korisnika sistema, a u slučaju implementacije naprednih brojila, Agencija pri donošenju metodologije za cenu pristupa sistemu može da uvede cene koje su različite u vremenu kako bi odrazile korišćenje sistema na transparentan, troškovno efikasan i predvidiv način za krajnjeg kupca.

Agencija može metodologijama utvrditi operatoru prenosnog odnosno distributivnog sistema podsticaje za troškovno najefikasniji rad i razvoj njegove mreže uključujući i nabavku usluga, a može da uvede ključne indikatore uspešnosti kako bi operator prenosnog odnosno distributivnog sistema podigao efikasnost u mreži, uključujući fleksibilnost kroz energetske efikasnost i razvoj pametnih mreža i sistema za pametno merenje.

Agencija uzima u obzir izveštaj Regulatornog odbora Energetske zajednice o najboljim praksama pri donošenju metodologija i davanju saglasnosti na regulisane cene operatorima prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije.

Agencija je dužna da metodologije iz stava 1. ovog člana objavljuje u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Član 51

Agencija donosi pravila:

- 1) o promeni i kolektivnoj promeni snabdevača i agregatora,
- 2) o praćenju tehničkih i komercijalnih pokazatelja i regulisanja kvaliteta isporuke i snabdevanja električnom energijom i prirodnim gasom;
- 2a) o sprečavanju zloupotreba na tržištu električne energije i prirodnog gasa.

Pravilima iz stava 1. tačka 2a) ovog člana bliže se uređuju uslovi za registraciju učesnika na veleprodajnom energetskom tržištu, registracija i vođenje registra učesnika na veleprodajnom tržištu, uslovi za objavljivanje povlašćenih informacija, zabrana trgovanja povlašćenim informacijama, zabrana manipulacije tržištem, vrsta, sadržaj, oblik, način i rokovi izrade i objavljivanja podataka, zaštita podataka, profesionalna tajna i operativna odgovornost, obaveza lica koja profesionalno uređuju transakcije, u skladu sa obavezama Republike Srbije preuzetim potvrđenim međunarodnim sporazumima.

Agencija sprovodi postupke i donosi akta u skladu sa pravilima iz stava 1. tačka 2a) ovog člana, a energetske subjekti su dužni da postupaju po tim pravilima.

Agencija donosi sledeća akta:

- 1) o visini troškova za izdavanje licenci za obavljanje energetskih delatnosti iz člana 20. stav 1. ovog zakona;
- 2) o poravnanju razlika između opravdanih i ostvarenih prihoda i odobrenih troškova iz člana 129. stav 3. ovog zakona;
- 3) o izuzeću u skladu sa čl. 167, 288. i 289, po pribavljenom mišljenju Ministarstva.
- 4) (*brisana*)

Na akt iz stava 4. tačka 1) ovog člana saglasnost daje ministarstvo nadležno za poslove finansija.

Agencija je dužna da pravila i akta iz stava 1. i stava 4. tač. 1) i 3) ovog člana objavljuje u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Član 52

Agencija određuje:

- 1) cene nefrekventnih pomoćnih usluga iz člana 88. stav 3. tačka 2) ovog zakona, u skladu sa ovim zakonom;
- 2) visinu naknade korisniku sistema po osnovu stepena odstupanja od propisanog kvaliteta isporuke električne energije i prirodnog gasa, u skladu sa pravilima iz člana 51. stav 1. tačka 2).

Član 53

Agencija daje saglasnost na:

- 1) pravila o radu prenosnog sistema električne energije;
- 2) pravila za raspodelu prenosnih kapaciteta između zona trgovanja;
- 3) proceduru za priključenje objekata na prenosni sistem;
- 3a) pravila za priključenje objekta na prenosni sistem;
- 4) pravila o radu transportnog sistema prirodnog gasa;
- 5) pravila o radu distributivnog sistema električne energije;
- 6) pravila o radu distributivnog sistema prirodnog gasa;
- 7) pravila o radu sistema za transport nafte naftovodima;

- 8) pravila o radu sistema za transport derivata nafte produktovodima;
- 9) pravila o radu tržišta električne energije;
- 10) pravila o objavljivanju ključnih tržišnih podataka;
- 11) pravila o radu sistema za skladištenje prirodnog gasa;
- 12) plan razvoja prenosnog sistema električne energije, sa planom investicija;
- 13) plan razvoja distributivnog sistema električne energije, sa planom investicija;
- 13a) plan preuzimanja mernih uređaja, merno razvodnih ormana, odnosno priključnih vodova, instalacija i opreme u merno razvodnom ormanu i drugih uređaja u objektima postojećih kupaca, odnosno proizvođača;
- 14) plan razvoja sistema za transport prirodnog gasa sa planom investicija;
- 14a) plan razvoja sistema za distribuciju prirodnog gasa, sa planom investicija;
- 15) plan razvoja sistema za transport nafte naftovodima sa planom investicija;
- 15a) plan razvoja sistema za transport derivata nafte produktovodima, sa planom investicija;
- 16) program usklađenosti za obezbeđivanje nediskriminatornog ponašanja iz čl. 132. i 280. ovog zakona;
- 17) *(brisana)*
- 18) akt operatora prenosnog, transportnog i distributivnog sistema o cenama nestandardnih usluga, u roku od 30 dana od dana prijema predloga cenovnika;
- 19) metodologiju koju donosi subjekt kome je aktom iz člana 167. i 288. ovog zakona odobreno izuzeće od primene regulisanih cena pristupa prenosnom sistemu električne energije, transportnom sistemu prirodnog gasa i sistema za skladištenje prirodnog gasa;
- 20) akt operatora distributivnog sistema prirodnog gasa kojim se utvrđuje visina troškova priključenja tipskim priključcima u skladu sa metodologijom iz člana 50. stav 1. tačka 12) ovog zakona;
- 21) pravila za obustavu i ponovno pokretanje tržišnih aktivnosti.

Pored saglasnosti iz stava 1. ovog člana, Agencija u skladu sa članom 210b stav 2. daje saglasnost operatorima sistema da poseduju, razvijaju ili upravljaju objektima za skladištenje električne energije i daje odobrenje na uslove tenderskog postupka iz člana 210b stav 2. tačka 2) ovog zakona.

Plan razvoja sistema iz stava 1. tač. 14), 14a), 15) i 15a) donosi se sa planom investicija, pri čemu se plan investicija donosi svake godine za period od tri godine

Član 54

Agencija odlučuje po žalbama protiv:

- 1) akta operatora sistema po zahtevu za priključenje na sistem, odnosno ako operator sistema ne donese odluku po zahtevu za priključenje na sistem;
- 2) akta operatora sistema o odbijanju pristupa sistemu;
- 3) akta energetskog subjekta za transport nafte naftovodom ili energetskog subjekta za transport derivata nafte produktovodom o odbijanju pristupa sistemu.

Poslove iz stava 1. ovog člana, Agencija obavlja kao poverene poslove.

Pored poslova iz stava 1. ovog člana, Agencija je dužna da u skladu sa delokrugom rada:

- 1) u slučaju spora između energetskih subjekata i između energetskog subjekta i korisnika sistema, koji se rešava u skladu sa zakonom kojim se uređuje posredovanje, pruži stranama u sporu stručnu pomoć i sve podatke kojima raspolaže u cilju pripreme dokumentacije potrebne za postupak posredovanja;
- 2) razmatra i postupa, po podnescima fizičkih i pravnih lica u vezi sa neizvršenjem obaveza operatora sistema, snabdevača na veliko električnom energijom, snabdevača na veliko prirodnim gasom, snabdevača električnom energijom, agregatora, snabdevača prirodnim gasom i javnog snabdevača prirodnim gasom u skladu sa ovim zakonom;

Akt Agencije u slučaju iz stava 3. tačka 2) ovog člana, ne isključuje pravo nezadovoljne stranke da zaštitu prava mogu ostvariti vansudskim putem ili pred nadležnim sudom.

Član 55

Agencija daje mišljenje:

- 1) na plan implementacije ekonomski opravdanih oblika naprednih mernih sistema koji donosi operator prenosnog, transportnog, odnosno distributivnog sistema;

2) u primeni propisa iz nadležnosti Agencije.

Agencija učestvuje u konsultacijama, daje saglasnosti, izuzeća, odobrenja i mišljenja na metodologije, odredbe, uslove i odobrava druga akta i zahteve u skladu sa propisima iz člana 93a st. 1. i 2. ovog zakona.

Agencija je ovlašćena da:

- 1) sprovodi periodične konsultacije o metodologiji za određivanje cene pristupa transportnom sistemu za prirodni gas u skladu sa mrežnim pravilima iz člana 93a stav 1. tačka 4) ovog zakona;
- 2) donese odluku o zajedničkim cenama pristupa transportnim sistemima za prirodni gas posmatranim kao celina, ako je operatorima transprotnih sistema u metodologiji iz člana 50. stav 1. tačka 6) ovog zakona utvrđena obaveza zajedničke primene metodologije, u skladu sa mrežnim pravilima o harmonizovanim tarifama za prirodni gas.

Član 56

Pored poslova propisanih ovim zakonom, Agencija je ovlašćena da:

- 1) prati primenu metodologija i cena odobrenih u skladu sa ovim zakonom;
- 2) prati primenu pravila iz člana 53. ovog zakona, zahteva njihovu izmenu i prati primenu drugih akata, u skladu sa odredbama ovog zakona;
- 3) prati realizaciju plana razvoja operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije i plana razvoja operatora sistema za transport prirodnog gasa i preporučuje, ukoliko je potrebno njihovu izmenu o čemu izveštava u svom godišnjem izveštaju;
- 4) donosi uputstva i preporuke i daje smernice za primenu akata iz čl. 50. i 51. stav 1. tač. 1) i 2) ovog zakona;
- 5) sačinjava i objavljuje izveštaj o potrebi regulisanja cena iz člana 88. stav 3. ovog zakona, kao i izveštaj o neophodnosti održavanja rezervnog snabdevanja iz člana 194. ovog zakona;
- 6) bliže utvrđuje način, postupak davanja saglasnosti iz člana 53. i rokove za dostavljanje podataka i dokumentacije neophodnih za rad Agencije;
- 7) bliže utvrđuje način, postupak i rokove za vođenje knjigovodstvenih evidencija za potrebe regulacije i za sprovođenje postupka razdvajanja računa i drugih postupaka utvrđenih zakonom;
- 8) zahteva od energetskih subjekata dostavljanje podataka i dokumentacije neophodnih za rad Agencije, u roku koji ne može biti kraći od osam dana od dana prijema zahteva;
- 9) zahteva od vertikalno integrisanog preduzeća informaciju sa obrazloženjem da li je bilo diskriminatornog ponašanja, u slučaju prijave lica zaduženog za praćenje programa usklađenosti o nepoštovanju programa usklađenosti za obezbeđivanje nediskriminatornog ponašanja iz čl. 132. i 280. ovog zakona;
- 10) saraduje sa snabdevačem i operatorom distributivnog sistema u cilju preduzimanja mera kojim bi se korisnicima sistema i krajnjim kupcima učinile dostupnim kratke i sadržajne kontrolne liste sa praktičnim informacijama koje se odnose na njihova prava;
- 11) propiše postupak ostvarivanja prava na pristup podacima o sopstvenoj potrošnji kupca električne energije, odnosno prirodnog gasa, vrstu dostupnih podataka i rokove u kojima operator sistema mora da obezbedi podatke i postupak objavi na internet stanici Agencije zajedno sa jednostavnim i lako razumljivim obrascem za prikazivanje podataka o potrošnji i time obezbedi krajnjem kupcu, a na zahtev krajnjeg kupca i snabdevaču pravo na besplatan pristup tim podacima;
- 12) doprinosi usklađivanju postupaka razmene podataka za najvažnije tržišne procese na regionalnom nivou;
- 13) podnosi godišnji izveštaj o radu i preduzetim merama u pogledu ispunjenja obaveza nadležnom telu iz člana 2. tačka 42) ovog zakona;
- 14) usklađuje i primenjuje sve pravno obavezujuće odluke nadležnih tela iz člana 2. tačka 42) ovog zakona;
- 15) prati da li energetski subjekt koji vodi podatke o potrošnji dostavlja podatke o potrošnji snabdevaču kojeg je odredio krajnji kupac;
- 16) prati pokazatelje tehničkog i komercijalnog kvaliteta isporuke i snabdevanja električne energije i prirodnog gasa iz čl. 215. i 320. ovog zakona;
- 17) prati sprovođenje mera za smanjenje gubitaka u prenosnom, transportnom, odnosno distributivnom sistemu električne energije, odnosno prirodnog gasa;
- 18) prati aktivnosti u vezi realizacije plana implementacije naprednih mernih sistema koji donosi operator prenosnog, transportnog, odnosno distributivnog sistema;
- 18a) prati aktivnosti u vezi realizacije planova investicija operatora sistema na koje je dala saglasnost;
- 18b) ceni opravdanost troškova i proverava pravilnost primene metodologija iz člana 53. tačka 20) ovog zakona u postupku određivanja cene pristupa sistemu za koje je odobrila izuzeće iz čl. 167. i 288. ovog zakona i operatoru sistema potvrdi pravilnost njihovog određivanja pre početka primene, a u suprotnom zahteva otklanjanje nedostataka;

18v) odobrava ograničenja definisana članom 117. ovog zakona;

18g) odlučuje po zahtevu za primenu derogacija u postupku priključenja i vodi registar svih derogacija;

18d) postupa u skladu sa ovlašćenjima propisanim zakonom kojim se uređuju obnovljivi izvori energije, kao i energetska efikasnost;

18đ) odobrava proizvode i postupak nabavke nefrekventnih pomoćnih usluga;

18e) prati i procenjuje rezultate operatora prenosnog sistema i operatora distributivnog sistema u vezi sa razvojem naprednih mernih sistema kojima se podstiče energetska efikasnost i integracija energije iz obnovljivih izvora, na osnovu ograničenog broja pokazatelja, objavljuje svake druge godine izveštaj sa preporukama za poboljšanje;

18ž) utvrđuje da li je nabavka usluga fleksibilnosti koja je zasnovana na tržišnim principima ekonomski opravdana ili bi takva nabavka dovela do ozbiljnih poremećaja tržišta ili do većeg zagušenja u sistemu;

18z) obavlja i druge poslove u vezi sa projektima od interesa za Energetsku zajednicu (PECI) u skladu sa propisom iz člana 37a stav 2. ovog zakona;

19) odlučuje o drugim pitanjima utvrđenim ovim zakonom.

Član 57

Agencija obezbeđuje nediskriminatorni pristup sistemima, kao i efektivnu konkurenciju i efikasno funkcionisanje tržišta električne energije i prirodnog gasa, kroz praćenje:

1) efikasnog razdvajanja računa licenciranih energetskih subjekata;

2) postojanja međusobnog subvencionisanja energetskih subjekata koji se bave različitim energetskim delatnostima, kao i između različitih energetskih delatnosti u okviru istog energetskog subjekta;

3) izvršenja obaveza energetskih subjekata, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima donetim na osnovu ovog zakona;

3a) nominovanog operatora tržišta;

4) primene pravila za raspodelu prenosnih kapaciteta između zona trgovanja u saradnji sa regulatornim telima drugih država;

4a) primene pravila za raspodelu prekograničnih transportnih kapaciteta u saradnji sa regulatornim telima drugih država;

5) primene mehanizama za otklanjanje zagušenja u prenosnom sistemu, odnosno u transportnom sistemu, upotrebe naknada zbog zagušenja, na delotvoran i nediskriminatoran način, koje prikuplja operator prenosnog, odnosno transportnog sistema;

6) vremena koje je potrebno operatorima sistema da izvedu priključak i izvrše priključenje na sistem, odnosno otklanjanje kvara u slučaju prekida isporuke;

7) objavljivanja podataka od strane operatora prenosnog i transportnog sistema u vezi sa prekograničnim kapacitetima i korišćenjem sistema;

8) načina korišćenja rezervi u sistemu;

8a) ulaganja u objekte za proizvodnju i skladištenje električne energije u odnosu na sigurnost snabdevanja;

9) uslova i troškova za priključenje na prenosni ili distributivni sistem novih proizvođača električne energije, da bi se garantovala objektivnost, transparentnost i nediskriminacija, posebno imajući u vidu troškove i koristi od različitih tehnologija za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora i kombinovane proizvodnje električne i toplotne energije;

10) nivoa transparentnosti, uključujući i transparentnost cene u trgovini na veliko, kao i nivo konkurencije, uključujući poremećaje ili ograničenja konkurencije, u saradnji sa organima nadležnim za poslove konkurencije;

11) funkcionisanja organizovanog tržišta električne energije, kao i poštovanje principa transparentnosti i nediskriminatornosti od strane operatora tržišta;

12) nivoa i efektivnosti otvaranja tržišta i konkurencije u trgovini na veliko i snabdevanju krajnjih kupaca, uključujući i organizovano tržište električne energije, cene za domaćinstva uključujući i pretplatne sisteme naplate, uticaj ugovora sa promenljivom cenom električne energije i korišćenja naprednih mernih sistema, odnos između veleprodajne cene i cene za domaćinstva, procenat promene snabdevača, isključenja i obustave isporuke, izvršenje i naknade za uslugu održavanja, promene tarife i naknade za korišćenje mreže;

12a) pojava restriktivnih ugovornih praksi, uključujući klauzule o ekskluzivnosti koje mogu sprečiti kupce da zaključuju ugovore istovremeno sa više od jednog snabdevača ili ograničiti njihov izbor da to urade o čemu se obaveštava nadležni organ za zaštitu konkurencije o takvim praksama;

13) uslova pristupa skladištu, lajnpaku i korišćenja drugih pomoćnih usluga, s tim što ako je pristup skladištu ugovorni, isključuje se praćenje cena i

14) poštovanja mera zaštite potrošača utvrđenih ovim zakonom;

15) usklađenosti procesa razmene podataka za najvažnije tržišne procese na regionalnom nivou;

16) neopravdanih prepreka i ograničenja u razvoju proizvodnje električne energije za sopstvene potrebe i energetske zajednice građana.

U izvršavanju poslova iz stava 1. tačka 1. ovog člana, Agencija može izvršiti uvid u poslovne račune i knjigovodstvenu evidenciju energetskog subjekta koji je dužan da mu omogući pristup i uvid u odgovarajuće podatke.

Agencija može ispitati okolnosti, podatke i razmenjene informacije, uključujući one u pogledu funkcionisanja tržišta električne energije i prirodnog gasa, odlučivati o primeni potrebnih i primerenih mera za unapređenje efektivne konkurencije i radi obezbeđivanja normalnog funkcionisanja tržišta.

U sprovođenju poslova iz stava 3. ovog člana, Agencija će saradivati sa organom nadležnim za poslove konkurencije i organima nadležnim za nadzor nad finansijskim tržištem.

Agencija može, radi obavljanja poslova iz čl. 49. - 57. ovog zakona, donositi odluke koje su obavezujuće za energetske subjekte.

U postupku odlučivanja o pojedinačnim pravima i obavezama pravnih i fizičkih lica, ukoliko ovim zakonom nije propisan poseban postupak, primenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje opšti upravni postupak.

Agencija je dužna da u skladu sa zakonom i drugim propisima čuva tajnost komercijalnih i drugih poverljivih poslovnih podataka koji su joj dostavljeni za obavljanje poslova iz njene nadležnosti.

Izricanje mera i sankcija

Član 58

Agencija može, u okviru svoje nadležnosti, operatoru sistema, snabdevaču na veliko električnom energijom, odnosno prirodnim gasom, snabdevaču električnom energijom, odnosno prirodnim gasom i javnom snabdevaču prirodnim gasom, zbog neizvršenja obaveza propisanih ovim zakonom izreći:

1) opomenu;

2) upozorenje;

3) novčanu kaznu;

4) nalog fizičkom ili pravnom licu da uspostavi zakonitosti poslovanja i/ili prestane i ne ponavlja svako postupanje iz kog proizilazi nezakonitost ili nepravilnost;

5) privremenu zabranu, odnosno za ponovljene i ozbiljne nezakonitosti, trajnu zabranu vršenja rukovodećih funkcija članu organa uprave ili drugom odgovornom fizičkom licu u energetskom subjektu;

6) ili pokrenuti odgovarajući postupak pred nadležnim sudom.

Pri izricanju mere iz stava 1. tač. 1)-6) ovog člana Agencija je dužna da poštuje načela objektivnosti i nepristrasnosti i da omogući energetskim subjektima iz stava 1. ovog člana da se izjasne o činjenicama koje su povod za vođenje postupka.

Nezakonitosti, u smislu ovog zakona, su stanja i postupanja koji nisu u skladu sa ovim zakonom, podzakonskim aktima, aktima Agencije i propisima kojima je Agenciji data nadležnost za primenu, sprovođenje nadzora ili nadzora nad primenom.

Nepravilnosti, u smislu ovog zakona, su stanja i aktivnosti kojima se usvojeni interni akti subjekta nadzora, poslovne politike, propisane mere i postupci dosledno ne primenjuju u poslovanju subjekta nadzora.

Agencija u postupku izricanja mera i sankcija postupka u skladu zakonom koji uređuje opšti upravni postupak.

Prijave nezakonitosti i nepravilnosti

Član 58a

Svako lice koje sazna za nezakonitost ili nepravilnost iz člana 58. st. 3. i 4. može Agenciji podneti pismenu predstavku putem propisanog komunikacionog kanala.

Agencija bliže propisuje:

1) posebne postupke za prijem prijava nezakonitosti ili nepravilnosti iz stava 1. ovog člana i komunikacione kanale koji se mogu koristiti za podnošenje takve prijave;

2) zaštitu identiteta i ličnih podataka lica koje je prijavilo nezakonitosti ili nepravilnosti i fizičkog lica na koje se prijava odnosi u svim fazama postupka, osim u istrazi i sudskom postupku.

Član 59

Opomena se izriče energetskim subjektima iz člana 58. stav 1. ovog zakona, u slučaju neizvršenja obaveze iz člana 23. stav 3, člana 57. stav 2, člana 94. stav 3. tačka 12), člana 109. stav 1. tač. 32), 38), 39), 40) i 41), člana 113. stav 4, člana 115.

stav 2, člana 132. st. 7. i 10, člana 136. stav 1. tač. 13), 19), 24), 31), 32) i 33), člana 144. stav 5, člana 154. stav 5, člana 184. stav 1, člana 195. stav 1. tač. 12) i 13), člana 238. st. 1. i 2, člana 242. stav 1, člana 244. stav 1, člana 245. stav 3, člana 248. stav 1. tač. 17), 23) i 24), člana 250. stav 1, člana 253. stav 2, člana 257. stav 8, člana 261. stav 1. tač. 10), 13), 20) i 22), člana 263. stav 2, člana 268. stav 4, člana 276. stav 1. tačka 14), člana 277. stav 1, člana 280. stav 2. i člana 301. stav 1. tač. 10) i 11) ovog zakona.

Upozorenje se izriče energetskim subjektima iz člana 58. stav 1. ovog zakona, kada ne postupe po opomeni iz stava 1. ovog člana.

Prilikom izricanja mera iz st. 1. i 2. ovog člana Agencija naročito uzima u obzir stepen odgovornosti operatora sistema, snabdevača na veliko električnom energijom odnosno prirodnim gasom, snabdevača električnom energijom, snabdevača prirodnim gasom i javnog snabdevača prirodnim gasom, način izvršenja povrede obaveze, težinu posledica koje su povredom prouzrokovane, učestalost ponavljanja povrede i okolnost da je prema energetskim subjektima iz člana 58. stav 1. ovog zakona, već izrečena mera iz st. 1. i 2. ovog člana.

Agencija bliže propisuje način vođenja postupka i izricanja mera.

Član 59a

Agencija može izreći novčanu kaznu i to:

1) za pravna lica do najviše 15% ukupnog godišnjeg prometa pravnog lica prema poslednjim raspoloživim finansijskim izveštajima, ako je pravno lice matično društvo ili zavisno društvo matičnog društva koje je u obavezi da pripremi konsolidovane finansijske izveštaje u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo, ukupni godišnji promet je ukupni godišnji promet ili odgovarajući vid prihoda u skladu sa aktima kojima se uređuje računovodstvo, prema poslednjim raspoloživim konsolidovanim izveštajima koje je odobrila uprava krajnjeg matičnog društva;

2) za fizička lica novčana kazna ne može biti manja od jedne zarade, niti veća od zbir dvanaest zarada koje je fizičko lice primilo u periodu od dvanaest meseci pre dana donošenja rešenja.

Maksimalna novčana kazna iz stava 1. ovog člana može biti izrečena u trostrukom iznosu stečene dobiti, ili izbegnutog gubitka kada se dobit može utvrditi, čak iako prevazilazi maksimalne iznose iz stava 1. ovog člana.

Agencija propisuje metodologiju za određivanje visine novčane kazne.

Sredstva ostvarena po osnovu naplaćenih novčanih kazni uplaćuju se u budžet Republike Srbije.

Rešenje kojim se izriče novčana kazna predstavlja izvršnu ispravu.

Prinudno izvršenje novčane kazne koje izriče Agencija, kao i povraćaj sredstava iz budžeta Republike Srbije u slučaju njihovog umanjavanja ili poništavanja odlukom suda, sprovodi poreska uprava u skladu sa propisima kojima se uređuje naplata poreza.

Kriterijumi za izricanje mera i sankcija

Član 59b

Prilikom određivanja vrste i nivoa sankcija ili mera izrečenih u vršenju svojih ovlašćenja, Agencija uzima u obzir sve relevantne okolnosti, uključujući po potrebi:

- 1) ozbiljnost i trajanje nezakonitog ili nepravilnog postupanja subjekta nadzora;
- 2) stepen odgovornosti fizičkog ili pravnog lica za nezakonito ili nepravilno postupanje;
- 3) finansijsku snagu odgovornog fizičkog ili pravnog lica, što se naročito pokazuje ukupnim prihodom pravnog lica ili godišnjim приходima i neto imovinom odgovornog fizičkog lica;
- 4) značaj ostvarene dobiti ili izbegnutog gubitka fizičkog ili pravnog lica, ako ih je moguće utvrditi;
- 5) gubitke koje je zbog nezakonitog ili nepravilnog postupanja subjekta nadzora imalo treće lice, ako ih je moguće utvrditi;
- 7) nivo saradnje subjekta nadzora u postupku nadzora;
- 8) ranije utvrđene nezakonitosti ili nepravilnosti kod istog subjekta nadzora; i
- 9) mere koje je preduzeo subjekt nadzora da spreči ponavljanje nezakonitosti ili nepravilnosti.

Član 60

Agencija je dužna, da prilikom izricanja mere opomene ili upozorenja, izričito navede obavezu koju energetski subjekt iz člana 58. stav 1. ovog zakona nije izvršio, kao i da mu naloži da preduzme mere u cilju izvršenja obaveze.

Izrečene mere se objavljuju na internet stranici Agencije i upisuju u Registar izrečenih mera koji vodi Agencija.

Bliži sadržaj, način vođenja registra, kao i određivanje roka nakon koga će se iz registra brisati izrečene mere uređuje se aktom Agencije.

Agencija pokreće postupke u skladu sa kaznenim odredbama ovog zakona.

Finansijski plan i finansiranje Agencije

Član 61

Agencija donosi finansijski plan kojim se utvrđuju: ukupni prihodi i rashodi Agencije neophodni za obavljanje zakonom propisanih obaveza Agencije, politika zarada zaposlenih u Agenciji kojom se obezbeđuje odgovarajući stručan kadar, kao i rezerva za nepredviđene izdatke.

Na finansijski plan saglasnost daje Narodna skupština. Agencija samostalno odlučuje o raspodeli sredstava odobrenih finansijskim planom, na način kojim se obezbeđuje sprovođenje nadležnosti utvrđenih ovim zakonom.

Finansijski plan se podnosi Narodnoj skupštini najkasnije do kraja oktobra tekuće godine za narednu godinu.

Ukoliko Narodna skupština do kraja decembra tekuće godine ne da saglasnost na finansijski plan za narednu godinu, Agencija je dužna da do dobijanja saglasnosti posluje u okviru finansijskih sredstava utvrđenih poslednjim finansijskim planom na koji je data saglasnost Narodne skupštine.

Finansijski plan, po dobijanju saglasnosti Narodne skupštine, objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Ako se godišnjim obračunom prihoda i rashoda Agencije utvrdi da su ukupno ostvareni prihodi Agencije veći od ukupno ostvarenih rashoda, razlika sredstava se prenosi u finansijski plan kao prihod za narednu godinu, s tim što se izvori i visina prihoda za narednu godinu usklađuju sa realnim troškovima Agencije za tu godinu.

Svi obračuni prihoda i rashoda Agencije podležu godišnjoj reviziji od strane ovlašćenog revizora.

Član 62

Sredstva za rad Agencije obezbeđuju se iz prihoda koje Agencija ostvari u skladu sa ovim zakonom i to: po osnovu obavljanja poslova regulacije iz dela regulisanih prihoda od pristupa sistemu utvrđenih metodologijama iz člana 50. stav 1. tač. 1), 2), 6), 7), 8) i 10) i člana 53. tačka 19) ovog zakona, po osnovu izdavanja licenci za obavljanje energetskih delatnosti iz člana 20. stav 1. ovog zakona, kao i drugih prihoda koje ostvari u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti u skladu sa ovim zakonom i drugim zakonima.

Visina prihoda se usklađuje sa finansijskim planom Agencije.

Agencija može ostvarivati sredstva i iz donacija, osim iz donacija energetskih subjekata ili sa tim subjektima povezanih lica.

Javnost rada Agencije

Član 63

Agencija obezbeđuje javnost rada i dostupnost informacija od javnog značaja zainteresovanim subjektima, a koje prema zakonu, propisima i aktima Agencije nemaju karakter poverljivosti.

Odnosi Agencije sa drugim organima i međunarodnim organizacijama

Član 64

Agencija će u izvršavanju poslova propisanih zakonom, saradivati sa državnim i drugim organima i organizacijama, udruženjima za zaštitu potrošača, organizacijom koja se bavi zaštitom konkurencije i regulatornim telima u Republici Srbiji i u inostranstvu, na način koji obezbeđuje njenu nezavisnost.

U okviru saradnje iz stava 1. ovog člana, organizacija nadležna za poslove zaštite konkurencije i Agencija kontinuirano razmenjuju informacije i podatke u cilju unapređivanja i usmeravanja razvoja tržišta električne energije i prirodnog gasa, na principima nediskriminacije i efikasne konkurencije.

Agencija je dužna da, odmah po saznanju i bez odlaganja, obavesti nadležni organ za zaštitu konkurencije radi preduzimanja odgovarajućih mera, o ugovoru kojim se ograničava pravo kupca koji nema pravo na garantovano snabdevanje, da istovremeno zaključuje ugovore sa više od jednog snabdevača ili da mu se ograničava izbor snabdevača.

U skladu sa zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima i odlukama Saveta Agencija saraduje sa regulatornim telima drugih država, kao i sa drugim međunarodnim organima i organizacijama u cilju:

- 1) razvoja regionalnog i pan-evropskog tržišta električne energije i prirodnog gasa;
- 2) podsticanja operativnih sporazuma koji omogućavaju optimalno upravljanje mrežama;
- 3) postizanja jednakih uslova za sve učesnike na tržištu;
- 4) promovisanja spajanja organizovanih tržišta električne energije;
- 5) zajedničkih raspodela prava na korišćenje prenosnih kapaciteta između zona trgovanja;

- 5a) saradnje sa drugim regulatornim telima regiona u vezi sa radom regionalnih koordinacionih centara;
- 6) stvaranje uslova za adekvatan nivo prekograničnih kapaciteta u regionu i između regiona, kako bi se omogućio razvoj efektivne konkurencije i poboljšanje sigurnosti snabdevanja;
- 7) koordinisane primene mrežnih pravila i pravila za upravljanje zagušenjima;
- 8) doprinosa kompatibilnosti procesa razmene podataka, kao i
- 9) unapređenje svog rada u skladu sa pozitivnim međunarodnim iskustvima i standardima.

Republička komisija za energetske mreže

Član 64a

Republička komisija za energetske mreže (u daljem tekstu: Republička komisija) je samostalan i nezavisan organ Republike Srbije, za kontrolu operatora prenosnog sistema električne energije i operatora transportnog sistema prirodnog gasa čiji je osnivač Republika Srbija, koji obavljaju delatnost prenosa i upravljanja prenosnim sistemom električne energije, odnosno transporta prirodnog gasa i upravljanja transportnim sistemom za prirodni gas, kao delatnosti od opšteg interesa u skladu sa ovim zakonom.

Republička komisija ima status pravnog lica.

Sedište Republičke komisije je u Beogradu.

Republička komisija donosi Statut, na koji saglasnost daje Narodna skupština.

Republička komisija ima pečat, u skladu sa zakonom.

Sredstva za rad Republičke komisije obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije, u okviru posebnog budžetskog razdela.

Nadležnost Republičke komisije

Član 64b

U okviru svojih nadležnosti Republička komisija:

- 1) predlaže Narodnoj skupštini Strategiju razvoja i upravljanja operatora iz člana 64a ovog zakona (u daljem tekstu: Strategija) sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije;
- 2) utvrđuje opšte godišnje ciljeve operatora iz člana 64a ovog zakona, kojima se utvrđuju godišnji ciljevi operatora sa merama i uputstvima za njihovo ostvarivanje, a na osnovu kojih operatori iz člana 64a ovog zakona definišu i razrađuju posebne ciljeve sa ključnim pokazateljima učinka i identifikuju rizike za ostvarenje tih ciljeva;
- 3) utvrđuje sadržinu, izradu, rokove i način dostavljanja srednjoročnog plana poslovanja, godišnjeg plana poslovanja, periodičnog izveštaja o poslovanju, kao i drugih podataka o poslovanju;
- 4) daje saglasnost na srednjoročni i godišnji plan poslovanja iz tačke 3) ovog stava;
- 5) izrađuje Godišnji izveštaj o ostvarivanju opštih godišnjih ciljeva iz tačke 2) ovog stava (u daljem tekstu: Izveštaj);
- 6) donosi akt o kriterijumima za definisanje zarada, odnosno naknada za organe društva;
- 7) imenuje i razrešava predstavnika Republike Srbije u skupštini operatora iz člana 64a ovog zakona;
- 8) daje saglasnost na akte operatora iz člana 64a ovog zakona, i to:
 - (1) osnivački akt, odnosno statut, izmene i dopune statuta, odnosno osnivačkog akta;
 - (2) akt o promeni pravne forme i statusnoj promeni;
 - (3) akt o ulaganju kapitala u skladu sa zakonom kojim se uređuje položaj privrednih društava;
 - (4) akt o sticanju, prodaji, davanju u zakup, zalaganju ili drugom raspolaganju imovinom velike vrednosti u skladu sa zakonom kojim se uređuje položaj privrednih društava;
 - (5) druge odluke, u skladu sa osnivačkim aktom odnosno statutom operatora;
- 9) obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom.

Ulaganjem kapitala iz stava 1. tačka 8) podtačka (3) ovog člana, smatra se osnivanje drugog pravnog lica, kao i sticanje udela i akcija u drugim pravnim licima.

Imovinom velike vrednosti iz stava 1. tačka 8) podtačka (4) ovog člana, smatra se imovina čija nabavna i/ili prodajna i/ili tržišna vrednost u momentu donošenja akta predstavlja 10% ili više od knjigovodstvene vrednosti ukupne imovine operatora iz člana 64a ovog zakona iskazane u poslednjem godišnjem bilansu stanja.

Operatori iz člana 64a ovog zakona, najkasnije do 1. avgusta tekuće godine dostavljaju Republičkoj komisiji predloge za izradu opštih godišnjih ciljeva iz stava 1. tačka 2) ovog člana.

Organi operatora iz člana 64a ovog zakona odgovorni su za realizaciju posebnih ciljeva iz stava 1. tačka 2) ovog člana.

Sastav i izbor Republičke komisije

Član 64v

Republička komisija ima predsjednika i četiri člana.

Narodna skupština bira i razrešava predsjednika i članove Republičke komisije na predlog odbora Narodne skupštine nadležnog za energetiku (u daljem tekstu: nadležni odbor).

Predsjednik i članovi Republičke komisije biraju se na period od pet godina.

Nadležni odbor pokreće postupak za utvrđivanje predloga za izbor predsjednika i članova Republičke komisije najkasnije šest meseci pre isteka njihovog mandata, a postupak izbora se okončava najkasnije mesec dana pre isteka mandata.

Prilikom izbora predsjednik i članovi Republičke komisije potpisuju izjavu da nisu u sukobu interesa u smislu vršenja direktne ili indirektno kontrole nad operatorom koji obavlja delatnost proizvodnje i snabdevanja električnom energijom, odnosno prirodnim gasom.

Predsjednik Republičke komisije

Član 64g

Predsjednik Republičke komisije predstavlja Republičku komisiju, rukovodi njenim radom i obavlja druge poslove u skladu sa zakonom.

U odsustvu predsjednika Republičke komisije, Republičku komisiju predstavlja zamenik predsjednika Republičke komisije, kojeg iz reda članova imenuje predsjednik Republičke komisije.

Uslovi za izbor

Član 64d

Za predsjednika Republičke komisije može biti birano lice koje ima stečeno visoko obrazovanje iz naučne oblasti pravne, ekonomske, tehničke ili tehnološke nauke, na studijama drugog stepena (diplomske akademske studije - master, specijalističke akademske studije, specijalističke strukovne studije), odnosno visoko obrazovanje koje je zakonom izjednačeno sa akademskim nazivom master na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine, koje ima radno iskustvo od najmanje pet godina u oblasti energetike.

Za člana Republičke komisije može da bude birano lice koje ima stečeno visoko obrazovanje iz naučne oblasti pravne, ekonomske, tehničke ili tehnološke nauke, na studijama drugog stepena (diplomske akademske studije - master, specijalističke akademske studije, specijalističke strukovne studije), odnosno visoko obrazovanje koje je zakonom izjednačeno sa akademskim nazivom master na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine, koje ima radno iskustvo od najmanje tri godine u oblasti energetike.

Predsjednik, odnosno član Republičke komisije ne može da obavlja drugu javnu funkciju, niti obavlja bilo koju drugu funkciju, službu, posao, dužnost ili aktivnost, koja bi mogla da utiče na njegovu samostalnost u radu i postupanju ili koja bi umanjivala njegov ugled ili ugled funkcije predsjednika, odnosno člana Republičke komisije.

Predsjednik, odnosno član Republičke komisije ne može da obavlja drugu funkciju kojom bi vršio direktnu ili indirektnu kontrolu nad operatorom koji obavlja delatnost proizvodnje i snabdevanja električnom energijom, odnosno prirodnim gasom.

Plate predsjednika i članova Republičke komisije

Član 64đ

Predsjednik Republičke komisije ima pravo na osnovnu platu koja se određuje u visini osnovne plate državnog službenika na položaju koji je svrstan u drugu grupu položaja.

Član Republičke komisije ima pravo na osnovnu platu koja se određuje u visini osnovne plate državnog službenika na položaju koji je svrstan u treću grupu položaja.

Služba Republičke komisije

Član 64e

Republička komisija ima službu koja vrši stručne, opšte-pravne, finansijsko-materijalne i administrativno-tehničke poslove koji su potrebni za rad Republičke komisije.

Službom rukovodi sekretar, koga imenuje i razrešava predsednik Republičke komisije.

Za sekretara Republičke komisije može da bude imenovano lice koje ima stečeno visoko obrazovanje iz naučne oblasti pravne nauke, na studijama drugog stepena, odnosno visoko obrazovanje koje je zakonom izjednačeno sa akademskim nazivom master na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine i koje ima najmanje pet godina radnog iskustva u pravnoj struci.

Sekretar Republičke komisije ima pravo na osnovnu platu koja se određuje u visini osnovne plate državnog službenika na položaju koji je svrstan u petu grupu položaja.

Na sekretara i zaposlene u službi primenjuju se propisi koji uređuju radne odnose u državnim organima.

Na sekretara i zaposlene u službi shodno se primenjuju odredbe člana 64d stav 3. ovog zakona.

Unutrašnje uređenje i sistematizaciju radnih mesta u Službi uređuje Republička komisija, uz saglasnost nadležnog odbora Narodne skupštine.

Prestanak mandata predsednika i članova Republičke komisije

Član 64ž

Mandat predsednika i članova Republičke komisije prestaje:

- 1) danom isteka mandata;
- 2) podnošenjem ostavke Narodnoj skupštini;
- 3) zbog bolesti ako postane trajno nesposoban da obavlja funkciju;
- 4) razrešenjem pre prestanka mandata iz razloga utvrđenih u stavu 2. ovog člana;
- 5) smrću.

Razlozi za razrešenje predsednika ili članova Republičke komisije su:

- 1) ako je osuđen za krivično delo na безусловnu kaznu zatvora u trajanju od najmanje šest meseci i ako ga delo za koje je osuđen čini nedostojnim za vršenje funkcije;
- 2) ako je osuđen za krivično delo u vezi sa kršenjem ovog zakona;
- 3) ako nesavesnim postupanjem naruši ugled Republičke komisije;
- 4) ako je utvrđen gubitak radne sposobnosti;
- 5) ako se utvrdi da ne ispunjava uslove za izbor;
- 6) ako podnese ostavku i
- 7) istek perioda na koji je izabran.

Nadležni odbor podnosi Narodnoj skupštini obrazloženi predlog za razrešenje predsednika ili člana Republičke komisije sa dokazima za njegovo razrešenje, ukoliko utvrdi da su ispunjeni uslovi iz stava 2. ovog člana.

Predsedniku, odnosno članu Republičke komisije mora da se omogući da se u Narodnoj skupštini izjasni o razlozima za njegovo razrešenje.

Predsednik, odnosno član Republičke komisije u odnosu na kojeg postoji razlog za razrešenje iz stava 2. tač. 1)-6) ovog člana prestaje da obavlja funkciju sa danom nastanka razloga za razrešenje.

U slučaju iz stava 5. ovog člana, funkciju predsednika vrši zamenik predsednika do izbora novog predsednika.

Ako postoje razlozi za razrešenje predsednika, odnosno člana Republičke komisije iz stava 2. tač. 1)-6) ovog člana, novi predsednik, odnosno član Republičke komisije bira se u roku od 90 dana od dana nastanka razloga za razrešenje.

Predsednik, odnosno član Republičke komisije u odnosu na kojeg postoji razlog razrešenja iz stava 2. tačka 7) ovog člana, obavlja funkciju do razrešenja, odnosno izbora novog predsednika ili člana Republičke komisije.

Član 64z

Način organizacije rada Republičke komisije bliže se uređuje poslovníkom o radu.

Odgovornost za rad i izveštavanje

Član 64i

Republička komisija za svoj rad odgovara Narodnoj skupštini.

Republička komisija izrađuje Izveštaj i Godišnji izveštaj o svom radu i dostavlja ih Narodnoj skupštini radi usvajanja, najkasnije do 1. oktobra tekuće godine za prethodnu godinu.

Akt iz člana 64b stav 1. tačka 6) ovog zakona, Republička komisija donosi uz saglasnost nadležnog odbora Narodne skupštine.

Na zahtev nadležnog odbora Narodne skupštine, Republička komisija je dužna da dostavi izveštaj i za period kraći od jedne godine.

Čl. 65-87

(Brisano)

VI CENE ENERGIJE, ENERGENATA I USLUGA

Član 88

Cene energije, energenata i usluga koje pružaju energetske subjekti u obavljanju energetskih delatnosti su slobodne, osim ukoliko je drugačije uređeno ovim zakonom.

Regulisane cene su:

- 1) cene pristupa sistemu za prenos električne energije;
- 2) cene pristupa sistemu za distribuciju električne energije;
- 3) cene pristupa sistemu za transport prirodnog gasa;
- 4) cene pristupa sistemu za distribuciju prirodnog gasa;
- 5) cene pristupa skladištu prirodnog gasa;
- 6) cene pristupa sistemu za transport nafte naftovodima;
- 7) cene pristupa sistemu za transport derivata nafte produktovodima;
- 8) cene prirodnog gasa za javno snabdevanje.
- 9) *(brisana)*

Pored cena iz stava 2. ovog člana mogu biti regulisane i:

- 1) cene električne energije za garantovano snabdevanje;
- 2) cene nabavke nefrekventnih pomoćnih usluga.

Član 89

Agencija jedanput godišnje analizira potrebu regulisanja cene iz člana 88. stav 3. ovog zakona i priprema i objavljuje izveštaj o potrebi daljeg regulisanja te cene.

Prilikom pripreme izveštaja iz stava 1. ovog člana, Agencija je dužna da proveriti sledeće uslove i kriterijume:

- 1) da je potreba za garantovanim snabdevanjem praćena skupom mera za razvoj efikasne konkurencije, kao i procenom tih mera;
- 2) da su kategorije krajnjih kupaca koje imaju pravo na garantovano snabdevanje određene analizom tržišta i nediskriminatornim tretmanom snabdevača;
- 3) da su svi krajnji kupci na garantovanom snabdevanju informisani o mogućnostima da biraju konkurentne tržišne ponude, da budu direktno informisani najmanje svakog kvartala o dostupnosti ponuda i ušteda na konkurentnom tržištu, posebno o ugovorima sa promenljivim cenama električne energije i da im bude obezbeđeno pružanje pomoći za prelazak na drugu tržišnu ponudu;
- 4) da se svi krajnji kupci informišu o mogućnostima ugradnje naprednih brojila, da se ne dovode u nepovoljniji položaj po pitanju ugradnje naprednih brojila u odnosu na kupce iz iste kategorije potrošnje i da im se pruži sva neophodna pomoć;

Ministarstvo i energetske subjekti su dužni da, radi izrade izveštaja iz stava 1. ovog člana, Agenciji dostavljaju potrebne podatke i ocene iz njihove nadležnosti, a nadležni organ za zaštitu konkurencije Agenciji dostavlja potrebne podatke iz njegove nadležnosti.

Kada nakon primene svih uslova i kriterijuma iz stava 2. ovog člana, izveštaj pokaže da je regulisanje cene iz člana 88. stav 3. i dalje potrebno, izveštaj mora da sadrži obrazloženje o ispunjenosti uslova i kriterijuma iz stava 2. ovog člana i o efektima regulisane cene na konkurenciju, kao i na koji način je utvrđena regulisana cena.

Agencija je dužna da u roku od osam dana od dana usvajanja izveštaja iz stava 1. ovog člana isti dostavi Ministarstvu.

U slučaju kada izveštaj pokaže da je regulisanje cene iz člana 88. stav 3. ovog zakona i dalje potrebno, Ministarstvo je dužno da u roku od mesec dana u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice obavesti Sekretarijat Energetske zajednice. Obaveštenje sadrži: trajanje mera, broj krajnjih kupaca na koje mere utiču, kao i na koji način su utvrđene regulisane cene.

Regulisane cene iz člana 88. stav 2. tač. 1) do 8) i stava 3. ovog zakona, kao i saglasnosti na regulisane cene iz člana 88. stav 2. ovog zakona se objavljuju u "Službenom glasniku Republike Srbije" i na internet stranici energetskog subjekta i Agencije.

Član 90

Regulisane cene iz člana 88. stav 2. tač. 1) do 9) i stav 3. ovog zakona određuju se na osnovu metodologija koje donosi Agencija.

Metodologijama iz stava 1. ovog člana naročito se određuju:

- 1) metod regulacije cena koji može biti zasnovan na opravdanim troškovima poslovanja i odgovarajućem prinosu na sredstva uložena u efikasno obavljanje energetske delatnosti, na primeni podsticajnih mehanizama za određivanje prihoda ili cena kao i na poređenju regulisanih cena, pojedinačnih troškova poslovanja ili prinosa na uložena sredstva energetskog subjekta sa uporedivim energetske subjektima u energetske delatnostima u kojima je to primereno;
- 2) elementi za koje se utvrđuju tarife, način izračunavanja regulisanih cena, odnosno tarifa i način obračuna isporučene električne energije, odnosno prirodnog gasa i izvršenih usluga;
- 3) kategorije i grupe kupaca, odnosno korisnika sistema u energetske delatnostima gde je to primereno;
- 4) dužina regulatornog perioda, kao vremenskog perioda za koji se izračunavaju regulisane cene i
- 5) kriterijumi i način utvrđivanja opravdanosti troškova i normativi, kada je to primereno.

Metodologijom se mogu odrediti različite cene, odnosno tarife, zavisno od količine preuzete energije, odnosno energenata i uslova preuzimanja, snage, odnosno kapaciteta, godišnje, sezonske, mesečne i dnevne dinamike isporuke, kategorije i grupe kupaca, odnosno korisnika sistema, mesta preuzimanja, načina potrošnje, načina merenja i drugih karakteristika.

Metodologijom iz člana 50. stav 1. tačka 6) ovog zakona određuje se i naknada vlasniku transportnog sistema u slučaju nezavisnog operatora sistema.

Član 91

Regulisanim cenama obezbeđuje se:

- 1) pokrivanje opravdanih troškova poslovanja i odgovarajućeg prinosa na efikasno uložena sredstva u obavljanje regulisane delatnosti, kojima se obezbeđuje kratkoročna i dugoročna sigurnost snabdevanja, odnosno održivi razvoj sistema uzimajući u obzir prihode i rashode vezane za dodelu prekograničnih kapaciteta i primenu mehanizma kompenzacije tranzita energije i ostale prihode;
- 2) bezbednost rada sistema;
- 3) podsticanje ekonomske i energetske efikasnosti;
- 4) nediskriminacija, odnosno jednaki položaj iste kategorije i grupe kupaca i korisnika sistema;
- 5) sprečavanje međusobnog subvencionisanja između pojedinih delatnosti koje obavljaju energetske subjekti i između pojedinih kupaca, kategorija i grupa kupaca, odnosno korisnika sistema.

Prilikom pripreme metodologije za određivanje cene pristupa sistemu za transport prirodnog gasa i metodologije za određivanje cene pristupa skladištu prirodnog gasa iz člana 50. stav 1. tač. 6) i 8) ovog zakona, obezbediće se da cena prekidnog kapaciteta odražava verovatnoću prekida.

Član 92

Agencija daje saglasnost na akte o cenama koje donose energetske subjekti iz člana 88. stav 2. tač. 1) do 8) i stava 3. tačke 1) ovog zakona, a utvrđuje cene iz člana 88. stav 3. tačka 2) ovog zakona.

Agencija određuje vrstu podataka koje su energetske subjekti obavezni da dostave uz akt o cenama iz stava 1. ovog člana, kao i rokove i način njihovog dostavljanja.

Agencija je ovlašćena da zahteva od energetske subjekata izmenu regulisane cene iz stava 1. ovog člana, a energetske subjekat je dužan da postupi po zahtevu Agencije u roku od 30 dana od dana prijema tog zahteva.

U slučaju da energetske subjekat u propisanom roku ne postupi po zahtevu Agencije, Agencija donosi odluku kojom određuje privremenu regulisanu cenu iz stava 1. ovog člana, koja se primenjuje do obrazovanja regulisane cene u skladu sa metodologijama iz člana 50. stav 1. ovog zakona. Ukoliko se prihod ostvaren primenom privremenih cena razlikuje od prihoda koji bi bio ostvaren primenom regulisane cene određene u skladu sa metodologijama iz člana 50. stav 1. ovog zakona, razlika se obračunava i uključuje u regulisanu cenu za naredni regulatorni period u skladu sa metodologijama.

Član 93

U slučaju kada Agencija odbije da da saglasnost na akta o cenama po zahtevu energetskog subjekta, dužna je da o tome odluči rešenjem, u roku od 60 dana od dana dostavljanja urednog zahteva.

Rešenje iz stav 1. ovog člana sadrži obrazloženje razloga odbijanja saglasnosti na dostavljena akta o cenama, konačno je i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Mrežna pravila

Član 93a

Vlada, na predlog Ministarstva, donosi akta o mrežnim pravilima koja se odnose na:

- 1) priključenje na mrežu proizvodnih jedinica;
- 2) priključenje na mrežu objekata kupaca;
- 3) priključenje na mrežu jednosmernih sistema visokog napona;
- 4) pristup mreži za transport prirodnog gasa na nacionalnom, regionalnom i evropskom tržištu prirodnog gasa, u vezi sa:
 - (1) proračunom kapaciteta, raspodelom kapaciteta i postupcima za upravljanje zagušenjima,
 - (2) podacima i tehničkim informacijama koje objavljuje operator transportnog sistema prirodnog gasa,
 - (3) međusobnom saradnjom operatora transportnih sistema i pravilima za razmenu podataka za rad međusobno povezanih sistema za transport gasa,
 - (4) balansnim pravilima, uključujući pravila o procedurama za nominovanje, naknadama za debalans, procesima izmirenja u vezi sa dnevnim naknadama za debalans i operativnom balansiranju između operatora sistema za transport gasa,
 - (5) pravilima u vezi sa harmonizovanim tarifama za transport prirodnog gasa.

Pored akata iz stava 1. ovog člana Vlada, na predlog Ministarstva, donosi i akta koja se odnose na:

- 1) raspodelu prenosnog kapaciteta između zona trgovanja na dugoročnim tržištima;
- 2) električnu energiju za balansiranje;
- 3) raspodelu prenosnog kapaciteta između zona trgovanja i upravljanje zagušenjima na tržištima za dan unapred i unutar dnevnim tržištima;
- 4) rad međusobno povezanih prenosnih elektroenergetskih sistema električne energije;
- 5) poremećeni rad i ponovno uspostavljanje elektroenergetskih sistema.

Aktom iz stava 2. tačka 1) ovog člana, bliže se uređuju detaljna pravila za raspodelu kapaciteta između zona trgovanja na dugoročnim tržištima, uspostavljanje zajedničke metodologije za utvrđivanje dugoročnog kapaciteta između zona trgovanja, uspostavljanje jedinstvene platforme za raspodelu na kojoj se nude dugoročna prava prenosa, mogućnost povraćaja dugoročnih prava prenosa radi naknadne raspodele dugoročnih kapaciteta, ili mogućnost prenosa dugoročnih prava prenosa između učesnika na tržištu i drugi elementi vezani za raspodelu kapaciteta između zona trgovanja na dugoročnim tržištima.

Aktom iz stava 2. tačka 2) ovog člana, bliže se uređuju detaljna pravila za balansnu električnu energiju, uključujući uspostavljanje zajedničkih principa za nabavku i obračun rezervi za održavanje frekvencije, rezervi za ponovno uspostavljanje frekvencije i zamenskih rezervi, te zajedničke metodologije za aktivaciju rezervi za ponovno uspostavljanje frekvencije i zamenskih rezervi operatora prenosnog sistema, operatora distributivnog sistema i zatvorenog distributivnog sistema i druge smernice za balansnu električnu energiju.

Aktom iz stava 2. tačka 3) ovog člana, bliže se uređuju uslovi, način sticanja, trajanje i prestanak statusa nominovanog operatora tržišta električne energije, uloga nominovanog operatora tržišta, centralne ugovorne strane, prenosnog agenta i operatora prenosnog sistema u vezi sa poslovima spajanja organizovanih tržišta, principe finansijskog poravnanja i plaćanja, principe spajanja dan unapred i unutar dnevnog tržišta električne energije sa susednim tržištima, detaljna pravila za raspodelu prenosnog kapaciteta između zona trgovanja i upravljanje zagušenjima na tržištima za dan unapred i unutar dnevnim tržištima, zahtevi za izradu zajedničkih metodologija za određivanje količina prenosnih kapaciteta istovremeno raspoloživih između zona trgovanja, kriterijumi za ocenjivanje efikasnosti, kao i preispitivanje načina na koji se određuju zone trgovanja i druge smernice za raspodelu prenosnog kapaciteta između zona trgovanja i upravljanje zagušenjima.

Aktom iz stava 2. tačka 4) ovog člana, radi zaštite operativne sigurnosti, frekvencije, kvaliteta i efikasnosti korišćenja povezanih sistema i resursa bliže se uređuju zahtevi i principi u pogledu operativne sigurnosti, pravila i odgovornosti za koordinaciju i razmenu podataka između operatora prenosnog sistema, operatora prenosnog sistema i operatora distributivnog sistema, kao i između operatora prenosnog sistema, operatora distributivnog sistema, operatora zatvorenog distributivnog sistema i značajnih korisnika mreže u planiranju rada u vremenu bliskom realnom, pravila za osposobljavanje i sertifikaciju zaposlenih kod operatora sistema, zahtevi u pogledu koordinacije isključenja, zahtevi u pogledu planiranja razmene između kontrolnih oblasti operatora prenosnog sistema, pravila kojima se nastoji da se uspostavi u skladu sa

međunarodno preuzetim obavezama okvir za međunarodnu regulaciju frekvencije i snage razmene, kao i rezerve i druge smernice za rad prenosnog sistema električne energije.

Aktom iz stava 2. tačka 5) ovog člana, u cilju održavanja operativne sigurnosti, sprečavanja širenja ili pogoršanja incidenata radi izbegavanja velikih poremećaja i stanja raspada sistema, kao i radi omogućivanja efikasnog i brzog ponovnog uspostavljanja elektroenergetskog sistema iz poremećenog rada ili stanja raspada sistema, bliže se uređuju zahtevi za:

- 1) način na koji operator prenosnog sistema upravlja poremećenim radom, stanjima raspada sistema i stanjima ponovnog uspostavljanja sistema;
- 2) međunarodnu koordinaciju rada sistema u skladu sa međunarodno preuzetim obavezama u uslovima poremećenog rada, raspada sistema i stanja ponovnog uspostavljanja sistema;
- 3) simulacije i ispitivanja za obezbeđivanje pouzdanog, efikasnog i brzog ponovnog uspostavljanja međusobno povezanih prenosnih sistema u normalni rad, iz poremećenog rada ili raspada sistema;
- 4) alate i infrastrukturu potrebne za obezbeđivanje pouzdanog, efikasnog i brzog ponovnog uspostavljanja međusobno povezanih prenosnih sistema u normalni rad, iz poremećenog rada ili raspada sistema;
- 5) drugi zahtevi u cilju održavanja operativne sigurnosti u kriznim situacijama i ponovnog uspostavljanja elektroenergetskog sistema.

Pored akata iz stava 2. ovog člana Vlada na predlog ministarstva donosi i druga pravila saglasno obavezama koje proizlaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora.

VII ELEKTRIČNA ENERGIJA

Proizvodnja električne energije

Član 94

Proizvodnja električne energije obuhvata proizvodnju u hidroelektranama, termoelektranama, termoelektranama-toplanama, elektranama sa dve ili više tehnologija proizvodnje električne energije, uključujući i objekte za skladištenje integrisane u jedinstven proizvodni sistem, kao i drugim elektranama koje koriste obnovljive izvore energije (u daljem tekstu: elektrane).

Energetski subjekt koji obavlja delatnost proizvodnje električne energije (u daljem tekstu: Proizvođač), u skladu sa ovim zakonom, ima pravo da:

- 1) u objektima za proizvodnju električne energije koristi izvore energije koje smatra najpovoljnijim u skladu sa uslovima propisanim ovim zakonom i drugim propisima;
- 2) prodaje proizvedenu električnu energiju;
- 3) koristi prenosni i distributivni sistem električne energije pod uslovima utvrđenim ovim zakonom i pravilima o radu prenosnog i distributivnog sistema.

Proizvođač električne energije je dužan da:

- 1) ispunjava uslove iz licence za obavljanje energetske delatnosti;
- 2) proizvodne kapacitete održava u ispravnom stanju, obezbedi njihovu stalnu pogonsku spremnost i bezbedno korišćenje u skladu sa tehničkim i drugim propisima;
- 3) poštuje propise i pravila koji se odnose na rad prenosnog i distributivnog sistema i funkcionisanje tržišta, propise koji se odnose na zaštitu konkurencije, kao i odluke nadležnih organa;
- 4) ponudi operatoru prenosnog, odnosno distributivnog sistema pomoćne usluge, u skladu sa tehničkim karakteristikama i pravilima o radu prenosnog i distributivnog sistema i pravilima o radu tržišta električne energije;
- 5) sa operatorom prenosnog sistema, odnosno distributivnog sistema zaključi ugovor o pružanju pomoćnih usluga;
- 6) omogući nadležnim operatorima sistema proveru usaglašenosti tehničkih karakteristika svojih objekata i operativnih procedura sa izdatim aktom o priključenju, odnosno projektovanim tehničkim karakteristikama za postojeće elektrane za koje ne postoji akt o priključenju, ugovorenim pomoćnim uslugama, pravilima o radu prenosnog, odnosno distributivnog sistema i pravilima za priključenje objekata na prenosni sistem;
- 7) ponudi operatoru prenosnog sistema sav neiskorišćeni proizvodni kapacitet za potrebe balansiranja i obezbeđivanja sigurnog rada sistema u skladu sa tehničkim karakteristikama i pravilima o radu prenosnog i distributivnog sistema i pravilima o radu tržišta električne energije;
- 7a) zaključi ugovor o pristupu sa operatorom sistema na čiji sistem je priključen;
- 8) sa operatorom prenosnog sistema zaključi ugovor o učešću u balansnom mehanizmu;
- 9) zaključi ugovor o eksploataciji elektrane sa operatorom sistema na čiji sistem je priključen;

10) operatoru prenosnog ili distributivnog sistema stavlja na raspolaganje podatke potrebne za rad sistema u skladu sa pravilima o radu prenosnog i distributivnog sistema i pravilima o radu tržišta električne energije;

11) poštuje propisane uslove koji se odnose na energetske efikasnost i zaštitu životne sredine kao i druge uslove propisane posebnim zakonima;

12) dostavlja operatoru prenosnog i distributivnog sistema i Agenciji podatke neophodne u cilju ispunjenja propisanih obaveza o transparentnosti i praćenju tržišta električne energije;

12a) dostavlja operatoru na čiji sistem je priključen podatke o planiranoj proizvodnji na satnom nivou za naredni mesec do 15. dana u tekućem mesecu;

13) čuva na period od pet godina sve satne podatke o proizvodnji električne energije po elektrani, ako ima najmanje jedan proizvodni pogon čiji je instalisani kapacitet najmanje 250 MW, odnosno ako ima elektrane čija je ukupna instalisana snaga najmanje 400 MW. Podaci po satu za svaku elektranu najmanje uključuju podatke o raspoloživoj snazi elektrana i rezervisanom kapacitetu po elektrani po bilo kom osnovu i bilo kom vremenskom trenutku na tržištu električne energije.

Proizvođač električne energije je dužan da podatke iz stava 2. tačka 13) ovog člana, stavi na raspolaganje Agenciji, operatoru sistema, organu nadležnom za poslove konkurencije i Sekretarijatu Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, u cilju provere osnovanosti odluka o angažovanju kapaciteta i ponašanja učesnika na organizovanom tržištu električne energije, aukcijama za raspodelu kapaciteta, bilateralnim tržištima, tržištu pomoćnih usluga i balansom tržištu.

Član 95

Elektrane iz člana 94. stav 1. ovog zakona koje su priključene na prenosni, odnosno distributivni sistem moraju da budu tehnički osposobljene i pogonski spremne za pružanje pomoćnih usluga u skladu sa pravilima o radu prenosnog, odnosno distributivnog sistema i u skladu sa njihovim specifičnim tehnologijama.

Pomoćne usluge se nabavljaju na tržišnim principima, uz poštovanje principa javnosti i nediskriminacije, na način utvrđen pravilima o radu tržišta električne energije.

Prenosni sistem električne energije i upravljanje prenosnim sistemom

Član 96

Operator prenosnog sistema obavlja delatnost prenosa električne energije i upravljanje prenosnim sistemom na objektivnan, transparentan i nediskriminatoran način.

Član 97

Prenosni sistem električne energije čine:

- 1) prenosna elektroenergetska mreža;
- 2) upravljački centri i upravljački sistemi u funkciji obavljanja delatnosti prenosa električne energije i upravljanja prenosnim sistemom;
- 3) telekomunikaciona infrastruktura u objektima prenosnog sistema, uključujući optička vlakna u zaštitnom užetu nadzemnih vodova napona 400 kV, 220 kV i 110 kV, kao i telekomunikaciona infrastruktura u objektima operatora distributivnih sistema, proizvođača i kupaca neophodna za obavljanje poslova upravljanja prenosnim sistemom;
- 4) informacioni sistem i druga infrastruktura neophodna za funkcionisanje prenosnog sistema i tržišta.

Prenosna elektroenergetska mreža u smislu stava 1. tačka 1) ovog člana je funkcionalno povezan skup elektroenergetskih objekata koji čine elektroenergetski vodovi napona 400 kV i 220 kV, nadzemni elektroenergetski vodovi napona 110 kV zaključno sa zateznim lancem na portalu distributivne transformatorske stanice napona 110/h kV i podzemni elektroenergetski vodovi napona 110 kV zaključno sa kablovskom završnicom u distributivnoj transformatorskoj stanici napona 110/h kV, transformatorske stanice 400/h kV i 220/h kV i razvodna postrojenja napona 400 kV i 220 kV, kao i priključna razvodna postrojenja 400 kV i 220 kV u transformatorskim stanicama napona 400/h kV i 220/h kV na koja su priključeni objekti kupaca i proizvođača, razvodna postrojenja 110 kV, priključna razvodna postrojenja 110 kV u transformatorskim stanicama napona 110/h kV na koja su priključeni objekti kupaca i proizvođača na prenosnu elektroenergetsku mrežu i brojila električne energije na svim mestima primopredaje u i iz prenosnog sistema.

Razdvajanje operatora prenosnog sistema električne energije

Član 98

Nezavisnost operatora prenosnog sistema ostvaruje se na način da isto lice ili lica nisu ovlašćena da:

- 1) direktno ili indirektno sprovode kontrolu nad energetskim subjektima koji obavljaju energetske delatnosti proizvodnje ili snabdevanja električnom energijom, i istovremeno direktno ili indirektno sprovode kontrolu ili imaju bilo koja druga ovlašćenja nad operatorom prenosnog sistema ili prenosnim sistemom;

2) direktno ili indirektno sprovode kontrolu ili imaju bilo koja druga ovlašćenja nad operatorom prenosnog sistema ili prenosnim sistemom i istovremeno direktno ili indirektno sprovode kontrolu nad energetske subjektima koji obavljaju energetske delatnosti proizvodnje ili snabdevanja električnom energijom;

3) imenuju članove nadzornog odbora, ili druge organe upravljanja kao i pravne zastupnike operatora prenosnog sistema i istovremeno direktno ili indirektno sprovode kontrolu nad energetske subjektima koji obavljaju energetske delatnosti proizvodnje ili snabdevanja električnom energijom;

4) istovremeno budu članovi nadzornog odbora ili drugih organa upravljanja kao i pravni zastupnici operatora prenosnog sistema i energetske subjektima koji obavljaju energetske delatnosti proizvodnje ili snabdevanja električnom energijom.

Odredbe stava 1. tač. 1), 2) i 3) ovog člana posebno se odnose na:

1) pravo glasa;

2) pravo imenovanja članova nadzornog odbora ili drugih organa upravljanja kao i pravnih zastupnika;

3) posedovanje većinskog udela u vlasničkoj strukturi.

Član 99

Predstavnik Republike Srbije u skupštini energetske subjekta koji obavlja delatnost prenosa i upravljanja prenosnim sistemom električne energije, imenuje se u skladu sa članom 64b ovog zakona.

Predstavnik Republike Srbije u skupštini energetske subjekta iz stava 1. ovog člana, mora ispunjavati najmanje sledeće uslove:

1) da ima stečeno visoko obrazovanje na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine, odnosno na osnovnim akademskim studijama u obimu od najmanje 240 ESPB bodova, master akademskim studijama, master strukovnim studijama, specijalističkim akademskim studijama ili specijalističkim strukovnim studijama;

2) da ima najmanje pet godina radnog iskustva na poslovima za koje se zahteva visoko obrazovanje iz tačke 1) ovog stava;

3) da nije osuđivano na kaznu zatvora od najmanje šest meseci;

4) da se protiv lica ne vodi krivični postupak;

5) da poznaje oblast korporativnog upravljanja;

6) da nije u sukobu interesa, u skladu s posebnim propisima koji uređuju sprečavanje sukoba interesa.

Predstavnik Republike Srbije u skupštini energetske subjekta koji obavlja delatnost proizvodnja električne energije, snabdevanje električnom energijom, a čiji je osnivač Republika Srbija, je ministar nadležan za poslove energetike.

Sertifikacija i određivanje operatora prenosnog sistema električne energije

Član 100

Pre nego što neko pravno lice dobije licencu i time bude određeno za operatora prenosnog sistema, mora biti sertifikovano u skladu sa ovim zakonom.

U postupku sertifikacije utvrđuje se ispunjenost uslova iz čl. 98. i 99. ovog zakona.

Postupak sertifikacije pokreće se na:

1) zahtev pravnog lica koje je vlasnik prenosnog sistema, odnosno mreže;

2) zahtev Agencije ako pravno lice ne podnese zahtev za sertifikaciju ili

3) obrazložen zahtev nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora.

Član 101

Postupak sertifikacije sprovodi Agencija i donosi odluku o sertifikaciji operatora prenosnog sistema u skladu sa ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Aktom iz člana 27. stav 7. ovog zakona bliže se uređuje: postupak sertifikacije, sadržaj zahteva za sertifikaciju, sadržaj odluke o sertifikaciji i dokumenta koja se prilažu uz zahtev, a naročito:

1) podaci o podnosiocu zahteva, uključujući podatke o osnovnom kapitalu, spisku suvlasnika, godišnji finansijski izveštaji sa izveštajima revizora, akt o osnivanju, odnosno statut;

2) dokaze o vlasničkim i drugim pravima na mreži;

3) podatke o kontroli nad operatorom prenosnog sistema, organima i licima koja direktno ili indirektno vrše kontrolu nad operatorom sistema i

4) druga dokumenta i podatke neophodne za sprovođenje postupka sertifikacije.

Član 102

Agencija je dužna da donese odluku o sertifikaciji operatora prenosnog sistema u roku od četiri meseca od dana podnošenja zahteva iz člana 100. stav 3. tač. 1) i 3) ovog zakona.

U slučaju da Agencija ne donese odluku iz stava 1. ovog člana smatra se da je odluka o sertifikaciji doneta.

Odluku o sertifikaciji operatora prenosnog sistema sa pratećom dokumentacijom Agencija je dužna da bez odlaganja dostavi nadležnom telu saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, radi davanja mišljenja.

Ako u roku od dva meseca od dana dostavljanja odluke o sertifikaciji nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora ne dostavi mišljenje smatra se da je saglasno sa odlukom Agencije.

U roku od dva meseca od prijema mišljenja nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, Agencija će doneti konačnu odluku o sertifikaciji operatora prenosnog sistema, uzimajući u obzir to mišljenje.

Odluka Agencije i mišljenje nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora će biti objavljeni zajedno u "Službenom glasniku Republike Srbije" i na internet stranicama operatora prenosnog sistema i Agencije.

U slučaju kada konačna odluka Agencije odstupa od mišljenja nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, Agencija će zajedno sa odlukom i mišljenjem iz stava 6. ovog člana objaviti i obrazloženje za takvu odluku.

Član 103

Sertifikovani operator prenosnog sistema dužan je da obavesti Agenciju o svim planiranim promenama koje mogu zahtevati ponovnu procenu ispunjenosti uslova iz čl. 98. i 99. ovog zakona.

Agencija je dužna da neprekidno prati da li sertifikovani operator prenosnog sistema ispunjava uslove iz čl. 98. i 99. ovog zakona i pokreće novi postupak sertifikacije u sledećim slučajevima:

- 1) kada je operator prenosnog sistema obavesti o promenama iz stava 1. ovog člana;
- 2) po službenoj dužnosti, kada dođe do saznanja da je nastala ili je planirana promena u pravima ili strukturi svojine operatora prenosnog sistema ili druga promena koja može uticati na ispunjenost uslova iz člana 98. ovog zakona;
- 3) kada nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora podnese opravdan zahtev.

Član 104

Postupak sertifikacije iz člana 103. ovog zakona sprovodi se u skladu sa čl. 101. i 102. ovog zakona.

Član 105

Operator prenosnog sistema i energetski subjekti koji obavljaju delatnost proizvodnje ili snabdevanja električnom energijom i prirodnim gasom, dužni su da Agenciji dostave sve podatke i sva dokumenta neophodna za postupak sertifikacije operatora prenosnog sistema.

Agencija je dužna da čuva poverljivost komercijalno osetljivih podataka iz stava 1. ovog člana.

Sertifikacija operatora prenosnog sistema u vezi sa trećim zemljama

Član 106

Na postupak sertifikacije započet na osnovu zahteva za sertifikaciju koji podnosi vlasnik prenosne mreže ili operator prenosnog sistema kojeg kontroliše osoba ili osobe iz treće države ili trećih država, primenjuju se odredbe čl. 101. i 102. zakona uzimajući u obzir odredbu člana 107. ovog zakona.

Agencija o zahtevu bez odlaganja obaveštava Ministarstvo i nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, kao i o svim okolnostima koje bi mogle imati za posledicu da osoba ili osobe iz treće države ili trećih država preuzmu kontrolu nad prenosnom mrežom ili operatorom prenosnog sistema.

Operator prenosnog sistema dužan je da obavesti Agenciju o svim okolnostima koje bi dovele do činjenice da lice ili lica iz treće zemlje ili trećih zemalja steknu kontrolu nad operatorom prenosnog sistema ili prenosnim sistemom.

Član 107

Agencija će odbiti sertifikaciju operatora prenosnog sistema koji kontroliše jedno ili više lica iz treće zemlje ili trećih zemalja, u slučaju da:

- 1) operator prenosnog sistema ne ispunjava zahteve iz člana 98. ovog zakona;
- 2) dodela sertifikata ugrožava sigurnost snabdevanja električnom energijom Republike Srbije i regiona.

Agencija će pri razmatranju stava 1. tačka 2) ovog člana posebno uzeti u obzir odredbe:

1) međunarodnog prava i obaveza u vezi sa trećim zemljama, uključujući i sporazume zaključene sa jednom ili više trećih zemalja čiji potpisnik je i neka od ugovornih strana iz ugovora iz člana 2. tačka 157) ovog zakona, koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora i odnose se na pitanja sigurnosti snabdevanja;

2) prava i obaveze Republike Srbije u vezi sa tom trećom zemljom koje proizilaze iz sporazuma zaključenih sa tom zemljom, kao i ugovori koje je Republika Srbija potpisala u postupku evropskih integracija;

3) druge specifične činjenice i okolnosti slučaja i te treće zemlje.

Prilikom donošenja odluke o sertifikaciji Agencija uzima u obzir i mišljenje Ministarstva o uticaju na sigurnost snabdevanja Republike Srbije ili regiona.

Ministarstvo može zatražiti od Agencije da donese konačnu odluku u skladu sa mišljenjem u slučaju da izdavanje sertifikata ugrožava sigurnost snabdevanja Republike Srbije ili regiona ili predstavlja opasnost po bezbednost Republike Srbije.

U slučaju da konačna odluka nije u skladu sa mišljenjem nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, Agencija je dužna da objavi i obrazloženje za donošenje takve odluke na način propisan članom 102. ovog zakona.

Agencija ima pravo da odbije zahtev za sertifikaciju u slučaju da izdavanje sertifikata ugrožava sigurnost snabdevanja Republike Srbije ili regiona ili predstavlja opasnost po bezbednost Republike Srbije.

Odgovornosti i dužnosti operatora prenosnog sistema električne energije

Član 108

Operator prenosnog sistema električne energije odgovoran je za:

- 1) siguran, pouzdan i bezbedan rad prenosnog sistema i kvalitet isporuke električne energije;
- 2) obezbeđivanje adekvatnog prenosnog kapaciteta u funkciji sigurnosti snabdevanja;
- 3) upravljanje prenosnim sistemom i delom distributivnog sistema napona 110 kV koji obuhvata spojna polja 110 kV, sabirnice 110 kV i dalekovodna polja 110 kV, na način koji obezbeđuje sigurnost isporuke električne energije;
- 4) nediskriminatoran i transparentan pristup prenosnom sistemu i davanje razumnog obrazloženja u slučaju odbijanja pristupa;
- 5) razvoj prenosnog sistema kojim se obezbeđuje dugoročna sposobnost prenosnog sistema da ispuni racionalne zahteve za prenos električne energije vodeći računa o zaštiti životne sredine;
- 6) izgradnju priključka na prenosni sistem i nedostajuće infrastrukture definisane u procesu priključenja;
- 7) koordiniran rad prenosnog sistema Republike Srbije sa prenosnim sistemima u interkonekciji, odnosno sa distributivnim sistemima u Republici Srbiji;
- 8) upravljanje tokovima snaga, uzimajući u obzir razmene sa ostalim sistemima u interkonekciji, obezbeđivanje potrebnih pomoćnih usluga, uključujući i usluge upravljanja potrošnjom, u meri u kojoj je takva raspoloživost nezavisna od bilo kog drugog sistema prenosa sa kojim je njegov sistem u interkonekciji;
- 9) balansiranje sistema;
- 10) utvrđivanje tehničko-tehnoloških i ostalih potrebnih uslova za priključenje elektroenergetskih objekata, uređaja i postrojenja u jedinstven sistem;
- 11) ispravnost i pouzdanost merenja električne energije na mestima primopredaje u i iz prenosnog sistema;
- 12) uređivanje i administriranje tržišta električne energije u okviru svoje nadležnosti;
- 13) efikasno i funkcionalno povezivanje tržišta električne energije u Republici Srbiji sa susednim tržištima električne energije, u saradnji sa operatorom tržišta električne energije u Republici Srbiji, kao i operatorima prenosnog sistema i operatorima tržišta susednih zemalja, a u skladu sa međunarodno ustanovljenim principima i preuzetim obavezama;
- 14) saradnju sa regionalnim koordinacionim centrima;
- 15) učešće u uspostavljanju procene adekvatnosti na nacionalnom, regionalnom i evropskom nivou;
- 16) digitalizaciju prenosnog sistema;
- 17) upravljanje podacima, uključujući razvoj sistema za upravljanje podacima, bezbednost i zaštitu podataka, u skladu sa propisima koji uređuju informacionu bezbednost.

Član 109

Operator prenosnog sistema električne energije dužan je da:

- 1) primenjuje pravila ENTSO-E čiji je član i učestvuje u njegovom radu i snosi troškove u vezi sa aktivnostima ove asocijacije;

- 1a) saraduje sa operatorima prenosnog sistema preko ENTSO-E u cilju funkcionisanja tržišta električne energije, prekogranične trgovine i obezbeđivanja optimalnog upravljanja, koordinisane saradnje i tehničkog razvoja evropske elektroenergetske mreže;
- 1b) sa operatorima prenosnih sistema zaključuje operativne sporazume kako bi obezbedili optimalno upravljanje mrežom i podstiče razmenu električne energije, implicitne aukcije u kratkoročnim raspodelama kapaciteta, koordinisanu raspodelu prenosnih kapaciteta između zona trgovanja kroz nediskriminatorna tržišna rešenja, kao i integraciju balansnog tržišta;
- 2) saraduje sa operatorima prenosnih sistema, operatorima tržišta i drugim relevantnim zainteresovanim stranama, u cilju uspostavljanja integrisanog regionalnog i pan-evropskog tržišta električne energije;
- 3) ne pravi diskriminaciju između korisnika prenosnog sistema ili grupa korisnika sistema;
- 4) korisnicima prenosnog sistema pruža informacije za efikasan pristup sistemu na principima transparentnosti i nediskriminacije;
- 5) obezbedi poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom obavljanja delatnosti i da informacije koje mogu obezbediti prednost na tržištu objavljuje na nediskriminatoran način;
- 6) obezbedi pravo na pristup podacima o potrošnji električne energije u skladu sa članom 56. stav 1. tačka 11) ovog zakona;
- 7) donese pravila o radu prenosnog sistema;
- 8) donese pravila za raspodelu prenosnih kapaciteta između zona trgovanja;
- 9) objavi kriterijume i postupke u pogledu bezbednosti, upravljanja i planiranja rada prenosnog sistema, uključujući opšte principe za proračun ukupnog prenosnog kapaciteta i margine pouzdanosti na osnovu električnih i fizičkih karakteristika mreže;
- 10) objavi procenu raspoloživog prenosnog kapaciteta za svaki dan, navodeći sve raspoložive kapacitete prenosa koji su već rezervisani. Objavljivanje se vrši u određenim intervalima pre dana korišćenja raspoloživog prenosnog kapaciteta i uključuje sedmične i mesečne procenjene vrednosti, kao i indikaciju o očekivanoj pouzdanosti raspoloživih kapaciteta;
- 11) učestvuje u mehanizmu kompenzacije troškova za električnu energiju koja se tranzitira preko prenosnog sistema Republike Srbije u skladu sa sporazumom sa drugim operatorima prenosnih sistema i prikuplja naknade za upravljanje zagušenjima u prenosnoj mreži;
- 12) donese pravila o radu tržišta električne energije;
- 13) donese pravila o objavljivanju ključnih tržišnih podataka;
- 14) prikuplja i objavljuje podatke i informacije u skladu sa Pravilima o objavljivanju ključnih tržišnih podataka iz člana 176. ovog zakona;
- 15) uspostavi mehanizme za koordinaciju i razmenu informacija kojim se obezbeđuje sigurnost rada mreže u kontekstu upravljanja zagušenjem;
- 16) objavi relevantne podatke o ukupnoj prognoziranoj potrošnji i ostvarenoj potrošnji, o raspoloživosti i upotrebi objekata korisnika sistema, raspoloživosti i korišćenju mreže i interkonekcije, balansnoj energiji, rezervnom kapacitetu i raspoloživoj fleksibilnosti;
- 17) održava i razvija prenosni sistem;
- 18) svake druge godine donese plan razvoja prenosnog sistema za period od najmanje deset godina i objavi ga na internet stranici;
- 19) svake godine donosi plan investicija u prenosni sistem za period do tri godine, usklađen sa planom investicija distributivnog sistema i objavi ga na internet stranici;
- 19a) saraduje sa operatorom distributivnog sistema u planiranju i upravljanju svojim sistemom, a posebno razmenjuju sve potrebne informacije i podatke o radu proizvodnih objekata i upravljanja potrošnjom, svakodnevnom radu svojih sistema, radi obezbeđenja troškovno ekonomičnog, sigurnog i pouzdanog razvoja i rada svojih sistema i radi postizanja koordiniranog pristupa resursima kao što su distribuirana proizvodnja, skladištenje energije i upravljanje potrošnjom, koji bi mogli zadovoljavati potrebe operatora prenosnog i distributivnog sistema;
- 20) obezbedi adekvatna sredstva za ispunjavanje svojih obaveza;
- 21) donese odluku o ceni za pristup prenosnom sistemu u skladu sa metodologijom iz člana 50. stav 1. tačka 1) ovog zakona;
- 22) obezbedi usluge balansiranja u skladu sa transparentnim, nediskriminatornim i tržišnim principima, omogućavajući učešće učesnika na tržištu koji ispunjavaju neophodne propisane tehničke uslove, uključujući učesnike na tržištu koji nude energiju iz obnovljivih izvora, učesnike na tržištu koji se bave upravljanjem potrošnjom, skladištare i agregatore;
- 23) utvrđuje cenu električne energije za potrebe balansiranja sistema u skladu sa članom 174. stav 2. ovog zakona;
- 24) utvrđuje tehničko-tehnološke i druge potrebne uslove za priključenje elektroenergetskih objekata, uređaja i postrojenja u jedinstven sistem;

- 25) donese proceduru za priključenje korisnika na prenosni sistem;
- 25a) donese pravila za priključenje objekta na prenosni sistem;
- 26) proverava usaglašenost tehničkih karakteristika objekata korisnika prenosnog sistema i njihovih operativnih procedura sa izdatim aktom o priključenju, odnosno projektovanim tehničkim karakteristikama za postojeće objekte korisnika prenosnog sistema za koje ne postoji akt o priključenju, ugovorenim pomoćnim uslugama i pravilima za priključenje objekata na prenosni sistem;
- 27) koristi objekte prenosnog sistema u skladu sa tehničkim propisima;
- 28) preduzima propisane mere bezbednosti u toku korišćenja prenosnog sistema i drugih kapaciteta koji su u funkciji prenosnog sistema;
- 29) preduzima mere za povećanje energetske efikasnosti i zaštitu životne sredine;
- tač. 30) i 31) (*brisane*)
- 32) proračunava i javno objavljuje udele svih vrsta izvora energije u prodatoj električnoj energiji krajnjim kupcima u Republici Srbiji;
- 33) Agenciji dostavi plan nabavke električne energije za nadoknadu gubitaka za narednu godinu;
- 34) nabavi električnu energiju za nadoknadu gubitaka u prenosnoj mreži i pomoćne usluge u svom sistemu, u skladu sa transparentnim, nediskriminatornim i tržišnim principima;
- 35) preduzima mere za smanjenje gubitaka u prenosnom sistemu;
- 36) prati sigurnost snabdevanja i Ministarstvu dostavlja podatke za izveštaj o sigurnosti snabdevanja;
- 37) doprinosi sigurnosti snabdevanja kroz adekvatan prenosni kapacitet;
- 38) razmenjuje informacije neophodne za bezbedno i sigurno funkcionisanje sistema sa drugim operatorima sistema;
- 39) vodi evidenciju podataka potrebnih za utvrđivanje pokazatelja kvaliteta isporuke i snabdevanja električnom energijom i dostavlja Agenciji izveštaj u skladu sa pravilima iz člana 51. stav 1. tačka 2) ovog zakona;
- 40) Agenciji dostavlja podatke i dokumentaciju iz člana 56. stav 1. tačka 8) ovog zakona;
- 41) Agenciji dostavlja podatke o promeni snabdevača i agregatora i stepenu otvorenosti tržišta;
- 42) Agenciji dostavlja izveštaje o rešavanju prigovora i žalbi korisnika sistema;
- 42a) Agenciji dostavlja izveštaje o sprovedenim merama za smanjenje, odnosno uklanjanje operativnih ograničenja;
- 43) preduzima mere kako bi omogućio korisnicima sistema kratke i sadržajne kontrolne liste sa praktičnim informacijama koje se odnose na njihova prava;
- 44) očita brojlila električne energije koje ispunjava propisane metrološke zahteve do osmog u mesecu za prethodni mesec i u roku od tri dana od dana očitavanja obezbedi kupcu, proizvođaču i snabdevaču pristup podacima;
- 45) kontroliše zaštitni pojas oko objekata prenosne mreže i preduzima mere u skladu sa zakonom;
- 46) donese akt o cenama nestandardnih usluga, na koji saglasnost daje Agencija i koji se objavljuje na internet stranici operatora sistema i
- 46a) u zavisnosti od stepena odstupanja od propisanog kvaliteta isporuke, plati naknadu krajnjem kupcu u skladu sa pravilima iz člana 215. ovog zakona;
- 46b) donese pravila za obustavu i ponovno pokretanje tržišnih aktivnosti;
- 46v) mere koje se preduzimaju u slučaju poremećaja rada elektroenergetskog sistema, kao i zbog radova na održavanju i proširenju elektroenergetskog sistema;
- 46g) postupa u skladu sa dužnostima propisanim zakonom kojim se uređuju obnovljivi izvori energije, kao i energetska efikasnost;
- 47) uređuje druga pitanja neophodna za rad prenosnog sistema i funkcionisanje tržišta;
- 48) na osnovu opštih godišnjih ciljeva iz člana 64b stav 1. tačka 2) ovog zakona, definiše i razradi posebne ciljeve sa ključnim pokazateljima učinka i identifikuje rizike za ostvarenje tih ciljeva;
- 48a) redovno razmenjuje sa operatorima prenosnog sistema u okviru ENTSO-E, regulatornim telima država članica i pridruženih strana, Sekretarijatu Energetske zajednice, državama članicama i pridruženim stranama na zahtev, skup tačnih podataka o mreži i tokovima snaga uz garanciju da će sa njima poverljivo postupati;
- 49) dostavi Republičkoj komisiji radi davanja saglasnosti dokumenta iz člana 64b stav 1. tačka 4) ovog zakona.

Plan razvoja iz stava 1. tačke 18) ovog člana i plan investicija iz stava 1. tačke 19) ovog člana operator prenosnog sistema električne energije dužan je da dostavi Agenciji, radi davanja saglasnosti.

Za potrebe usluga balansiranja iz stava 1. tačka 22) ovog člana, operator prenosnog sistema nabavlja rezervu snage na način predviđen za nabavku energije, odnosno primenom izuzeća za nabavku energije u smislu propisa kojima se uređuju javne nabavke.

Operator prenosnog sistema je dužan da zaključi ugovore sa drugim operatorima prenosnog sistema u cilju pristupanja regionu za proračun kapaciteta i regionu za rad sistema, kao i za nesmetano funkcionisanje interkonekcije "Kontinentalna Evrope" za nesmetano funkcionisanje jedinstvenog evropskog tržišta električne energije, uz prethodno izveštanje Vlade.

Operator prenosnog sistema izveštava Vladu i u slučaju izmene regiona iz stava 4. ovog člana.

Operator prenosnog sistema je dužan da zaključi i druge ugovore koji su u skladu sa međunarodnim obavezama neophodni za proces spajanja tržišta električne energije Republike Srbije sa drugim tržištima, kao i da saraduje sa drugim operatorima prenosnog sistema u izradi odredbi, uslova i metodologija iz člana 183j ovog zakona, uključujući i obavezu da ih primeni.

Odredbe člana 136. st. 10. i 11. ovog zakona koji se odnose na mogućnost utvrđivanje prodajne cena električne energije za nadoknadu gubitaka u distributivnom sistemu primenjuju se i na prenosni sistem.

Član 110

Operator prenosnog sistema ne može ni da kupuje ni da prodaje električnu energiju osim za obezbeđivanje pomoćnih usluga, balansiranje sistema, obezbeđivanje sigurnog rada sistema i za nadoknadu gubitaka u prenosnom sistemu.

Operator prenosnog sistema, radi optimizacije nabavke električne energije za nadoknadu gubitaka, može viškove električne energije prodati na organizovanom tržištu električne energije, osim kada električnu energiju za nadoknadu gubitaka u prenosnom sistemu kupuje po ugovoru o potpunom snabdevanju.

Razvoj prenosnog sistema i ovlašćenje za donošenje investicionih odluka

Član 111

Operator prenosnog sistema dužan je da svake druge godine podnese Agenciji na saglasnost desetogodišnji plan razvoja prenosne mreže baziran na prognoziranoj proizvodnji i potrošnji električne energije i rezultatima savetovanja sa svim zainteresovanim stranama i usaglašen sa planom razvoja distributivne mreže.

Operator prenosnog sistema prilikom izrade desetogodišnjeg plana razvoja prenosne mreže u potpunosti uzima u obzir potencijal za korišćenje upravljanja potrošnjom, objekte za skladištenje energije ili druge resurse kao alternativu razvoju sistema, kao i očekivanu potrošnju, trgovinu sa drugim zemljama i investicione planove na nivou Energetske zajednice i planove za razvoj regionalne mreže ako je primenljivo.

Operator prenosnog sistema je dužan da u desetogodišnjem planu razvoja prenosne mreže predvidi mere za smanjenje, odnosno otklanjanje sprovedenih operativnih ograničenja.

Desetogodišnji plan razvoja prenosne mreže sadrži efikasne mere radi obezbeđenja stabilnosti rada sistema i sigurnosti snabdevanja.

Plan iz stava 1. ovog člana treba da:

- 1) ukaže učesnicima na tržištu na potrebe za izgradnjom i rekonstrukcijom najvažnije infrastrukture prenosnog sistema koju treba izgraditi ili unaprediti u narednih deset godina;
- 2) sadrži sve investicije za koje je doneta odluka o realizaciji i koje su u toku, kao i investicije koje će se realizovati u periodu od naredne tri godine;
- 3) odredi rokove za realizaciju svih investicionih projekata.

Član 112

Operator prenosnog sistema je dužan da prati adekvatnost proizvodnje na osnovu evropske analize adekvatnosti sistema i da pri izradi plana iz člana 111. stav 1. ovog zakona, uradi nacionalnu analizu adekvatnosti proizvodnje i prenosnog sistema za očekivani razvoj potrošnje i razmene električne energije sa drugim operatorima prenosnih sistema (u daljem tekstu: nacionalna analiza adekvatnosti), predvidi dinamiku razvoja potrošnje i proizvodnje, uzimajući u obzir evropsku analizu adekvatnosti sistema i regionalni investicioni plan.

Nacionalna analiza adekvatnosti ima regionalne oblasti primene.

Evropska analiza adekvatnosti sistema iz stava 1. ovog člana je dokument usvojen od strane ENTSO-E, koji pri analizi adekvatnosti sistema uzima u obzir ukupnu adekvatnost elektroenergetskog sistema da zadovolji trenutnu i projektovanu potražnju za električnom energijom na nivou Evropske unije i u pridruženim stranama iz Ugovora o osnivanju Energetske zajednice i kojim se procenjuje adekvatnost za svaku godinu unutar perioda od deset godina za koji se donosi.

Operator prenosnog sistema je dužan da učestvuje u konsultacijama koje ENTSO-E organizuje u postupku izrade Evropske analize adekvatnosti sistema i da dostavlja podatke koje su potrebne za izradu te analize.

Proizvođači i drugi učesnici na tržištu dužni su da operatoru prenosnog sistema dostave podatke o očekivanom angažovanju proizvodnih resursa, uzimajući u obzir raspoloživost primarnih resursa i odgovarajuće scenarije prognoziranu potrošnje i snabdevanja.

Prilikom izrade nacionalne analize adekvatnosti iz stava 1. ovog člana, operator prenosnog sistema je dužan da:

- 1) izvrši analizu u skladu sa zakonom kojim se uređuje korišćenje obnovljivih izvora energije;
- 2) razmotri i referentni centralni scenario iz Evropske analize adekvatnosti sistema i primeni metodologiju za izradu analize adekvatnosti izrađenu od strane ENTSO-E u čijoj izradi je učestvovao;
- 3) po potrebi, uradi dodatne analize osetljivosti sa aspekta posebnosti tržišta električne energije u Republici Srbiji, koristeći alate i konzistentne podatke koji su komplementarni onim koje je koristio ENTSO-E u evropskoj analizi adekvatnosti;
- 4) obrazloži odstupanje Nacionalne analize adekvatnosti u odnosu na Evropsku analizu adekvatnosti sistema sa posebnim osvrtom na pretpostavke i dodatne analize osetljivosti koje su korišćene u analizi;
- 5) uzme u obzir metodologiju ENTSO-E koju je odobrio ACER u proceni doprinosa pružaoca kapaciteta u okviru mehanizma za obezbeđenja kapaciteta iz države Evropske unije, odnosno pridružene strane iz ugovora o Energetskoj zajednici u pogledu sigurnosti snabdevanja zone trgovanja koje pokrivaju.

U slučaju da se u okviru nacionalne analize adekvatnosti utvrdi neadekvatnost u vezi sa zonom trgovanja koja nije utvrđena u evropskoj analizi adekvatnosti sistema, nacionalna analiza adekvatnosti uključuje obrazloženje o nepodudarnosti između te dve procene.

Nacionalna analiza adekvatnosti iz stava 7. ovog člana dostavlja se Sekretarijatu Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice radi davanja mišljenja i objavljuje se na internet stranici operatora prenosnog sistema.

Operator prenosnog sistema uzima u obzir mišljenje Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice dostavljeno u roku od četiri meseca od prijema dokumentacije iz stava 8. ovog člana i prema potrebi može da promeni svoju ocenu adekvatnosti.

U slučaju da operator prenosnog sistema ne promeni svoju ocenu dužan je da izveštaj sa detaljnim obrazloženjem objavi na svojoj internet stranici.

U slučaju da se u okviru evropske analize adekvatnosti sistema ili nacionalne analize adekvatnosti utvrdi neadekvatnost proizvodnog sistema za zadovoljenje potrošnje u vremenskom periodu za koji se donosi, kao i da se utvrde pravni i tržišni nedostaci koji su doveli do toga, Vlada donosi implementacioni plan sa vremenskim okvirom za usvajanje mera kojim se uklanjaju identifikovani regulatorni i tržišni nedostaci, koji sadrži:

- 1) sve regulatorne i tržišne nedostatke koji dovode ili doprinose neadekvatnosti proizvodnje i prenosnog sistema;
- 2) plan za usvajanje i sprovođenja mera u cilju eliminisanja utvrđenih nedostataka iz tačke 1) ovog stava.

Implementacionim planom iz stava 11. ovog člana analiziraju se mere koje se odnose na:

- 1) uklanjanje pravnih ili tržišnih nedostataka;
- 2) uklanjanje cenovnih ograničenja u skladu sa članom 168d ovog zakona;
- 3) aktiviranje posebnog mehanizma formiranja cena balansne energije u slučaju nestašice balansne energije;
- 4) povećanje prenosnih kapaciteta između zone trgovanja i kapaciteta mreže;
- 5) proizvodnju električne energije za sopstvene potrebe, skladištenje električne energije i upravljivu potrošnju i energetske efikasnost;
- 6) obezbeđenje nabavki pomoćnih usluga i usluga na balansnom tržištu na ekonomski efikasan način i u skladu sa tržišnim principima;
- 7) uklanjanje regulisanih cena, ako je primenljivo;
- 8) druge mere u skladu sa ovim zakonom.

Vlada na predlog Ministarstva jednom godišnje usvaja izveštaj o sprovođenju implementacionog plana.

Implementacioni plan iz stava 11. ovog člana i izveštaj o njegovom sprovođenju Ministarstvo dostavlja Sekretarijatu Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice i Komisiji za državnu pomoć u slučaju iz člana 112a stav 4. ovog zakona.

Ministarstvo uzima u obzir izdato mišljenje Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice o tome da li su mere za uklanjanje regulatornih i tržišnih nedostataka dovoljne u implementacionom planu, uključujući i predlog izmene implementacionog plana.

Ministarstvo prati sprovođenje implementacionog plana iz stava 11. ovog člana i objavljuje rezultate praćenja u godišnjem izveštaju dostavlja Sekretarijatu Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

Ministarstvo obezbeđuje da se implementacioni plan ispunjava i nakon rešenja problema sa adekvatnošću proizvodnje i prenosnog sistema.

Mehanizmi za obezbeđenje kapaciteta

Član 112a

U cilju eliminisanja neadekvatnosti proizvodnje električne energije i prenosnog sistema utvrđenih u članu 112. ovog zakona, Vlada na predlog Ministarstva može kao krajnju meru dok sprovodi implementacioni plan iz člana 112. ovog zakona, da uvede mehanizam za obezbeđenje kapaciteta u formi strateških rezervi ili u drugom obliku ukoliko strateške rezerve ne mogu da reše problem adekvatnosti proizvodnje i prenosnog sistema pod uslovom da su i evropska analiza adekvatnosti i nacionalna analiza adekvatnosti utvrdile problem adekvatnosti ili, ako je, u nedostatku nacionalne analize adekvatnosti, samo evropska analiza adekvatnosti utvrdila taj problem.

Pre uvođenja mehanizma za obezbeđenje kapaciteta, Ministarstvo izrađuje sveobuhvatnu studiju o mogućim uticajima takvih mehanizama na susedne elektroenergetske sisteme, sprovodeći konsultacije sa susednim državama članicama i pridruženim stranama sa kojima imaju direktnu mrežnu vezu, kao i svim zainteresovanim stranama tih država članica i pridruženih strana.

Mehanizmi za obezbeđenje kapaciteta ne mogu da se uvedu pre dobijanja mišljenja Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice na implementacioni plan iz člana 112. ovog zakona.

Opravdanost primene mehanizama za obezbeđenje kapaciteta se preispituje i može da se obustavi ugovaranje dodatnih kapaciteta po osnovu tog mehanizma, ako:

- 1) evropska analiza adekvatnosti sistema i nacionalna analiza adekvatnosti utvrde da postoji adekvatnost proizvodnje i prenosnog sistema u Republici Srbiji ili
- 2) u nedostatku nacionalne analize adekvatnosti, evropska analiza adekvatnosti utvrdi da ne postoji problem sa adekvatnošću proizvodnje i prenosnog sistema;
- 3) Sekretarijat Energetske zajednice ne izda mišljenje na implementacioni plan iz člana 112. ovog zakona.

U slučaju iz stava 4. ovog člana, ukoliko tri godine uzastopno nisu ugovoreni dodatni kapaciteti u okviru mehanizama za obezbeđenja kapaciteta, Vlada će na predlog Ministarstva ukinuti mehanizam za obezbeđenje kapaciteta.

Mehanizmi za obezbeđenje kapaciteta su privremena mera koja ne može da traje duže od deset godina, za koju je potrebno pribaviti mišljenja Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa ugovorom o osnivanju Energetske zajednice i koja mora biti u skladu sa propisima o kontroli državne pomoći.

Mehanizmi za obezbeđenje kapaciteta se mogu ukinuti ili količina ugovorenih kapaciteta u okviru tih mehanizama smanjiti i na osnovu implementacionog plana iz člana 112. ovog zakona.

Osnovni principi mehanizama za obezbeđenje kapaciteta

Član 112b

Mehanizam za obezbeđenje kapaciteta:

- 1) mora biti privremenog karaktera;
- 2) ne sme negativno da utiče na tržište i da ograničava prekograničnu trgovinu;
- 3) ne sme da se primenjuje više nego što je potrebno kako bi se uklonili rizici u pogledu adekvatnosti iz člana 112. ovog zakona;
- 4) mora obezbediti da se izbor pružaoca kapaciteta sprovede transparentno, bez diskriminacije i u konkurentskom postupku;
- 5) mora da podstiče pružaoce kapaciteta da budu raspoloživi u trenucima opterećenja sistema;
- 6) mora da obezbedi da se visina naknade koja se plaća pružiocima kapaciteta određuje kroz konkurentski postupak;
- 7) mora unapred da predvidi tehničke zahteve za učešće u tom mehanizmu;
- 8) mora da omogući učešće svim kapacitetima koji su osposobljeni da ispune tehničke zahteve, uključujući objekte za skladištenje električne energije i objekte upravljive potrošnje;
- 9) mora da predvidi odgovarajuće sankcije prema pružiocima ugovorenih kapaciteta koji nisu raspoloživi u trenucima opterećenja sistema.

U slučaju da se Vlada na predlog Ministarstva opredeli za mehanizam strateških rezervi, u okviru tog mehanizma primenjuju se sledeća pravila:

- 1) kapacitet koji predstavlja stratešku rezervu aktivira se samo u slučaju ako je verovatno da će operator prenosnog sistema iskoristiti svu raspoloživu rezervu za balansiranje sistema;
- 2) u slučaju aktiviranja strateške rezerve unutar perioda obračuna balansnog odstupanja, operator prenosnog sistema vrši finansijsko poravnanje za neizbalansiranost na tržištu na osnovu vrednosti neisporučene električne energije iz člana 168đ ovog zakona, ali ako je maksimalno ograničenje cene na unutarodnevnom tržištu veće od vrednosti neisporučene električne energije, onda operator prenosnog sistema vrši finansijsko poravnanje za neizbalansiranost na tržištu po maksimalnoj ceni na unutarodnevnom tržištu;
- 3) pružalac kapaciteta mora da uredi balansnu odgovornost za isporučenu električnu energiju iz strateških rezervi;

4) pružalac kapaciteta u strateškoj rezervi ne može aktiviranu električnu energiju prodati na veleprodajnom tržištu električne energije, odnosno balansnom tržištu;

5) kapaciteti koji su obuhvaćeni strateškom rezervom ne mogu se angažovati na tržištu električne energije dok su deo strateške rezerve.

Kapaciteti u strateškoj rezervi mogu se aktivirati i pre planiranog angažovanja ako je to nužno kako bi se poštovala njihova ograničenja gradijenta izlazne snage i operativni zahtevi kapaciteta, pri čemu se električna energija isporučena u okviru takve aktivacije ne računa u odstupanje balansne grupe kojoj pripada kapacitet u strateškoj rezervi, niti se menjaju njihova odstupanja.

Ako se Vlada, na predlog Ministarstva, opredelila za primenu drugih mehanizama za obezbeđenje kapaciteta ti mehanizmi moraju obezbediti da se:

1) ugovorena cena za dostupnost kapaciteta smanjuje ka nuli kada se očekuje da će nivo nabavljenog kapaciteta biti dovoljan za ispunjenje potrebnog kapaciteta sistemu;

2) plaća naknada pružiocima kapaciteta samo za dostupnost kapaciteta na način da ta naknada ne utiče na njihovu odluku da li će proizvoditi električnu energiju ili ne u toku ugovorenog perioda;

3) ugovorene obaveze u pogledu kapaciteta mogu biti prenosive na prihvatljive pružaoce kapaciteta.

Agencija predlaže Ministarstvu parametre za određivanje količine kapaciteta koji se nabavlja za mehanizam za obezbeđenje kapaciteta.

U pogledu emisija ugljen-dioksida:

1) ako je kapacitet za proizvodnju električne energije započeo proizvodnju na dan stupanja na snagu ovog zakona ili nakon njega i emitije više od 550 g CO₂ poreklom iz fosilnih goriva po kWh proizvedene električne energije, ne može biti angažovan u okviru mehanizma za obezbeđenje kapaciteta,

2) od 1. jula 2025. godine, kapacitet za proizvodnju električne energije koji je započeo proizvodnju pre stupanja na snagu ovog zakona emituje više od 550 g CO₂ poreklom iz fosilnih goriva po kWh proizvedene električne energije i više od 350 kg CO₂ poreklom iz fosilnih goriva u proseku godišnje po instaliranom kW, ne može biti angažovan u okviru mehanizma za obezbeđenje kapaciteta.

Emisije CO₂ iz proizvodnih kapaciteta iz stava 5. ovog člana izračunavaju se prema standardima Međunarodne organizacije za standardizaciju, a u skladu sa mišljenjem ACER-a.

Operator prenosnog sistema je odgovoran za nabavku kapaciteta u okviru mehanizama za obezbeđenje kapaciteta.

Vlada bliže uređuje tip mehanizama za obezbeđenja kapaciteta, tehničke i druge uslove za učestvovanje u mehanizmima za obezbeđenje kapaciteta, postupak nabavke i ugovaranja kapaciteta, bitne elemente, formu, izmenu, važenje i prestanak ugovora o nabavci kapaciteta, način određivanja količine kapaciteta koji se nabavlja, važenje mehanizma za obezbeđenja kapaciteta, plaćanja u okviru mehanizma za obezbeđenja kapaciteta i druga pitanja u skladu sa ovim zakonom.

Prekogranično učešće u mehanizmima za obezbeđenje kapaciteta

Član 112v

Operator prenosnog sistema može da omogućiti, na transparentan, nediskriminatorski način i u skladu sa tržišnim principima, učešće kapaciteta koji se nalaze u državama članicama Evropske unije i pridruženim stranama iz Ugovora o osnivanju Energetske zajednice, pod uslovom da mehanizmi za obezbeđenje kapaciteta nisu u formi strateške rezerve.

U slučaju da su uspostavljene strateške rezerve, strani kapaciteti mogu učestvovati samo ako je tehnički izvodljivo.

Učešće kapaciteta koji se nalaze u državama članicama Evropske unije i u pridruženim stranama iz Ugovora o osnivanju Energetske zajednice u mehanizmima za obezbeđenja kapaciteta iz stava 1. ovog člana, moguće je obezbediti pod sledećim uslovima:

1) strani kapaciteti moraju da ispunjavaju iste tehničke uslove kao i domaći kapaciteti za učešće u mehanizmima;

2) strani kapacitet nalazi se u državi sa kojom je elektroenergetski sistem Republike Srbije povezan preko interkonektora;

3) ugovaranjem prekograničnog učešća u mehanizmima ne sme da se menja ili na drugi način utiče na planove razmene između zona trgovanja i fizičke protoke sa susedima.

Pružalac domaćeg kapaciteta može da učestvuje u mehanizmima za obezbeđenje kapaciteta u državama članicama Evropske unije i pridruženim stranama iz Ugovora o osnivanju Energetske zajednice, pod uslovom reciprociteta.

U slučaju iz stava 4. ovog člana, ako je kapacitet angažovan kroz više mehanizama za obezbeđenje kapaciteta za isti period isporuke, njegovo angažovanje zavisi od dostupnosti prenosnog kapaciteta između zona trgovanja i ako postoji verovatnoća podudaranja opterećenja elektroenergetskog sistema Republike Srbije i drugog sistema u kojem se mehanizam primenjuje, a u skladu sa metodologijom ENTSO-E.

Pružalac kapaciteta je dužan da isplati naknadu operatoru prenosnog sistema za nedostupnost kapaciteta, ukoliko ne ispuni obavezu da kapacitet učini dostupnim u vreme isporuke.

Operator prenosnog sistema raspodeljuje na transparentan, nediskriminatoran i tržišni način prekogranični kapacitet u mehanizmima za obezbeđenje kapaciteta u skladu sa godišnjim preporukama regionalnog koordinacionog centra čiji je član, o maksimalnoj vrednosti kapaciteta koji može prekogranično da učestvuje u mehanizmima za obezbeđenje kapaciteta.

Prava na prenosni kapacitet iz stava 7. ovog člana su prenosiva između pružaoca kapaciteta koji su dužni da o prenosu prava obaveste operatora prenosnog sistema za potrebe registra iz stava 11. ovog člana.

Prihodi od raspodele prenosnog kapaciteta iz stava 7. ovog člana raspodeljuju se u skladu sa metodologijom ENTSO-E ili u skladu sa zajedničkom metodologijom koju su odobrili Agencija i regulatorno telo iz države s kojom se realizuje prekogranični kapacitet.

Pružalac kapaciteta koji prekogranično učestvuje u mehanizmu za obezbeđenje kapaciteta je dužan da o tome obavesti operatora prenosnog sistema bez odlaganja.

Operator prenosnog sistema je dužan, da na zahtev operatora prenosnog sistema iz države članice Evropske unije, odnosno pridružene strane iz Ugovora o osnivanju Energetske zajednice pruži informaciju da li domaći kapacitet ima tehničke karakteristike koje se zahtevaju za učešće u prekograničnom mehanizmu za obezbeđenje kapaciteta, da o takvim kapacitetima vodi registar, kao i da izvrši sve neophodne provere koje su potrebne za njegovo prekogranično učešće.

Registar iz stava 11. ovog člana je dostupan za pružaoca kapaciteta.

Agencija verifikuje da li su kapaciteti proračunati u skladu sa metodologijom ENTSO-E koju je odobrio ACER.

Agencija u saradnji sa drugim regulatornim telima obezbeđuje da prekogranično učešće u mehanizmima za obezbeđenje kapaciteta bude organizovano na efikasan i nediskriminatoran način, kao i da obezbedi adekvatan administrativan okvir za sprovođenje plaćanja zbog nedostupnosti prekograničnog kapaciteta.

Član 113

Agencija je dužna da organizuje konsultacije o planu iz člana 111. ovog zakona sa postojećim i potencijalnim korisnicima sistema, na nepristrasan i transparentan način.

Agencija može da zahteva od zainteresovanih lica koja tvrde da su potencijalni korisnici da svoje tvrdnje obrazlože.

Agencija je dužna da proverava da li desetogodišnji plan razvoja prenosne mreže obuhvata sve potrebe za ulaganjem koje su utvrđene u postupku konsultacija kao i da utvrdi usklađenost plana sa regionalnim investicionim planom.

Agencija može od operatora sistema zahtevati da izmeni i dopuni desetogodišnji plan razvoja.

Agencija je dužna da nakon davanja saglasnosti na plan iz člana 111. ovog zakona na svojoj internet stranici objavi rezultate konsultacija i eventualne izmene investicionog plana.

Agencija prati i ocenjuje realizaciju desetogodišnjeg plana razvoja prenosnog sistema i daje u svom godišnjem izveštaju procenu realizovanih investicija, koja može uključivati i preporuke za izmenu plana.

Član 114

U slučaju da operator prenosnog sistema ne realizuje investiciju koju je trebalo da realizuje u skladu sa planom iz člana 111. stav 3. tačka 2) ovog zakona u naredne tri godine, osim ako su u pitanju razlozi van njegove kontrole, Agencija će zatražiti od operatora prenosnog sistema realizaciju predmetne investicije, ako su te investicije još uvek neophodne na osnovu najnovijeg desetogodišnjeg plana razvoja.

Član 114a

Operator prenosnog sistema može da sprovede postupak bezbednosne provere za lica kojima se odobrava pristup u objekte operatora prenosnog sistema, za prijem u radni odnos kod operatora prenosnog sistema, kao i za lica kojima treba da se omogući pristup bezbednosno osetljivim informacijama od značaja za elektroenergetski sistem kojima raspolaže operator prenosnog sistema.

Bezbednosne provere vrše se u skladu sa zakonom kojim se uređuje policija.

Napredni merni sistemi

Član 115

Operator prenosnog sistema utvrđuje tehničke zahteve za uvođenje raznih oblika naprednih mernih sistema i analizira tehničku i ekonomsku opravdanost uvođenja naprednih sistema merenja, efekte na razvoj tržišta.

Na osnovu analize iz stava 1. ovog člana, operator prenosnog sistema je dužan da izradi plan implementacije ekonomski opravdanih oblika naprednih mernih sistema i dostaviti ga Agenciji radi pribavljanja mišljenja.

Operator prenosnog sistema je dužan da planom razvoja sistema obuhvati uvođenje naprednih mernih sistema u skladu sa planom implementacije, za period za koji se plan razvoja donosi.

Pravila o radu prenosnog sistema električne energije

Član 116

Pravilima o radu prenosnog sistema električne energije uređuju se:

- 1) planiranje razvoja prenosnog sistema, uključujući sadržaj plana, način planiranja i sadržaj plana investicija;
- 2) uslovi za siguran i pouzdan rad prenosnog sistema;
- 3) *(brisana)*
- 4) obaveze korisnika prenosnog sistema neophodne za siguran i pouzdan rad sistema;
- 5) obaveze korisnika i operatora prenosnog sistema u funkcionalnom ispitivanju i puštanju u pogon dela distributivnog sistema napona 110 kV kojim upravlja operator prenosnog sistema, kao i u elementima elektroenergetskog sistema objekata proizvođača i kupaca koji utiču na siguran i pouzdan rad prenosnog sistema, kao i u ispitivanju rada zaštitnih i upravljačkih uređaja nakon značajnih pogonskih događaja ili poremećaja u radu prenosnog sistema;
- 5a) obaveze korisnika i operatora prenosnog sistema u funkcionalnom ispitivanju za potrebe pružanja pomoćnih usluga;
- 6) sadržina ugovora o eksploataciji objekta zaključenog sa kupcem, proizvođačem, operatorom distributivnog sistema i operatorom zatvorenog distributivnog sistema;
- 7) korišćenje i održavanje objekata;
- 8) parametri i način kontrole kvaliteta električne energije;
- 9) planiranje rada prenosnog sistema;
- 10) proceduru za prijavu i potvrdu programa rada balansno odgovornih strana;
- 11) vrste i obim pomoćnih usluga;
- 12) operativni postupci i upravljanje prenosnim sistemom u normalnim uslovima i u slučaju poremećaja;
- 12a) kriterijumi i način primene operativnih ograničenja;
- 13) pristup prenosnom sistemu, instrument obezbeđenja plaćanja i kriterijumi za utvrđivanje iznosa i perioda za koji se traži osim u slučaju kada je vlasnik operatora prenosnog sistema i energetske subjekta isto lice;
- 14) procedura za merenje sa definisanom potrebnom mernom opremom, kriterijumima za izbor klase tačnosti mernog uređaja i karakteristika pratećih uređaja i opreme, procedure za ispitivanje i kontrola merne opreme, puštanje merne opreme u rad, merni podaci, korišćenje mernih podataka, u zavisnosti od položaja mernog mesta u sistemu i vrste korisnika sistema;
- 14a) učestanost i način kontrole ispravnosti mernog mesta, mernih i drugih uređaja u funkciji merenja, sadržaj zapisnika o kontroli, način utvrđivanja neovlašćene potrošnje;
- 14b) mere koje se preduzimaju u slučaju poremećaja rada elektroenergetskog sistema, kao i zbog radova na održavanju i proširenju elektroenergetskog sistema;
- 15) obuku osoblja operatora i korisnika prenosnog sistema na polju operativnih postupaka, u cilju sigurnog i pouzdanog rada prenosnog sistema;
- 16) druga pitanja neophodna za rad prenosnog sistema.

Pravila iz stava 1. ovog člana donosi Operator prenosnog sistema električne energije uz saglasnost Agencije.

Pravila iz stava 1. ovog člana se objavljuju na internet stranici operatora prenosnog sistema i Agencije.

Agencija objavljuje odluku o davanju saglasnosti pravila iz stava 1. ovog člana u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Priključenje na prenosni sistem

Član 117

Operator prenosnog sistema dužan je da uspostavi i objavi transparentnu, efikasnu i nediskriminatornu proceduru za priključenje objekata na prenosni sistem i deo distributivnog sistema kojim upravlja operator prenosnog sistema (u daljem tekstu: Procedura).

Procedurom se naročito uređuju:

- 1) redosled aktivnosti operatora prenosnog sistema, operatora distributivnog sistema i podnosioca zahteva za priključenje i rokovi u postupku priključenja objekata;
- 2) odnosi operatora sistema i podnosioca zahteva za priključenje u postupku ostvarivanja prava na priključenje i izgradnju neophodne infrastrukture za priključenje;

3) uslovi i način zaključivanja ugovora u postupku priključenja;

4) postupci u slučaju podnošenja zahteva za povećanje, odnosno smanjenje odobrene snage, odnosno promena u objektu korisnika prenosnog sistema koje utiču na tehničke zahteve uređene pravilima za priključenje objekata na prenosni sistem, kao i u slučaju ponovnog priključenja usled isključenja;

5) postupci u slučaju podnošenja zahteva za izmenu tehničkih uslova priključenja bez promene odobrene snage, u slučaju promena u objektu korisnika prenosnog sistema koje utiču na tehničke zahteve definisane tehničkim uslovima za priključenje na prenosni sistem;

6) druge aktivnosti od značaja za priključenje.

Operator prenosnog sistema izrađuje pravila za priključenje objekata na prenosni sistem koja sadrže naročito:

1) uslove i način izrade studije priključenja i simulacione provere;

2) tehničke zahteve za priključenje na prenosni sistem i deo distributivnog sistema kojim upravlja operator prenosnog sistema;

3) merenje električne energije;

4) uslove, sadržinu i način izdavanja saglasnosti za stavljanje pod napon, privremeno priključenje i trajno priključenje, kao i način dokazivanja ispunjenosti ovih uslova;

5) tipski načini priključenja;

6) druga pitanja od značaja za priključenje objekta.

Na proceduru iz stava 1. ovog člana i pravila iz stava 3. ovog člana Agencija daje saglasnost.

Procedura iz stava 1. ovog člana i pravila iz stava 3. ovog člana se objavljuju na internet stranici operatora prenosnog sistema i Agencije.

Operator prenosnog sistema ne može odbiti priključenje objekata po osnovu mogućih budućih ograničenja raspoloživih kapaciteta mreže, kao što su zagušenja u udaljenim delovima prenosne mreže.

Operator prenosnog sistema dužan je da dostavi podnosiocu zahteva za priključenje informacije o mogućim budućim ograničenjima.

Odredbama st. 6. i 7. ovog člana, ne dovodi se u pitanje mogućnost operatora prenosnog sistema da podnosiocu zahteva za priključenje ponudi način priključenja koji podrazumeva priključenje sa ograničenom odobrenom snagom, priključenje koje je uslovljeno izgradnjom nedostajuće infrastrukture ili priključenje koje podleže operativnim ograničenjima, pod uslovom da je operativno ograničenje odobreno od strane Agencije. Ponuđeni način priključenja može sadržati istovremeno uslov izgradnje nedostajuće infrastrukture, primenu operativnih ograničenja i ograničenje odobrene snage.

U slučaju da podnosilac zahteva za priključenje odabere priključenje koje podleže operativnim ograničenjima, operator prenosnog sistema ne podleže obavezi plaćanja finansijske nadoknade za sprovedena operativna ograničenja.

Član 118

Operator prenosnog sistema je investitor izgradnje priključka, zajedničkog priključka i nedostajuće infrastrukture.

Operator prenosnog sistema gradi priključak i zajednički priključak na prenosni sistem o trošku podnosioca zahteva za priključenje. Izuzetno, u slučaju priključenja objekta operatora distributivnog sistema, troškove izgradnje priključka, koji se sastoje od vodova 110 kV i ugradnje ormana obračunskog merenja i ostale opreme u funkciji obračunskog merenja, kao i nedostajuće infrastrukture prenosnog sistema, snosi operator prenosnog sistema, osim kada je objekat operatora distributivnog sistema koji se priključuje na prenosni sistem definisan kao nedostajuća infrastruktura za priključenje proizvodnog objekta koji se priključuje na distributivni sistem, u kom slučaju sve troškove priključenja objekta operatora distributivnog sistema na prenosni sistem snosi podnosilac zahteva čiji proizvodni objekat se priključuje na distributivni sistem.

Ako realizacija izgradnje priključka, odnosno zajedničkog priključka iz stava 2. ovog člana kao i projekata operatora prenosnog sistema iz plana razvoja koji su bitni za realizaciju priključenja traje duže od roka važenja odobrenja za priključenje, operator prenosnog sistema produžava rok važenja odobrenja za priključenje do isteka jedne godine od trenutka završetka izgradnje priključka ili zajedničkog priključka ili završetka projekata iz plana razvoja prenosnog sistema.

Operator prenosnog sistema je dužan da omogući podnosiocu zahteva za priključenje, izuzev u slučaju priključenja objekta operatora distributivnog sistema, da u ime operatora prenosnog sistema u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata sam izgradi priključak, odnosno zajednički priključak o svom trošku.

Ukoliko se podnosilac zahteva opredeli za način priključenja definisan u studiji priključenja koji podrazumeva izgradnju nedostajuće infrastrukture, podnosilac zahteva sam izgrađuje nedostajuću infrastrukturu o svom trošku.

U slučaju iz stava 4. ovog člana, podnosilac zahteva za priključenje pribavlja dokumentaciju na ime operatora prenosnog sistema, a troškovi priključenja obračunavaju se u skladu sa Metodologijom za određivanje troškova priključenja na sistem za prenos i distribuciju električne energije.

Prava i obaveze operatora prenosnog sistema i podnosioca zahteva za priključenje uređuju se ugovorima i to:

- 1) o izradi studije priključenja objekta;
- 2) o priključenju objekta;
- 3) o izgradnji nedostajuće infrastrukture ukoliko odabrani način priključenja sadrži izgradnju nedostajuće infrastrukture o trošku podnosioca zahteva.

Operator prenosnog sistema obrađuje zahteve za izradu studije priključenja u vremenskom intervalu bliže se uređuju aktom iz člana 214. ovog zakona, osim zahteva strateškog partnera u skladu sa zakonom kojim se uređuje korišćenje obnovljivih izvora energije.

Podnosilac zahteva kome je uručena studija priključenja dužan je da dostavi bankarsku garanciju u korist operatora prenosnog sistema. Iznos bankarske garancije, obaveze koje se garantuju bankarskom garancijom, rok i izuzeće za njeno dostavljanje, kao i druga pitanja u vezi sa bankarskom garancijom bliže su uređeni propisom iz člana 214. ovog zakona.

Ako je nakon isteka roka za dostavljanje bankarske garancije došlo do smanjenja ukupne zahtevane snage po podnetim zahtevima za koja se nastavlja postupak priključenja u odnosu na zahtevanu snagu po svim obrađenim zahtevima podnetim u istom vremenskom periodu, operator prenosnog sistema je dužan da po službenoj dužnosti izvrši reviziju studije priključenja i preispita operativna ograničenja iz člana 117. stav 8. ovog zakona, o čemu obaveštava Agenciju.

U slučaju da se revizijom studije priključenja utvrdi da postoji mogućnost priključenja koje podleže operativnim ograničenjima, operator prenosnog sistema je dužan da podnosiocu zahteva ponudi priključenje sa operativnim ograničenjima pod uslovom da je takvo ograničenje odobreno od strane Agencije.

Na zahtev imaoca studije priključenja za izmenu Studije priključenja zbog promena u objektu podnosioca koji su od uticaja na tehničke zahteve iz Pravila za priključenje, bez promene odobrene snage, operator prenosnog sistema može da izvrši reviziju studije priključenja, ukoliko operator prenosnog sistema utvrdi da predložena izmena ne utiče na uslove priključenja drugih imaoca Studije priključenja. Izmjena Studije priključenja u smislu ovog člana ne dovodi do promene prethodno utvrđenih rokova važenja dokumenata u procesu priključenja.

Operator prenosnog sistema može po zahtevu podnosioca zahteva da omogući da postoje dve ili više odobrenih snaga za dva ili više nezavisnih mesta primopredaje u okviru priključka, pod uslovom da su instalacije svakog dela objekta fizički i električno razdvojene od instalacija delova objekta koje su povezane na druga mesta primopredaje. Ukoliko podnosilac zahteva ima važeću studiju priključenja, definisanje više odobrenih snaga je moguće samo pod uslovom da zbir odobrenih snaga po svim mestima primopredaje nije veći od ukupne odobrene snage objekta podnosioca iz važeće studije priključenja.

Uslovi i rokovi sprovođenja izmene studije priključenja bliže se propisuju aktom iz člana 214. ovog zakona.

Član 119

Provera ispunjenosti uslova za priključenje objekta korisnika prenosnog sistema na prenosni sistem vrši se na osnovu odobrenja za priključenje, u skladu sa ovim zakonom.

Odobrenje iz stava 1. ovog člana izdaje se i u slučaju zahteva za promenom odobrene snage ili promena u objektu korisnika prenosnog sistema koja su od uticaja na tehničke zahteve uređene pravilima za priključenje objekata na prenosni sistem, ponovnog priključenja, kao i po službenoj dužnosti u slučaju smanjenja, odnosno ukidanja operativnih ograničenja definisanih odobrenjem za priključenje.

Pod promenom odobrene snage korisnika prenosnog sistema se podrazumeva povećanje ili smanjenje odobrene snage.

U slučaju priključenja objekata preko zajedničkog priključka, podnosioci zahteva posebno podnose zahtev za izdavanje odobrenja za priključenje za svaki objekat.

Uslovi i način izdavanja odobrenja za priključenje na prenosni sistem, odobrena snaga i uslovi za promenu odobrene snage, bliže se uređuje propisom o uslovima isporuke i snabdevanja električnom energijom.

Član 120

Odobrenje za priključenje objekta izdaje se rešenjem u upravnom postupku u pismenoj formi na zahtev lica čiji se objekat priključuje, a po kumulativnom ispunjenju sledećih uslova:

- 1) dobijanju građevinske dozvole za gradnju objekta koji se priključuje;
- 2) realizaciji ugovora o izradi studije priključenja objekta;
- 3) zaključenju ugovora o priključenju objekta.

Operator prenosnog sistema izdaće odobrenje za priključenje i u slučaju priključenja objekta proizvođača ili kupca na deo distributivnog sistema kojim upravlja operator prenosnog sistema.

U slučaju iz stava 2. ovog člana, operator prenosnog sistema, pre izdavanja odobrenja za priključenje, pribavlja od operatora distributivnog sistema tehničke uslove za priključenje koji su od interesa za distributivni sistem u skladu sa procedurom iz člana 117. ovog zakona.

Operator sistema je dužan da odluči po zahtevu za priključenje objekta u roku od 45 dana od dana prijema pismenog zahteva.

Protiv rešenja iz st. 1. i 2. ovog člana može se podneti žalba Agenciji, u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja. Odluka Agencije po žalbi je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Član 121

Odobrenje za priključenje objekta na prenosni sistem sadrži naročito: mesto priključenja na sistem, način i tehničke uslove priključenja, troškove priključenja, potrebna ispitivanja usaglašenosti sa pravilima za priključenje objekta korisnika prenosnog sistema, instalisani kapacitet, odobrenu snagu u mestu priključenja, mesto primopredaje energije i način merenja energije i snage, uslove za izdavanje saglasnosti za stavljanje pod napon, saglasnosti za privremeno priključenje i saglasnosti za trajno priključenje, rok za priključenje objekta i ukoliko je predviđeno nedostajuću infrastrukturu, odnosno operativna ograničenja iz člana 117. ovog zakona i druge elemente u skladu sa propisima.

Tehnički i drugi uslovi priključenja na prenosni sistem određuju se u skladu sa ovim zakonom, propisom iz člana 214. ovog zakona, zakonom kojim se uređuje korišćenje obnovljivih izvora energije, mrežnim pravilima za priključenje, procedurom iz člana 117. stav 2. ovog zakona, pravilima za priključenje objekata na prenosni sistem iz člana 117. stav 3. ovog zakona, tehničkim i drugim propisima.

Član 122

Troškove priključenja utvrđuje operator prenosnog sistema, u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje troškova priključenja koju donosi Agencija.

Troškove priključenja snosi podnosilac zahteva za priključenje.

Metodologijom iz stava 1. ovog člana utvrđuju se način i bliži kriterijumi za obračun troškova priključenja, a u zavisnosti od mesta priključenja na sistem, zakupljenog kapaciteta, potrebe za izvođenjem radova i potrebe za pružanjem usluga, ili potrebe za ugrađivanjem neophodne opreme ili drugih objektivnih kriterijuma.

Član 123

Operator prenosnog sistema je dužan da priključi objekat na prenosni sistem u roku od 15 dana od dana ispunjenja sledećih uslova:

- 1) uslova iz odobrenja za priključenje, odnosno ugovora o priključenju;
- 2) da su za objekat i priključak pribavljene upotrebne dozvole u slučaju trajnog priključenja, a za privremeno priključenje akt kojim se odobrava puštanje u probni rad;
- 3) da podnosilac zahteva dostavi operatoru sistema ugovor o snabdevanju, bez komercijalnih podataka ili ugovor koji mu omogućava trgovinu na organizovanom tržištu električne energije;
- 4) da je za mesto primopredaje uređena balansna odgovornost i pristup sistemu;
- 5) da je zaključen ugovor o eksploataciji objekta.

Propisom o uslovima isporuke i snabdevanja električnom energijom bliže se uređuju uslovi i način dokazivanja ispunjenosti uslova iz stava 1. ovog člana.

Priključenje objekta korisnika prenosnog sistema se vrši na osnovu saglasnosti za stavljanje pod napon, saglasnosti za privremeno priključenje i saglasnosti za trajno priključenje.

Ako operator prenosnog sistema ne priključi objekat u roku iz stava 1. ovog člana, nadležni inspektor, na zahtev podnosioca zahteva za priključenje, proverava, u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva, ispunjenost uslova za priključenje iz stava 1. ovog člana i ako utvrdi da su ispunjeni uslovi naložiće operatoru prenosnog sistema da u roku od dva radna dana izvrši priključenje objekta.

Član 124

U slučaju priključenja objekta na distributivni sistem kojim upravlja operator prenosnog sistema, proceduru priključenja sprovodi operator prenosnog sistema u saradnji sa operatorom distributivnog sistema, a u skladu sa procedurom iz člana 117. ovog zakona.

U slučaju priključenja na distributivni sistem kojim upravlja operator prenosnog sistema:

- 1) operator distributivnog sistema je investitor, po pravilu gradi priključak koji je u distributivnim objektima i dužan je da na zahtev podnosioca zahteva za priključenje izda ovlašćenje ovom podnosiocu da on izgradi priključak;
- 2) ugovor o izradi studije priključenja objekta zaključuju operator prenosnog sistema i podnosilac zahteva za priključenje;
- 3) ugovor o priključenju objekta zaključuju operator prenosnog sistema, operator distributivnog sistema i podnosilac zahteva za priključenje.

Operator distributivnog sistema učestvuje u izradi studije priključenja iz stava 2. ovog člana.

Član 125

U slučaju potrebe za priključenje objekata za koje je odobren probni rad u skladu sa posebnim zakonom se izdaje odobrenje za privremeno priključenje objekata.

Izdavanje odobrenja za privremeno priključenje vrši se pod uslovima, na način i po postupku propisanom za izdavanje odobrenja za priključenje objekata.

Član 126

Mesto predaje električne energije, odnosno mesto preuzimanja električne energije je mesto na kome se graniče instalacije objekta korisnika sistema i sistema na koji je objekat priključen.

Mesto razgraničenja odgovornosti za isporučenu električnu energiju između operatora sistema i korisnika sistema i mesto merenja električne energije bliže se uređuje aktom kojim se utvrđuju uslovi isporuke i snabdevanja električnom energijom.

Saradnja sa regionalnim koordinacionim centrima

Član 126a

Operator prenosnog sistema i regionalni koordinacioni centri saraduju na sledećim pitanjima od regionalne važnosti:

- 1) izrada zajedničkog modela mreže;
- 2) izrada analiza sigurnosti;
- 3) proračun kapaciteta između zona trgovanja i upravljanja zagušenjima;
- 4) prognoziranje adekvatnosti sistema i priprema aktivnosti za smanjenje rizika;
- 5) koordinacija planiranja isključenja;
- 6) procena usklađenosti planova odbrane i planova za ponovno uspostavljanje prenosnih sistema;
- 7) koordinacija i optimizacija ponovnog uspostavljanja sistema nakon raspada;
- 8) izrada pogonskih analiza i izveštaja;
- 9) regionalno određivanje rezervnog kapaciteta;
- 10) olakšavanje regionalne nabavke balansnog kapaciteta;
- 11) podrška operatorima prenosnih sistema u optimizaciji međusobnih potraživanja;
- 12) utvrđivanje regionalnih kriznih situacija;
- 13) proračun vrednosti maksimalnog ulaznog kapaciteta za potrebe razvoja kapacitivnih mehanizama;
- 14) utvrđivanje potrebe za novim prenosnim kapacitetima.

Pitanja iz stava 1. ovog člana izvršavaju se na osnovu relevantne regulative Evropske unije i metodologija Evropske asocijacije operatora prenosnih sistema, u skladu sa zakonom kojim je ratifikovan Ugovor o osnivanju Energetske zajednice.

Operator prenosnog sistema učestvuje u radu regionalnog koordinacionog centra koji je nadležan za region za rad sistema i za region za proračun kapaciteta kome operator prenosnog sistema pripada.

Operator prenosnog sistema dostavlja regionalnom koordinacionom centru sve informacije koje su mu neophodne za izvršenje poslova iz stava 1. ovog člana.

Član 126b

Operator prenosnog sistema u saradnji sa drugim operatorima prenosnih sistema u regionu za rad sistema definiše postupak za donošenje i reviziju koordinisanih aktivnosti i preporuka koje su predložili regionalni koordinacioni centri.

Operator prenosnog sistema sprovodi koordinisane aktivnosti odnosno preporuke koje predlažu regionalni koordinacioni centri, osim ako bi sprovođenje koordinisanih aktivnosti dovelo do narušavanja kriterijuma sigurnosti i drugih neprihvatljivih posledica po operatora prenosnog sistema.

Ako operator prenosnog sistema odluči da ne sprovede koordinisanu aktivnost odnosno preporuku bez odlaganja na transparentan način obaveštava nadležni regionalni koordinacioni centar i druge operatore prenosnih sistema u regionu za rad sistema i u obaveštenju iznosi opravdane razloge za takvo postupanje.

Operator prenosnog sistema može da pokrene postupak preispitivanja koordinisanih aktivnosti i preporuka koje su predložili regionalni koordinacioni centri, na sopstveni zahtev, ili u saradnji sa drugim operatorima prenosnih sistema u regionu za rad sistema.

U slučaju iz stava 4. ovog člana operator prenosnog sistema ne obustavlja primenu koordinisane aktivnosti odnosno preporuke do donošenja konačne odluke, osim ako bi sprovođenje dovelo do narušavanja kriterijuma sigurnosti i drugih neprihvatljivih posledica po operatora prenosnog sistema.

Distributivni sistem električne energije i upravljanje distributivnim sistemom električne energije

Član 127

Operator distributivnog sistema električne energije obavlja delatnost distribucije električne energije i upravljanja distributivnim sistemom izuzev dela 110 kV distributivnog sistema u transformatorskim stanicama 110/h kV (spojna polja 110 kV, sabirnice i dalekovodna polja 110 kV), na objektivna, transparentna i nediskriminatorna načina.

Član 128

Distributivni sistem električne energije čini:

- 1) distributivna elektroenergetska mreža;
- 2) centri upravljanja i sistemi u funkciji obavljanja delatnosti distribucije električne energije i upravljanja distributivnim sistemom;
- 3) telekomunikaciona infrastruktura u distributivnim elektroenergetskim objektima 110 kV, 35 kV, 20 kV, 10 kV i 0,4 kV, telekomunikaciona infrastruktura u elektroenergetskim objektima operatora prenosnog sistema, proizvođača, kupaca, kao i telekomunikaciona infrastruktura u neenergetskim objektima neophodna za obavljanje poslova upravljanja distributivnim sistemom;
- 4) informacioni i upravljački sistem i druga infrastruktura neophodna za funkcionisanje distributivnog sistema.

Distributivna elektroenergetska mreža u smislu stava 1. tačka 1) ovog člana je funkcionalno povezan skup elektroenergetskih objekata koji čine distributivne transformatorske stanice 110/x kV sa dalekovodnim i spojnima poljima 110 kV, sabirnicama 110 kV i transformatorima 110/x kV sa pripadajućim transformatorskim poljima, transformatorske stanice 35/x kV i x/0,4 kV, razvodna postrojenja 35 kV, 20 kV i 10 kV i elektroenergetski vodovi napona 35 kV, 20 kV, 10 kV i ispod 1 kV; merni uređaji sa mernim ormanom ili razvodnim ormanom, odnosno razvodnim postrojenjem na mestima primopredaje u i iz distributivne elektroenergetske mreže.

Član 129

Delatnost iz člana 127. ovog zakona može da obavlja jedan ili više operatora distributivnog sistema električne energije u skladu sa zakonom.

U slučaju da više operatora distributivnog sistema električne energije obavlja delatnost iz člana 127. ovog zakona, aktom Vlade mogu se odrediti jedinstveni tarifni stavovi za obračun cene pristupa distributivnom sistemu za teritoriju Republike Srbije.

Poravnanje razlika između prihoda ostvarenih primenom jedinstvene cene i cena pristupa distributivnom sistemu odobrenih u skladu sa metodologijom iz člana 50. stav 1. tačka 2) ovog zakona vrši se na osnovu posebnog akta iz člana 51. stav 2. tačka 2) ovog zakona koji donosi Agencija.

Određivanje operatora distributivnog sistema električne energije

Član 130

Operator distributivnog sistema određuje se izdavanjem licence, nakon što ispuni uslove iz čl. 131, 132. i 133. ovog zakona i uslove za izdavanje licence, u skladu sa ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Razdvajanje operatora distributivnog sistema električne energije

Član 131

Operator distributivnog sistema koji je deo vertikalno integrisanog preduzeća mora biti nezavisan u smislu pravne forme, organizacije i odlučivanja od drugih delatnosti koje nisu povezane sa delatnošću distribucije električne energije.

Nezavisnost operatora distributivnog sistema iz stava 1. ovog člana ne uključuje obavezu da se vlasništvo nad sredstvima distributivnog sistema odvoji od vertikalno integrisanog preduzeća.

Nezavisnost operatora distributivnog sistema osigurava se na sledeći način:

- 1) lica koja su odgovorna za upravljanje operatorom distributivnog sistema ne mogu učestvovati u organima upravljanja vertikalno integrisanog preduzeća koji su direktno ili indirektno odgovorna za delatnost proizvodnje, prenosa ili snabdevanja električnom energijom;

2) preduzimanjem mera koje će osigurati da lica odgovorna za upravljanje operatorom distributivnog sistema postupaju stručno, kako bi se obezbedila njihova nezavisnost u radu;

3) operator distributivnog sistema donosi odluke, nezavisno od vertikalno integrisanog preduzeća, po pitanju sredstava potrebnih za pogon, održavanje i razvoj mreže;

4) operator distributivnog sistema samostalno donosi odluke o tekućem poslovanju, odnosno odluke o izgradnji ili unapređenju distributivne mreže ako su u okvirima odobrenog finansijskog plana.

Operator distributivnog sistema u cilju donošenja odluka iz stava 3. tačka 3) ovog člana mora imati odgovarajuće kadrovske, tehničke, materijalne i finansijske resurse.

Nezavisnost operatora distributivnog sistema ne utiče na pravo matičnog vertikalno integrisanog preduzeća da:

1) sprovodi mehanizme koordinacije kojima se osigurava upravljački i finansijski nadzor u pogledu prinosa na angažovana sredstva i investicije operatora distributivnog sistema;

2) odobrava godišnji i finansijski plan i postavlja ili određuje granice zaduženosti.

Program usklađenosti i lice koje prati njegovo sprovođenje

Član 132

Operator distributivnog sistema koji je deo vertikalno integrisanog preduzeća dužan je da donese Program usklađenosti za obezbeđivanje nediskriminatornog ponašanja, koji sadrži mere u cilju sprečavanja diskriminatornog ponašanja, način praćenja poštovanja tih mera i obaveze zaposlenih za postizanje postavljenih ciljeva.

Lice ili telo odgovorno za praćenje usklađenosti operatora distributivnog sistema imenuje nadležni organ operatora distributivnog sistema, uz prethodnu saglasnost Agencije.

Na uslove za imenovanje i trajanje mandata ili radnog odnosa lica iz stava 2. ovog člana, saglasnost daje Agencija.

Uslovi iz stava 3. ovog člana moraju osigurati nezavisnost lica za praćenje usklađenosti, koje za vreme obavljanja ovog posla ne može zauzimati nijedan drugi profesionalni položaj niti, direktno ili posredno, obavljati drugu dužnost ili imati poslovni interes u nekom drugom delu vertikalno integrisanog preduzeća.

Agencija može uskratiti saglasnost na imenovanje predložene osobe za praćenje usklađenosti samo ako ona nije dovoljno nezavisna ili nema odgovarajuće stručne sposobnosti.

Operator distributivnog sistema je dužan da licu iz stava 2. ovog člana obezbedi sve potrebne uslove i sredstva za rad, pravo na pristup prostorijama operatora bez prethodne najave, pristup svim potrebnim informacijama operatora distributivnog sistema ili povezanog preduzeća, pozive i materijale za sastanke rukovodećeg osoblja na kojima se odlučuje o: finansijskim planovima i izveštajima, planovima razvoja, investicija i održavanja i njihovoj realizaciji, kupovini električne energije za nadoknadu gubitaka i drugim pitanjima neophodnim za sprovođenje njegovih obaveza.

Lice iz stava 2. ovog člana je dužno da: prati sprovođenje Programa usklađenosti, prati usklađenost rada operatora distributivnog sistema sa odredbama koje uređuju transparentnost rada operatora sistema i poverljivost podataka, obavesti Agenciju ukoliko organi vertikalno integrisanog preduzeća svojim odlučivanjem sprečavaju ili odlažu projekte iz Plana investicija iz člana 136. stav 1. tačka 10) ovog zakona, kao i o svakoj drugoj bitnoj povredi vezanoj za sprovođenje Programa usklađenosti, pripremi godišnji izveštaj o sprovođenju Programa usklađenosti i dostavi ga Agenciji radi pregleda i davanja mišljenja.

Lice iz stava 2. ovog člana je dužno da čuva tajnost komercijalnih i drugih poverljivih poslovnih podataka koji su mu dostavljeni za obavljanje poslova iz njegove nadležnosti.

Izveštaj o sprovođenju Programa usklađenosti sadrži i informacije o svim komercijalnim i finansijskim odnosima između vertikalno integrisanog preduzeća i operatora distributivnog sistema, o ograničenjima za uspešno sprovođenje programa i predlog mera i preporuka u cilju efikasnijeg sprovođenja Programa usklađenosti, kao i predlog izmena i dopuna Programa usklađenosti, ako je to potrebno.

Na osnovu izveštaja iz stava 9. ovog člana, Agencija može tražiti izmenu Programa usklađenosti.

Nakon što se Agenciji dostavi izveštaj, operator distributivnog sistema može u roku od 15 dana da dostavi Agenciji obrazložene komentare i/ili primedbe na izveštaj, a Agencija takođe u roku od 15 dana od prijema izveštaja može zatražiti od lica iz stava 2. ovog člana da u narednom roku od 15 dana pruži više informacija u vezi sa merama navedenim u programu usklađenosti.

Agencija će razmotriti sugestije i primedbe operatora distributivnog sistema, kao i dodatne informacije lica iz stava 2. ovog člana i daće svoje obrazloženo mišljenje o izveštaju u roku od 60 dana od dana njegovog prijema.

Operator distributivnog sistema je dužan da na internet stranici objavi godišnji izveštaj o usklađenosti, zajedno sa pozitivnim ili negativnim mišljenjem Agencije.

Lice iz stava 2. ovog člana tokom mandata ili radnog odnosa, u pogledu sigurnosti radnog mesta, uživa prava u skladu sa odredbama zakona kojima se uređuje zaštita sindikalnih rukovodilaca.

Nadležni organ operatora distributivnog sistema može lice iz stava 2. ovog člana razrešiti dužnosti samo uz saglasnost Agencije.

Agencija može zahtevati razrešenje lica iz stava 2. ovog člana samo ukoliko se utvrdi nedovoljna nezavisnost ili nedostatak stručnih sposobnosti.

Član 133

Aktivnosti operatora distributivnog sistema koji je deo vertikalno integrisanog preduzeća prati Agencija, radi sprečavanja da se korišćenjem položaja u vertikalno integrisanom preduzeću naruši tržišna konkurencija.

Operator distributivnog sistema koji je deo vertikalno integrisanog preduzeća u svojim komunikacijama i svojim poslovnim imenom dužan je da napravi razliku u pogledu svog identiteta u odnosu na energetske subjekt koji se bavi snabdevanjem električnom energijom u istom vertikalno integrisanom preduzeću.

Unutar vertikalno integrisanog preduzeća nije dozvoljeno međusobno subvencionisanje subjekata koji se bave različitim energetskim i neenergetskim delatnostima, radi omogućavanja konkurencije i izbegavanja diskriminacije korisnika ili grupa korisnika sistema.

Član 134

Odredbe čl. 131, 132. i 133. ovog zakona ne primenjuju se na operatora distributivnog sistema na čiji sistem je priključeno manje od 100 000 krajnjih kupaca.

Odgovornosti i dužnosti operatora distributivnog sistema električne energije

Član 135

Operator distributivnog sistema električne energije odgovoran je za:

- 1) siguran, pouzdan i bezbedan rad distributivnog sistema i kvalitet isporuke električne energije;
- 2) upravljanje transformatorskim poljima 110 kV u distributivnim transformatorskim stanicama 110/x kV i distributivnim sistemom srednjeg i niskog napona, na način koji obezbeđuje sigurnost isporuke električne energije;
- 3) nediskriminatoran i transparentan pristup distributivnom sistemu;
- 4) razvoj distributivnog sistema kojim se obezbeđuje dugoročna sposobnost distributivnog sistema da ispunji racionalne zahteve za distribuciju električne energije;
- 5) izgradnju priključka korisnika distributivnog sistema;
- 6) utvrđivanje tehničko-tehnoloških uslova za priključenje i povezivanje elektroenergetskih objekata, uređaja i postrojenja u jedinstven sistem;
- 7) davanje informacija energetskim subjektima i korisnicima distributivnog sistema koje su potrebne za efikasan pristup distributivnom sistemu, na principima transparentnosti i nediskriminacije;
- 8) davanje informacije o budućim potrebama za električnom energijom i ostalih informacija potrebnih operatoru prenosnog sistema i Agenciji;
- 9) ispravnost i pouzdanost merenja električne energije na mestima primopredaje u i iz distributivnog sistema.

Član 136

Operator distributivnog sistema električne energije dužan je da:

- 1) donese pravila o radu distributivnog sistema;
- 2) ne pravi diskriminaciju između korisnika ili grupa korisnika distributivnog sistema;
- 3) korisnicima distributivnog sistema pruža informacije za efikasan pristup sistemu na principima transparentnosti i nediskriminacije;
- 4) obezbedi poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom obavljanja delatnosti i da informacije koje mogu obezbediti prednost na tržištu objavljuje na nediskriminatoran način;
- 5) prikuplja i objavljuje podatke i informacije neophodne za ispunjavanje propisanih obaveza po pitanju transparentnosti i praćenja tržišta električne energije;
- 6) verifikuje i dostavlja podatke operatoru prenosnog sistema neophodne za administriranje tržišta električne energije u skladu sa pravilima o radu tržišta električne energije na osnovu izmerenih vrednosti ili izračunatih na osnovu profila potrošnje;
- 7) donese Program usklađenosti za obezbeđivanje nediskriminatornog ponašanja i sačini godišnji izveštaj iz člana 132. stav 9. ovog zakona;
- 8) održava i razvija distributivni sistem;

- 9) svake druge godine donese i objavi na internet stranici plan razvoja distributivnog sistema za period od najmanje pet godina zasnovan na rezultatima savetovanja sa svim zainteresovanim stranama, a usklađen sa planom razvoja prenosnog sistema, uz sagledavanje potrebnih ulaganja kako bi se priključili novi objekti proizvođača i kupaca uključujući mesta za punjenje električnih vozila kao i srednjoročne i dugoročne potrebe za uslugama fleksibilnosti, upravljanja potrošnjom, energetske efikasnosti, objekte za skladištenje energije ili druge resurse koje operator distributivnog sistema koristi kao alternativu razvoju sistema;
- 10) svake godine donese i objavi na internet stranici plan investicija u distributivni sistem za period do tri godine, usklađen sa planom investicija prenosnog sistema;
- 11) donese plan preuzimanja mernih uređaja, merno razvodnih ormana, odnosno priključnih vodova, instalacija i opreme u merno razvodnom ormanu i drugih uređaja u objektima postojećih kupaca, odnosno proizvođača;
- 12) *(brisna)*
- 13) održava ažurnu bazu podataka o krajnjim kupcima i njihovim snabdevačima i agregatorima za sva mesta isporuke sa svog sistema;
- 14) Ministarstvu i Agenciji dostavlja šestomesečni izveštaj o planiranim i preduzetim aktivnostima na realizaciji plana iz stava 1. tačka 9) ovog člana, kao i stepenu realizacije plana iz stava 1. tač. 10) i 11) ovog člana;
- 15) utvrdi tehničko-tehnološke uslove za priključenje elektroenergetskih objekata, uređaja i postrojenja u jedinstven sistem;
- 16) proverava usaglašenost objekata korisnika distributivnog sistema sa tehničkim zahtevima iz pravila o radu distributivnog sistema i o promeni uslova obaveštava korisnika sistema;
- 17) obezbedi adekvatna sredstva za ispunjavanje svojih obaveza;
- 18) donese odluku o ceni za pristup distributivnom sistemu u skladu sa ovim zakonom;
- 19) donese i objavi cene priključenja u skladu sa metodologijom iz člana 50. stav 1. tačka 11) ovog zakona;
- 20) Agenciji dostavi plan nabavke električne energije za nadoknadu gubitaka za narednu godinu;
- 21) nabavi električnu energiju za nadoknadu gubitaka u distributivnom sistemu u skladu sa transparentnim, nediskriminatornim i tržišnim principima;
- 22) preduzima mere za smanjenje gubitaka u distributivnom sistemu i donosi plan za smanjenje gubitaka u sistemu za period od najmanje pet godina;
- 23) kontroliše ispravnost priključnog voda, mernog ormana i mernih i drugih uređaja u funkciji merenja putem redovnih i vanrednih kontrola;
- 24) kontroliše zaštitni pojas i preduzima mere u skladu sa zakonom;
- 25) vodi evidenciju podataka potrebnih za utvrđivanje pokazatelja kvaliteta isporuke i snabdevanja električnom energijom i dostavlja Agenciji izveštaj u skladu sa pravilima iz člana 51. stav 1. tačka 2) ovog zakona;
- 25a) vodi evidenciju o energetske zajednicama građana i pripadajućim mernim mestima članova zajednice između kojih se deli električna energija;
- 26) prati sigurnost snabdevanja električnom energijom u distributivnom sistemu i Ministarstvu dostavlja podatke za izveštaj o sigurnosti snabdevanja;
- 27) obezbedi podatke o potrošnji i proizvodnji električne energije na osnovu očitavanja brojila električne energije koje ispunjava propisane metrološke zahteve ili utvrđenih profila potrošnje do dvanaestog u mesecu za prethodni mesec i u roku od tri dana obezbedi operatoru prenosnog sistema, kupcu, proizvođaču i snabdevaču pristup podacima;
- 28) obezbedi pravo na pristup podacima o potrošnji električne energije u skladu sa članom 56. stav 1. tačka 11) ovog zakona;
- 29) verifikuje i dostavlja podatke snabdevaču za kupce koje on snabdeva, na osnovu izmerenih vrednosti ili izračunatih na osnovu profila potrošnje;
- 30) eksploataciju objekata za distribuciju električne energije vrši u skladu sa tehničkim propisima i propisanim uslovima;
- 31) preduzima propisane mere bezbednosti u toku korišćenja distributivnih sistema i drugih kapaciteta koji su u funkciji distributivnog sistema;
- 32) Agenciji dostavlja podatke i dokumentaciju iz člana 56. stav 1. tačka 8) ovog zakona;
- 33) Agenciji dostavlja podatke o promeni snabdevača i agregatora i stepenu otvorenosti tržišta;
- 34) Agenciji dostavlja izveštaje o rešavanju prigovora i žalbi korisnika sistema;
- 35) *(brisana)*
- 36) preduzima mere za povećanje energetske efikasnosti i za zaštitu životne sredine;

37) (brisana)

38) preduzima mere kako bi omogućili korisnicima sistema kratke i sadržajne kontrolne liste sa praktičnim informacijama koje se odnose na njihova prava;

39) uspostavi posebnu organizacionu jedinicu i procedure za postupanje po prigovorima, pritužbama iz nadležnosti operatora sistema i vodi evidenciju o tome;

40) donese akt o cenama nestandardnih usluga, na koji saglasnost daje Agencija i koji se objavljuje na internet stranici operatora sistema;

40a) postupa u skladu sa dužnostima propisanim zakonom kojim se uređuju obnovljivi izvori energije, kao i energetska efikasnost;

40b) nadoknadi štetu operatoru prenosnog sistema i korisnicima prenosnog sistema, ukoliko preda aktivnu snagu iz jedne transformatorske stanice distributivnog sistema u prenosni sistem u iznosu većem od 16 MW u skladu sa zakonom kojim se uređuje korišćenje obnovljivih izvora energije;

41) uređuje druga pitanja neophodna za rad distributivnog sistema i funkcionisanje tržišta.

Plan razvoja iz stava 1. tačka 9) ovog člana operator distributivnog sistema električne energije dužan je da dostavi svake druge godine Agenciji radi davanja saglasnosti.

Pre dostavljanja plana iz stava 2. ovog člana, operator distributivnog sistema je dužan da organizuje savetovanje o planu sa korisnicima distributivnog sistema, na nepristrasan i transparentan način.

Operator distributivnog sistema je dužan da na internet stranici objavi rezultate savetovanja iz stava 3. ovog člana i dostavi ih Agenciji.

Plan investicija u distributivni sistem iz stava 1. tačka 10) ovog člana operator distributivnog sistema električne energije dužan je da dostavi svake godine Agenciji, radi davanja saglasnosti.

Plan iz stava 1. tačka 11) ovog člana sadrži: analizu stanja, godišnju dinamiku preuzimanja, zamene i usaglašenosti mernih uređaja sa propisanim zahtevima, merno razvodnih ormana, odnosno priključnih vodova, instalacija i opreme u merno razvodnom ormanu i drugih uređaja, sa zahtevima iz tehničkih propisa i pravila o radu distributivnog sistema, uzimajući u obzir i potrošnju i nivo gubitaka električne energije u distributivnom sistemu.

Planom investicija u distributivni sistem iz stava 1. tačka 10) ovog člana operator distributivnog sistema će predvideti potrebna finansijska sredstva za izvršenje plana preuzimanja iz stava 1. tačka 11) ovog člana.

Operator distributivnog sistema električne energije prikuplja i obrađuje lične podatke o krajnjim kupcima - fizičkim licima, u cilju ažuriranja baze podataka iz stava 1. tačka 13) ovog člana.

Lični podaci iz stava 8. ovog člana su: lično ime i prezime, adresa prebivališta, odnosno boravišta, JMBG, adresa mernog mesta, identifikacioni broj mernog mesta i drugi podaci od značaja za vođenje baze podataka.

Vlada može da utvrdi prodajnu cenu električne energije za nadoknadu gubitaka u distributivnom sistemu, ako su ispunjeni ključni pokazatelji uspešnosti.

Ministarstvo, uz prethodno pribavljenu saglasnost Republičke komisije za energetske mreže i ministarstva nadležnog za poslove privrede, propisuje ključne pokazatelje uspešnosti iz stava 10. ovog člana.

Operator distributivnog sistema električne energije, prilikom preuzimanja mernih uređaja, merno razvodnih ormana, odnosno priključnih vodova, instalacija i opreme u merno razvodnom ormanu i drugih uređaja u objektima kupaca, odnosno proizvođača ima pravo da izmesti merno mesto u skladu sa tehničkim uslovima utvrđenim pravilima o radu distributivnog sistema, a troškove izmeštanja snosi operator distributivnog sistema.

U slučaju da se kupac, odnosno proizvođač protivi preuzimanju mernih uređaja, merno razvodnih ormana, odnosno priključnih vodova, instalacija i opreme u merno razvodnom ormanu i drugih uređaja, operator distributivnog sistema električne energije ima pravo da iste zameni ili izmesti o svom trošku.

Član 137

Operator distributivnog sistema električne energije ne može ni da kupuje ni da prodaje električnu energiju, osim kupovine električne energije za nadoknadu gubitaka u distributivnom sistemu.

Operator distributivnog sistema, radi optimizacije nabavke električne energije za nadoknadu gubitaka, može viškove električne energije prodati na organizovanom tržištu električne energije, osim kada električnu energiju radi nadoknade gubitaka u distributivnom sistemu kupuje po ugovoru o potpunom snabdevanju.

Usluge fleksibilnosti u distributivnom sistemu

Član 137a

Operator distributivnog sistema je dužan da nabavlja usluge fleksibilnosti od učesnika na tržištu, što uključuje učesnike na tržištu koji nude energiju iz obnovljivih izvora energije, učesnike na tržištu koji se bave upravljanjem potrošnjom, odnosno proizvodnjom, učesnike na tržištu koji se bave skladištenjem energije, proizvođače, agregatore, kao i aktivne kupce.

Operator distributivnog sistema je dužan da usluge iz stava 1. ovog člana nabavlja u skladu sa transparentnim, nediskriminatornim i tržišnim principima.

Agencija, na osnovu analize koristi i troškova koju sprovodi operator distributivnog sistema, utvrđuje da li je nabavka usluga fleksibilnosti koja je zasnovana na tržišnim principima ekonomski opravdana ili bi takva nabavka dovela do ozbiljnih poremećaja tržišta ili do većeg zagušenja u sistemu.

Ukoliko Agencija utvrdi da su rezultati analize koristi i troškova pozitivni operator distributivnog sistema nabavlja usluge fleksibilnosti u skladu sa stavom 2. ovog člana.

Pravilima o radu distributivnog sistema utvrđuju se tehničke karakteristike za usluge fleksibilnosti koje se nabavljaju.

Operator distributivnog sistema je dužan da saraduje sa operatorom prenosnog sistema prilikom nabavke i aktivacije usluga fleksibilnosti u distributivnom sistemu u skladu sa pravilima o radu distributivnog sistema, pravilima o radu prenosnog sistema i pravilima o radu tržišta električne energije, kako bi se osigurala optimalna upotreba resursa za pružanje usluga fleksibilnosti, siguran i efikasan rad sistema i omogućio razvoj usluga fleksibilnosti.

Troškovi povezani s nabavkom usluga fleksibilnosti, uključujući troškove potrebnih informacionih i komunikacionih tehnologija, kao i troškovi potrebne infrastrukture, priznaju se operatoru distributivnog sistema u skladu s metodologijom za određivanje cena pristupa distributivnom sistemu.

Nabavka nefrekventnih pomoćnih usluga

Član 137b

Svim učesnicima na tržištu električne energije koji su u mogućnosti da pruže nefrekventne pomoćne usluge, uključujući učesnike na tržištu koji nude energiju iz obnovljivih izvora, učesnike na tržištu angažovane u upravljanju potrošnjom, skladištare električne energije i agregatore, potrebno je da se omogući da pružaju nefrekventne pomoćne usluge.

Operatori sistema su odgovorni za nabavku nefrekventnih pomoćnih usluga potrebnih za rad sistema u skladu sa transparentnim, nediskriminatornim i tržišno zasnovanim procedurama.

Pravilima o radu prenosnog sistema i pravilima o radu distributivnog sistema bliže se uređuje postupak kvalifikacije učesnika iz stava 1. ovog člana, uslovi pružanja nefrekventnih pomoćnih usluga i način utvrđivanja cena nefrekventnih pomoćnih usluga.

U slučaju da operator distributivnog sistema ili operator prenosnog sistema proceni da pružanje nefrekventnih pomoćnih usluga zasnovano na tržišnim principima nije ekonomski opravdano, da ne postoji relevantan broj potencijalnih pružaoaca usluga ili da se u delu elektroenergetskog sistema može narušiti siguran i pouzdan rad sistema dužan je o tome obavestiti Agenciju.

U slučaju iz stava 4. ovog člana Agencija daje mišljenje o načinu nabavke nefrekventnih pomoćnih usluga.

U slučaju da Agencija oceni da pomoćne nefrekventne usluge nije moguće nabaviti na tržišnim principima one se nabavljaju po ceni koja se određuje u skladu sa metodologijom iz člana 50. stav 1. tačka 5a) ovog zakona.

Prilikom nabavke i aktivacije nefrekventnih pomoćnih usluga u distributivnoj mreži, operator distributivnog sistema je dužan da saraduje sa operatorom prenosnog sistema u skladu sa pravilima o radu distributivnog sistema, pravilima o radu prenosnog sistema i potvrđenim međunarodnim ugovorima, kako bi se osigurala optimalna upotreba resursa i efikasan rad sistema, kao i omogućio razvoj nefrekventnih pomoćnih usluga.

Napredni merni sistemi

Član 138

Operator distributivnog sistema utvrđuje tehničke zahteve za uvođenje raznih oblika naprednih mernih sistema i analizira tehničku i ekonomsku opravdanost uvođenja naprednih sistema merenja, efekte na razvoj tržišta i koristi za pojedinačne kategorije krajnjih kupaca električne energije.

Ako analiza iz stava 1. ovog člana pokaže da je uvođenje naprednog mernog sistema isplativo ili kada se napredni merni sistemi u potpunosti primene, napredni merni sistemi moraju zadovoljavati evropske standarde i zahteve iz člana 138v stav 6. ovog zakona.

Na osnovu analize iz stava 1. ovog člana, u slučaju iz stava 2. ovog člana, operator distributivnog sistema će izraditi plan implementacije ekonomski opravdanih oblika naprednih mernih sistema i dostaviti ga Agenciji radi pribavljanja mišljenja.

Operator distributivnog sistema će planom razvoja sistema obuhvatiti uvođenje naprednih mernih sistema u skladu sa planom implementacije, za period za koji se plan razvoja donosi.

Planom implementacije iz stava 2. ovog člana, operator distributivnog sistema će obuhvatiti minimalno 80% mesta primopredaje u kategoriji krajnjih kupaca električne energije za koju je utvrđena ekonomska opravdanost implementacije.

Ako analiza iz stava 1. ovog člana pokaže da uvođenje naprednog mernog sistema nije isplativo, operator distributivnog sistema je dužan ponoviti analizu u roku od četiri godine i o rezultatima analize obavestiti Ministarstvo i Agenciju.

Ministarstvo o rezultatima analize obaveštava Sekretarijat Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

Pravilima o radu distributivnog sistema bliže se uređuju funkcionalnosti naprednih mernih sistema.

Pravo na napredno brojilo

Član 138a

Ako analiza iz člana 138. stav 1. ovog zakona pokaže da uvođenje naprednog mernog sistema nije isplativo ili ako planom uvođenja naprednih mernih sistema nisu obuhvaćeni svi krajnji kupci, operator distributivnog sistema dužan je da na zahtev krajnjeg kupca obezbedi i ugradi napredno brojilo.

Troškove nabavke i ugradnje naprednog brojila iz stava 1. ovog člana snosi podnosilac zahteva.

Operator distributivnog sistema dužan je da najkasnije u roku od četiri meseca od dana podnošenja zahteva iz stava 1. ovog člana ugradi napredno brojilo.

Napredno brojilo treba da zadovolji interoperabilnost i sposobnost da pruži povezanost merne infrastrukture blisko realnom vremenu sa sistemima za upravljanje energijom kupaca.

U ponudi za ugradnju naprednog brojila iz stava 1. ovog člana, operator distributivnog sistema je dužan da podnosiocu zahteva za ugradnju naprednog brojila precizno navede:

- 1) funkcije i interoperabilnost koje napredno brojilo može da podrži;
- 2) usluge koje su izvodljive kao i prednosti koje se mogu ostvariti upotrebom naprednog brojila;
- 3) sve povezane troškove koje snosi podnosilac zahteva.

Operator distributivnog sistema redovno, a najmanje svake dve godine, preispituje i javno objavljuje troškove povezane sa načinom ugradnje naprednih brojila u skladu sa odredbama ovog člana te prati promene troškova naprednih brojila u skladu sa tehnološkim razvojem celokupnog naprednog sistema merenja.

Konvencionalno brojilo

Član 138b

Operator distributivnog sistema je dužan da svako obračunsko merno mesto krajnjeg kupca koje nije opremljeno naprednim brojilom opremi individualnim konvencionalnim brojilom kojim se tačno meri stvarna potrošnja na tom obračunskom mernom mestu.

Krajnji kupac treba da ima mogućnost da direktno ili indirektno očita svoje konvencionalno brojilo ili da mu se obezbedi pristup očitanom stanju brojila putem korisničkog interfejsa ili drugog odgovarajućeg interfejsa.

Član 138v

Upravljanje podacima odnosi se na podatke o merenju i potrošnji, kao i na podatke o krajnjem kupcu koji su potrebni radi promene snabdevača, agregatora ili za usluge upravljanja potrošnjom kao i za druge usluge.

Pravilima o radu distributivnog sistema bliže se uređuje način upravljanja, razmena i pristup podacima o krajnjim kupcima.

Podacima se upravlja na način da se obezbedi efikasan, jednostavan i bezbedan pristup i razmena podataka, kao i zaštita i bezbednost podataka.

Obrada ličnih podataka sprovodi se u skladu sa propisom kojim se uređuje zaštita podataka.

Pristup podacima ili podnošenje zahteva za stavljanje na raspolaganje podataka za krajnjeg kupca se ne naplaćuju.

Operatori sistema su dužni da primenjuju zahteve interoperabilnosti i nediskriminatorne postupke za pristup podacima u skladu sa aktom koje donosi Sekretarijat energetske zajednice.

Pravila o radu distributivnog sistema električne energije

Član 139

Pravilima o radu distributivnog sistema električne energije uređuje se:

- 1) planiranje razvoja distributivnog sistema, uključujući sadržaj plana, način planiranja i sadržaj plana investicija;
- 2) uslovi za siguran i pouzdan rad distributivnog sistema i obaveze korisnika distributivnog sistema;
- 3) upravljanje potrošnjom;

- 4) tehnički uslovi za priključenje na distributivni sistem, tehnički i drugi uslovi za pouzdan i siguran pogon distributivnog sistema i pouzdano i sigurno preuzimanje električne energije od proizvođača priključenih na distributivni sistem i iz drugih sistema, kao i pouzdana isporuka električne energije iz distributivnog sistema;
- 5) sadržina ugovora o eksploataciji objekta koji se zaključuje sa korisnicima distributivnog sistema i operatorom zatvorenog distributivnog sistema;
- 6) korišćenje i održavanje objekata;
- 7) parametri i način kontrole kvaliteta električne energije;
- 8) planiranje rada distributivnog sistema;
- 9) praćenje plana proizvodnje proizvođača priključenih na distributivni sistem;
- 10) operativni postupci u hitnim slučajevima, operativni postupci i upravljanje sistemom u normalnim uslovima i u slučaju poremećaja i poremećaja na tržištu električne energije;
- 10a) kriterijumi i način primene privremenih ograničenja snage;
- 11) planiranje rada i upravljanje distributivnim sistemom;
- 12) pristup distributivnom sistemu za svaku kategoriju korisnika distributivnog sistema posebno, instrument obezbeđenja plaćanja i kriterijume za utvrđivanje iznosa i perioda za koji se traži osim u slučaju kada je vlasnik operatora prenosnog sistema i energetskog subjekta isto lice;
- 13) procedura za merenje sa definisanom potrebnom mernom opremom, kriterijumima za izbor klase tačnosti mernog uređaja i karakteristika pratećih uređaja i opreme, u zavisnosti od položaja mernog mesta u sistemu i vrste korisnika sistema;
- 14) uslovi i način merenja isporučene električne energije, procedura za merenje sa definisanom potrebnom mernom opremom, kriterijumima za izbor klase tačnosti mernog uređaja i karakteristika pratećih uređaja i opreme, merni podaci, korišćenje mernih podataka u zavisnosti od položaja mernog mesta u sistemu i vrste korisnika sistema;
- 15) mesto merenja, učestanost i način kontrole mernog mesta, planiranje kontrola, sadržaj zapisnika o kontroli;
- 16) postupak i način utvrđivanja neovlašćene potrošnje, sadržina zapisnika o neovlašćenoj potrošnji, način obračuna neovlašćene potrošnje, prava krajnjih kupaca i postupak odlučivanja po prigovoru;
- 17) način utvrđivanja profila potrošnje;
- 18) način određivanja koeficijenta svođenja izmerene veličine na obračunsku vrednost;
- 19) obaveze korisnika i operatora distributivnog sistema u funkcionalnom ispitivanju i puštanju u pogon dela distributivnog sistema u objektima proizvođača i kupaca koji utiču na siguran i pouzdan rad distributivnog sistema, kao i u ispitivanju rada zaštitnih i upravljačkih uređaja nakon značajnih pogonskih događaja ili poremećaja u radu distributivnog sistema;
- 20) način kontrole kvaliteta napona;
- 21) obuka osoblja operatora i korisnika distributivnog sistema na polju operativnih postupaka, u cilju sigurnog i pouzdanog rada distributivnog sistema;
- 22) mere koje se preduzimaju u slučaju opšte nestašice, način preduzimanja mera, mere štednje i racionalne potrošnje električne energije i vrsta objekata po nameni kojima se ne može obustaviti isporuka električne energije u slučaju opšte nestašice;
- 23) mere koje se preduzimaju u slučaju poremećaja rada elektroenergetskog sistema, kao i zbog radova na održavanju i proširenju elektroenergetskog sistema;
- 24) druga pitanja neophodna za rad distributivnog sistema i funkcionisanje tržišta.

Pravila iz stava 1. ovog člana donosi operator distributivnog sistema električne energije uz saglasnost Agencije.

Pravila iz stava 1. ovog člana se objavljuju na internet stranici operatora distributivnog sistema i Agencije.

Agencija objavljuje odluku o davanju saglasnosti na pravila iz stava 1. ovog člana u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Priključenje na distributivni sistem

Član 140

Priključenje na distributivni sistem električne energije vrši se u postupku objedinjene procedure propisane zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata.

Zahtev za izdavanje uslova za objekte koji se priključuju u postupku objedinjene procedure podnosi nadležni organ koji sprovodi objedinjenu proceduru, a uslovi sadrže sve podatke potrebne za izradu tehničke dokumentacije, izvođenje radova, kapacitete i uslove za priključenje, kao i iznos naknade za priključenje na distributivni sistem. Ukoliko je nadležni organ Ministarstvo ili organ autonomne pokrajine, kao i za objekte za proizvodnju, uslovi za objekte se izdaju na zahtev investitora.

Uslovi iz stava 2. ovog člana sadrže dodatni uslov za izgradnju objekta u slučaju kada ne postoji izgrađena elektroenergetska infrastruktura potrebnog kapaciteta.

Uslovi iz stava 2. ovog člana važe dve godine od dana izdavanja, odnosno do isteka roka važenja rešenja o građevinskoj dozvoli.

Po zahtevu organa iz stava 2. ovog člana operator distributivnog sistema u roku od 15 dana od dana dobijanja zahteva za priključenje, ako su za to ispunjeni uslovi propisani zakonom, izdaje odobrenje koje je izvršno danom donošenja i vrši priključenje na distributivni sistem.

Odobrenje iz stava 5. ovog člana sadrži i konačni obračun za priključenje na distributivni sistem.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, objekti koji su u funkciji proizvodnje, prenosa i distribucije električne energije, objekti koji se grade ili postavljaju po drugim zakonima (rudarstvo i sl.), ozakonjeni objekti, gradilišta i objekti u probnom radu, kao i objekti koji se prvi put priključuju za koje nije potrebno pribavljanje akta za građenje, priključuju se na distributivni sistem, trajno ili privremeno, na osnovu odobrenja za priključenje operatora distributivnog sistema, u skladu sa ovim zakonom i propisima donetim u skladu sa ovim zakonom.

Odobrenje za priključenje iz stava 7. ovog člana izdaje se i za uređaje i instalacije javnih događaja, cirkusa, pokretnih objekata, objekata na vodi, kontejnera, kamp-prikolica, horizontalne i vertikalne signalizacije na postojećim putevima i saobraćajnicama, telekomunikacione i opreme za video nadzor, bilborda, separacija, bagera, uređaja za skladištenje energije, kupaca-proizvođača i druge uređaje i instalacije na površinama javne namene ili na parcelama na kojima nema izgrađenih objekata po zakonu kojim se uređuje izgradnja objekata.

Odobrenje za priključenje iz stava 7. ovog člana izdaje se i za objekte kupca ili proizvođača električne energije koji su već priključeni na distributivni sistem, u slučaju ponovnog priključenja usled isključenja, promene tehničkih uslova na mestu priključenja koje obuhvataju: povećanje ili smanjenje odobrene snage objekta kupca ili proizvođača električne energije, promena načina merenja, promena mesta merenja i drugi slučajevi na zahtev korisnika.

Bliži uslovi izdavanja odobrenja za priključenje na distributivni sistem iz st. 7, 8. i 9. ovog člana uređuju se propisom o uslovima isporuke i snabdevanja električnom energijom.

Član 141

Postupak priključenja elektrane pokreće se podnošenjem zahteva za izradu studije priključenja operatoru distributivnog sistema. Studija priključenja nije potrebna za elektrane instalisane snage manje od 50 kW.

Uz zahtev iz stava 1. ovog člana prilaže se dokaz da je za elektranu odgovarajućim dokumentom prostorno-urbanističkog planiranja opredeljena namena prostora za njenu izgradnju, odnosno da je doneta odluka o izradi odgovarajućeg planskog dokumenta za elektranu koja se priključuje.

Operator distributivnog sistema istovremeno izrađuje studiju priključenja za više podnetih zahteva u vremenskim periodima bliže uređenim aktom iz člana 214. zakona. Studija priključenja mora da sadrži i privremena ograničenja snage u toku rada elektrane, za koja operator distributivnog sistema nije dužan da plati finansijsku nadoknadu proizvođaču, ako studija pokaže da bi priključenjem elektrane u određenim vremenskim intervalima operator distributivnog sistema ukupnu aktivnu snagu iz distributivnog sistema predao u prenosni sistem u iznosu većem od onog propisanog zakonom kojim se uređuje korišćenje obnovljivih izvora energije.

Operator distributivnog sistema bliže uređuje prava i obaveze sa podnosiocem zahteva kroz ugovor o izradi studije priključenja.

Operator distributivnog sistema je dužan da do početka vremenskog perioda iz stava 3. ovog člana zaključi ugovor o izradi studije priključenja, ako su ispunjeni uslovi za njegovo zaključenje propisani ovim zakonom i aktom iz člana 214. ovog zakona.

Operator distributivnog sistema je dužan da u roku od deset dana od dana isteka vremenskog perioda iz stava 3. ovog člana dostavi studiju priključenja podnosiocima zahteva.

Podnosilac zahteva je dužan, da za elektranu instalisane snage preko 400 kW u roku ne kraćem od 30 dana od dana uručenja studije o priključenju, dostavi bankarsku garanciju da će u roku određenom aktom iz člana 214. ovog zakona, izgraditi elektranu.

Odredba stava 7. ovog člana ne odnosi se na aktivnog kupca.

Ako je nakon isteka roka za dostavljanje bankarske garancije došlo do smanjenja ukupne zahtevane snage po podnetim zahtevima za koja se nastavlja postupak priključenja u odnosu na zahtevanu snagu po svim obrađenim zahtevima podnetim u istom vremenskom periodu, operator distributivnog sistema je dužan da po službenoj dužnosti izvrši izmenu studija priključenja.

Operator distributivnog sistema je dužan da izda uslove za projektovanje i priključenja imaocu studije priključenja u roku od 15 dana od dana prijema zahteva, ako je imalac studije priključenja obezbedio planski dokument i izradio idejno rešenje.

Uslovi za projektovanje i priključenje važe u granicama važenja studije priključenja, a realizuju se izgradnjom elektrane.

Član 141a

Operator distributivnog sistema je investitor izgradnje priključka, i po pravilu, gradi priključak na distributivni sistem.

Na zahtev lica koje ima studiju priključenja i lokacijske uslove, operator distributivnog sistema je dužan da zaključi ugovor o priključenju na osnovu koga ga ovlašćuje da u ime operatora distributivnog sistema izgradi priključak.

Prava i obaveze operatora distributivnog sistema i proizvođača, uređuju se ugovorom o pružanju usluge priključenja koji sadrži naročito: opis priključka, godinu priključenja, sredstva finansijskog obezbeđenja, prava i obaveze u pogledu izrade plansko-tehničke dokumentacije za priključak, rešavanje imovinsko-pravnih odnosa za priključak, pribavljanje dozvola za priključak, praćenje izgradnje priključka, dinamiku izvođenja radova, rokove, stručni nadzor koji je odredio investitor i druga pitanja.

U slučaju iz stava 2. ovog člana, proizvođaču će se umanjiti troškovi priključenja na sistem u skladu sa metodologijom za određivanje troškova priključenja na sistem za prenos i distribuciju.

Za priključak iz stava 2. ovog člana pribavlja se dokumentacija na ime operatora distributivnog sistema u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata.

Izgradnja ili rekonstrukcija distributivne elektroenergetske mreže iz člana 128. stav 2. ovog zakona i priključka iz stava 1. ovog člana na zemljištu u javnoj svojini može se vršiti bez prenosa investitorskih prava, ukoliko je investitor izgradnje ili rekonstrukcije operator distributivnog sistema koji je osnovan, odnosno na kojeg su preneti ovlašćenja od strane vlasnika zemljišta u javnoj svojini.

Za rekonstrukciju ili dogradnju objekta ili priključka iz stava 6. ovog člana, a koji nije upisan u javne knjige o evidenciji nepokretnosti, u skladu sa zakonom kojim se uređuje opis nepokretnosti, ne dostavlja se dokaz o odgovarajućem pravu na zemljištu, odnosno objektu, već se kao dokaz podnosi elaborat geodetskih radova uz odgovarajuću izjavu investitora o tehničkim karakteristikama i opštem stanju objekta.

Po izgradnji priključka, priključak postaje deo distributivnog sistema.

U slučaju priključenja sopstvene potrošnje transformatorskih stanica 400/h kV i 220/h kV operatora prenosnog sistema, troškove izgradnje priključka snosi operator distributivnog sistema.

Član 141b

Operator distributivnog sistema je dužan da donese, redovno ažurira i objavi na svojoj internet stranici proceduru za priključenje koja sadrži:

- 1) opis svih faza postupka priključenja sa svim aktima koje operator izdaje u postupku priključenja, uključujući i ugovore koji sa zaključuju sa podnosiocem zahteva;
- 2) interni opis procedure rešavanja zahteva;
- 3) uslove i dokaze za izdavanja akata u postupku priključenja;
- 4) rokove za postupanje operatora distributivnog sistema i podnosioca zahteva;
- 5) način komunikacije i dostavljanja obaveštenja i podnesaka;
- 6) opis pravnih lekova;
- 7) modele akata, ugovora i zahteva koji se izdaju, zaključuju i podnose u postupku priključenja;
- 8) druga pitanja od značaja za priključenje.

Operator distributivnog sistema je dužan da javno objavi dostupne kapacitete za priključenje elektrana na obnovljive izvore energije i skladišta.

Podaci o kapacitetima nisu obavezujući za operatora distributivnog sistema i informativnog su karaktera.

Član 142

Odobrenje za priključenje objekta iz člana 140. st. 7, 8. i 9. ovog zakona izdaje se rešenjem u upravnom postupku na zahtev pravnog ili fizičkog lica čiji se objekat priključuje.

Operator distributivnog sistema je dužan da odluči po zahtevu za priključenje objekta kupca u roku od 15 dana od dana prijema pismenog zahteva, odnosno po zahtevu za priključenje objekta proizvođača u roku od 45 dana od dana prijema pismenog zahteva.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana može se podneti žalba Agenciji, u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja. Odluka Agencije po žalbi je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Član 143

Odobrenje za priključenje objekta na distributivni sistem sadrži naročito: mesto priključenja na sistem, način i tehničke uslove priključenja, odobrenu snagu, mesto i način merenja energije, rok za priključenje i troškove priključenja.

Tehnički i drugi uslovi priključenja na distributivni sistem određuju se u skladu sa ovim zakonom, propisom iz člana 214. ovog zakona, tehničkim i drugim propisima i pravilima o radu sistema na koji se objekat priključuje.

Član 144

Troškove priključenja iz člana 143. stav 1. ovog zakona utvrđuje operator distributivnog sistema, u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje troškova priključenja koju donosi Agencija.

Troškovi priključenja obuhvataju i troškove nabavke mernih uređaja i snosi ih podnosilac zahteva za priključenje.

Metodologijom iz stava 1. ovog člana utvrđuju se način i bliži kriterijumi za obračun troškova priključenja, a u zavisnosti od mesta priključenja na sistem, odobrene snage, potrebe za izvođenjem radova ili potrebe za ugrađivanjem neophodne opreme ili drugih objektivnih kriterijuma.

Operator distributivnog sistema je dužan da, pre početka primene, dostavi Agenciji akt o visini troškova priključenja, u skladu sa metodologijom za određivanje troškova priključenja na sistem za prenos i distribuciju električne energije.

Agencija će zahtevati izmenu akta o visini troškova priključenja, ako nije donet u skladu sa metodologijom.

Član 145

Operator distributivnog sistema je dužan da priključi objekat kupca i objekat skladišta električne energije na distributivni sistem u roku od sedam dana od dana ispunjenja sledećih uslova:

- 1) uslova iz odobrenja za priključenje iz člana 140. st. 7, 8. i 9. ovog zakona, odnosno iz uslova za projektovanje i priključenje za objekte iz člana 140. stav 1. ovog zakona;
- 2) da je za objekat pribavljena upotrebna dozvola ili akt kojim se odobrava probni rad ili da uređaji i instalacije objekta kupca ispunjavaju tehničke i druge propisane uslove;
- 3) da kupac ili skladištar električne energije dostavi operatoru distributivnog sistema ugovor o snabdevanju bez komercijalnih podataka ili potvrdu snabdevača o zaključenom ugovoru;
- 4) da je za mesto primopredaje uređena balansna odgovornost i pristup sistemu.

Operator distributivnog sistema je dužan da priključi objekat proizvođača električne energije na distributivni sistem u roku od 15 dana od dana ispunjenja sledećih uslova:

- 1) uslova iz odobrenja za priključenje;
- 2) da je za objekat pribavljen akt kojim se odobrava puštanje u probni rad ili upotrebna dozvola;
- 3) da proizvođač dostavi operatoru distributivnog sistema ugovor o snabdevanju električnom energijom bez komercijalnih podataka;
- 4) da je za mesto primopredaje uređena balansna odgovornost i pristup sistemu.

Priključenjem objekta iz st. 1. i 2. ovog člana priključak postaje deo sistema na koji je priključen.

Propisom o uslovima isporuke i snabdevanja električnom energijom bliže se uređuju uslovi i način dokazivanja ispunjenosti uslova iz st. 1. i 2. ovog člana.

Ako operator distributivnog sistema ne priključi objekat kupca, odnosno proizvođača na distributivni sistem u roku iz st. 1. i 2. ovog člana, nadležni inspektor, na zahtev kupca, odnosno proizvođača električne energije proverava, u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva, ispunjenost uslova za priključenje iz st. 1. i 2. ovog člana i ako utvrdi da su ispunjeni uslovi naložiće operatoru distributivnog sistema da u roku od dva radna dana izvrši priključenje objekta.

Član 146

Mesto predaje električne energije kupcu, odnosno mesto preuzimanja električne energije od proizvođača je mesto na kome se graniče instalacije objekta kupca, odnosno proizvođača i distributivnog sistema.

Mesto razgraničenja odgovornosti između energetskog subjekta i kupca, odnosno proizvođača i mesto merenja električne energije bliže će se urediti propisom o uslovima isporuke i snabdevanja električnom energijom.

Integracija elektromobilnosti u elektroenergetsku mrežu

Član 146a

Operator distributivnog sistema je dužan da saraduje na nediskriminatornoj osnovi sa fizičkim ili pravnim licem koje je vlasnik, razvija ili upravlja punjačima za električna vozila, a u vezi sa njihovim priključenjem na mrežu, vodeći računa da negativni povratni uticaj punjača na distributivni sistem bude minimalan.

Priključenje javno dostupnih i privatnih mesta za punjenje električnih vozila na distributivni sistem uređuje se propisom iz člana 214. ovog zakona i pravilima o radu distributivnog sistema.

Operator distributivnog sistema po pravilu ne može biti vlasnik, niti razvijati ili upravljati punjačima za električna vozila osim u slučaju kada poseduje punjače isključivo za sopstvene potrebe.

Član 147

Podzemni i nadzemni vodovi svih naponskih nivoa su predmet upisa u katastar vodova, odnosno katastar infrastrukture, u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak upisa u katastar nepokretnosti i katastar infrastrukture, kao i ovim zakonom.

Transformatorske stanice svih naponskih nivoa, uključujući komandno-pogonske zgrade, kade transformatora i spoljna postrojenja, kao i stubne transformatorske stanice predmet su upisa u katastar vodova, odnosno katastar infrastrukture u skladu sa zakonom kojim se uređuje državni premer i katastar, kao i ovim zakonom.

Elektroenergetski objekti iz st. 1. i 2. ovog člana za koje je izdata upotrebna, odnosno građevinska dozvola, na zahtev operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema, upisuju se u katastar vodova, odnosno katastar infrastrukture, na osnovu elaborata geodetskih radova i podataka o objektu iz upotrebne odnosno građevinske dozvole, ako je za objekat izdata samo građevinska dozvola.

Izuzetno od stava 3. ovog člana, ako upotrebna, odnosno građevinska dozvola ne sadrže sve podatke o objektu koji se upisuju u katastar, ti podaci se mogu upisati i na osnovu uverenja nadležnog organa, kojim se potvrđuju ti podaci u skladu sa tehničkom dokumentacijom na osnovu koje je izdata upotrebna, odnosno građevinska dozvola.

Za elektroenergetske objekte iz st. 1. i 2. ovog člana koji su izgrađeni do 2016. godine, a za koje uverenje iz stava 4. ovog člana nadležni organ ne može da izda, opis podataka o objektu se može izvršiti i na osnovu nalaza i mišljenja stalnog sudskog veštaka građevinske struke, izrađenog na osnovu tehničke dokumentacije iz stava 4. ovog člana.

Za elektroenergetske objekte iz st. 1. i 2. ovog člana koji su izgrađeni do 2016. godine, a za koje uverenje iz stava 4. ovog člana nadležni organ ne može da izda zbog nepostojanja tehničke dokumentacije usled dejstva više sile, upis se vrši na osnovu uverenja nadležnog organa izdatog u skladu sa nalazom i mišljenjem veštaka građevinske struke i izveštajem o zatečenom stanju, sačinjenom u skladu sa zakonom koji uređuje ozakonjenje objekata.

Organ jedinice lokalne samouprave nadležan za imovinsko-pravne poslove doneće rešenje o utvrđivanju zemljišta za redovnu upotrebu i formiranje građevinske parcele u skladu sa zakonom kojim se uređuje planiranje i izgradnja, na zahtev operatora prenosnog i distributivnog sistema koji je vlasnik objekta koji nije upisan kao nosilac prava korišćenja na građevinskom zemljištu na kome je taj objekat izgrađen. Pravnosnažno rešenje o utvrđivanju zemljišta za redovnu upotrebu objekta je osnov za upis svojine na građevinskom zemljištu u korist operatora prenosnog ili distributivnog sistema.

Transformatorske stanice izgrađene do 2016. godine, na zemljištu na kome su privredna društva, ili fizička lica, imala pravo korišćenja do 4. avgusta 2023. godine, bez obzira na namenu utvrđenu važećim planskim dokumentima, u postupku utvrđivanja zemljišta za redovnu upotrebu i formiranje građevinske parcele u skladu sa zakonom kojim se uređuje planiranje i izgradnja, operator distributivnog sistema ne plaća naknadu za sticanje prava svojine na tom zemljištu koje je obuhvaćeno rešenjem o utvrđivanju zemljišta za redovnu upotrebu i formiranje građevinske parcele.

Elektroenergetski objekti za koje je izdato rešenje o odobrenju za izvođenje radova, u skladu sa propisom kojim se uređuje planiranje i izgradnja objekata upisuju se u katastar vodova, odnosno katastar infrastrukture, na osnovu elaborata geodetskih radova i podataka o objektu koje sadrži to rešenje.

Zatvoreni distributivni sistem električne energije

Član 148

Zatvoreni distributivni sistem je sistem preko koga se distribuira električna energija na geografski ograničenoj industrijskoj zoni, trgovačkoj zoni i zoni zajedničkih usluga, ukoliko:

- 1) je poslovanje ili proizvodni proces korisnika tog sistema iz specifičnih i sigurnosnih razloga povezan;
- 2) se električna energija prvenstveno distribuira vlasniku ili operatoru sistema, njihovim povezanim preduzećima i drugim korisnicima sistema.

Na zatvoreni distributivni sistem ne mogu biti priključeni krajnji kupci iz kategorije domaćinstva, osim u slučaju malog broja domaćinstava koja su zaposlenjem ili na neki drugi način u vezi sa vlasnikom ili korisnikom operatora zatvorenog distributivnog sistema i nalaze se na području tog sistema.

Član 149

Korisnici čiji su objekti priključeni na zatvoreni distributivni sistem ne smeju biti diskriminisani u odnosu na korisnike drugih distributivnih sistema u pogledu isporuke i snabdevanja električnom energijom.

Član 150

Vlasnik zatvorenog distributivnog sistema, ukoliko nije zainteresovan za obavljanje delatnosti distribucije i upravljanja zatvorenim distributivnim sistemom, može taj sistem pravnim poslom otuđiti ili dati na korišćenje drugom zainteresovanom pravnom subjektu.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, pravo preče kupovine, odnosno pravo prečeg korišćenja ima operator sistema na koji je zatvoreni distributivni sistem priključen, odnosno operator distributivnog sistema sa kojim je povezan zatvoreni distributivni sistem.

U slučaju da se ne obezbedi operator zatvorenog distributivnog sistema u smislu st. 1. i 2. ovog člana, Vlada će privremeno, za period koji ne može biti duži od dve godine, odrediti teritorijalno nadležnog operatora distributivnog sistema za obavljanje delatnosti distribucije i upravljanja zatvorenim distributivnim sistemom.

U slučaju iz stava 3. ovog člana vlasnik zatvorenog distributivnog sistema i teritorijalno nadležni operator distributivnog sistema ugovorom će urediti pitanja u vezi sa naknadom za korišćenje zatvorenog distributivnog sistema.

Član 151

Agencija donosi metodologiju za obračun cene pristupa zatvorenom distributivnom sistemu.

Operator zatvorenog distributivnog sistema donosi odluku o ceni pristupa zatvorenom distributivnom sistemu na osnovu metodologije iz stava 1. ovog člana i objavljuje na svojoj internet stranici.

Na zahtev korisnika zatvorenog distributivnog sistema, Agencija je dužna da proveri način utvrđivanja cene pristupa tom sistemu i u slučaju da utvrdi da cene nisu donete u skladu sa metodologijom, zahteva od operatora zatvorenog distributivnog sistema korekciju cena.

Odgovornosti i dužnosti operatora zatvorenog distributivnog sistema električne energije

Član 152

Operator zatvorenog distributivnog sistema električne energije odgovoran je za:

- 1) siguran i pouzdan rad zatvorenog distributivnog sistema i kvalitet isporuke električne energije;
- 2) nediskriminatoran i ekonomičan pristup zatvorenom distributivnom sistemu;
- 3) ispunjenje racionalnih zahteva za povećanje snage svog sistema;
- 4) ispunjenje racionalnih zahteva za izgradnju, odnosno usaglašavanja postojećih priključaka korisnika zatvorenog distributivnog sistema sa potrebama korisnika tog sistema;
- 5) ispravnost i pouzdanost merenja električne energije na mestima isporuke iz zatvorenog distributivnog sistema.

Član 153

Operator zatvorenog distributivnog sistema električne energije dužan je da:

- 1) održava mrežu;
- 2) donese pravila o radu zatvorenog distributivnog sistema, ukoliko ima specifičnih potreba u odnosu na pravila o radu distributivnog odnosno prenosnog sistema;
- 3) izrađuje plan investicija u zatvorenom distributivnom sistemu, usklađen sa potrebama korisnika sistema;
- 4) donese odluku o ceni za pristup zatvorenom distributivnom sistemu u skladu sa ovim zakonom;
- 5) prati gubitke u zatvorenom distributivnom sistemu i donosi plan za smanjenje gubitaka električne energije;
- 6) nabavi električnu energiju za nadoknadu gubitaka u svojoj mreži;
- 7) korisnicima zatvorenog distributivnog sistema pruža informacije potrebne za efikasan pristup zatvorenom distributivnom sistemu na principima transparentnosti i nediskriminacije;
- 8) zaključi ugovor o eksploataciji objekta sa operatorom sistema na čiji sistem je povezan;
- 9) obezbedi poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom obavljanja delatnosti i da informacije koje mogu obezbediti prednost na tržištu objavljuje na nediskriminatoran način;
- 10) prikuplja i objavljuje podatke i informacije neophodne za ispunjavanje propisanih obaveza po pitanju transparentnosti i praćenja tržišta električne energije;
- 11) obezbedi podatke o potrošnji i proizvodnji električne energije na osnovu očitavanja brojila električne energije koje ispunjava propisane metrološke zahteve ili utvrđenih profila potrošnje do dvanaestog u mesecu za prethodni mesec i u roku od tri dana obezbedi operatoru prenosnog sistema, kupcu, proizvođaču i snabdevaču pristup podacima;
- 12) verifikuje i dostavlja podatke snabdevaču za kupce koje on snabdeva na osnovu izmerenih satnih vrednosti ili izračunatih satnih vrednosti na osnovu izmerene mesečne vrednosti i profila potrošnje;
- 13) obezbedi pravo na pristup podacima o potrošnji električne energije u skladu sa članom 56. stav 1. tačka 11) ovog zakona;
- 14) preduzima propisane mere bezbednosti;

15) preduzima mere za povećanje energetske efikasnosti i za zaštitu životne sredine;

15a) razdvaja račune po delatnostima i dostavlja podatke i dokumentaciju na zahtev Agencije;

15b) u zavisnosti od stepena odstupanja od propisanog kvaliteta plati naknadu krajnjem kupcu u skladu sa pravilima iz člana 215. ovog zakona;

15v) postupa u skladu sa dužnostima propisanim zakonom kojim se uređuju obnovljivi izvori energije, kao i energetska efikasnost;

16) uređuje druga pitanja neophodna za rad zatvorenog distributivnog sistema i funkcionisanje tržišta.

Pravila o radu zatvorenog distributivnog sistema

Član 154

Operator zatvorenog distributivnog sistema dužan je da se pridržava pravila o radu sistema na koji je priključen.

Operator zatvorenog distributivnog sistema može da uredi specifičnost svog sistema pravilima o radu zatvorenog distributivnog sistema električne energije u pogledu:

- 1) tehničkih i drugih uslova za pouzdan i siguran pogon zatvorenog distributivnog sistema;
- 2) tehničkih uslova za priključenje na zatvoreni distributivni sistem;
- 3) pristupa zatvorenom distributivnom sistemu;
- 4) korišćenja i održavanja objekata;
- 5) posebnih postupaka u slučaju poremećaja u radu;
- 6) drugih pitanja neophodnih za rad zatvorenog distributivnog sistema.

Pravila iz st. 1. i 2. ovog člana objavljuju se na internet stranici operatora zatvorenog distributivnog sistema električne energije.

Na zahtev korisnika zatvorenog distributivnog sistema, Agencija će preispitati pravila o radu zatvorenog distributivnog sistema.

U slučaju da Agencija utvrdi da pravila o radu zatvorenog distributivnog sistema nisu doneta u skladu sa ovim zakonom, zahtevaće od operatora zatvorenog distributivnog sistema izmenu pravila.

Član 155

Operator zatvorenog distributivnog sistema električne energije koji nema licencu za snabdevanje električnom energijom, može da nabavlja električnu energiju samo za nadoknadu gubitaka u zatvorenom distributivnom sistemu i da učestvuje na organizovanom tržištu električne energije i na njemu nabavlja električnu energiju, kako bi na najefikasniji način optimizovao nabavku električne energije neophodne za nadoknadu gubitaka u zatvorenom distributivnom sistemu.

Agencija može operatora zatvorenog distributivnog sistema osloboditi obaveze da se električna energija za nadoknadu gubitaka u distributivnoj mreži, nabavlja na transparentan, nediskriminatoran način i pod tržišnim uslovima.

Član 156

Operator zatvorenog distributivnog sistema može snabdevati električnom energijom krajnje kupce čiji su objekti priključeni na taj sistem, ako ima licencu za snabdevanje električnom energijom, ali ugovorom o snabdevanju električnom energijom ne može ugovoriti uslove kojima će otežati pravo krajnjeg kupca na promenu snabdevača.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, krajnji kupac ima pravo na promenu snabdevača pod opštim uslovima za promenu snabdevača propisanim ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Svojina na elektroenergetskim mrežama

Član 157

Prenosna elektroenergetska mreža može, u skladu sa zakonom, biti u javnoj svojini i u svojini operatora prenosnog sistema koga je osnovala Republika Srbija za obavljanje delatnosti prenosa i upravljanja prenosnim sistemom.

Distributivna elektroenergetska mreža može, u skladu sa zakonom, biti u javnoj svojini i u svojini operatora distributivnog sistema koga je osnovala Republika Srbija ili koje je zavisno društvo pravnog lica čiji je osnivač Republika Srbija.

Operator sistema stiče svojinu na objektima elektroenergetske mreže koje izgradi svojim sredstvima ili pribavi pravnim poslom.

U slučaju prestanka operatora sistema čiji je osnivač Republika Srbija elektroenergetska mreža postaje svojina Republike Srbije.

U slučaju prestanka operatora sistema - zavisnog društva pravnog lica koga je osnovala Republika Srbija elektroenergetska mreža postaje svojina tog pravnog lica, a ako prestane i to pravno lice elektroenergetska mreža postaje svojina Republike Srbije.

Izuzetno od st. 4. i 5. ovog člana kada je pravni sledbenik operatora sistema koji prestaje sa radom drugo pravno lice čiji je osnivač Republika Srbija, koje po odredbama ovog zakona može imati svojину na elektroenergetskim mrežama, to pravno lice stiče svojinu na tim mrežama.

Elektroenergetske mreže iz st. 1. i 2. ovog člana ne mogu se otuđiti iz javne svojine, niti iz svojine operatora sistema niti mogu biti predmet opterećenja ili prinudnog izvršenja.

Član 158

U pogledu sticanja svojine operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema na elektroenergetskim mrežama u skladu sa ovim zakonom neće se primenjivati odredbe Zakona o javnoj svojini ("Službeni glasnik RS", br. 72/11, 83/13 i 105/14) koje se odnose na sticanje svojine javnih preduzeća i društava kapitala na sredstvima u državnoj svojini.

Pristup sistemu

Član 159

Operator prenosnog, distributivnog sistema zatvorenog distributivnog sistema električne energije je dužan da omogućiti korisnicima sistema pristup sistemu po regulisanim cenama na principu javnosti i nediskriminacije, u skladu sa odredbama ovog zakona, kao i propisima i pravilima o radu sistema donetim na osnovu ovog zakona

Član 160

Pristup sistemu se uređuje ugovorom o pristupu koji zaključuju operator prenosnog, distributivnog sistema odnosno zatvorenog distributivnog sistema i korisnik sistema, u skladu sa pravilima o radu sistema

Ugovor o pristupu pored elemenata utvrđenih zakonom kojim se uređuju obligacioni odnosi, sadrži: podatke o mestu primopredaje, snagu na mestu primopredaje, obračunski period i način obračuna u skladu sa metodologijama iz člana 50. ovog zakona, kao i druge elemente u zavisnosti od specifičnosti mesta primopredaje.

Ugovorom o pristupu sistemu za prenos, odnosno distribuciju električne energije ne može se ugovoriti snaga veća od odobrene snage na mestu primopredaje.

Član 160a

Objektima za proizvodnju električne energije i objektima za upravljanje potrošnjom upravlja se bez diskriminacije na transparentan način kroz odgovarajuće tržišne mehanizme, osim ako zakonom nije drugačije propisano.

Pravo prioritnog pristupa operator distributivnog sistema je dužan da omogućiti:

- 1) elektranama koje koriste obnovljive izvore energije, odnosno visokoefikasne kogeneracije, instalisane snage manje od 400 kW,
- 2) elektranama koje koriste obnovljive izvore energije, ako počnu sa radom posle 1. januara 2026. godine, a instalisana snaga im je manja od 200 kW,
- 3) i elektranama koji imaju odobren status demonstracionog projekta ograničeno na period i u obimu koji je neophodan da bi se ostvarila svrha tog projekta.

Na zahtev operatora sistema, Agencija može da odobri da se ne primeni pravo prioritnog pristupa na objekte iz stava 2. ovog člana koji počnu sa radom najmanje 6 meseci od donošenja odluke kojom se odobrava to izuzeće, odnosno da se pravo prioritnog pristupa primeni na objekte sa manjom instalisanom snagom u odnosu na snagu objekata iz stava 2. ovog člana, ako utvrdi:

- 1) da postoji organizovano unutar dnevno tržište, druga veleprodajna tržišta i balansno tržište koja su u potpunosti dostupna svim učesnicima na tržištu;
- 2) da su pravila redišpećinga i upravljanja zagušenjima transparentna;
- 3) ako nacionalni doprinos udela obnovljivih izvora energije nije manji od nacionalnog cilja utvrđenog odlukom Ministarskog saveta ili ako je udeo obnovljivih izvora energije u bruto finalnoj potrošnji električne energije minimum 50%.

Agencija je dužna da obavesti Sekretarijat Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice o izuzeću iz stava 3. ovog člana sa obrazloženjem o ispunjenosti uslova iz stava 3. ovog člana.

Agencija javno objavljuje odluku o izuzeću iz stava 3. ovog člana, koja sadrži detaljno obrazloženje za davanje izuzeća uz zaštitu komercijalno osetljivih podataka.

Pravo na prioritni pristup ne može da se ograniči proizvođačima koji su to pravo stekli po ranijim propisima, osim ako te elektrane budu značajno izmenjene tako da te promene zahtevaju izmenu odobrenja za priključenje ili povećanje kapaciteta elektrane.

Pravo na prioritetan pristup ne sme da ugrozi sigurnost rada sistema i da predstavlja razlog za veće ograničenje prenosnih kapaciteta između zona trgovanja u skladu sa članom 165a ovog zakona, pri čemu svako ograničenje prava na prioritetan pristup mora biti transparentno i nediskriminatorno.

Osnovna pravila redispečinga

Član 160b

Redispečing proizvodnje i redispečing upravljanja potrošnjom zasniva se na objektivnim, transparentnim i nediskriminatornim kriterijima.

Redispečing je otvoren za sve proizvođače električne energije bez obzira na vrstu tehnologije, objekte za skladištenje električne energije i objekte upravljive potrošnje na domaćem tržištu, kao i za učesnike na tržištu u Energetskoj zajednici i Evropskoj uniji samo ako je tehnički izvodljivo.

Usluge objekata korisnika sistema za potrebe redispečinga, što uključuje naročito proizvodne objekte, objekte za skladištenje električne energije, kao i objekte upravljive potrošnje nabavljaju se tržišnim putem i plaćaju od strane operatora sistema u vidu finansijske nadoknade.

Ponude za balansnu energiju koje se aktiviraju u redispečingu ne uzimaju se u obzir prilikom proračuna cene finansijskog poravnanja za balansno odstupanje balansno odgovornih strana.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, operator prenosnog sistema može da vrši redispečing koji nije zasnovan na tržišnim principima u sledećim slučajevima:

- 1) ako nije uspostavljen redispečing na tržišnim principima;
- 2) ako su redispečingom zasnovanom na tržišnim principima angažovani svi dostupni resursi za redispečing;
- 3) ako je broj i kapacitet dostupnih proizvodnih objekata, objekata za skladištenje električne energije i objekata upravljive potrošnje na nivou koji ne obezbeđuje konkurenciju učesnika u području gde je potrebno primeniti redispečing;
- 4) ako trenutno stanje u mreži redovno i na predvidljiv način dovodi do zagušenja, tako da bi redispečing na tržišnim principima doveo do redovnih strateških ponuda učesnika na tržištu i povećao nivo unutrašnjih zagušenja;
- 5) ako je operator prenosnog sistema doneo akcioni plan za smanjenje zagušenja u mreži ili obezbedio minimalni prenosni kapacitet između zona trgovanja u skladu sa članom 165a ovog zakona.

Pravilima o radu prenosnog sistema, pravilima o radu distributivnog sistema odnosno pravilima o radu tržišta uređuje se redispečing a na osnovu objektivnih, transparentnih i nediskriminatornih kriterijuma.

Operatori sistema su dužni da Agenciju izveštavaju jednom godišnje o:

- 1) stepenu razvoja i efektivnosti redispečinga za proizvodne objekte, objekte za skladištenje električne energije i objekte upravljive potrošnje;
- 2) razlozima za primenu redispečinga, količinama u MWh i vrsti proizvodnih objekata koje su bile predmet redispečinga;
- 3) preduzetim merama da se smanji potreba za redispečingom koji smanjuje proizvodnju elektrana koje koriste obnovljive izvore energije i iz visokoefikasne kogeneracije;
- 4) investicijama u digitalizaciju mreže i usluga koja povećavaju fleksibilnost sistema.

Agencija je dužna da podnese izveštaj o redispečingu Regulatornom odboru Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice koji sadrži sažet prikaz informacija iz stava 7. ovog člana sa preporukama o unapređenju ove oblasti, kao i da ga objavi na svojoj internet stranici.

Operator prenosnog sistema, odnosno distributivnog sistema su dužni, da u granicama zahteva koji se odnose na održavanje pouzdanog i sigurnog rada sistema:

- 1) garantuje sposobnost prenosne i distributivne mreže da prenese i distribuira proizvedenu električnu energiju iz elektrana koje koriste obnovljive izvore energije i elektrana sa visokoefikasnom kogeneracijom, sa minimalnom potrebom za redispečingom, čime se ne sprečava da se pri planiranju mreže uzme u obzir ograničeno redispečiranje ako operator prenosnog sistema i operator distributivnog sistema mogu na transparentan način pokazati da je to ekonomski efikasnije i da ne prelazi 5% godišnje proizvodnje električne energije u postrojenjima koja se služe obnovljivim izvorima energije i koja su priključena na njihovu mrežu, osim ukoliko je udeo električne energije iz takvih elektrana veći od 50% u bruto finalnoj potrošnji električne energije;
- 2) preduzima odgovarajuće tržišne i mrežne topološke mere u cilju minimizovanja redispečinga kojim se smanjuje proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije;
- 3) obezbedi fleksibilnost mreže.

Osnovna pravila redispečinga koji nije zasnovan na tržišnim principima

Član 160v

Operator sistema smanjuje proizvodnju električne energije primenom redispečinga koji nije zasnovan na tržišnim principima:

- 1) na elektrane proizvođača iz obnovljivih izvora energije ako ne postoji druga alternativa ili ako bi druge opcije napravile nesrazmerne troškova ili proizvele ozbiljne rizike po sigurnost sistema;
- 2) na elektrane sa visokoefikasnom kogeneracijom samo ako, osim smanjenja proizvodnje iz elektrana proizvođača iz obnovljivih izvora energije, ili ako bi druge opcije napravila nesrazmerne troškova ili proizvele ozbiljne rizike po sigurnost sistema;
- 3) na proizvodne objekte krajnjih kupaca koji proizvode električnu energiju isključivo za svoje potrebe iz obnovljivih izvora energije ili koriste visokoefikasnu kogeneraciju, bez predaje električne energije u sistem osim ako nijedno drugo rešenje ne bi moglo da reši probleme sigurnosti sistema;
- 4) smanjenje proizvodnje iz stava 1. ovog člana mora biti opravdano i transparentno. opravdani razlozi za redispečing iz stava 1. ovog člana deo je izveštaja iz člana 160b stav 7. ovog zakona.

U slučaju primene redispečinga koji nije zasnovan na tržišnim principima, operator prenosnog sistema je dužan da plaća finansijsku nadoknadu korisniku sistema čiji je proizvodni objekat, objekat za skladištenje električne energije ili objekat upravljive potrošnje predmet redispečinga, osim ukoliko je korisnik sistema pristao na priključenje kojim se ne garantuje sigurna isporuka električne energije u sistem.

Finansijska nadoknada iz stava 1. ovog člana mora biti jednaka većoj vrednosti jednog od sledećih elemenata ili njihovoj kombinaciji ukoliko bi primena samo većeg elementa dovela do neopravdano niske ili neopravdano visoke nadoknade:

- 1) dodatni operativni troškovi izazvani primenom redispečinga, kao što su dodatni troškovi goriva u slučaju redispečinga koji utiče na povećanje proizvodnje električne energije ili troškovi obezbeđivanja rezervnog grejanja u slučaju kada se redispečingom smanjuje proizvodnja elektrane koja koristi visokoefikasnu kogeneraciju;
- 2) neto prihodi od prodaje električne energije na dan-unapred tržištu koju bi proizvodni objekti, objekti za skladištenje električne energije i objekti upravljive potrošnje isporučili na tržište da nije primenjen redispečing, uključujući u neto prihode i finansijsku vrednost podsticaja koja bi za takve objekte bila isplaćena korisnicima sistema ako su u sistemu podsticaja.

Član 161

Operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije može odbiti pristup sistemu samo ako nema tehničkih mogućnosti zbog:

- 1) nedostatka kapaciteta;
- 2) pogonskih smetnji ili preopterećenosti sistema;
- 3) ugrožene sigurnosti rada sistema.

Podaci o nivou opterećenja prenosnog, odnosno distributivnog sistema su javni, a vrsta, obim i način objavljivanja podataka moraju biti u skladu sa pravilima o radu sistema na koji je objekat priključen.

U slučaju kada operator sistema odbije da zaključi ugovor o pristupu sistemu dužan je da o tome odluči rešenjem u roku od pet dana od dana dostavljanja zahteva za zaključenje ugovora.

Rešenje iz stava 3. ovog člana sadrži detaljno obrazložene razloge za odbijanje pristupa sistemu i zasnovane na objektivnim i tehnički i ekonomski opravdanim kriterijumima.

Protiv rešenja iz stava 3. ovog člana može se izjaviti žalba Agenciji, u roku od osam dana od dana dostavljanja rešenja.

Agencija je dužna da obezbedi da kriterijumi za odbijanje pristupa sistemu budu dosledno primenjeni.

Agencija je dužna da obezbedi, kada je to moguće i kada se dogodi odbijanje, da operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema pruži zainteresovanoj strani informaciju o merama koje će biti preduzete u cilju povećanja kapaciteta mreže.

Zainteresovana strana koja traži informaciju iz stava 7. ovog člana dužna je da plati odgovarajuću naknadu.

Odluka Agencije doneta po žalbi je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Član 162

(Brisano)

Pristup prenosnom sistemu u razmeni električne energije između zona trgovanja

Član 163

Pristup prenosnom sistemu u prekograničnoj razmeni električne energije se ostvaruje na osnovu prava na korišćenje prekograničnog prenosnog kapaciteta između zona trgovanja.

Operator prenosnog sistema može dodeliti fizičko ili finansijsko pravo na korišćenje prenosnog kapaciteta između zona trgovanja.

Pravo na korišćenje prekograničnih prenosnih kapaciteta između zona trgovanja, dodeljuje se na nediskriminatoran i transparentan način, u skladu sa usaglašenim tehničkim kriterijumima rada povezanih prenosnih sistema i pravilima za raspodelu prekograničnih prenosnih kapaciteta između zona trgovanja.

Član 164

Pravo na učešće u raspodeli prava na korišćenje prenosnog kapaciteta između zona trgovanja i na korišćenje prenosnog kapaciteta između zona trgovanja se ostvaruje na osnovu ugovora koji sa učesnicima na tržištu zaključuje operator prenosnog sistema ili pravno lice koje u ime operatora prenosnog sistema dodeljuje prenosni kapacitet između zona trgovanja.

Pravilima za raspodelu prava na korišćenje prenosnih kapaciteta između zona trgovanja uređuju se postupak i način raspodele prava na korišćenje prenosnih kapaciteta između zona trgovanja, vrsta i obim podataka i način njihovog objavljivanja, kao i druga pitanja vezana za raspodelu prava na korišćenje prenosnih kapaciteta između zona trgovanja.

Operator prenosnog sistema donosi pravila iz stava 2. ovog člana uz saglasnost Agencije i dužan je da ih objavi na svojoj internet stranici.

Pravila iz stava 2. ovog člana moraju biti u skladu sa ugovorom o Energetskoj zajednici i sa drugim međunarodnim ugovorima koje je potvrdila Republika Srbija.

Zone trgovanja u skladu sa tržišnim potrebama predlaže operator prenosnog sistema a odobrava Agencija u skladu sa ovim zakonom.

Zona trgovanja

Član 164a

Granice zone trgovanja zasnivaju se na dugoročnim i strukturnim zagušenjima u prenosnoj mreži.

Unutar zone trgovanja ne mogu da postoje strukturna zagušenja, osim ukoliko ne utiču na susedne zone trgovanja ili ako utiču, da takva zagušenja mogu da postoje privremeno, pod uslovom da je uticaj na susedne zone trgovanja ublažen merama korektivnih akcija i da takva zagušenja ne smanjuju korišćenje prenosnih kapaciteta između zone trgovanja u skladu sa članom 165a ovog zakona.

Zona trgovanja se formira tako da maksimizuje ekonomsku efikasnost i prekograničnu trgovinu u skladu sa članom 165a ovog zakona između zona trgovanja u istom regionu za proračun kapaciteta, uz održavanje sigurnosti snabdevanja.

Ako ENTSO-E ili regulatorno telo nadležno za jednog ili više operatora prenosnih sistema u drugim kontrolnim oblastima dostavi izveštaj operatoru prenosnog sistema u kome su utvrđena strukturna zagušenja, operator prenosnog sistema bez odlaganja o tome obaveštava Agenciju koja u roku ne dužem od šest meseci, a u saradnji sa operatorom prenosnog sistema, na osnovu metodologije za izmenu zone trgovanja donete na nivou Evropske unije, može da donese odluku kojom utvrđuje da je potrebno izmeniti zonu trgovanja ili da utvrdi da je delotvornije da operator prenosnog sistema donese akcioni plan za smanjenje strukturnih zagušenja umesto da se izvrši izmena zone trgovanja.

Agencija o odluci iz stava 4. ovog člana obaveštava Sekretarijat Energetske zajednice i Regulatorni odbor Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

Ako Agencija odluči da je potrebno izmeniti zonu trgovanja obavestiće o tome sve nadležne organe članica Evropske unije i pridruženih strana iz Ugovora o osnivanju Energetske zajednice sa kojima se zona trgovanja Republike Srbije nalazi u regionu za proračun kapaciteta u cilju donošenja jednoglasne odluke o izmeni zone trgovanja, saglasno obavezama koje proizilaze iz Ugovora o osnivanju Energetske zajednice.

Agencija pre donošenja odluke o izmeni zone trgovanja konsultuje zainteresovane strane dok u odluci posebno utvrđuje datum njene primene i odgovarajući prelazni period ako je potreban.

Ukoliko nadležni organi članica Evropske unije i pridruženih strana iz Ugovora o osnivanju energetske zajednice jednoglasno ne donesu odluku o izmeni zone trgovanja, konačnu odluku o izmeni zone trgovanja donosi Regulatorni odbor Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

U slučaju da Agencija u odluci iz stava 4. ovog člana utvrdi da je delotvornije da operator prenosnog sistema donese akcioni plan za smanjenje strukturnih zagušenja umesto da se izvrši izmena zone trgovanja, operator prenosnog sistema je dužan da donese taj plan za period od četiri godine.

Bez obzira na stepen realizacije akcionog plana iz stava 9. ovog člana, operator prenosnog sistema je dužan da obezbedi godišnje povećanje prenosnih kapaciteta u linearnoj putanji između zone trgovanja do njegove minimalne vrednosti utvrđene u skladu sa članom 165a ovog zakona i da izveštava Agenciju i Regulatorni odbor Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice svake godine u vreme važenja akcionog plana, kao i šest meseci nakon njegovog isteka, o tome da li je prenosni kapacitet u prethodnih 12 meseci između zone trgovanja povećan u skladu sa linearnom putanjom, odnosno da li je dostigao minimalne vrednosti iz člana 165a ovog zakona, koje moraju da se ostvare najkasnije do 31. decembra 2027.

Početna vrednost linearne putanje godišnjeg povećanja prenosnih kapaciteta između zone trgovanja određuje se upoređivanjem vrednosti dodeljenog kapaciteta na granici zone trgovanja ili na kritičnom elementu mreže u godini koja

prethodi godini donošenja akcionog plana iz stava 9. ovog člana i vrednosti dodeljenog prosečnog kapaciteta za period od tri godine koje prethode godini donošenja akcionog plana, tako da se za početnu vrednost uzima ona vrednost koja je veća.

Troškovi korektivnih akcija koji su potrebni da bi se ispunila linearna putanja godišnjeg povećanja prenosnih kapaciteta između zone trgovanja ili omogućio prenosni kapacitet na granici zone trgovanja, odnosno kritičnom elementu mrežu u skladu sa akcionim planom iz stava 9. ovog člana snosi operator prenosnog sistema.

Svake godine u toku primene akcionog plana iz stava 9. ovog člana, kao i u roku od šest meseci od njegovog isteka, operator prenosnog sistema dostavlja izveštaj Agenciji i Regulatornom odboru Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice da li je u toku prethodnih 12 meseci raspoloživ prenosni kapacitet između zone trgovanja dostigao vrednosti iz linearne putanje godišnjeg povećanja prenosnih kapaciteta između zone trgovanja, odnosno da li je od 1. januara 2028. godine dostignut minimalni kapacitet iz člana 165a ovog zakona. Pre slanja izveštaja, operator prenosnog sistema dostavlja sve relevantne podatke Agenciji na saglasnost.

Ako se iz izveštaja operatora prenosnog sistema utvrdi da operator prenosnog sistema ne povećava prenosni kapacitet između zone trgovanja u skladu sa linearnom putanjom iz stava 10. ovog člana, Agencija u roku šest meseci pokreće postupak izmene ili održanja zone trgovanja u skladu sa st. 6 i 7. ovog člana.

Šest meseci pre isteka akcionog plana iz stava 9. ovog člana, operator prenosnog sistema je dužan da preostala zagušenja reguliše korektivnim akcijama o svom trošku ili se pokreće postupak izmene zone trgovanja u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

Ako operator prenosnog sistema ne donese akcioni plan iz stava 9. ovog člana, dužan je da u roku od 12 meseci od dana kada su utvrđena strukturna zagušenja izvesti Agenciju i Regulatorni odbor Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice da li je prenosni kapacitet između zona trgovanja dostigao u prethodnih 12 meseci minimalne vrednosti iz člana 165a ovog zakona. Pre slanja izveštaja, operator prenosnog sistema dostavlja sve relevantne podatke Agenciji na saglasnost.

Akcioni plan iz stava 9. ovog člana operator prenosnog sistema dostavlja Agenciji na saglasnost.

Principi za raspodelu kapaciteta i upravljanja zagušenjima između zona trgovanja

Član 165

Operator prenosnog sistema vrši raspodelu prenosnog kapaciteta između zona trgovanja kroz eksplicitne ili implicitne aukcije.

Metode dodele kapaciteta iz stava 1. ovog člana mogu se primeniti na istoj granici između zona trgovanja.

Za raspodelu unutar dnevnog prenosnog kapaciteta između zone trgovanja, primenjuje se metoda kontinuirane trgovine koja se može kombinovati sa metodom raspodele kapaciteta putem aukcija ukoliko je izvodljivo.

U slučaju zagušenja, prednost u dodeli prenosnog kapaciteta između zone trgovanja, bez obzira na metod aukcije, ima učesnik na tržištu koji dostavi najpovoljniju ponudu. Osim u slučaju izuzeća za nove interkonektore u skladu sa zakonom.

Dodeljena prava na korišćenje prenosnih kapaciteta između zona trgovanja su prenosiva ukoliko je operator prenosnog sistema obavešten o prenosu prava i u mogućnosti da izvrši prenos prava.

Učesnik na tržištu je dužan da obavesti operatora prenosnog sistema pre prenosa prava na korišćenje prenosnog kapaciteta između zona trgovanja na drugog učesnika na tržištu.

U slučaju da operator prenosnog sistema ne dopusti prenos prava na korišćenje prenosnih kapaciteta između zona trgovanja, dužan je da o tome javno obavesti sve učesnike na tržištu, uključujući i Agenciju.

Problem zagušenja mreže operator prenosnog sistema rešava:

1) nediskriminatornim tržišnim metodama koje daju efikasne ekonomske signale učesnicima na tržištu i operatorima prenosnog sistema;

2) primenom metoda koje ne zahtevaju plaćanje prenosnih kapaciteta između zona trgovanja bez selektivnog izbora pojedinih ugovora o prodaji električne energije zaključenih između učesnika na tržištu.

Ako operator prenosnog sistema preduzima operativne mere da održi rad sistema u normalnom stanju, onda uzima u obzir uticaj tih mera na susedne kontrolne oblasti i usklađuje mere sa operatorima prenosnog sistema na koje te mere imaju uticaj.

Operator prenosnog sistema primenjuje procedure ograničenja razmene električne energije između zona trgovanja samo kada u vanrednim situacijama mora hitno da deluje, a redispečing i kontratrgovina nisu mogući, pri čemu se ove procedure primenjuju na nediskriminatoran način.

Osim u slučajevima više sile, učesnici na tržištu kojima je dodeljen kapacitet između zona trgovanja imaju pravo na povraćaj naknade za dodeljeni kapacitet ako im se pravo na korišćenje kapaciteta ograniči.

Učesnicima na tržištu je dostupan maksimalni kapacitet između zona trgovanja i maksimalni kapacitet prenosne mreže u skladu sa standardima za bezbedan i siguran rad prenosnog sistema.

Prilikom određivanja maksimalnog prenosnog kapaciteta za trgovinu između zona trgovanja, operator prenosnog sistema uzima u obzir rezultate proračuna regionalnog koordinacionog centra, osim u slučaju ako bi ti rezultati doveli do kršenja graničnih vrednosti pogonskih veličina, koje je utvrdio u skladu sa smernicama za rad međusobno povezanih prenosnih sistema.

Operator prenosnog sistema uzima u obzir i koordinisane akcije koje, kao krajnju meru, donosi regionalni koordinacioni centar u cilju smanjenja prenosnog kapaciteta između zona trgovanja, u slučaju kada utvrdi da dostupne korektivne akcije u regionu za proračun kapaciteta ili između regiona za proračuna kapaciteta nisu dovoljne da se obezbedi linearna putanja godišnjeg povećanja kapaciteta, odnosno minimalni kapacitet između zona trgovanja iz člana 165a stav 2. ovog zakona, a da se time ne ugrozi siguran rad sistema.

Ako Regulatorni odbor Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, odnosno ACER, ako je primenljivo, utvrdi da je smanjenje kapaciteta iz stava 14. ovog člana neosnovano, Agencija preduzima mere prema operatoru prenosnog sistema i regionalnom koordinacionom centru u skladu sa svojim nadležnostima.

Operator prenosnog sistema može da koristi kontratrgovinu, redispečing, uključujući i prekogranični redispečing, u cilju maksimizacije vrednosti prenosnog kapaciteta između zona trgovanja, a dužan je da učestvuje u koordinisanim prekograničnim korektivnim akcijama koje su usmerene na njegovo povećanje.

Učesnici na tržištu su dužni da blagovremeno obaveste operatore prenosnog sistema o nameri da koriste dodeljeno fizičko pravo na prenosni kapacitet između zona trgovanja. Dodeljeno fizičko pravo na prenosni kapacitet između zona trgovanja koje se ne koristi biće ponovo ponuđeno učesnicima na tržištu na transparentan i nediskriminatoran način.

Učesnici na tržištu koji ne iskoriste dodeljeno pravo na korišćenje prenosnog kapaciteta između zona trgovanja dužni su da plate nadoknadu operatoru prenosnog sistema, koja odražava troškove za nekorišćenje kapaciteta koji su opravdani i srazmerni.

Finansijske posledice neispunjavanja obaveza u vezi sa raspodelom prenosnog kapaciteta između zone trgovanja snose operator prenosnog sistema i Nemo ako su odgovorni.

Operator prenosnog sistema u pravilima iz člana 164. ovog zakona uređuje ključne koncepte i metode utvrđivanja odgovornosti u vezi sa finansijskim posledicama koje nastaju usled neispunjavanja obaveza koje proističu iz raspodele prenosnog kapaciteta između zona trgovanja, kao i način određivanja naknada zbog gubitka prava učesnika na tržištu na korišćenje ovog kapaciteta.

Operator prenosnog sistema, ukoliko je to tehnički moguće, primenjuje međusobno prebijanje razmena električne energije između zona trgovanja suprotnog smera na istoj granici u cilju maksimalnog korišćenja prenosnog kapaciteta između zona trgovanja, uzimajući u obzir sigurnost prenosnog sistema. Razmene između zona trgovanja koje smanjuju zagušenje ne mogu se odbiti.

Član 165a

Operator prenosnog sistema ne sme da ograničava prenosne kapacitete između zona trgovanja koje se stavljaju na raspolaganje učesnicima na tržištu kako bi rešavao zagušenja unutar svoje zone trgovanja ili kao sredstvo upravljanja tokovima snaga koji su rezultat transakcija unutar ove zone.

Operator prenosnog sistema obezbeđuje da učesnicima na tržištu ponudi minimalni nivo prenosnih kapaciteta između zona trgovanja i to:

1) za granice između zona trgovanja za koje se primenjuje proračun kapaciteta zasnovan na harmonizovanom neto prenosnom kapacitetu, minimalni kapacitet iznosi 70% kapaciteta od kritičnog elementa, uz ispunjenje kriterijuma sigurnosti za određenu listu ispada;

2) za granice između zona trgovanja za koje se primenjuje proračun kapaciteta zasnovan na tokovima snaga, minimalni kapacitet je margina dostupna za tokove usled razmene između zona trgovanja na svakom kritičnom elementu mreže koji treba da iznosi 70% kapaciteta uz ispunjenje kriterijuma sigurnosti za određenu listu ispada, dok preostali iznos od 30% kapaciteta može da se upotrebi za marginu pouzdanosti, kružne tokove i unutrašnje tokove.

Operator prenosnog sistema može da zatraži od Agencije izuzeće od primene minimalnog procenta prenosnog kapaciteta za trgovinu između zona trgovanja iz stava 1. ovog člana iz razloga sigurnosti rada sistema, pri čemu to izuzeće ne sme biti u vezi sa ograničenjem raspodeljenih kapaciteta u slučaju iz člana 165. st. 10. i 11. ovog zakona.

Izuzeće se može dati na godinu dana sa pravom produženja na još godinu dana i primeniti samo ako je nužno za održavanje sigurnosti rada sistema i bez diskriminacije između unutrašnje i prekogranične trgovine.

Agencija je dužna da se pre odobravanja izuzeća konsultuje sa regulatornim telima unutar regiona za proračun kapaciteta na koje ovo izuzeće ima uticaj, u postupku saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora.

Ako se regulatorna tela unutar regiona za proračun kapaciteta ne saglase sa izuzećem, konačnu odluku o izuzeću donosi Regulatorni odbor Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, odnosno ACER.

U slučaju dobijanja izuzeća iz st. 3-5. ovog člana, operator prenosnog sistema je dužan da razvije i donese metodologiju i projekte za rešavanje problema zbog kojih je dobio izuzeće.

Izuzeće iz st. 3-5. ovog člana prestaje istekom roka njegovog važenja ili od trenutka rešavanja problema zbog kojih je izuzeće dobijeno uz zavisnosti od toga šta ranije nastupi.

Kada Agencija sa drugim regulatornim telima odlučuje o raspodeli troškova korektivnih akcija između operatora prenosnog sistema, analizira u kojoj meri su unutrašnji tokovi snaga zone trgovanja doprineli zagušenju na njenim granicama i rukovodi se principom da troškovi između operatora prenosnog sistema budu raspodeljeni u skladu sa doprinosom zagušenju koja proističe iz tokova snaga unutar zone trgovanja za koju su nadležni.

Agencija ne uzima u obzir troškove koje su proizveli tokovi snaga unutar zone trgovanja, a koje su posledica internih transakcija unutar zone, pod uslovom da su takvi tokovi snaga manji od nivoa koji bi se očekivao kad ne bi bilo strukturnog zagušenja u zoni trgovanja.

Agencija uzima u analizi onaj očekivani nivo tokova snaga iz stava 10. ovog člana koji su zajednički utvrdili operatori prenosnog sistema u istom regionu za proračun kapacitet za svaku granicu zone trgovanja, a sa kojim su se saglasila sva regulatorna tela u regionu.

Član 165b

Operator prenosnog sistema preračunava raspoloživ prenosni kapacitet između zona trgovanja posle isteka roka za podnošenje ponuda za dodelu dan-unapred i unutar dnevnih prenosnih kapaciteta između zona trgovanja.

Operator prenosnog sistema raspodeljuje raspoloživ prenosni kapacitet između zone trgovanja uvećan za preostali prenosni kapacitet koji nije prethodno raspodeljen i kapacitet koji su oslobodili imaoći prava na fizičko korišćenje prenosnog kapaciteta između zona trgovanja.

Operator prenosnog sistema predlaže način raspodele prenosnog kapaciteta između zona trgovanja u svim vremenskim okvirima, uključujući vreme za dan-unapred, unutar dnevno vreme, kao i vremenski okvir za potrebe balansiranja.

Agencija razmatra predlog načina raspodele prenosnih kapaciteta između zona trgovanja.

Operator prenosnog sistema i Agencija poslove iz stava 1. ovog člana obavljaju u saradnji sa operatorima prenosnog sistema i regulatornim telima u državama članicama Evropske unije i pridruženim stranama iz Ugovora o osnivanju Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

U slučaju iz stava 2. ovog člana, operator prenosnog sistema je dužan da uzme u obzir:

- 1) karakteristike tržišta električne energije;
- 2) operativne uslove rada elektroenergetskog sistema, kao što su posledice netovanja konačnih planova rada balansnih grupa;
- 3) nivo usaglašenosti procenata dodeljenih prenosnih kapaciteta između zona trgovanja u različitim vremenskim okvirima tržišta.

Ako je prenosni kapacitet ostao nedodeljen između zona trgovanja nakon vremenskog zatvaranja unutar dnevnog tržišta za dodelu prenosnih kapaciteta između zona trgovanja, operator prenosnog sistema može da iskoristi nedodeljeni kapacitet za razmenu balansne energije ili za netovanje odstupanja.

Ako je prenosni kapacitet između zona trgovanja dodeljen za razmenu balansne energije ili potrebe deljenja balansne rezerve, operator prenosnog sistema je dužan da postupa u skladu sa aktom iz člana 93a stav 2. tačka 2) ovog zakona.

Operator prenosnog sistema ne može u postupku određivanja prenosnog kapaciteta između zona trgovanja, da poveća granicu sigurnosti zbog razmene balansne energije i deljenja balansne rezerve.

Član 165v

Procesi upravljanja zagušenjem koji su povezani sa unapred određenim vremenskim okvirom mogu ostvarivati prihod samo u slučaju kada dođe do zagušenja u tom vremenskom okviru, osim u slučaju novih interkonektora koji imaju izuzeće.

Kroz procese iz stava 1. ovog člana ne sme se favorizovati bilo koja strana koja zahteva kapacitet ili energiju, niti ometati napore da se smanja zagušenja.

Svi prihodi stečeni dodelom prenosnih kapaciteta između zona trgovanja operator prenosnog sistema koristi u sledeće svrhe:

- 1) garantovanje raspoloživosti dodeljenog prenosnog kapaciteta između zona trgovanja;
- 2) održavanje ili povećanje prenosnog kapaciteta između zona trgovanja kroz optimizaciju korišćenja postojećih interkonektora u vidu koordinisanih korektivnih mera, ako je primenljivo, ili kroz investicije u mrežu, a naročito u izgradnju novih interkonektivnih dalekovoda kojima se smanjuje zagušenje.

Operator prenosnog sistema i Agencija uzimaju u obzir metodologiju ACER-a o načinu korišćenja prihoda od zagušenja.

Ako operator prenosnog sistema ne može prihode iz stava 1. ovog člana efikasno da koristi u svrhe navedene u stavu 1. ovog člana, može ih uz saglasnost Agencije, koristiti kao prihod koji Agencija uzima u obzir prilikom donošenja metodologije za određivanje cene pristupa sistemu za prenos električne energije do maksimalnog iznosa koji odredi Agencija. Ostatak prihoda stavlja se na poseban interni račun operatora prenosnog sistema dok se ne stvore uslovi da se koristi u svrhe navedene u stavu 1. ovog člana.

Operator prenosnog sistema je dužan da dostavi izveštaj Agenciji o načinu korišćenja prihoda iz stava 1. ovog člana.

Agencija je dužna da do 1. marta svake godine objavi i dostavi Regulatornom odboru Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice izveštaj koji sadrži:

- 1) prihode iz stava 1. ovog člana u prethodnoj kalendarskoj godini;
- 2) podatke o tome kako su prihodi iz stava 1. ovog člana korišćeni, uključujući i podatke o posebnim projektima na koja su ti prihodi usmereni;
- 3) podatke o prihodima iz stava 1. ovog člana koji se nalaze na posebnom internom računu operatora prenosnog sistema;
- 4) podatke o iznosu prihoda iz stava 1. ovog člana koji su uzeti u proračun cene za pristup sistemu;
- 5) potvrdu Agencije da je računanje prihoda iz stava 1. ovog člana u iznos cene za pristup sistemu izvršeno u skladu sa ovim zakonom.

U slučaju da se prihodi od zagušenja koriste u proračunu za određivanje cene pristupa sistemu, operator prenosnog sistema je dužan da u izveštaju iz stava 6. ovog člana izvesti o korišćenju tih prihoda u svrhe iz stava 1. ovog člana.

Član 166

Troškovi tranzita električne energije usled prekogranične razmene električne energije se pokrivaju kroz mehanizam kompenzacije između operatora prenosnih sistema, u skladu sa međunarodno preuzetim obavezama Republike Srbije.

Izuzeća za nove interkonektivne dalekovode u oblasti električne energije

Član 167

Novi interkonektivni dalekovodi jednosmerne struje, mogu se na zahtev izuzeti od primene pravila za pristup sistemu iz člana 159. ovog zakona, pravila za raspodelu prenosnih kapaciteta između zona trgovanja iz člana 164. ovog zakona i pravila korišćenja prihoda od dodele kapaciteta u postupku obrazovanja cena pristupa prenosnom sistemu, pod sledećim uslovima:

- 1) da ulaganje u novi infrastrukturni objekat povećava konkurenciju u snabdevanju električnom energijom;
- 2) da je rizik ulaganja u izgradnju interkonektivnog dalekovoda takav da ulaganja neće biti ako se ne odobri izuzeće;
- 3) da interkonektivni dalekovod mora biti u vlasništvu fizičkog ili pravnog lica koje posluje u drugom pravnom subjektu odvojenom od operatora sistema u okviru koga će novi interkonektivni dalekovod biti izgrađen;
- 4) da korisnici interkonektivnog dalekovoda plaćaju naknadu za korišćenje tog objekta;
- 5) da u sredstvima ili operativnim troškovima interkonektivnog dalekovoda nisu, ni u jednom delu, korišćena sredstva iz cene za pristup prenosnom ili distributivnom sistemu;
- 6) da izuzeće ne sprečava konkurenciju, efikasno funkcionisanje tržišta električne energije i efikasno funkcionisanje sistema na koji je novi interkonektivni dalekovod povezan.

Odredba stava 1. ovog člana izuzetno se primenjuje i u slučaju interkonektivnog dalekovoda naizmenečne struje pod uslovom da su troškovi i rizik takve investicije znatno veći u poređenju sa troškovima i rizikom koji obično nastaju prilikom povezivanja dva susedna prenosna sistema preko interkonektivnog dalekovoda naizmenečne struje.

Odredba stava 1. ovog člana će se primenjivati i u slučaju znatnih povećanja kapaciteta postojećih interkonektivnih dalekovoda.

Akt o izuzeću iz st. 1. do 3. ovog člana donosi Agencija, po pribavljenom mišljenju Ministarstva i sa mišljenjem Ministarstva i detaljnim obrazloženjem objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Akt o izuzeću iz st. 1. do 3. ovog člana može obuhvatiti kapacitet interkonektivnog dalekovoda u celini ili deo kapaciteta.

U roku od dva meseca od dana kada je zahtev za izuzeće primio poslednji nadležni regulator, nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora može da dostavi savetodavno mišljenje onim regulatorima kojim to mišljenje može biti osnov za donošenje njihovih odluka.

Prilikom odlučivanja o izuzeću iz st. 1. do 3. ovog člana Agencija je dužna da:

- 1) razmotri potrebu za utvrđivanjem uslova u pogledu trajanja izuzeća i nediskriminatornog pristupa interkonektivnom dalekovodu;
- 2) uzme u obzir dodatne kapacitete koji će biti izgrađeni, očekivani period trajanja projekta i nacionalne specifičnosti i prilike u Republici Srbiji.

Pre donošenja akta o izuzeću Agencija može da odlučuje o pravilima i mehanizmima za upravljanje i raspodelu kapaciteta.

Pravila iz stava 8. ovog člana sadrže obavezu da se neiskorišćeni kapacitet ponudi na tržištu, a korisnici interkonektivnog dalekovoda imaju pravo da trguju svojim ugovorenim kapacitetima na tržištu. Pri proceni kriterijuma iz stava 1. tač. 1), 2) i 6) ovog člana uzimaju se u obzir rezultati raspodele kapaciteta.

Akt o izuzeću se može doneti nakon razmene mišljenja sa drugim državama na koje izgradnja interkonektivnog dalekovoda ima uticaja ili sa nadležnim regulatornim telima.

Agencija će, bez odlaganja, dostaviti nadležnom telu saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, kopiju zahteva za izuzeće, kao i odluku i sve relevantne informacije u vezi sa odlukom.

Informacija iz stava 11. ovog člana, koja omogućava nadležnom telu da izda obrazloženo mišljenje, može se podneti u zbirnom obliku i naročito sadrži:

- 1) detaljne razloge na osnovu kojih je izuzeće odobreno ili odbijeno, uključujući finansijske informacije koje opravdavaju potrebu za izuzećem;
- 2) sprovedenu analizu o uticaju davanja izuzeća na konkurenciju i efikasno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta električne energije;
- 3) razloge za vremenski period i udeo u ukupnom kapacitetu interkonekcije za koje se odobrava izuzeće i
- 4) rezultat konsultacija regulatornih organa.

U roku od dva meseca od dana prijema informacije iz st. 11. i 12. ovog člana nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora može doneti odluku kojom zahteva da Agencija izmeni ili povuče akt o izuzeću.

U slučaju da nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora donese odluku iz stava 13. ovog člana Agencija će u najvećoj mogućoj meri uzeti u obzir tu odluku.

Kada konačna odluka Agencije odstupa od mišljenja nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, Agencija će obezbediti i objaviti, zajedno sa svojom odlukom, obrazloženje na kome zasniva svoju odluku.

Rok iz stava 13. ovog člana može se produžiti za još dva meseca, ako nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora zahteva dodatne informacije i to produženje počinje nakon dana prijema potpunih informacija.

Rok iz stava 16. ovog člana može se produžiti uz obostranu saglasnost nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora i Agencije.

U slučaju da tražene informacije iz stava 16. ovog člana nisu dostavljene u traženim rokovima, smatra se da je informacija povučena.

Mišljenje nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora o aktu o izuzeću ističe dve godine od dana njegovog donošenja, ako izgradnja interkonektivnog dalekovoda nije počela, odnosno pet godina od dana njegovog donošenja, ako interkonektivni dalekovod nije pušten u pogon, osim u slučaju kada nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora odluči da je do kašnjenja došlo zbog okolnosti koje su van kontrole lica kome je izuzeće odobreno.

Akt o izuzeću koji donosi Agencija je konačan i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Konkurentna, fleksibilna i nediskriminatorna tržišta

Član 167a

Učesnici na tržištu, pod jednakim uslovima, podležu transparentnim, srazmernim i nediskriminatornim pravilima, naknadama i postupanju u pogledu odgovornosti za balansiranje, pristupa tržištima, pristupa podacima, promene snabdevača i agregatora, načinu obračuna i licenciranja.

Na unutrašnjem tržištu električne energije ne mogu da postoje prepreke u pogledu ulaska na tržište, rada i izlaska s tržišta, ne dovodeći u pitanje nadležnosti koje se primenjuju u odnosu na treće zemlje.

Učesnici na tržištu iz trećih zemalja kada posluju na unutrašnjem tržištu električne energije Republike Srbije dužni su da postupaju u skladu sa propisima Republike Srbije, uključujući propise koji se odnose na zaštitu životne sredine i bezbednost, kao i propise u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Prilikom razvoja novih interkonektora uzimaju se u obzir ciljevi za interkonekciju električne energije utvrđeni u skladu sa preuzetim međunarodnim ugovorima.

Tržište električne energije

Član 168

Tržište električne energije obuhvata:

- 1) bilateralno tržište električne energije;
- 2) balansno tržište električne energije;

- 3) organizovano tržište električne energije;
- 4) tržište prenosnih kapaciteta između zona trgovanja;
- 5) tržište pomoćnih usluga.

Prema vremenu trgovanja električnom energijom tržište električne energije može biti:

- 1) terminsko;
- 2) tržište za dan unapred;
- 3) unutar dnevno tržište.

Operator prenosnog sistema električne energije uređuje i administrira tržište iz stava 1. tač. 2), 4) i 5) ovog člana, dok energetski subjekt koji obavlja delatnost upravljanja organizovanim tržištem električne energije (u daljem tekstu: Operator tržišta) uređuje i administrira tržište iz stava 1. tačka 3) ovog člana, uz poštovanje principa javnosti i nediskriminacije.

Principi funkcionisanja tržišta električne energije

Član 168a

Tržišta električne energije iz člana 168. ovog zakona, zasnivaju se na sledećim principima:

- 1) cene se formiraju na osnovu ponude i tražnje;
- 2) pravilima tržišta treba da se podstiče slobodno formiranje cena, maksimalno izbegavajući formiranje cena koja nisu rezultat ponude i tražnje;
- 3) pravilima tržišta treba da se omogući razvoj fleksibilne proizvodnje električne energije, niskougljenična proizvodnja električne energije, kao i fleksibilna potrošnja električne energije;
- 4) kupcima treba da omogući da imaju koristi od tržišta i veće konkurencije na maloprodajnim tržištima i da budu ovlašćeni da nastupaju na tržištu električne energije;
- 5) učešće krajnjih kupaca i malih preduzeća na tržištu električne energije treba omogućiti kroz agregiranje njihove proizvodnje električne energije iz različitih proizvodnih jedinica, odnosno objekata upravljive potrošnje, obezbeđujući im da na osnovu takvog agregiranja formiraju zajedničku ponudu na tržištu, kao i da zajednički deluju na elektroenergetski sistem;
- 6) tržišna pravila treba da omoguće dekarbonizaciju elektroenergetskog sistema tako što će omogućiti integraciju električne energije iz obnovljivih izvora energije i podstaći energetske efikasnost, na način i u meri koja neće ugroziti energetske stabilnost zemlje;
- 7) tržišna pravila treba da podstaknu investicije u proizvodnju električne energije, posebno dugoročne investicije usmerene na dobijanje dekarbonizovanog i održivog elektroenergetskog sistema, na objekte za skladištenje električne energije, energetske efikasnost i odziv potrošnje, u cilju zadovoljenja potreba tržišta, kao i omogućiti poštnu konkurenciju na tržištu, obezbeđujući sigurnost snabdevanja;
- 8) prepreke prekograničnoj razmeni električne energije, kao i transakcijama na tržištu treba uklanjati;
- 9) tržišna pravila treba da podstaknu regionalnu saradnju, tamo gde je to primenjivo;
- 10) bezbedna i održiva proizvodnja električne energije, skladištenje električne energije i upravljiva potrošnja učestvuju pod ravnopravnim uslovima na tržištu;
- 11) proizvođači električne energije su direktno ili indirektno odgovorni za prodaju na tržištu električne energije koju proizvedu;
- 12) tržišna pravila treba da dopuste razvoj demonstracionih projekata u održive energetske resurse, tehnologije ili sisteme koji treba da se realizuju i upotrebljavaju u društvenu korist;
- 13) tržišna pravila treba da omoguće efikasno upravljanje proizvodnim kapacitetima, objektima za skladištenje električne energije i upravljivu potrošnju;
- 14) tržišna pravila treba da omoguće slobodan ulazak i izlazak sa tržišta privrednim subjektima koja se bave proizvodnjom električne energije, skladištenjem električne energije i upravljivom potrošnjom, na osnovu njihove procene o ekonomskoj i finansijskoj održivosti njihovih delatnosti;
- 15) u cilju zaštite učesnika na tržištu od rizika promenljivosti cena električne energije na tržištu, kao i smanjenja nesigurnosti u pogledu povraćaja njihovih investicija, dugoročni zaštitni (hedžing) tržišni proizvodi treba da budu dostupni na organizovanom tržištu električne energije na transparentan način, uključujući i dostupnost o snabdevanju na bilateralnom tržištu, u skladu sa propisima o konkurenciji;
- 16) da učesnici na tržištu imaju pravo da pristupe elektroenergetskom sistemu pod objektivnim, transparentnim i nediskriminatornim uslovima;
- 17) tržišna pravila treba da olakšaju trgovinu proizvodima u okviru Energetske zajednice, a regulatorne promene treba da uzmu u obzir uticaje i na kratkoročna i na dugoročna tržišta i proizvode.

Principi funkcionisanja organizovanog tržišta za dan-unapred i unutar dnevnog tržišta električne energije

Član 168b

Operator prenosnog sistema i Nemo dužni su da u skladu sa preuzetim međunarodnim obavezama sarađuju na regionalnom nivou i nivou pridruženih strana iz Ugovora o osnivanju Energetske zajednice u cilju povećanja efikasnosti i efektivnosti tržišta za dan unapred i unutar dnevnog tržišta.

Tržište za dan unapred i unutar dnevno tržište električne energije treba da budu uređeni tako da:

- 1) učesnici na tržištu ne podležu diskriminaciji;
- 2) maksimizuju sposobnost učesnika na tržištu da upravljaju svojim balansnim odstupanjima;
- 3) maksimalno omogućuje učesnicima na tržištu da učestvuju u prekograničnoj trgovini što je bliže moguće realnom vremenu isporuke električne energije;
- 4) obezbede cene električne energije koje odražavaju realnu tržišnu vrednost na koje učesnik na tržištu može da se osloni prilikom ugovaranja finansijskih instrumenata kojim se štite od rizika promene cena električne energije;
- 5) obezbeđuju siguran rad sistema istovremeno omogućavajući maksimalno korišćenje prenosnog kapaciteta;
- 6) obezbeđuju transparentnost, ne dovodeći u pitanje zaštitu poverljivih i komercijalno osetljivih podataka, kao ni obavljanje trgovine na anonimnan način;
- 7) ne prave razliku između trgovine unutar domaće zone trgovanja i transakcija između zona trgovanja;
- 8) obezbeđuju svim učesnicima na tržištu da učestvuju, kako individualno, tako i preko agregatora.

Trgovina na organizovanom tržištu za dan unapred i unutar dnevnom tržištu

Član 168v

Nemo je dužan da omogući trgovinu električnom energijom:

- 1) što je bliže moguće trenutku isporuke električne energije, a do isteka roka za podnošenje ponuda za dodelu unutar dnevnih prenosnih kapaciteta između zona trgovanja;
- 2) na tržištu za dan-unapred i unutar dnevnom tržištu u vremenskom intervalu koji najmanje odgovara obračunskom intervalu za obračun balansnog odstupanja balansno odgovornih strana;
- 3) na tržištu za dan unapred i unutar dnevnom tržištu sa pravom da minimalna ponuda učesnika na tržištu bude 500 kW ili manje kako bi se omogućilo efektivno učešće objekata upravljive potrošnje, objekata za skladištenje električne energije i malih postrojenja koja koriste obnovljive izvore energije, uključujući direktno učešće kupaca.

Terminsko tržište

Član 168g

Operator prenosnog sistema je dužan da izda dugoročna prava na korišćenje prenosnog kapaciteta između zona trgovanja koja omogućuju učesnicima na tržištu, uključujući i proizvođače električne energije iz obnovljivih izvora, da se zaštite od rizika promene cena električne energije, osim ukoliko Agencija i druga regulatorna tela na zahtev operatora prenosnog sistema procene da učesnici na tržištu imaju dovoljno finansijskih instrumenata za zaštitu od rizika promene cena električne energije na domaćem tržištu.

U slučaju dodele dugoročnih prava na korišćenje prenosnog kapaciteta između zone trgovanja, operator sistema je dužan da dodelu prava vrši na transparentan način, na tržišnim principima i nediskriminatorni način na jedinstvenoj platformi za raspodelu.

Operator tržišta je dužan da razvija dugoročne finansijske instrumente za trgovinu koji omogućavaju učesnicima na tržištu, uključujući i proizvođače električne energije iz obnovljivih izvora da se zaštite od rizika promene cena električne energije, pri čemu operator tržišta ne može da zahteva da učesnici na tržištu te instrumente koriste samo za zaštitu od rizika promene cene električne energije u domaćoj zoni trgovanja.

Tehnička ograničenja za formiranje ponuda na organizovanom tržištu električne energije

Član 168d

Formiranje ponude kupaca i prodavaca na veleprodajnom tržištu električne energije, cena električne energije u svim vremenskim okvirima tržišta, kao i ponude balansne energije i cene poravnanja za balansna odstupanja balansno odgovornih strana, ne podležu maksimalnim i minimalnim ograničenjima cena.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, Nemo može primeniti maksimalna i minimalna ograničenja za formiranje cena na organizovanom dan-unapred i unutar dnevnom tržištu koja ne vode do nepotrebnog ograničenja trgovine, uz mehanizam njihovog automatskog prilagođavanja u trenutku kada na tržištu ta ograničenja budu dostignuta, ali pod uslovom da su takva ograničenja harmonizovana na evropskom nivou.

Operator prenosnog sistema ne može da preduzima mere u cilju menjanja cena na veleprodajnom tržištu električne energije.

Agencija je dužna da identifikuje propise i mere koje mogu da doprinesu posrednom ograničenju cena na veleprodajnom tržištu električne energije, uključujući i one koje se odnose na ograničenja ponuda za aktiviranje balansne energije, ponuda u okviru mehanizama za obezbeđenje kapaciteta, mere koje preduzima operator prenosnog sistema, mere kojima se dovode u pitanje postojeći tržišni rezultati ili sprečava zloupotreba dominantnog položaja ili neefikasno definisanih zona trgovanja.

Ako Agencija na osnovu propisa i mera iz stava 4. ovog člana utvrdi mogućnost ograničenja formiranja veleprodajnih cena dužna je da nadležnim organima predloži mere kojima se ograničenja na formiranje cena na veleprodajnom tržištu uklanjaju, odnosno ublažavaju.

Agencija je dužna da dostavi izveštaj Sekretarijatu Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice o merama iz stava 5. ovog člana u roku od šest meseci od dana utvrđenja mogućnosti ograničenja formiranja veleprodajnih cena.

Vrednost neisporučene električne energije

Član 168d

Operator prenosnog sistema je dužan da proceni vrednost neisporučene električne energije u skladu sa metodologijom ENTSO-E i da je javno objavi.

Vrednost neisporučene električne energije operator prenosnog sistema preispituje svakih pet godina ili ranije ako su nastupile značajne promene od kojih zavisi njena procena.

Učesnici na tržištu električne energije

Član 169

Učesnici na tržištu električne energije su:

- 1) proizvođač električne energije;
- 2) snabdevač;
- 3) snabdevač na veliko;
- 4) krajnji kupac;
- 5) operator prenosnog sistema električne energije;
- 6) operator distributivnog sistema električne energije;
- 7) operator zatvorenog distributivnog sistema električne energije;
- 8) operator tržišta;
- 9) nominovani operator tržišta;
- 10) *(brisana)*
- 11) skladištar električne energije;
- 12) agregator.

Pored učesnika na tržištu iz stava 1. ovog člana, na organizovanom tržištu električne energije učesnici mogu biti i druga pravna lica u skladu sa pravilima o radu organizovanog tržišta.

Učesnici na tržištu električne energije dužni su da operatoru prenosnog, odnosno distributivnog sistema, dostave sve potrebne podatke u skladu sa pravilima iz člana 53. ovog zakona koja se odnose na oblast električne energije.

Bilateralno tržište električne energije

Član 170

Bilateralno tržište električne energije je tržište na kome se električna energija direktno kupuje i prodaje između učesnika na tržištu na osnovu ugovora o snabdevanju električnom energijom.

Ugovorom o snabdevanju električnom energijom određuju se naročito količina električne energije, cena i period snabdevanja.

Količina električne energije može biti:

- 1) unapred određena za svaki obračunski period tokom perioda snabdevanja;
- 2) određena na osnovu ostvarene potrošnje električne energije na mestu primopredaje tokom perioda snabdevanja i
- 3) određena na osnovu ostvarene proizvodnje električne energije na mestu primopredaje tokom perioda snabdevanja.

U slučaju kada se ugovor o snabdevanju električnom energijom zaključuje između snabdevača i krajnjeg kupca odnosno kupca-proizvođača i kada se količina električne energije određuje u skladu sa stavom 3. tačka 2) ovog člana, taj ugovor se smatra ugovorom o potpunom snabdevanju.

U slučaju kada se ugovor o snabdevanju električnom energijom zaključuje između snabdevača i operatora prenosnog ili distributivnog sistema za nadoknadu gubitaka u sistemu i kada se količina električne energije određuje u skladu sa stavom 3. tačka 2) ovog člana, taj ugovor se smatra ugovorom o potpunom snabdevanju.

Balansna odgovornost učesnika na tržištu

Član 171

Učesnik na tržištu električne energije dužan je da uredi svoju balansnu odgovornost.

Balansna odgovornost se uređuje zaključenjem ugovora o balansnoj odgovornosti sa operatorom prenosnog sistema ili prenosom balansne odgovornosti na balansno odgovornu stranu, u skladu sa ovim zakonom, zakonom kojim se uređuje oblast obnovljivih izvora energije, zakonom koji uređuje obligacione odnose i pravilima o radu tržišta električne energije.

Zaključenjem ugovora o balansnoj odgovornosti sa operatorom prenosnog sistema i ispunjenjem uslova propisanih pravilima o radu tržišta električne energije, učesnik na tržištu električne energije stiče status balansno odgovorne strane.

Svaki učesnik na tržištu je odgovoran za balansna odstupanja koja napravi elektroenergetskom sistemu.

Balansno odgovorna strana je finansijski odgovorna za balansna odstupanja i dužna je da doprinese balansu elektroenergetskog sistema.

Učesnik na tržištu prenosi balansnu odgovornost zaključenjem ugovora o prenosu balansne odgovornosti sa balansno odgovornom stranom.

Zaključenjem ugovora o potpunom snabdevanju, krajnji kupac prenosi balansnu odgovornost za svoje mesto primopredaje na snabdevača.

Zaključenjem ugovora o potpunom snabdevanju iz člana 188. ovog zakona operator prenosnog, odnosno operator distributivnog sistema prenosi balansnu odgovornost na snabdevača.

Zaključenjem ugovora iz st. 2. i 4. ovog člana proizvođač prenosi balansnu odgovornost za svoje mesto primopredaje na snabdevača.

Operator prenosnog sistema je odgovoran za uspostavljanje i sprovođenje balansne odgovornosti učesnika na tržištu električne energije.

Član 172

Operator prenosnog sistema i operator distributivnog sistema ne mogu preuzeti balansnu odgovornost za drugog učesnika na tržištu.

Operator prenosnog sistema i operator distributivnog sistema svoju balansnu odgovornost ne mogu preneti na drugog učesnika na tržištu osim kada kupuju električnu energiju po ugovoru o potpunom snabdevanju električnom energijom.

Član 173

Operator prenosnog sistema vodi registar balansne odgovornosti za mesta primopredaje na prenosnom sistemu, a operator distributivnog sistema vodi registar balansne odgovornosti za mesta primopredaje na distributivnom sistemu.

Operator distributivnog sistema je dužan da operatoru prenosnog sistema dostavlja podatke sadržane u registru, u skladu sa pravilima o radu tržišta električne energije i pravilima o promeni snabdevača i agregatora.

Osnovna pravila balansnog tržišta električne energije

Član 173a

Balansno tržište električne energije, uključujući i učešće u pretkvalifikacionom postupku uređuje operator prenosnog sistema na način da:

- 1) obezbedi nediskriminaciju između učesnika na tržištu, pri čemu se uzimaju u obzir različite tehničke potrebe elektroenergetskog sistema, kao i različite tehničke mogućnosti elektrana, objekata za skladištenje električne energije i objekata upravljive potrošnje;
- 2) pomoćne usluge budu definisane na transparentan i tehnološki neutralan način, kao i da se nabavljaju transparentno i u skladu sa tržišnim principima od pružalaca koji su tehnički osposobljeni za pružanje usluge što se verifikuje kroz

prekvalifikacioni postupak u skladu sa pravilima o radu prenosnog, odnosno distributivnog sistema i pravilima za priključenje na prenosni sistem;

3) obezbedi nediskriminatorni pristup svim učesnicima na tržištu, kako individualno tako i preko agregatora, uključujući i postrojenja koja koriste obnovljive izvore, objekte upravljive potrošnje i objekte za skladištenje električne energije;

4) da se tržišna pravila prilagode povećanju udela električne energije iz varijabilnih obnovljivih izvora, povećanju upravljive potrošnje, kao i novim tehnologijama, istovremeno uvažavajući potrebe elektroenergetskog sistema.

Nabavka usluga balansiranja vrši se u skladu sa transparentnim, nediskriminatornim i tržišno zasnovanim procedurama.

Cena balansne energije ne može da bude unapred određena ugovorom o rezervaciji balansnog kapaciteta, a njegova nabavka mora biti transparentna, uz zaštitu poverljivih i komercijalno osetljivih podataka.

Balansno tržište treba da obezbedi siguran rad sistema i omogući maksimalno korišćenje i efikasnu raspodelu prenosnih kapaciteta između zona trgovanja u svim vremenskim intervalima, u skladu sa članom 165a ovog zakona.

Pravilima o radu tržišta treba omogućiti učesnicima da dostavljaju ponude što bliže realnom vremenu isporuke električne energije, pri čemu rok za podnošenje ponuda na balansnom tržištu ne sme da se završava pre isteka roka za podnošenje ponude za dodelu unutar dnevnih prenosnih kapaciteta između zona trgovanja.

Cena balansne energije za standardne proizvode za balansiranje i posebne proizvode za balansiranje određuje se metodom marginalnih troškova, osim ako operator prenosnog sistema u pravilima o radu tržišta predvidi alternativnu metodu određivanja cene balansne energije koja je efikasnija, pod uslovom da je takva metoda identična metodi koju su regulatorna tela u Evropskoj uniji odobrila svim operatorima prenosnog sistema.

Cene poravnanja za balansno odstupanje balansno odgovornih strana određuje se po ceni koja odražava vrednost električne energije u realnom vremenu.

Obračunski interval na balansnom tržištu od 1. januara 2025. godine ne može biti duži od 15 minuta, osim ako Agencija na zahtev operatora prenosnog sistema odobri izuzeće koje može da traje najduže do 1. januara 2027. godine, pri čemu za vreme trajanja izuzeća obračunski interval za balansno odstupanje ne može biti duži od 30 minuta.

Oblast utvrđivanja cene poravnanja za balansno odstupanje za koje se određuje cena poravnanja za balansno odstupanje balansno odgovornih strana jednako je zoni trgovanja, odnosno kontrolnoj oblasti.

Operator prenosnog sistema proračunava rezervni kapacitet, uzimajući u obzir i proračun tog kapaciteta na regionalnom nivou.

Operator prenosnog sistema može da zatraži od Agencije izuzeće od primene st. 2 i 4. ovog člana, ako standardni proizvodi za balansiranje nisu dovoljni da obezbede siguran rad sistema ili ako resursi za pružanje usluge balansiranja ne mogu da učestvuju na tržištu.

Agencija može dati izuzeće iz stava 8. ovog člana, ali samo za neke posebne proizvode za balansiranje koji se primenjuju samo na domaćem tržištu ako nisu predmet prekogranične razmene sa drugim operatorima prenosnog sistema.

Zahtev iz stava 8. ovog člana sadrži:

- 1) opis mera koje minimizuju korišćenje posebnih proizvoda za balansiranje uz poštovanje ekonomske efikasnosti;
- 2) pokazatelje koji ukazuju da posebni proizvodi za balansiranje ne dovode do značajne neefikasnosti i poremećaja na balansom tržištu, kako na domaćem balansom tržištu tako i van njega;
- 3) pravila i informacije o postupku pretvaranja ponuda za balansnu energiju obuhvaćene posebnim proizvodima za balansiranje u ponude za balansnu energiju u skladu sa standardnim proizvodima za balansiranje.

Nabavka balansnog kapaciteta

Član 173b

Operator prenosnog sistema nabavlja balansni kapacitet na transparentan način na domaćem tržištu, uzimajući u obzir i mogućnost nabavke tog kapaciteta na regionalnom nivou.

Operator prenosnog sistema može da ograniči rezervaciju prenosnog kapaciteta između zona trgovanja u slučaju prekogranične nabavke balansnog kapaciteta.

Nabavka balansnog kapaciteta se vrši na tržištu pomoćnih usluga, osim ukoliko Agencija u slučaju nedostatka konkurencije na tržištu pomoćnih usluga, odobri operatoru prenosnog sistema izuzeće i primenu drugih formi nabavke balansnog kapaciteta na tržišnim principima, što Agencija preispituje svake tri godine.

Nabavka balansnog kapaciteta za regulaciju na više i regulaciju na niže vrši se odvojeno, osim ukoliko Agencija odobri izuzeće, pod uslovom da operator prenosnog sistema u zahtevu za izuzeće pokaže da bi drugačija nabavka balansnog kapaciteta bila ekonomski efikasnija.

Ugovori o rezervaciji balansnog kapaciteta ne mogu se zaključiti pre dana koji prethodi danu angažovanja balansnog kapaciteta, a važenje ugovora ne može da traje duže od jednog dana, osim ako Agencija operatoru prenosnog sistema

odobri da može ranije da nabavlja balansni kapacitet sa dužim trajanjem ugovora, kako bi se obezbedila sigurnost snabdevanja i povećala ekonomska efikasnost, pri čemu balansni kapacitet koji je obuhvaćen izuzećem, može da se ugovori najranije mesec dana pre dana njenog angažovanja sa trajanjem ugovora koje nije duže od mesec dana.

Kada je odobreno izuzeće za najmanje 40% standardnih proizvoda za balansiranje i najmanje 30% svih proizvoda koji se koriste za balansni kapacitet zaključuju se ugovori o rezervaciji balansnog kapaciteta najviše jedan dan pre obezbeđivanja balansnog kapaciteta i ugovorni period ne može biti duži od jednog dana.

Na zahtev operatora prenosnog sistema, Agencija može, u slučaju primene izuzeća iz stava 6. ovog člana, da dozvoli da se ugovoreni rezervisani balansni kapacitet produži na najviše 12 meseci, pod uslovom da je vremenski period u kome se takvi ugovori mogu zaključiti ograničen i da su pozitivni efekti u vidu smanjenja troškova za krajnje kupce veći od negativnog uticaja na tržište.

Zahtev operatora sistema iz stava 7. ovog člana sadrži:

- 1) vremenski period za koje traži izuzeće;
- 2) iznos balansnog kapaciteta za koji se traži izuzeće;
- 3) analizu uticaja izuzeća na učešće dostupnih resursa za pružanje usluge balansiranja na balansnom tržištu;
- 4) analizu opravdanosti koja ukazuje da je izuzeće opravdano jer obezbeđuje niže troškove za krajnje kupce.

Ugovor o rezervaciji balansnog kapaciteta od 1. januara 2026. godine ne može da traje duže od šest meseci, osim u slučaju iz stava 7. ovog člana.

Ministarstvo, na osnovu podataka koje dostavlja Agencija obaveštava Sekretarijat Energetske zajednice i Regulatorni odbor Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice o delu balansnog kapaciteta koji je rezervisan po osnovu ugovora koji traju duže od jednog dana.

Operator prenosnog sistema je dužan da javno objavi, što je bliže moguće trenutku isporuke električne energije, ali ne kasnije od 30 minuta posle isporuke, podatke o balansnoj poziciji elektroenergetskog sistema, procenjenoj ceni poravnanja za balansno odstupanje balansno odgovornih strana, kao i procenjenim cenama balansne energije.

Balansno tržište električne energije

Član 174

Operator prenosnog sistema kupuje i prodaje električnu energiju od učesnika na tržištu na balansnom tržištu električne energije radi balansiranja i obezbeđenja sigurnog rada sistema.

Operator prenosnog sistema može, u cilju ispunjenja propisanih obaveza po osnovu balansiranja i obezbeđenja sigurnog rada sistema, kupiti i prodati električnu energiju na regionalnom i jedinstvenom evropskom balansnom tržištu.

Način i postupak učešća operatora prenosnog sistema na evropskim platformama za balansiranje se uređuje pravilima o radu tržišta električne energije, pravilima o radu prenosnog sistema i aktom iz člana 93a stav 2. tačka 2) ovog zakona.

Cena električne energije za potrebe balansiranja sistema i obezbeđenja sigurnog rada sistema se utvrđuje na tržišnom principu u skladu sa pravilima o radu tržišta.

Učešće na balansnom tržištu uređuje se ugovorom koji operator prenosnog sistema zaključuje sa učesnikom na tržištu električne energije, u skladu sa pravilima o radu tržišta električne energije.

Učešće na balansnom tržištu, pored ugovora iz stava 5. ovog člana uređuje se i ugovorima koje operator prenosnog sistema zaključuje sa operatorima susjednih prenosnih sistema.

Pravila za obustavu i ponovno pokretanje tržišnih aktivnosti

Član 174a

Pravilima za obustavu i ponovno pokretanje tržišnih aktivnosti uređuju se odgovornosti operatora prenosnog sistema električne energije, operatora distributivnog sistema električne energije, operatora zatvorenog distributivnog sistema i ostalih učesnika na tržištu električne energije u procesu obustavljanja tržišnih aktivnosti, u slučaju da:

- 1) je prenosni sistem u stanju raspada;
- 2) je operator prenosnog sistema iscrpeo sve mogućnosti koje mu pruža tržište, te bi nastavak tržišnih aktivnosti u poremećenom pogonu ometao otklanjanje poremećaja;
- 3) bi se nastavkom tržišnih aktivnosti znatno smanjila delotvornost procesa ponovne uspostave normalnog pogona ili ugroženog normalnog pogona;
- 4) nisu dostupni informacioni i komunikacioni sistemi nužni za izvršavanje aktivnosti.

Pravilima iz stava 1. ovog člana, a u vezi sa aktom iz člana 93a stav 2. tačka 5) ovog zakona, uređuje se postupak za ponovno uspostavljanje obustavljenih tržišnih aktivnosti koje sprovodi operator prenosnog sistema u koordinaciji sa susjednim

operatorima prenosnih sistema, operatorom distributivnog sistema, operatorima zatvorenog distributivnog sistema i operatorom tržišta električne energije, kao i način finansijskog poravnanja u slučaju obustave tržišnih aktivnosti.

Pravila iz stava 1. ovog člana donosi operator prenosnog sistema uz saglasnost Agencije.

Pravila iz stava 1. ovog člana se objavljuju na internet stranici operatora prenosnog sistema i Agencije, a odluka o davanju saglasnosti Agencije na ta pravila se objavljuje u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Pravila o radu tržišta električne energije

Član 175

Pravilima o radu tržišta električne energije bliže se uređuje:

- 1) balansna odgovornost učesnika na tržištu;
- 2) balansno tržište električne energije;
- 3) proračun odstupanja balansnih grupa;
- 4) obračun finansijskog poravnanja balansno odgovornih strana;
- 4a) finansijsko poravnanje kod upravljanja potrošnjom putem agregiranja;
- 4b) pokrivanje troškova usled redispečinga na distributivnom sistemu;
- 5) instrument obezbeđenja plaćanja i kriterijume za utvrđivanje iznosa i perioda za koji se traži;
- 6) obračun električne energije za potrebe balansiranja i obezbeđivanja sigurnog rada sistema;
- 7) način obezbeđivanja i postupak nabavke pomoćnih usluga;
- 7a) obaveze učesnika na tržištu u pogledu obezbeđenja potrebnog rezervnog kapaciteta, u slučaju kada operator prenosnog sistema ne može tržišnim mehanizmom da obezbedi taj kapacitet;
- 7b) procedura za razmenu podataka između učesnika na tržištu koji se bave agregiranjem i drugih učesnika;
- 7v) metodologija za proračun maksimalne cene rezervacije balansnog kapaciteta u slučaju izuzeća iz člana 173b stav 3. ovog zakona.
- 8) druga pitanja neophodna za funkcionisanje tržišta električne energije.

Pravila iz stava 1. ovog člana donosi operator prenosnog sistema uz saglasnost Agencije.

Pravila iz stava 1. ovog člana se objavljuju na internet stranici operatora prenosnog sistema i Agencije, a odluka o davanju saglasnosti Agencije na ta pravila se objavljuje u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Pravila o objavljivanju ključnih tržišnih podataka

Član 176

Pravila o objavljivanju ključnih tržišnih podataka se odnose na pravovremeno objavljivanje svih relevantnih podataka i njihovu dostupnost svim učesnicima na tržištu električne energije i predstavljaju preduslov nediskriminatornog funkcionisanja tržišta.

Pravila iz stava 1. ovog člana sadrže sve relevantne podatke koji se odnose na potrošnju, prenos električne energije, proizvodnju i balansno tržište.

Pravilima iz stava 1. ovog člana bliže se uređuju odgovornosti operatora prenosnog sistema električne energije, operatora distributivnog sistema električne energije, proizvođača električne energije i krajnjeg kupca u vezi sa objavljivanjem tržišnih podataka, kao i druga pitanja neophodna za objavljivanje podataka.

Pravila iz stava 1. ovog člana donosi operator prenosnog sistema uz saglasnost Agencije.

Pravila iz stava 1. ovog člana se objavljuju na internet stranici operatora prenosnog sistema i Agencije, a odluka o davanju saglasnosti Agencije na ta pravila se objavljuje u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Organizovano tržište električne energije

Član 177

Organizovano tržište električne energije je institucionalno uređen odnos između ponude i tražnje učesnika na tržištu električne energije sa unapred određenim standardizovanim produktima i fizičkom isporukom, na vremenskom okviru dan unapred i unutar dana.

Član 178

Operator tržišta obavlja delatnost upravljanja organizovanim tržištem električne energije.

Član 179

Operatora tržišta će osnovati operator prenosnog sistema, na način i u skladu sa aktom Vlade.

Član 180

Operator tržišta odgovoran je za:

- 1) uspostavljanje organizovanog tržišta električne energije;
- 2) administriranje organizovanog tržišta električne energije;
- 3) za efikasno i funkcionalno povezivanje tržišta električne energije u Republici Srbiji sa susednim tržištima električne energije, u saradnji sa operatorom prenosnog sistema u Republici Srbiji, kao i operatorima prenosnog sistema i operatorima tržišta susednih zemalja, a u skladu sa međunarodno ustanovljenim principima i preuzetim obavezama.

Član 181

Kliring i finansijsko poravnanje, u smislu ovog zakona, između učesnika na organizovanom tržištu električne energije će obavljati pravno lice ovlašćeno za obavljanje tih poslova, sa sedištem u Republici Srbiji ili u nekoj od evropskih zemalja, u skladu sa principima kliringa i finansijskog poravnanja koji važe na pan-evropskom tržištu električne energije.

Poslovi na organizovanom tržištu se mogu zaključivati u domaćoj valuti ili u evrima.

Ako pravno lice iz stava 1. ovog člana ima sedište u nekoj od evropskih zemalja, plaćanja, naplaćivanja i prenos po osnovu finansijskog poravnanja između učesnika na organizovanom tržištu električne energije vrši se u evrima.

Član 182

Operator tržišta dužan je da:

- 1) donese pravila o radu organizovanog tržišta električne energije;
- 2) obezbedi tajnost komercijalnih i poslovnih podataka učesnika na tržištu, kao i drugih podataka koji su im dostupni u obavljanju delatnosti;
- 3) uredi balansnu odgovornost zaključivanjem ugovora o balansnoj odgovornosti sa operatorom prenosnog sistema ili prenosom balansne odgovornosti na pravno lice iz člana 171. stav 2. ovog zakona.

Član 183

Pravilima o radu organizovanog tržišta električne energije bliže se uređuju:

- 1) uslovi i postupak sticanja statusa učesnika na organizovanom tržištu električne energije;
- 2) uslovi i postupak prestanka statusa učesnika na organizovanom tržištu električne energije;
- 3) registar učesnika na organizovanom tržištu električne energije;
- 4) produkti trgovanja na organizovanom tržištu električne energije;
- 5) postupak podnošenja, izmena i otkazivanje ponuda za prodaju i kupovinu na organizovanom tržištu električne energije;
- 6) sadržaj ponuda za prodaju i kupovinu na organizovanom tržištu električne energije;
- 7) postupak za utvrđivanje validnosti ponuda za prodaju i kupovinu na organizovanom tržištu električne energije;
- 8) način formiranja krive ponude i krive potražnje na organizovanom tržištu električne energije;
- 9) način utvrđivanja tržišnih količina i cena za obračunski period;
- 10) postupci u slučaju nedovoljne količine ponude ili potražnje na organizovanom tržištu električne energije;
- 11) način izdavanja potvrda o zaključenim transakcijama na organizovanom tržištu električne energije;
- 12) postupak kliringa i finansijskog poravnanja na organizovanom tržištu električne energije;
- 13) način upravljanja rizicima vezanim za finansijsko poravnanje;
- 14) postupci u slučajevima vanrednih situacija i
- 15) druga pitanja neophodna za funkcionisanje organizovanog tržišta električne energije.

Pravila iz stava 1. ovog člana donosi operator tržišta i objavljuje ih na svojoj internet stranici.

Nominovani operator tržišta električne energije

Član 183a

Nominovani operator tržišta električne energije (u daljem tekstu: Nemo) je subjekt koji je određen za sprovođenje spajanja dan unapred i unutar dnevnog organizovanog tržišta električne energije sa susednim organizovanim tržištima električne energije.

Agencija određuje jednog ili više Nemo za zonu trgovanja u Republici Srbiji.

Dužnosti Nemo

Član 183b

Nemo je dužan da:

- 1) prima naloge od učesnika na tržištu;
- 2) uparuje i dodeljuje naloge u skladu sa rezultatima dan unapred i unutar dnevnog spajanja tržišta;
- 3) objavljuje cene koje su rezultat trgovanja na dan unapred i unutar dnevnog tržištu;
- 4) vrši finansijska poravnanja;
- 5) vrši plaćanja na osnovu ugovora koji se odnose na trgovanja u skladu sa sporazumima i propisima učesnika.

U vezi sa dan unapred i unutar dnevnim spajanjem tržišta Nemo naročito vrši sledeće poslove:

- 1) obavlja poslove funkcije spajanja tržišta utvrđenih stavom 3. ovog člana u saradnji sa nominovanim operatorima tržišta električne energije drugih država;
- 2) primenjuje zahteve za dan unapred i unutar dnevno spajanje tržišta, zahteve za funkcije spajanja tržišta i algoritam za cenovno spajanje tržišta u pogledu svih pitanja povezanih s funkcionisanjem tržišta električne energije u skladu sa stavom 3. ovog člana i metodologijama iz člana 183j stav 2. tač. 2) i 6) ovog zakona;
- 3) primenjuje maksimalne i minimalne cene u saradnji sa nominovanim operatorima tržišta električne energije i operatorima prenosnog sistema drugih država koje se mogu postići na dan unapred i unutar dnevnog tržištu, a koje će se primenjivati u zonama trgovanja u skladu sa metodologijama iz člana 183j stav 2. tač. 4) i 5) ovog zakona;
- 4) obezbeđuje anonimnost i deljenje primljenih informacija o nalogima neophodnim za izvršenje funkcija spajanja tržišta predviđenih stavom 3. ovog člana;
- 5) ocenjuje rezultate koji su dobijeni funkcijama spajanja tržišta utvrđenih stavom 3. ovog člana, dodeljivanje naloga na osnovu tih rezultata, potvrđivanje rezultata kao konačnih ako se smatraju ispravnim i prosleđivanje rezultata operatoru prenosnog sistema električne energije, koji ih verifikuje u skladu sa alokacionim ograničenjima i potvrđenim prekograničnim kapacitetom;
- 6) pravovremeno obaveštava učesnike na tržištu o rezultatima njihovih naloga;
- 7) deluje kao centralno ugovorna strana odgovorna za finansijsko poravnanje i plaćanje u razmeni energije koja je rezultat dan unapred i unutar dnevnog spajanja tržišta;
- 8) primenjuje rezervne postupke za rad nacionalnih ili regionalnih tržišta sa drugim nominovanim operatorima tržišta električne energije i operatorima prenosnog sistema u slučaju da nema rezultata iz funkcija spajanja tržišta, uzimajući u obzir i alternativne postupke čije predloge izrađuje operator prenosnog sistema u saradnji sa operatorima prenosnog sistema drugih država, kako bi se obezbedila efikasna, transparentna i nediskriminatorna dodela kapaciteta;
- 9) dostavlja procene troškova, kao i informacije o troškovima jedinstvenog dan unapred i unutar dnevnog spajanja tržišta i operatoru prenosnog sistema kada se troškovi nominovanog operatora tržišta električne energije za uspostavljanje, izmenu i operativni rad dan unapred i unutar dnevnog spajanja tržišta pokrivaju doprinosom operatora prenosnog sistema;
- 10) učestvuje u izradi sporazuma sa drugim Nemo i OPS koje se odnose na izradu predloga raspodele prenosnog kapaciteta između zona trgovanja ili drugih potrebnih sporazuma za takve zone trgovanja, kada se stvore uslovi za pružanje usluga više od jednog Nemo unutar zone trgovanja.

Pored obaveza iz st. 1. i 2. ovog člana, Nemo može da obavlja i funkcije spajanja tržišta sa Nemo iz država članica Evropske unije, i to:

- 1) razvija, održava i primenjuje algoritme, sisteme i postupke za dan unapred i unutar dnevno spajanje tržišta u skladu sa metodologijama iz člana 183j stav 2. tač. 2) i 6) ovog zakona;
- 2) obrađuje ulazne podatke o kapacitetu između zona trgovanja i ograničenjima pri dodeli koje obezbeđuju izvođači koordinisanog proračuna kapaciteta;
- 3) upravlja algoritmima za cenovno spajanje tržišta i uparivanja kontinualnog trgovanja;
- 4) potvrđuje i dostavlja rezultate dan unapred i unutar dnevnog spajanja tržišta drugim Nemo i operatorima prenosnog sistema električne energije.

Nemo je dužan da u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice zajedno sa Nemo iz država članica Evropske unije i pridruženih strana iz Ugovora o osnivanju Energetske zajednice dostavi Agenciji i svim regulatornim telima, Regulatornom odboru Energetske zajednice, kao i ACER plan integracije svih Nemo iz Energetske zajednice u okviru funkcije spajanja tržišta i ugovore između Nemo i trećih zemalja.

Nemo saraduje sa drugim Nemo isključivo u meri u kojoj je to neophodno za efikasno i bezbedno razvijanje, implementaciju i funkcionisanje jedinstvenog povezivanja tržišta za dan unapred i unutar dnevnog tržišta. Zajedničko obavljanje funkcija spajanja tržišta, zasniva se na principu nediskriminacije i obezbeđuje se da nijedan Nemo ne može imati neosnovane ekonomske prednosti kroz učešće u funkcije spajanja tržišta.

Podnošenje zahteva za imenovanje Nemo

Član 183v

Zahtev za imenovanje Nemo sa potrebnom dokumentacijom podnosi domaći ili strani operator tržišta električne energije Agenciji do 1. septembra tekuće godine.

Agencija je dužna da rešenjem, u roku od tri meseca od dana podnošenja zahteva iz stava 1. ovog člana, na osnovu ocene ispunjenosti uslova iz člana 183g ovog zakona, odluči o zahtevu iz stava 1. ovog člana, postupajući bez diskriminacije između podnosioca zahteva, a posebno između domaćih i stranih operatora tržišta električne energije.

Zahtev za imenovanje Nemo odbija se samo ako nisu ispunjeni uslovi iz člana 183g. ovog zakona ili u periodu dok je na snazi imenovanje isključivo jednog Nemo za zonu trgovanja u Republici Srbiji u skladu sa ovim zakonom.

U slučaju postojanja više zahteva za imenovanje Nemo, Agencija imenuje svakog podnosioca zahteva koji ispunjava uslove iz člana 183g ovog zakona.

Agencija odluku iz stava 2. ovog člana objavljuje na svojoj internet stranici i obaveštava Regulatorni odbor Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana može se izjaviti žalba Ministarstvu u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Rešenje Ministarstva je konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Član 183g

Nemo se određuje ako ispunjava sledeće uslove:

- 1) ima na raspolaganju odgovarajuće resurse za koordinisano sprovođenje dan unapred, odnosno unutar dnevnog spajanja tržišta električne energije, uključujući resurse neophodne za obavljanje poslova nominovanog operatora tržišta električne energije, finansijske resurse, potrebnu informacionu tehnologiju, tehničku infrastrukturu i radne postupke, ili dokazuje da će te resurse steći blagovremeno tokom pripremnog perioda pre preuzimanja svojih zadataka;
- 2) može da osigura učesnicima na tržištu otvoren pristup informacijama u vezi sa zadacima nominovanog operatora tržišta električne energije;
- 3) troškovno je efikasan u pogledu dan unapred i unutar dnevnog spajanja tržišta, te u okviru svojeg unutrašnjeg računovodstva vodi zasebno knjigovodstvo za funkcije spajanja tržišta i druge aktivnosti radi sprečavanja unakrsnog subvencionisanja;
- 4) u odgovarajućoj je meri poslovno odvojen od drugih učesnika na tržištu;
- 5) ako je u državi članici ili ugovornoj strani određen kao nacionalni pravni monopol za usluge dan unapred i unutar dnevnog trgovanja, ne sme primenjivati naknade za finansiranje svojih aktivnosti na dan unapred ili unutar dnevnog tržištu ni u jednoj državi članici ili ugovornoj strani osim u onoj u kojoj se navedene naknade naplaćuju;
- 6) da postupa bez diskriminacije prema svim učesnicima na tržištu;
- 7) ima uspostavljene odgovarajuće mehanizme za nadzor tržišta;
- 8) ima zaključene odgovarajuće sporazume kojima su uređeni transparentnost i poverljivost podataka sa učesnicima na tržištu i operatorima prenosnog sistema;
- 9) pruža potrebne usluge finansijskog poravnanja i plaćanja;
- 10) uspostavlja potrebne komunikacione sisteme i procedure za koordinaciju sa operatorima prenosnog sistema i nominovanim operatorima tržišta zemalja članica Evropske unije ili ugovornih strana Energetske zajednice.

Član 183d

U Republici Srbiji usluge trgovanja za dan unapred i unutar dnevno trgovanje može ponuditi Nemo određen u drugoj ugovornoj strani ili državi članici, bez potrebe za njegovim imenovanjem u Republici Srbiji.

Agencija prati rad svih Nemo koje pružaju uslugu dan-unapred i unutar dnevnog spajanja tržišta na teritoriji Republike Srbije i njihovu usklađenost sa ovim zakonom i podzakonskim aktima kojim se uređuju prava i obaveze Nema, bez obzira da li je Nemo imenovan u Republici Srbiji.

Agencija saraduje sa organima u drugoj ugovornoj strani ili državni članici nadležnim za imenovanje i praćenje Nema i razmenjuje informacije potrebne za efikasno praćenje aktivnosti koje sprovodi Nemo.

Nemo iz stava 1. ovog člana dužan je da obavesti Agenciju, o nameri pružanja usluge sprovođenja jedinstvenog spajanja dan unapred ili unutar dnevnog tržišta u Republici Srbiji, dva meseca pre početka delovanja.

Usluge spajanja dan unapred i unutar dnevnog tržišta izuzetno se mogu odbiti u sledećim slučajevima:

- 1) do isteka roka iz člana 128. stav 1. ovog zakona, odnosno ako u ugovornoj strani ili državi članici u kojoj se obavlja isporuka električne energije postoji nacionalni pravni monopol za usluge trgovanja za dan unapred i unutar dnevnog trgovanja ili,
- 2) ako može da se utvrdi postojanje tehničkih prepreka za isporuku električne energije kupljene na dan unapred tržištima i unutar dnevnim tržištima u Republici Srbiji, posredstvom Nemo koji su određeni u drugoj ugovornoj strani ili državi članici zbog obezbeđivanja sigurnosti rada sistema ili,
- 3) ako pravila trgovanja električnom energijom te druge ugovorne strane ili države članice za kupovinu električne energije na osnovu dan unapred i unutar dnevnih trgovanja koju pruža drugi Nemo koji je određen u drugoj ugovornoj strani ili državi članici nisu kompatibilna sa pravilima kojima se uređuje trgovina električnom energijom za isporuku električne energije u Republici Srbiji ili,
- 4) ako drugi Nemo koji je podneo zahtev ima zakonom utvrđen monopol u drugoj ugovornoj strani ili državi članici u kojoj je određen,
- 5) ako Nemo ne dokaže da je imenovan od strane nadležnog organa druge ugovorne strane ili države članice.

Ako Agencija utvrdi da su ispunjeni uslovi za stava 5. ovog člana, u roku od dva meseca od dana prijema obaveštenja iz stava 4. ovog člana, rešenjem odbija zahtev da Nemo pruža usluge u Republici Srbiji.

U slučajevima odbijanja usluga trgovanja iz stava 5. tač. 2) i 3) ovog člana, rešenje mora da sadrži obrazloženje u kome se navodi način na koji se mogu prevladati tehničke prepreke za trgovanje i u kom vremenskom roku, ili u kom roku se pravila trgovanja u Republici Srbiji mogu usaglasiti sa pravilima trgovanja koje važe za isporuku električne energije u drugoj ugovornoj strani ili državi članici.

Agencija je dužna da objavi mišljenje o načinu na koji se mogu prevladati tehničke prepreke za trgovanje i u kom vremenskom roku, ili o roku u kome se pravila trgovanja u Republici Srbiji mogu usaglasiti sa pravilima trgovanja.

U slučaju donošenja rešenja iz stava 6. ovog člana, Agencija obaveštava Nemo, nadležno telo za određivanje Nemo iz druge ugovorne strane ili države članice u kojoj je određen podnosilac zahteva za Nemo, Sekretarijat Energetske zajednice i Regulatorni odbor Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice i ako su pogođene države članice ACER i Evropsku komisiju.

Član 183d

Ako, na osnovu novonastalih činjenica i okolnosti, Agencija utvrdi da imenovani Nemo prestane da ispunjava uslove iz člana 183g ovog zakona, dužna je da obavesti Nemo o neispunjavanju utvrđenih uslova, kao i nadležni organ druge ugovorne strane ili države članice u kojoj taj Nemo pruža svoje usluge.

Ako Nemo, u roku od šest meseci od dana prijema obaveštenja iz stava 1 ovog člana, ne obezbedi ispunjenost uslova iz člana 183g ovog zakona, Agencija donosi rešenje o oduzimanju statusa Nemo.

Ako Agencija utvrdi da Nemo u Republici Srbiji imenovan u drugoj ugovornoj strani ili državi članici ne ispunjava uslove iz člana 183g ovog zakona, Agencija je dužna da obavesti Nemo o tome.

U slučaju da se Nemo iz stava 3. ovog člana u roku od tri meseca od prijema obaveštenja ne usaglasi sa uslovima iz člana 183g ovog zakona, Agencija može da mu rešenjem uskrati pravo da pruža usluge do otklanjanja nedostataka, o čemu obaveštava Nemo, nadležno telo za određivanje Nemo iz druge ugovorne strane ili države članice u kojoj je određen Nemo, Sekretarijat Energetske zajednice, Regulatorni odbor Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice i ako su pogođene države članice ACER i Evropsku komisiju.

Agencija obaveštava Regulatorni odbor Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice o imenovanju i opozivu Nemo.

Član 183e

U vezi sa dan unapred i unutar dnevnim spajanjem tržišta operator prenosnog sistema odgovoran je da sa drugim operatorima prenosnog sistema:

- 1) primenjuje algoritam za cenovno spajanje tržišta i algoritam uparivanja kontinualnog trgovanja za sve aspekte povezane s dodelom kapaciteta u skladu sa utvrđenim zahtevima svih operatora prenosnih sistema iz Evropske unije koji omogućavaju efikasnu alokaciju kapaciteta, radi razvoja algoritma za cenovno spajanje tržišta i algoritma uparivanja kontinualnog trgovanja;
- 2) izvodi proračun prekograničnih prenosnih kapaciteta;
- 3) po potrebi uspostavlja dodelu prekograničnih prenosnih kapaciteta između zona trgovanja i druge aranžmane;

- 4) proračunava i šalje prekogranične prenosne kapacitete te ograničenja pri njihovoj dodeli;
- 5) proverava rezultate dan unapred spajanja tržišta u pogledu potvrđenih prekograničnih prenosnih kapaciteta i ograničenja pri njihovoj dodeli;
- 6) kada je potrebno, uspostavlja izvođače proračuna planiranih razmena radi proračuna i objave planiranih razmena između zona trgovanja;
- 7) poštuje rezultate dan unapred i unutar dnevnog spajanja tržišta;
- 8) uspostavlja i sprovodi odgovarajuće rezervne postupke za dodelu kapaciteta;
- 9) predlaže vreme otvaranja i zatvaranja unutar dnevnog spajanja tržišta;
- 10) deli prihod od zagušenja u skladu sa uspostavljenom metodologijom;
- 11) kada je tako dogovoreno, deluje kao prenosni agent za prenos neto pozicija;
- 12) učestvuje u jedinstvenom spajanju dan unapred tržišta i jedinstvenom spajanju unutar dnevnih tržišta u skladu sa odredbama ovog zakona.

Poslove iz stava 1. ovog člana operator prenosnog sistema izvršava u skladu sa evropskim propisima koji uređuju dodelu prekograničnih prenosnih kapaciteta i upravljanje zagušenjima, odnosno odredbama, uslovima i metodologijama iz člana 183j ovog zakona.

Član 183ž

Centralna ugovorna strana je subjekt nadležan za fizičku i finansijsku realizaciju transakcija zaključenih na organizovanom tržištu električne energije i finansijsku realizaciju transakcije između dve zone trgovanja.

Centralna ugovorna strana osigurava pravovremeno finansijsko poravnanje i plaćanje svih uparenih naloga u svakoj transakciji i organizuje fizički prenos neto pozicije koja su rezultat dodele kapaciteta s drugom centralnom ugovornom stranom ili prenosnim agentom.

Ulogu centralne ugovorne strane može obavljati operator organizovanog tržišta ili pravno lice ovlašćeno za kliring i finansijsko poravnanje.

Prenosni agent je subjekt odgovoran za prenos neto pozicije između različitih centralnih ugovornih strana.

Ulogu prenosnog agenta može obavljati operator organizovanog tržišta, operator prenosnog sistema ili pravno lice ovlašćeno za kliring i finansijsko poravnanje.

Član 183z

Nemo i operator prenosnog sistema imaju pravo na nadoknadu troškova proisteklih iz poslova vezanih za spajanje tržišta, a naročito sledećih troškova:

- 1) uspostavljanja, ažuriranja ili daljeg razvoja algoritma za cenovno spajanje tržišta i spajanja tržišta za dan unapred;
- 2) uspostavljanja, ažuriranja ili daljeg razvoja algoritma uparivanja kontinualnog trgovanja i spajanja unutar dnevnog tržišta;
- 3) nastalih u operativnom radu spajanja tržišta za dan unapred i unutar dnevnog tržišta.

Nemo ima pravo na naknadu svih ili dela troškova iz stava 1. ovog člana od operatora prenosnog sistema, u skladu sa ugovorom zaključenim između Nemo i operatora prenosnog sistema, koje odobrava Agencija.

U slučaju iz stava 2. ovog člana, operator prenosnog sistema je dužan da u roku od dva meseca od prijema procene troškova Nemo iz stava 1. ovog člana, dostavi Agenciji na odobrenje predlog svih ili dela troškova koje preuzima od Nemo.

U slučaju da sa operatorom prenosnog sistema Nemo nije zaključio ugovor, Nemo ima pravo na naknadu troškova iz stava 1. ovog člana putem naknada ili na drugi način ako su ti troškovi razumni i proporcionalni, a na osnovu sporazuma sa Agencijom.

Član 183i

Operator prenosnog sistema i Nemo mogu donositi i posebne akte u cilju uspostavljanja i funkcionisanja dan unapred i unutar dnevnog spajanja tržišta.

Odredbe, uslovi i metodologije u oblasti tržišta električne energije

Član 183j

Odredbe i uslovi ili metodologije (u daljem tekstu: OUM) su dokumenta koja su u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice i obavezujuća na osnovu odluka Ministarskog saveta Energetske zajednice, a od značaja su za sprovođenje pravila iz člana 93a ovog zakona, koje su operator prenosnog sistema i Nemo dužni da primenjuju i to: panevropske odredbe i uslove ili metodologije koje odobrava ACER; regionalne odredbe i uslovi ili metodologije koje razvijaju

i predlažu operatori prenosnih sistema i nominovani operatori tržišta električne energije na nivou regiona za proračun kapaciteta, odnosno za rad sistema.

Nemo je dužan da primenjuje panevropske OUM koje se odnose na:

- 1) plan zajedničkog izvođenja funkcija operatora spajanja tržišta;
- 2) metodologiju za rezervno postupanje u slučaju kada je vršenje redovnih funkcija spajanja tržišta električne energije onemogućeno;
- 3) proizvode u procesu jedinstvenog dan-unapred i unutar dnevnog spajanja organizovanog tržišta električne energije, u slučaju spajanja organizovanog tržišta električne energije Republike Srbije sa susednim tržištima;
- 4) na maksimalne i minimalne cene na dan unapred organizovanom tržištu električne energije, u slučaju spajanja organizovanog tržišta električne energije Republike Srbije sa susednim tržištima;
- 5) maksimalne i minimalne cene na unutar dnevnom organizovanom tržištu, električne energije, u slučaju spajanja organizovanog tržišta električne energije Republike Srbije sa susednim tržištima;
- 6) algoritam cenovnog povezivanja tržišta i algoritam uparivanja kontinuiranog trgovanja.

Operator prenosnog sistema je dužan da primenjuje panevropske OUM za sprovođenje pravila za raspodelu kapaciteta između zona trgovanja i upravljanje zagušenjima na tržištima za dan unapred i unutar dnevnim tržištima iz člana 93a stav 2. tačka 3) ovog zakona, a koje se odnose na:

- 1) region za proračun kapaciteta između zona trgovanja;
- 2) metodologiju dostave informacija o proizvodnji i potrošnji sistema;
- 3) metodologiju zajedničkog modela mreže;
- 4) usklađenu metodologiju proračuna prenosnog kapaciteta između zona trgovanja;
- 5) metodologiju određivanja cena unutar dnevnog prenosnog kapaciteta između zona trgovanja;
- 6) vreme otvaranja i zatvaranja jedinstvenog spajanja unutar dnevnog tržišta između zona trgovanja;
- 7) krajnji rok za garantovanje raspodeljenog prenosnog kapaciteta između zona trgovanja na dan-unapred tržištu;
- 8) metodologiju raspodele prihoda od zagušenja;
- 9) metodologiju za izračunavanje planiranih razmena električne energije između zona trgovanja koje proizilaze iz procesa spajanja dan unapred organizovanih tržišta električne energije, ukoliko je primenljivo;
- 10) metodologiju za izračunavanje planiranih razmena električne energije između zone trgovanja koje proizilaze iz spajanja unutar dnevnih organizovanih tržišta električne energije, ukoliko je primenljivo.

Operator prenosnog sistema je dužan da primenjuje panevropske OUM za sprovođenje pravila za raspodelu prenosnog kapaciteta između zona trgovanja na dugoročnim tržištima iz člana 93a stav 2. tačka 1) ovog zakona, a odnose se na:

- 1) metodologiju dostave informacija o proizvodnji i potrošnji;
- 2) metodologiju zajedničkog modela mreže;
- 3) zahteve za jedinstvenu platformu za dodelu prenosnog kapaciteta između zona trgovanja, ako je primenljivo;
- 4) harmonizovana pravila za raspodelu prenosnog kapaciteta između zona trgovanja;
- 5) metodologiju raspodele prihoda od zagušenja;
- 6) metodologiju raspodele troškova uspostavljanja, razvoja i rada jedinstvene platforme za raspodelu prenosnih kapaciteta između zona trgovanja, ako je primenljivo;
- 7) metodologiju za podelu troškova nastalih u vezi sa garantovanjem dodeljenih dugoročnih prava na korišćenje prenosnih kapaciteta između zona trgovanja, uključujući i naknade koje se plaćaju za ta dodeljena prava.

Operator prenosnog sistema je dužan da primenjuje panevropske OUM za sprovođenje smernica za balansnu električnu energiju koje se odnose se na:

- 1) okvire za uspostavljanje i izmenu evropskih platformi za balansiranje, i to za:
 - (1) razmenu balansne energije iz manuelne rezerve za ponovno uspostavljanje frekvencije,
 - (2) razmenu balansne energije iz automatske rezerve za ponovno uspostavljanje frekvencije,
 - (3) proces netovanja odstupanja;
- 2) standardne proizvode za balansiranje;
- 3) metodologiju razvrstavanja u svrhu aktiviranja ponuda balansne energije;

4) procene mogućeg povećanja minimalne količine u ponudama balansne energije koje se dostavljaju evropskim platformama za balansiranje;

5) metodologije za određivanje cena balansne energije i prenosnog kapaciteta između zona trgovanja koji se koristi za razmenu balansne energije ili sprovođenje postupka razmene odstupanja;

6) usaglašene metodologije za postupak raspodele prenosnog kapaciteta između zona trgovanja za razmenu balansnog kapaciteta ili deljenje rezervi;

7) metodologija suboptimalnog postupka raspodele prenosnog kapaciteta između zone trgovanja;

8) model OPS-OPS za planiranu razmenu energije;

9) usaglašene glavne osobine obračuna odstupanja;

10) okvir za uspostavljanje evropske platforme za zamensku rezervu za ponovno uspostavljanje frekvencije;

11) pravila obračuna između operatora prenosnih sistema za planiranu razmenu energije koje obuhvata sve operatore prenosnog sistema i koji planirano razmenjuju energiju unutar sinhronne oblasti kontinentalne Evrope;

12) pravila obračuna između operatora prenosnih sistema za neplaniranu razmenu energije za sinhronu oblast.

Operator prenosnog sistema je dužan da primenjuje panevropske OUM za sprovođenje pravila za rad međusobno povezanih prenosnih sistema električne energije iz člana 93a stav 2. tačka 4) ovog zakona, a koje se odnose na:

1) ključne organizacione zahteve, uloge i odgovornosti u vezi sa razmenom podataka vezanih za sigurnost i bezbednost rada sistema;

2) metodologiju za izradu zajedničkih modela mreže;

3) metodologiju za koordinisanu analizu operativne sigurnosti;

4) metodologiju za sinhronu oblast za definisanje minimuma inercije;

5) metodologiju za procenu relevantnih sredstava za koordinaciju isključenja;

6) metodologije, uslove i vrednosti iz operativnih sporazuma za sinhronu oblast u vezi sa:

(1) parametrima za definisanje kvaliteta frekvencije i ciljnim parametrima,

(2) pravilima za proračun rezerve za održavanje frekvencije,

(3) dodatnim zajedničkim svojstvima rezerve za održavanje frekvencije,

(4) minimalnim periodom aktivacije koji treba da obezbede pružaoci rezerve za održavanje frekvencije,

(5) pretpostavkama i metodologijom za analizu troškova i koristi,

(6) ograničenjima i zahtevima u pogledu razmene rezerve za održavanje frekvencije između operatora prenosnih sistema, u sinhronoj oblasti, pod uslovom da je primenljivo,

(7) razmenom rezerve za ponovno uspostavljanje frekvencije između sinhronih oblasti i deljenjem rezerve za ponovno uspostavljanje frekvencije između sinhronih oblasti,

(8) graničnim vrednostima za razmenu zamenske rezerve za ponovno uspostavljanje frekvencije između sinhronih oblasti i graničnim vrednostima za deljenje zamenske rezerve za ponovno uspostavljanje frekvencije između sinhronih oblasti;

7) metodologije i uslove koji su sastavni deo sporazuma o radu za kontrolni blok u kome se nalazi kontrolna oblast operatora prenosnog sistema u Republici Srbiji, a u vezi sa:

(1) ograničenjem promene izlazne aktivne snage,

(2) koordinisanim merama u cilju smanjenja regulacione greške kontrolnih oblasti,

(3) merama za smanjenje regulacione greške kontrolnih oblasti putem promena u proizvodnji ili potrošnji aktivne snage proizvodnih modula i postrojenja kupaca,

(4) pravilima za proračun rezerve za ponovno uspostavljanje frekvencije;

8) mere ublažavanja po sinhronoj oblasti kontinentalne Evrope.

Operator prenosnog sistema učestvuje zajedno sa operatorima prenosnog sistema iz odgovarajućeg regiona u izradi regionalnih OUM za sprovođenje pravila za raspodelu prenosnog kapaciteta između zona trgovanja i upravljanje zagušenjima na tržištima za dan unapred i unutar dnevnim tržištima iz člana 93a stav 2. tačka 3) ovog zakona i dostavi ih na odobrenje Agenciji i drugim nadležnim telima u skladu sa međunarodnim obavezama i to:

1) metodologije za zajednički proračun prenosnih kapaciteta između zona trgovanja;

2) odluku o uvođenju proračuna prenosnih kapaciteta između zona trgovanja zasnovan na tokovima snaga;

- 3) metodologije za koordinisani redispječing i kontra trgovinu;
- 4) zamenske procedure;
- 5) komplementarne regionalne aukcije za dodelu prenosnih kapaciteta između zona trgovanja;
- 6) podelu troškova u slučaju redispječinga i kontra trgovine.

Operator prenosnog sistema je dužan da učestvuje zajedno sa operatorima prenosnog sistema iz odgovarajućeg regiona u izradi regionalnih odredaba, uslova ili metodologija za sprovođenje pravila za raspodelu prenosnog kapaciteta između zona trgovanja na dugoročnim tržištima iz člana 93a stav 2. tačka 1) ovog zakona i dostavi ih na odobrenje Agenciji i drugim nadležnim telima u skladu sa međunarodnim obavezama i to:

- 1) za izradu metodologija proračuna prenosnog kapaciteta između zona trgovanja;
- 2) za izradu metodologija za razlaganje prenosnog kapaciteta između zona trgovanja;
- 3) za izradu regionalnog koncepta dodele prava na korišćenje prenosnih kapaciteta između zona trgovanja;
- 4) za uspostavljanje zamenskih procedura;
- 5) regionalnih uslova za harmonizovanu sprovođenje dodele prava na korišćenje prenosnih kapaciteta između zona trgovanja, uključujući i regionalna pravila za naknadu koja se plaća u tom slučaju;
- 6) uslova za regionalnu platformu za dodelu prava na korišćenje prenosnih kapaciteta između zona trgovanja.

Operator prenosnog sistema je dužan da učestvuje zajedno sa operatorima prenosnog sistema iz odgovarajućeg regiona u izradi regionalnih OUM za sprovođenje pravila za balansnu električnu energiju iz člana 93a stav 2. tačka 2) ovog zakona i dostavi ih na odobrenje Agenciji i drugim nadležnim telima u skladu sa međunarodnim obavezama i to:

- 1) zajednička pravila za razmenu i nabavku balansne rezerve u slučaju da operator prenosnog sistema razmenjuje balansni kapacitet sa susednim operatorima prenosnog sistema;
- 2) metodologije za izračunavanje verovatnoće raspoloživosti prenosnog kapaciteta između zona trgovanja nakon vremenskog zatvaranja unutar dnevnog tržišta električne energije između zona trgovanja;
- 3) primene modela operator prenosnog sistema - pružalac balansne rezerve;
- 4) metodologija za proračun prenosnog kapaciteta između zona trgovanja za svaki region proračuna kapaciteta;
- 5) usklađena metodologija za proces dodele prenosnog kapaciteta između zona trgovanja za razmenu balansne rezerve ili njeno deljenje;
- 6) principa za razvoj algoritma koji se koristi u postupku balansiranja.

Operator prenosnog sistema je dužan da učestvuje zajedno sa operatorima prenosnog sistema iz odgovarajućeg regiona u izradi regionalnih OUM za sprovođenje pravila za rad međusobno povezanih sistema za prenos električne energije iz člana 93a stav 2. tačka 4) ovog zakona i dostavi ih na odobrenje Agenciji i drugim nadležnim telima u skladu sa međunarodnim obavezama i to:

- 1) zajedničkih pravila o regionalnoj koordinaciji operativne sigurnosti za svaki region za proračun kapaciteta;
- 2) metodologije i uslove uključene u operativne sporazume kontrolnog bloka u kome se nalazi kontrolna oblast operatora prenosnog sistema u Republici Srbiji u vezi sa:
 - (1) ograničenjem promene snage za izlaznu aktivnu snagu,
 - (2) koordinacionim merama sa ciljem smanjenja regulacione greške kontrolnih oblasti,
 - (3) merama za smanjenje regulacione greške kontrolnih oblasti zahtevanjem promena u proizvodnji ili potrošnji aktivne snage proizvodnih modula i postrojenja kupaca,
 - (4) pravilima za proračun rezerve za ponovno uspostavljanje frekvencije;
- 3) mera ublažavanja za kontrolni blok u kome se nalazi operator prenosnog sistema;
- 4) zajedničkog predloga za određivanje kontrolnog bloka.

Mišljenje, preporuke i odluke ACER

Član 183k

Agencija, operator sistema i Nemo su dužni da uzmu u obzir mišljenje, preporuke i odluke ACER pod uslovom:

- 1) da se doneta akta odnose na njih, a u vezi sa rešavanjem pitanja u situacijama koje utiču i na regulatorna tela, operatore sistema i Nemo iz najmanje jedne države članice Evropske unije sa kojima se graniči Republika Srbija;
- 2) da je nadležnost ACER za rešavanja takvih pitanja utvrđena odlukom Ministarskog saveta Energetske zajednice, u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

Pitanja iz stava 1. ovog člana mogu se odnositi na:

- 1) zahteve za informacije;
- 2) odluke o odobravanju odredaba, uslova ili metodologija u vezi sa novim ili izmenama i dopunama panevropskih OUM, uključujući i slučaj kada nije postignut dogovor između relevantnih nacionalnih regulatornih tela;
- 3) prilagođavanja konfiguracije regiona za proračun kapaciteta;
- 4) prilagođavanje konfiguracije regiona za rad sistema;
- 5) nadležnosti regionalnog koordinacionog centra u vezi regiona za proračun kapaciteta i regiona za rad sistema;
- 6) neusaglašenosti od strane regionalnog koordinacionog tela;
- 7) izuzeća novih interkonektora;
- 8) odstupanja od minimalne vrednosti za dodelu prenosnih kapaciteta između zona trgovanja, u slučaju da se Agencija ili bilo koje drugo regulatorno telo u istom regionu za proračun kapaciteta ne slaže sa zahtevom za odstupanje.

Agencija, operator sistema i Nemo su dužni da uzmu u obzir mišljenje, preporuke i odluke Regulatornog odbora Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice koje donosi u vezi sa pitanjima iz stava 2. ovog člana, ako se ta akta odnose samo na pridružene strane Energetske zajednice.

Obaveza čuvanja evidencija

Član 184

Snabdevač i snabdevač na veliko dužni su da Agenciji, organu nadležnom za poslove konkurencije i nadležnom telu saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, stave na raspolaganje sve relevantne podatke koji se odnose na transakcije iz ugovora o snabdevanju električnom energijom svih učesnika na tržištu, osim krajnjih kupaca.

Podaci iz stava 1. ovog člana sadrže pojedinosti o karakteristikama transakcija kao što su: trajanje, pravila o isporuci i izmirenju obaveza, količinama, datumima i vremenima izvršenja i cenama transakcija, načinu identifikacije učesnika na tržištu na koga se transakcija odnosi, kao i specifikaciju svih ugovora o snabdevanju električnom energijom po kojima obaveze nisu izmirene.

Snabdevač je dužan da podatke iz stava 2. ovog člana čuva radi stavljanja na raspolaganje najmanje pet godina.

Zaštita komercijalno osetljivih podataka

Član 185

Operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema, operator tržišta, snabdevač i snabdevač na veliko obavezni su da čuvaju kao poslovnu tajnu podatke i dokumenta koji sadrže informacije o prodajnim cenama, količini i uslovima snabdevanja električnom energijom, merne podatke o proizvodnji, odnosno potrošnji krajnjih kupaca, kao i druge podatke i dokumenta čije objavljivanje ili činjenje dostupnim trećim licima može dovesti do poremećaja na tržištu električne energije.

Odredba stava 1. ovog člana, odnosi se i na ugovore o snabdevanju električnom energijom u periodu od godinu dana od dana prestanka tih ugovora, osim ugovora koji se zaključuju u postupku javnih nabavki, s tim da se i po isteku tog perioda merni podaci o proizvodnji, odnosno potrošnji električne energije krajnjih kupaca, mogu saopštavati, odnosno dokumenta davati trećim licima samo po zahtevu proizvođača, odnosno krajnjeg kupca električne energije.

Odredba stava 1. ovog člana, ne odnosi se na podatke koji se objavljuju u cilju ispunjenja propisanih obaveza iz pravila o objavljivanju ključnih tržišnih podataka.

Snabdevanje krajnjih kupaca električnom energijom

Član 186

Pravo da slobodno biraju svog snabdevača na tržištu električne energije imaju svi krajnji kupci električne energije.

Snabdevanje krajnjih kupaca električnom energijom može da obavlja energetski subjekt koji ima licencu za obavljanje delatnosti snabdevanja (u daljem tekstu: snabdevač) u skladu sa ovim zakonom.

Snabdevanje krajnjih kupaca električnom energijom može da obavlja i proizvođač na osnovu ugovora o otkupu električne energije sa fizičkom isporukom.

Krajnji kupac je dužan da angažuje snabdevača koji posreduje u realizaciji ugovora iz stava 3. ovog člana i da mu plati proviziju za tu uslugu, ukoliko proizvođač ne poseduje licencu za snabdevanje električnom energijom.

Krajnji kupac ima pravo na potpuno snabdevanje od snabdevača iz stava 4. ovog člana za nedostajuće količine električne energije koje ne može obezbediti kroz ugovor iz stava 3. ovog člana.

U cilju zaštite od rizika promene cene električne energije na tržištu, krajnji kupac i proizvođač mogu da zaključe finansijski ugovor bez fizičke isporuke.

Ugovor o snabdevanju krajnjih kupaca

Član 187

Ugovorom o snabdevanju krajnjih kupaca uređuju se prava i obaveze između snabdevača i krajnjeg kupca električne energije.

Ugovor iz stava 1. ovog člana sadrži, pored opštih elemenata utvrđenih zakonom koji uređuje obligacione odnose i sledeće elemente:

- 1) prava i obaveze u pogledu snage i količine električne energije;
- 2) dinamiku snabdevanja;
- 3) prava i obaveze snabdevača, i krajnjeg kupca u slučaju neispunjavanja obaveza i u slučaju privremene obustave isporuke;
- 4) rok na koji se ugovor zaključuje i prava i obaveze u slučaju prestanka i raskida ugovora;
- 5) način obračuna i uslove plaćanja preuzete električne energije;
- 6) način informisanja kupca o promeni cena i drugih uslova snabdevanja električnom energijom;
- 7) način rešavanja sporova i
- 8) druge elemente u zavisnosti od specifičnosti i vrste usluga koje pruža snabdevač.

Snabdevač prikuplja i obrađuje lične podatke o kupcima - fizičkim licima koji se odnose na ugovor o snabdevanju.

Lični podaci iz stava 3. ovog člana su: lično ime i prezime, adresa prebivališta, odnosno boravišta, JMBG, adresa objekta koji se priključuje, odnosno koji je priključen na sistem, adresa dostavljanja računa, identifikacioni broj mernog mesta, odnosno šifra mernog mesta ili kupca, odnosno drugi odgovarajući jedinstveni podatak za mesto primopredaje.

Uslovi za zaključenje i sadržina ugovora o snabdevanju bliže se uređuju propisom iz člana 214. ovog zakona, a odredbe ugovora moraju na jasan, jednostavan i nedvosmislen način obuhvatiti prava i obaveze kupca.

Ugovorom o snabdevanju kupcu se ne mogu nametati dodatne finansijske obaveze zbog korišćenja prava na promenu snabdevača, a snabdevač je dužan da kupca obavesti o mogućnostima za promenu snabdevača.

U slučaju raskida ili otkaza ugovora o potpunom snabdevanju od strane snabdevača, otkazni rok ne može biti kraći od 30 dana.

Snabdevač je dužan da, pre početka snabdevanja krajnjeg kupca, operatoru sistema prijavi ugovor, odnosno svaku promenu ugovora i dostavi naročito sledeće podatke: o krajnjem kupcu, o mestima primopredaje, vrsti ugovora i periodu snabdevanja.

Snabdevač postupa i u skladu sa zakonom kojim se uređuju obnovljivi izvori energije, kao i energetska efikasnost.

Ugovor o potpunom snabdevanju

Član 188

Za jedno mesto primopredaje i za isti period snabdevanja može se zaključiti samo jedan ugovor o potpunom snabdevanju.

Krajnji kupac, odnosno kupac-proizvođač koji je zaključio ugovor o potpunom snabdevanju iz stava 1. ovog člana, ne može za isto mesto primopredaje i za isti period snabdevanja zaključiti drugi ugovor o snabdevanju električnom energijom.

Kada je zaključen ugovor iz stava 1. ovog člana, snabdevač je dužan da pre otpočinjanja snabdevanja zaključi:

- 1) ugovor kojim je uredio svoju balansnu odgovornost, a kojim su obuhvaćena i mesta primopredaje tog krajnjeg kupca i
- 2) ugovor o pristupu sistemu sa operatorom sistema na koji je objekat krajnjeg kupca priključen.

Ugovor o snabdevanju sa unapred određenom količinom električne energije

Član 189

Za jedno mesto primopredaje, za svaki obračunski period tokom perioda snabdevanja, može se zaključiti više ugovora o snabdevanju sa unapred određenim količinama električne energije.

Kada je zaključen ugovor iz stava 1. ovog člana, krajnji kupac je dužan da pre otpočinjanja snabdevanja zaključi:

- 1) ugovor kojim uređuje balansnu odgovornost za svoja mesta primopredaje i
- 2) ugovor o pristupu sistemu sa operatorom sistema na koji je njegov objekat priključen.

Ugovor o snabdevanju sa unapred određenom količinom električne energije mogu zaključivati svi krajnji kupci, osim domaćinstava i malih kupaca.

Ugovor iz stava 2. tačka 1) ovog člana krajnji kupac je dužan da dostavi operatoru sistema.

Ugovor sa promenljivom cenom električne energije

Član 189a

Krajnji kupac koji ima ugrađeno napredno brojilo na mernom mestu, može zaključiti ugovor sa promenljivom cenom električne energije sa snabdevačem koji snabdeva više od 200.000 krajnjih kupaca.

Snabdevač je dužan da učini dostupnim krajnjem kupcu sve informacije o uslovima, mogućnostima, troškovima i rizicima iz ugovora iz stava 1. ovoga člana.

U slučaju da krajnji kupac nema ugrađeno napredno brojilo može podneti zahtev operatoru sistema za ugradnju naprednog brojila u skladu sa članom 138a ovog zakona.

Agencija prati razvoj tržišta i procenjuje rizike iz ugovora iz stava 1. ovoga člana i rešava slučajeve zloupotrebe.

Agencija prati efekte ugovora iz stava 1. ovog člana, uključujući ponude na tržištu i uticaj na račune krajnjih kupaca, a posebno promene cena i sačinjava godišnji izveštaj koji objavljuje na internet stranici.

Ugovor o agregiranju

Član 189b

Krajnji kupac koji ispunjava tehničke i druge uslove u skladu sa pravilima kojima se uređuje rad sistema i pravilima kojima se uređuje rad tržišta električne energije, može zaključiti ugovor o agregiranju sa agregatorom nezavisno od postojećeg ugovora o snabdevanju električnom energijom, u skladu sa članom 197. ovog zakona.

Ispunjenost tehničkih i drugih uslova iz stava 1. ovog člana potvrđuje operator sistema.

Krajnjem kupcu nije potrebna saglasnost snabdevača za zaključenje ugovora o agregiranju sa nezavisnim agregatorom.

Pre zaključenja ugovora o agregiranju iz stava 1. ovog člana agregator je dužan da informiše krajnjeg kupca o uslovima ugovora.

Agregator i operatori sistema su dužni besplatno, najmanje jednom u obračunskom periodu, ako to krajnji kupac zahteva, da omoguće pristup relevantnim podacima i informacijama o isporučenoj električnoj energiji na mernom mestu.

Snabdevač krajnjem kupcu sa kojim ima zaključen ugovor o snabdevanju ne može nametnuti diskriminatorne tehničke i administrativne zahteve, procedure ili naknade zbog toga što je zaključio ugovor o agregiranju sa nezavisnim agregatorom.

Garantovano snabdevanje

Član 190

Snabdevanje električnom energijom domaćinstava, malih kupaca i tradicionalnih crkava i verskih zajednica, definisanih zakonom kojim se uređuje pravni položaj crkava i verskih zajednica, kao javna usluga (u daljem tekstu: garantovano snabdevanje) obavlja snabdevač, koga odredi Vlada u skladu sa ovim zakonom (u daljem tekstu: garantovani snabdevač).

Garantovani snabdevač je dužan da pruža garantovano snabdevanje kupcu iz stava 1. ovog člana na njegov zahtev ili po automatizmu, ako kupac ne izabere drugog snabdevača.

Garantovani snabdevač je dužan da svake godine do 30. aprila utvrdi listu krajnjih kupaca koji ispunjavaju uslove za malog kupca.

U slučaju da krajnji kupac, koga snabdeva garantovani snabdevač, prestane da ispunjava uslove za sticanje statusa malog kupca garantovani snabdevač dužan je da sa njim raskine ugovor do 1. juna tekuće godine.

Garantovano snabdevanje po automatizmu se ostvaruje bez zahteva krajnjeg kupca i počinje prestankom ugovora o snabdevanju sa ranijim snabdevačem, za kupce koji imaju pravo na garantovano snabdevanje, a na osnovu obaveštenja koje operator sistema dostavlja garantovanom snabdevaču, osim u slučaju raskida ugovora o snabdevanju zbog neizvršenja ugovornih obaveza.

Garantovani snabdevač snabdeva kupca iz stava 1. ovog člana po ugovoru o potpunom snabdevanju i dužan je da ugovor dostavi, u pismenoj formi, krajnjem kupcu u roku od osam dana od dana početka garantovanog snabdevanja.

Ako krajnji kupac ne zaključi ugovor iz stava 4. ovog člana u roku od osam dana od dana prijema ugovora, operator sistema je dužan da mu, na zahtev garantovanog snabdevača, obustavi isporuku električne energije, a krajnji kupac je dužan da plati preuzetu električnu energiju.

Garantovani snabdevač je dužan da objavi uslove snabdevanja i cenu električne energije na svojoj internet stranici ili na drugi pogodan način.

Ugovor o potpunom snabdevanju iz stava 4. ovog člana može biti zaključen i kao formularni ugovor u skladu sa objavljenim uslovima snabdevanja iz stava 6. ovog člana i propisom kojim se uređuje isporuka i snabdevanje električnom energijom.

Garantovani snabdevač je dužan da postupa u skladu sa zakonom kojim se uređuju obnovljivi izvori energije, kao i energetska efikasnost.

Član 191

Garantovani snabdevač iz člana 190. stav 1. ovog zakona određuje se na osnovu sprovedenog postupka javnog tendera i bira se na period od najduže pet godina.

Postupak javnog tendera sprovodi Ministarstvo.

Odluka o raspisivanju tendera iz stava 1. ovog člana sadrži naročito uslove i kriterijume za izbor garantovanog snabdevača, uslove i način obrazovanja i promene cene, elemente ugovora koji garantovani snabdevač zaključuje sa krajnjim kupcem, kao i rok na koji se bira garantovani snabdevač.

U slučaju da se na način iz stava 1. ovog člana ne izabere garantovani snabdevač, Vlada određuje snabdevača koji će privremeno obavljati garantovano snabdevanje, a najduže na period od godinu dana.

Rezervno snabdevanje

Član 192

Pravo na rezervno snabdevanje ima krajnji kupac električne energije koji nema pravo na garantovano snabdevanje, u skladu sa odredbama ovog zakona, u slučaju:

1) stečaja ili likvidacije snabdevača koji ga je do tada snabdevao;

2) prestanka ili oduzimanja licence snabdevaču koji ga je do tada snabdevao;

2a) da snabdevač ne obezbedi pristup sistemu za postojeća merna mesta krajnjih kupaca sa ugovorima o potpunom snabdevanju;

3) da nije našao novog snabdevača nakon prestanka ugovora o snabdevanju sa prethodnim, osim ako je prestanak ugovora posledica neizvršavanja obaveza plaćanja kupca;

4) da nije našao novog snabdevača nakon prestanka ugovora o snabdevanju sa prethodnim, a pripada kategoriji kupaca kojima se ne može obustaviti isporuka električne energije u slučaju neizvršavanja obaveza, u skladu sa ovim zakonom.

Snabdevač koji nije u mogućnosti da snabdeva krajnjeg kupca, u slučaju iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana, dužan je da o danu prestanka snabdevanja blagovremeno obavesti rezervnog snabdevača, kupca i operatora sistema.

Snabdevač koji prestaje da snabdeva krajnjeg kupca, u slučaju iz stava 1. tač. 3) i 4) ovog člana, dužan je da o danu prestanka ugovora o snabdevanju blagovremeno obavesti operatora sistema.

Rezervno snabdevanje se ostvaruje bez zahteva krajnjeg kupca i počinje prestankom ugovora o snabdevanju sa ranijim snabdevačem.

Rezervno snabdevanje može neprekidno trajati najduže 60 dana.

Rezervni snabdevač snabdeva krajnjeg kupca po ugovoru o potpunom snabdevanju i dužan je da ugovor dostavi, u pismenoj formi, krajnjem kupcu u roku od osam dana od dana početka rezervnog snabdevanja.

Rezervni snabdevač je dužan da uslove rezervnog snabdevanja i cenu električne energije objavi na svojoj internet stranici.

Ako krajnji kupac ne zaključi ugovor iz stava 6. ovog člana u roku od osam dana od dana prijema ugovora, operator sistema je dužan da mu, na zahtev rezervnog snabdevača, obustavi isporuku električne energije, a krajnji kupac je dužan da plati preuzetu električnu energiju.

Ako krajnji kupac po isteku rezervnog snabdevanja nije našao novog snabdevača, operator sistema je dužan da mu obustavi isporuku električne energije.

Član 193

Vlada će na osnovu sprovedenog postupka javnog tendera odrediti snabdevača koji će obavljati rezervno snabdevanje (u daljem tekstu: rezervni snabdevač).

Postupak javnog tendera sprovodi Ministarstvo.

Odluku o raspisivanju tendera iz stava 1. ovog člana sadrži naročito uslove za izbor rezervnog snabdevača, uslove i način obrazovanja i promene cene, elemente ugovora koji rezervni snabdevač zaključuje se krajnjim kupcem, kao i rok na koji se bira rezervni snabdevač.

U slučaju da se na način iz stava 1. ovog člana ne izabere rezervni snabdevač, Vlada će odrediti snabdevača koji će privremeno obavljati rezervno snabdevanje, na period od najviše šest meseci, za koje vreme će biti raspisan i okončan novi tender.

U slučaju da se ni u ponovljenom tenderu ne izabere rezervni snabdevač, Vlada će odrediti garantovanog snabdevača da obavlja rezervno snabdevanje, a najduže na period od godinu dana.

Cena po kojoj će garantovani snabdevač obavljati rezervno snabdevanje ne može biti manja od prosečne cene električne energije na organizovanom tržištu za prethodnu godinu.

Član 194

Agencija će svake godine procenjivati neophodnost održavanja rezervnog snabdevanja i njegov uticaj na konkurenciju na tržištu.

Agencija, na osnovu procene iz stava 1. ovog člana, sačinjava izveštaj koji sadrži procenu kada će rezervno snabdevanje biti ukinuto i o tome obaveštava Ministarstvo.

Izveštaj se objavljuje na internet stranici Agencije.

Dužnosti snabdevača

Član 195

Snabdevač je dužan da:

1) postupa prema krajnjim kupcima na nediskriminatoran način;

1a) ponudi poštene i transparentne opšte uslove, jasne i nedvosmislene, koji omogućavaju ostvarivanje zaštite prava kupaca, kao i zaštitu kupaca od nepoštenih ili obmanjujućih metoda prodaje;

2) objavi opšte uslove ponude za zaključenje ugovora, odnosno da kupca obavesti na prigodan način o ponuđenim uslovima, s tim da se ta obaveza odnosi i za slučaj zaključenja ugovora preko posrednika, kao i da obezbedi da ta ponuda naročito sadrži:

(1) poslovno ime i adresu snabdevača,

(2) vrstu i kvalitet usluga koje se mogu posebno ugovoriti,

(3) način na koji se mogu dobiti najnovije informacije o cenama i troškovima vezanim uz proizvod ili uslugu,

(4) trajanje ugovora, uslove za produženje i prestanak ugovora i uslove pod kojima se ugovor ne može produžiti, kao i način uređivanja međusobnih odnosa u slučaju prestanka ugovora,

(5) obaveštenje krajnjem kupcu o svakoj nameri izmene ugovornih uslova te o njihovom pravu na raskid ugovora,

(6) penale, kompenzacije, refundacije i druga sredstva u slučaju da snabdevač ne ispuni ugovoreni nivo kvaliteta komercijalnih usluga snabdevača, kao i merama koje snabdevač može preduzeti za izvršavanje dospelih obaveza,

(7) način i postupak rešavanja prigovora kupca, odnosno postupak vansudskog rešavanja sporova, pri čemu je snabdevač obavezan da taj postupak učini jednostavnim, jeftinim, efikasnim i transparentnim;

3) na svojoj internet stranici ili na drugi prikladan način, obavesti kupce:

(1) o ulogama snabdevača i operatora sistema na koji je objekat kupca priključen;

(2) o mestu i načinu dostavljanja prigovora na obračun, komercijalne usluge snabdevača i operatora sistema, kao i na kvalitet i pouzdanost isporuke električne energije ukoliko su lošiji od nivoa definisanog tehničkim propisima i pravilima o kvalitetu isporuke i snabdevanja;

(3) da se po pitanju izmene tehničkih uslova priključenja, tehničkih problema vezanih za priključak na sistem, mernu opremu i tačnost merenja, nizak napon, kvar na mreži i prekid napajanja, može obratiti i direktno operatoru sistema na koji je njegov objekat priključen;

4) obezbedi organizacionu jedinicu, telo ili osobe odgovarajućeg radnog iskustva i stručne spreme za rešavanje prigovora, reklamacija i objektivno odlučivanje u rokovima utvrđenim zakonom;

5) obavesti krajnjeg kupca, na transparentan i razumljiv način, o svakoj promeni cene, razlozima i obimu promene cene, izmeni metodologija za određivanje cena, odnosno opštih uslova ugovora, najkasnije u roku od 14 dana, odnosno u roku od 30 dana za kupca iz kategorije domaćinstvo pre početka primene novih cena, odnosno primene nove metodologije, s tim da kupac ima pravo na raskid ugovora o snabdevanju, ako ne prihvati promenu cene i izmenjene uslove;

6) ponudi kupcima više načina plaćanja obaveza, podsticajnih mera i pogodnosti u plaćanju obaveze, u zavisnosti od ponuđenih cena, trajanja obračunskog perioda, rokova dospelosti obaveza i drugih specifičnosti;

7) objavi uslove, postupak, pravne posledice, odnosno prava kupca u slučaju obustave isporuke električne energije, zbog neizmirivanja obaveza iz ugovora o snabdevanju električnom energijom, kao i razloge, postupak i pravne posledice isključenja objekta kupca sa sistema;

7a) kupce iz kategorije domaćinstvo, pre obustave, obavesti o alternativnim merama kao što su plaćanje unapred, energetske konsultantske usluge, alternativne planove plaćanja, savete o upravljanju dugom ili izuzeća od isključenja i ne predstavljaju dodatni trošak za kupce koji se suočavaju sa obustavom isporuke;

8) obezbedi besplatnu telefonsku liniju za obaveštavanje i odgovore na pitanja kupaca radi informisanja o uslovima i načinu ostvarivanja prava kupaca;

9) u računu za prodatu električnu energiju posebno iskaže troškove pristupa sistemu po regulisanim tarifama, naknade propisane zakonom, poreze i ostale obaveze ili informacije u skladu sa ovim zakonom;

10) preduzima mere kako bi omogućio kupcima kratke i sadržajne kontrolne liste sa praktičnim informacijama koje se odnose na njihova prava;

11) izvrši i druge obaveze u skladu sa propisima kojima se uređuju obligacioni odnosi, trgovina i promet robe i usluga i zaštita potrošača;

12) Agenciji dostavlja izveštaj o rešavanju prigovora i žalbi krajnjih kupaca;

13) Agenciji dostavi podatke o količinama prodaje električne energije i ostvarenog prihoda po tom osnovu, radi praćenja tržišta, bez obzira na broj kupaca;

14) obaveštava kupca o potrošnji električne energije i troškovima, kako bi se kupcu omogućilo da upravlja potrošnjom;

15) omogućiti kupcu na jednostavan način pristup pravilima o promeni snabdevača;

16) da nakon promene snabdevača izda kupcu konačni obračun, najkasnije u roku od šest nedelja od promene snabdevača;

17) kupce koji su zaključili ugovor sa agregatorom ne izlaže neosnovanim troškovima ni ugovornim ograničenjima;

18) obezbedi da krajnji kupci mogu da raskinu ugovor ako ne prihvate nove uslove iz ugovora ili promenu cene o kojoj ih je obavestio snabdevač;

19) obezbedi krajnjim kupcima koji imaju ugovor sa nezavisnim agregatorima da nemaju troškove, odnosno kazne i druga nedozvoljena ugovorna ograničenja od strane njihovih snabdevača.

Aktom iz člana 214. ovog zakona uređuje se bliža sadržina računa iz tačke 9) ovog člana.

Član 196

Snabdevač električnom energijom je dužan da u ili uz račun za prodatu električnu energiju ili na drugi prigodan način kupcu obezbedi uvid u podatke o udelu svih vrsta izvora energije u ukupno prodatoj električnoj energiji tog snabdevača u prethodnoj godini na razumljiv i na nacionalnom nivou jasno uporediv način kao i o preduzetim merama i načinu, odnosno efektima preduzetih aktivnosti za povećanje energetske efikasnosti i za zaštitu životne sredine za proizvodne kapacitete iz kojih je nabavljena električna energija.

Vlada može posebnim aktom propisati obavezu snabdevaču električnom energijom da obezbedi minimalni iznos udela energije iz obnovljivih izvora u prodatoj električnoj energiji.

Snabdevač električnom energijom je dužan da uputi kupce na izvore javno dostupnih informacija o uticaju na životnu sredinu, najmanje u pogledu emisija ugljen dioksida i radioaktivnog otpada od proizvodnje električne energije iz svih izvora iz kojih je dati snabdevač prodao električnu energiju u prethodnog godini.

Pored podataka i informacija iz st. 1. i 2. ovog člana, snabdevač je dužan da krajnjem kupcu pruži informacije o njihovim pravima u slučaju spora.

Agencija će preduzeti sve neophodne mere da se obezbedi da snabdevači pružaju kupcima jasne, pouzdane i uporedive podatke iz st. 1. i 2. ovog člana.

Promena i kolektivna promena snabdevača i agregatora

Član 197

Pre promene snabdevača, kupac i snabdevač koji ga je do tada snabdevao dužni su da regulišu međusobne finansijske obaveze.

Postupak promene snabdevača električnom energijom je besplatan za kupca i ne može trajati duže od 21 dan od dana prijema zahteva kupca.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, snabdevač ili agregator može naplatiti krajnjem kupcu naknadu za raskid ugovora kada krajnji kupac jednostrano raskine ugovor o snabdevanju električnom energijom ili ugovor o agregiranju na određeno vreme i sa fiksnim cenama pre isteka važnosti ugovora, pod uslovom da su takve naknade deo ugovora koji je krajnji kupac dobrovoljno zaključio i da je kupac upoznat sa tim naknadama pre zaključenja ugovora, kao i da zahtev za raskid ugovora nije nastupio kao posledica neizvršavanja ili značajnijeg umanjenja kvaliteta i obima isporučene električne energije.

Naknada iz stava 3. ovog člana je proporcionalna i ne može da bude veća od gubitka koji snosi snabdevač ili agregator, zbog raskida ugovora od strane krajnjeg kupca, uključujući troškove investicije ili usluge koja je već pružena kupcu kao deo ugovora.

U slučaju spora oko visine potraživanja od strane snabdevača ili agregatora, Agencija postupa u skladu sa članom 54. stav 3. tačka 1) ovog zakona.

Kupci iz kategorije domaćinstvo imaju pravo da učestvuju u kolektivnim šemama promene snabdevača, bez regulatornih ili administrativnih prepreka za kolektivnu promenu, istovremeno obezbeđujući okvir koji osigurava najveću moguću zaštitu.

Agencija donosi pravila kojima se uređuju uslovi i postupak promene i kolektivne promene snabdevača i agregatora, u slučaju kada krajnji kupac ima zaključen ugovor o potpunom snabdevanju.

Pravila iz stava 7. ovog člana sadrže naročito:

- 1) uslove za promenu i postupak promene snabdevača i agregatora;
- 2) uslove za kolektivnu promenu snabdevača;
- 3) obaveze snabdevača i agregatora čiji ugovor prestaje;
- 4) obaveze novog snabdevača i novog agregatora;
- 5) obaveze operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije;
- 6) prava i obaveze kupca, snabdevača, agregatora i operatora sistema u slučaju preseljenja kupca;
- 7) rokove za postupanje učesnika u postupku;
- 8) druga pitanja od značaja za promenu snabdevača i agregatora.

Obračunski period

Član 197a

Operator sistema je dužan da očitavanje brojila električne energije vrši u skladu sa ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona, pri čemu:

- 1) obračun se izdaje na osnovu stvarne potrošnje najmanje jednom godišnje;
- 2) ako krajnji kupac nema ugrađeno brojilo koje operatoru omogućava očitavanje na daljinu, ili ako kod krajnjeg kupca nije omogućeno očitavanje na daljinu, informacije o obračunu zasnovane na stvarnoj potrošnji stavljaju se na raspolaganje krajnjem kupcu najmanje svakih šest meseci, ili svaka tri meseca na zahtev;
- 3) ako krajnji kupac nema ugrađeno brojilo koje operatoru omogućava očitavanje na daljinu, ili ako kod krajnjeg kupca nije omogućeno očitavanje na daljinu, obaveze iz tač. 1) i 2) ovog člana mogu da se ispune uz pomoć sistema redovnog samoočitavanja od strane krajnjeg kupca, pri čemu krajnji kupac obaveštava operatora o očitanoj stanju brojila, a operator sistema ima pravo provere dostavljenih podataka od strane krajnjeg kupca. Obračun ili informacije o obračunu mogu se zasnivati na procenjenoj potrošnji ili paušalnom iznosu samo ako krajnji kupac ne dostavi rezultate očitavanja brojila za određeno obračunsko razdoblje;
- 4) ako krajnji kupac ima brojilo koje operatoru omogućava očitavanje na daljinu, tačne informacije o obračunu zasnovane na stvarnoj potrošnji pružaju se barem jednom mesečno, pri čemu te informacije takođe mogu biti dostupne putem interneta i ažuriraju se onoliko često koliko to omogućavaju korišćeni uređaji i sistemi za merenje.

Aplikacija za poređenje cena električne energije

Član 197b

Kupci iz kategorije domaćinstvo i mali kupci sa očekivanom godišnjom potrošnjom ispod od 100.000 kWh, imaju pravo na besplatan pristup aplikaciji za poređenje ponuda snabdevača, uključujući ponude za ugovore sa promenljivom cenom električne energije.

Kupci iz stava 1. ovog člana moraju biti informisani o dostupnosti aplikacije za poređenje preko računa za električnu energiju ili na neki drugi način.

Aplikacija za poređenje mora da ispunjava najmanje sledeće zahteve:

- 1) da pokriva celo tržište električne energije u Republici Srbiji;
- 2) da je nezavisna od učesnika na tržištu i osigurava da energetske subjekti imaju jednak tretman u rezultatima pretraživanja;
- 3) da jasno prikazuje podatke o vlasniku aplikacije, podatke o fizičkom ili pravnom licu koje koristi i upravlja aplikacijom i o načinu finansiranja aplikacije;
- 4) da postavlja jasne i objektivne kriterijume na kojima se poređenja zasnivaju, uključujući usluge, kao i da ih objavi;

- 5) da koristi jednostavan i nedvosmislen jezik;
- 6) da pruža tačne i ažurne informacije, navodeći i vreme poslednjeg ažuriranja;
- 7) da je dostupna osobama sa invaliditetom;
- 8) da obezbeđuje efikasnu proceduru za prijavljivanje netačnih informacija o objavljenim ponudama;
- 9) da vrši poređenja, ograničavajući tražene lične podatke na ono što je neophodno za poređenje.

Aplikacija može da uključi i uporedne kriterijume koji se odnose na prirodu usluga koje nude snabdevači.

Aplikacijom iz stava 1. ovog člana mogu upravljati privredna društva, organi javne vlasti i javno telo.

Agencija je dužna da izradi aplikaciju za poređenje koja pokriva celo tržište električne energije u Republici Srbiji i obezbedi da aplikacija ispunjava zahteve iz stava 3. ovog člana.

Aplikacija iz stava 6. ovog člana ne podlaže izdavanju oznake poverenja.

Snabdevači su dužni da na zahtev Agencije, u roku od osam dana, dostave sve podatke potrebne za pružanje tačnih i ažurnih informacija o cenama i modelima snabdevanja kupaca.

U slučaju novih cena i modela, snabdevači su dužni da obaveste Agenciju najkasnije u roku od osam dana od dana njihovog uvođenja.

Ako snabdevač dostavi podatke koji nisu uporedivi sa ostalim modelima snabdevanja i ponudama, Agencija neće taj model snabdevanja ili ponudu uključiti u aplikaciju za poređenje.

Neovlašćena potrošnja, isključenje, obustava i ograničenje isporuke električne energije

Član 198

Neovlašćena potrošnja električne energije je:

- 1) potrošnja električne energije bez odobrenja za priključenje;
- 2) potrošnja električne energije sa odobrenjem za priključenje pre ispunjenja uslova za priključenje;
- 3) potrošnja električne energije nakon izvršene obustave isporuke električne energije;
- 4) potrošnja električne energije bez mernog uređaja, mimo mernog uređaja, ili preko mernog uređaja na kome je onemogućeno pravilno merenje ili registrovanje utrošene električne energije;
- 5) potrošnja električne energije preko mernog uređaja na kome su oštećene ili nedostaju plombe operatora sistema i/ili na kome je krajnji kupac ošteti žig propisan zakonom o metrologiji, uz uslov da organ nadležan za poslove metrologije, po sprovedenoj metrološkoj ekspertizi, utvrdi da rezultati merenja predmetnim mernim uređajem nisu u okviru propisanih granica najveće dozvoljene greške;
- 6) samovlasna zamena uređaja.

Član 199

Neovlašćenu potrošnju utvrđuje operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema u postupku redovne ili vanredne kontrole mernog mesta.

Redovnu i vanrednu kontrolu mernog mesta iz stava 1. ovog člana obavljaju najmanje dva kvalifikovana lica ovlašćena od strane operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema.

Redovna kontrola mernog mesta po pravilu se vrši jedanput u šest meseci, a najduže na period od godinu dana.

Sumnju u ispravnost mernog uređaja može da iskaže kupac ili zainteresovana strana, u skladu sa propisima kojim se uređuje oblast metrologije.

Vanrednu kontrolu mernog mesta operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema vrši u slučajevima kada za to postoji potreba u skladu sa pravilima o radu.

O izvršenoj redovnoj i vanrednoj kontroli sačinjava se zapisnik na licu mesta koji sadrži utvrđeno činjenično stanje i dokazni materijal.

U slučaju utvrđene neovlašćene potrošnje sačinjava se zapisnik o neovlašćenoj potrošnji koji sadrži utvrđeno činjenično stanje, uz koji se prilaže dokazni materijal.

Zapisnik iz st. 6. i 7 ovog člana potpisuje i lica koje je prisustvovalo kontroli i uručuje mu se primerak zapisnika.

U slučaju da je kontrola vršena bez prisustva kupca, odnosno zainteresovane strane ili je prisutno lice odbilo da potpiše zapisnik, na mestu kontrole ostavlja se obaveštenje sa rokom i adresom gde može preuzeti zapisnik ili se zapisnik dostavlja na drugi način u skladu sa zakonom.

Način utvrđivanja neovlašćene potrošnje i sadržina zapisnika, uređuje se Pravilima o radu.

Član 200

U slučaju neovlašćene potrošnje, operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema, izvršiće obračun neovlašćeno utrošene električne energije, izdati i dostaviti licu koje je neovlašćeno trošilo električnu energiju račun, za period od dana kada je izvršena poslednja redovna, odnosno vanredna kontrola mernog mesta do dana kada je utvrđeno neovlašćeno korišćenje električne energije, u skladu sa metodologijom za obračun neovlašćeno utrošene električne energije, koju donosi Agencija.

U slučaju iz člana 198. tačka 5) ovog zakona, operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema, obračun neovlašćene potrošnje izvršiće samo u slučaju kada se proverom mernog uređaja utvrdi nepravilnost merenja potrošnje.

Neovlašćena potrošnja obračunava se za period od dana kada je izvršena poslednja redovna, odnosno vanredna kontrola mernog mesta do dana kada je neovlašćeno korišćenje utvrđeno.

Ukoliko operator sistema nije vršio redovnu, odnosno vanrednu kontrolu mernog mesta iz člana 199. st. 3. i 5. ovog zakona, obračunata neovlašćeno utrošena električna energija se obračunava za period od najduže šest meseci.

Obustava isporuke, odnosno preuzimanja električne energije

Član 201

Operator prenosnog, distributivnog, odnosno zatvorenog distributivnog sistema obustaviće krajnjim kupcima isporuku električne energije, odnosno obustaviće preuzimanje električne energije od proizvođača, u sledećim slučajevima:

- 1) kada koristi, odnosno predaje, električnu energiju suprotno uslovima koji su utvrđeni u odobrenju za priključenje, osim u slučaju kada je predviđeno isključenje;
- 2) kada elektroenergetski objekti, postrojenja ili uređaji kupca ili proizvođača ne ispunjavaju uslove u skladu sa propisima i predstavljaju neposrednu opasnost po život i zdravlje ljudi, životnu sredinu i imovinu;
- 3) kada krajnji kupac ili proizvođač, onemogućiti ovlašćenim licima operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema bezbedan, potpun i neometan pristup mernim uređajima i instalacijama, kao i mestu merenja radi očitavanja, provere ispravnosti, otklanjanja kvarova, zamene, održavanja i kontrole ispravnosti mernih i drugih uređaja sa mernim ormanima, uređenja mernog mesta;
- 4) na zahtev snabdevača zbog neizvršenih obaveza iz ugovora o snabdevanju, a uz shodnu primenu propisa kojim se uređuje zaštita potrošača;
- 5) neizvršenja obaveza po ugovoru o pristupu na prenosni ili distributivni sistem električne energije, osim u slučaju iz člana 192. stav 1. tačka 2a) ovog zakona;
- 6) korišćenje ili predaja električne energije bez ugovora o snabdevanju ili potpunom snabdevanju ili otkupu energije, odnosno kada mu je isteklo rezervno snabdevanje, a nije zaključio ugovor o snabdevanju;
- 7) korišćenje ili predaja električne energije, bez uređene balansne odgovornosti u skladu sa ovim zakonom;
- 8) na pismeni zahtev kupca ili proizvođača pod uslovom da se obustava zahteva za period od najkraće godinu dana, a najduže dve godine.

Operator prenosnog, distributivnog, odnosno zatvorenog distributivnog sistema može krajnjim kupcima ili proizvođačima obustaviti isporuku ili preuzimanje električne energije u sledećim slučajevima:

- 1) kada krajnji kupac omogući drugom krajnjem kupcu potrošnju električne energije bez odobrenja operatora sistema preko svoje instalacije;
- 2) kada kupac ili proizvođač, kome odobrenjem za priključenje nije uređen uticaj na kvalitet napona, svojim uređajima ili načinom korišćenja električne energije prouzrokuje smanjenje kvaliteta električne energije drugim kupcima, pod uslovom da prekoračuje emisione nivoe dozvoljene pravilima o radu i ne otkloni smetnje u roku koji odredi operator sistema.

Obustavom isporuke ne prestaje ugovor o snabdevanju, a u periodu obustave isporuke krajnji kupac ima obaveze koje se odnose na pristup sistemu.

Ako je obustava izvršena na zahtev kupca iz stava 1. tačka 8) ovog člana, kupac nema obaveze po osnovu ugovora o snabdevanju, odnosno pristupu sistemu.

Ukoliko se, u slučaju iz člana 198. tačka 5) ovog zakona utvrdi da nije bilo uticaja na tačnost merenja, operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema je dužan da merno mesto dovede u tehnički ispravno stanje o sopstvenom trošku.

Pre obustave isporuke, odnosno preuzimanja električne energije, osim u slučaju iz stava 1. tač. 2), 3), 4), 6) i 8) ovog člana kupcu ili proizvođaču mora biti dostavljena opomena u kojoj je određen rok za otklanjanje uočenih nepravilnosti i nedostataka, koji ne može biti kraći od tri dana od dana dostavljanja opomene.

Kupac ili proizvođač, odnosno lice čijem objektu je obustavljena isporuka ili preuzimanje električne energije ima pravo prigovora operatoru prenosnog, odnosno distributivnog sistema, osim u slučaju obustave na zahtev snabdevača, kada se prigovor podnosi snabdevaču.

Bliži uslovi i postupak obustave isporuke ili preuzimanja i prava i obaveze operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema, snabdevača i krajnjih kupaca ili proizvođača uređuju se propisom o uslovima isporuke i snabdevanja električnom energijom.

Član 202

Snabdevač je dužan da pre podnošenja zahteva operatoru prenosnog, odnosno distributivnog sistema za obustavu isporuke iz člana 201. stav 1. tačka 4) ovog zakona, krajnjeg kupca prethodno u pismenoj formi upozori da će mu biti izvršena obustava isporuke električne energije, ako u roku koji ne može biti kraći od 15 dana ni duži od 30 dana od dana dostavljanja upozorenja, ne izmiri dospele obaveze.

Ukoliko kupac ne izmiri obaveze u ostavljenom roku, ovlašćeno lice snabdevača podnosi zahtev za obustavu isporuke električne energije operatoru sistema na koji je priključen objekat kupca i o tome pismenim putem obaveštava kupca.

Operator sistema je dužan da na osnovu zahteva snabdevača, izvrši obustavu isporuke električne energije kupcu, u roku koji ne može biti duži od osam dana od dana prijema zahteva.

Kupac koji nakon podnošenja zahteva za obustavu, izmiri obavezu za isporučenu električnu energiju, dužan je da bez odlaganja o tome obavesti snabdevača, a snabdevač je dužan da bez odlaganja o tome obavesti operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema i da povuče zahtev za obustavu.

Odredba stava 4. ovog člana odnosi se i na slučaj da snabdevač i kupac postignu sporazum o izvršenju obaveze.

Kupac kojem je obustavljena isporuka ima pravo prigovora snabdevaču, a posebno telo, organizaciona jedinica ili ovlašćeno lice snabdevača iz člana 195. stav 1. tačka 4) ovog zakona je dužno da odluči po prigovoru u roku od tri dana od dana prijema prigovora.

U slučaju kada je podnosilac prigovora fizičko lice, u sastav tela iz člana 195. stav 1. tačka 4) ovog člana, mora biti uključen predstavnik evidentiranih udruženja i saveza u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača.

Snabdevač je dužan da o osnovanosti prigovora, kao i u slučaju naknadnog izmirenja obaveze kupca, bez odlaganja obavesti operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema, a operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema je dužan da nastavi isporuku električne energije, bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 časa, uz obavezno prisustvo kupca.

Član 203

Zbog neizvršenih obaveza za isporučenu električnu energiju ne može se obustaviti isporuka električne energije kupcima za objekte čiji bi prekid rada doveo do neposredne opasnosti po život i zdravlje ljudi i za objekte od posebnog interesa za privredu i život ljudi i odbranu zemlje.

Ugovorom o snabdevanju sa kupcem iz stava 1. ovog člana, određuju se instrumenti obezbeđenja plaćanja za snabdevanje električnom energijom, a ako ne obezbedi instrumente obezbeđenja plaćanja može se obustaviti isporuka.

Propisom o uslovima isporuke i snabdevanja električnom energijom bliže se uređuju vrste objekata po nameni kojima se ne može obustaviti isporuka.

Isključenje

Član 204

Operator prenosnog, distributivnog, odnosno zatvorenog distributivnog sistema je dužan da isključi objekat krajnjeg kupca ili proizvođača sa sistema u sledećim slučajevima:

- 1) neovlašćene potrošnje iz člana 198. ovog zakona;
- 2) kada krajnji kupac ili proizvođač onemogućí ovlašćenim licima operatora prenosnog, distributivnog, odnosno zatvorenog distributivnog sistema, obustavu isporuke ili preuzimanja energije;
- 3) na pismeni zahtev krajnjeg kupca ili proizvođača;
- 4) ako je obustava isporuke ili preuzimanja električne energije iz člana 201. stav 1. ovog zakona trajala duže od godinu dana, osim u slučaju obustave isporuke ili preuzimanja na zahtev krajnjeg kupca ili proizvođača, kada se objekat isključuje sa sistema ako je obustava isporuke ili preuzimanja trajala duže od dve godine;
- 5) po isteku roka priključenja određenog odobrenjem za priključenje.

U slučaju isključenja objekta krajnjeg kupca ili proizvođača sa sistema u skladu sa stavom 1. tačka 4) ovog člana, operator sistema je dužan da 15 dana pre isključenja dostavi obaveštenje krajnjem kupcu ili proizvođaču.

Operator prenosnog, distributivnog, odnosno zatvorenog distributivnog sistema je dužan da isključi objekat proizvođača u sledećim slučajevima:

- 1) predaja električne energije bez odobrenja za priključenje;
- 2) predaja električne energije sa odobrenjem za priključenje pre ispunjenja uslova za priključenje;
- 3) predaja električne energije nakon izvršene obustave;
- 4) predaja električne energije bez mernog uređaja, mimo mernog uređaja, ili preko mernog uređaja na kome je onemogućeno pravilno merenje ili registrovanje predate električne energije;
- 5) predaja električne energije preko mernog uređaja na kome su oštećene ili nedostaju plombe operatora sistema i/ili na kome je korisnik ošteti žig propisan zakonom o metrologiji, uz uslov da se utvrdi nepravilnost merenja električne energije;
- 6) samovlasna zamena uređaja.

U slučaju isključenja objekta krajnjeg kupca ili proizvođača sa sistema, prestaje ugovor o snabdevanju odnosno otkupu i ugovor o pristupu za mesto primopredaje objekta koji se isključuje, a za ponovno priključenje krajnji kupac ili proizvođač pribavlja odobrenje za priključenje u skladu sa članom 140. st. 7. i 9. ovog zakona.

U slučaju obustave isporuke električne energije iz člana 201. stav 1. ovog zakona, ugovor o snabdevanju prestaje ukoliko je obustava trajala duže od jedne godine, nezavisno od toga da li je objekat krajnjeg kupca isključen, uz obavezu snabdevača da krajnjeg kupca obavesti 15 dana unapred o roku kada ističe godinu dana od obustave isporuke uz upozorenje da će nakon isteka tog roka prestati ugovor o snabdevanju.

Član 205

Krajnji kupac, odnosno lice čiji je objekat isključen sa sistema ima pravo prigovora operatoru prenosnog, odnosno distributivnog sistema.

Bliži uslovi isključenja i prava i obaveze operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema i krajnjih kupaca, uređuju se propisom o uslovima isporuke i snabdevanja električnom energijom.

Ograničenje isporuke električne energije

Član 206

Operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema može krajnjim kupcima privremeno ograničiti isporuku električne energije u sledećim slučajevima, a u skladu sa pravilima o radu sistema na koji je objekat priključen i propisom o uslovima isporuke i snabdevanja električnom energijom:

- 1) neposredne ugroženosti života i zdravlja ljudi ili opasnosti od oštećenja imovine;
- 2) tehničkih ili drugih smetnji u sistemu;
- 3) obavljanja merenja, ispitivanja, planiranih radova na održavanju, investicionih radova i priključenja novih korisnika.
- 4) u slučaju primene mera iz čl. 11ž, 11z i 11i ovog zakona.

Prava, obaveze i zaštita krajnjih kupaca

Član 207

Krajnji kupac uživa zaštitu svojih prava u skladu sa ovim zakonom, propisima donetim na osnovu ovog zakona, zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača i drugim propisima.

Ako krajnji kupac nije zadovoljan odlukama donetim u skladu sa ovim zakonom po prigovorima, reklamacijama, zahtevima i žalbama svoja prava može ostvariti u sudskom i vansudskom postupku.

Energetski subjekti su dužni da pre zaključenja ugovora o pružanju usluga obaveste kupca iz kategorije domaćinstvo o postojanju mogućnosti vansudskog rešavanja sporova.

Energetski subjekti su dužni da učestvuju u vansudskom rešavanju sporova kupaca iz kategorije domaćinstvo, pred telom za vansudsko rešavanje potrošačkih sporova upisanim u Listu tela za vansudsko rešavanje potrošačkih sporova u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača.

Kupac iz kategorije domaćinstvo može pokrenuti sudski ili vansudski postupak rešavanja spora tek nakon prijema odgovora, odnosno odluke snabdevača po izjavljenom prigovoru u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača i zakonom kojim se uređuje opšti upravni postupak.

Član 208

Krajnji kupac ima pravo da zahteva u slučaju pojave tehničkih ili drugih smetnji u isporuci energije, čiji uzrok nije na objektu krajnjeg kupca, da se te smetnje otklone u primerenom roku.

Kao primereni rok u kojem je operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema obavezan da otkloni smetnje u isporuci energije krajnjim kupcima smatra se rok od 24 časa, a najduže dva dana od dana prijema obaveštenja o smetnji.

Smetnjama u isporuci električne energije u smislu stava 1. ovog člana ne smatraju se prekidi u isporuci električne energije nastali zbog primene mera iz člana 214. tač. 13) i 14) ovog zakona.

Član 209

Krajnji kupac je dužan da unutrašnje električne instalacije do mesta razgraničenja distributivnog sistema i instalacija objekata kupca održava u tehnički ispravnom stanju u skladu sa važećim tehničkim propisima i da primenjuje mere propisane Pravilima o radu sistema.

Član 210

Krajnji kupac, odnosno kupac-proizvođač je dužan da električnu energiju koristi pod uslovima, na način i za namene utvrđene odobrenjem za priključenje i ugovorom o snabdevanju, zakonom i drugim propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Skladištenje električne energije

Član 210a

Energetski subjekt koji obavlja delatnost skladištenja električne energije (u daljem tekstu: skladištar) u skladu sa ovim zakonom obavlja sledeće poslove:

- 1) kupuje i prodaje električnu energiju;
- 2) pruža uslugu skladištenja električne energije za potrebe drugih učesnika na tržištu električne energije;
- 3) nudi operatoru prenosnog, odnosno distributivnog sistema pomoćne usluge, u skladu sa tehničkim karakteristikama i pravilima o radu prenosnog i distributivnog sistema i pravilima o radu tržišta električne energije;
- 4) sa operatorom prenosnog odnosno distributivnog sistema zaključuje ugovor o pružanju pomoćnih usluga;
- 5) sa operatorom prenosnog sistema zaključuje ugovor o učešću u balansnom mehanizmu;
- 6) poštuje propise i pravila koji se odnose na rad prenosnog i distributivnog sistema i funkcionisanje tržišta, propise koji se odnose na zaštitu konkurencije, kao i odluke nadležnih organa;
- 7) operatoru prenosnog ili distributivnog sistema stavlja na raspolaganje podatke potrebne za rad sistema u skladu sa pravilima o radu prenosnog i distributivnog sistema i pravilima o radu tržišta električne energije.

Vlasništvo na objektima za skladištenje električne energije

Član 210b

Operatori sistema električne energije ne mogu da poseduju, razvijaju ili upravljaju objektima za skladištenje električne energije.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, operatori sistema mogu da poseduju, razvijaju ili upravljaju objektima za skladištenje energije, ako su objekti za skladištenje električne energije sastavni delovi mreže o čemu saglasnost daje Agencija, ili kada su ispunjeni svi sledeći uslovi:

- 1) da nakon sprovedenog otvorenog, transparentnog i nediskriminatornog tenderskog postupka, koji je podložan preispitivanju i odobrenju od strane Agencije, a koji sprovode operatori sistema, nije izabrana druga strana, koja poseduje, razvija, upravlja objektima, ili koja nije mogla pružiti usluge definisane tenderskom dokumentacijom po razumnoj ceni i blagovremeno;
- 2) da su operatori sistema prethodno pribavili saglasnost Agencije na uslove tenderskog postupka iz tačke 1) ovog stava;
- 3) da su objekti za skladištenje električne energije neophodni da bi operatori sistema mogli ispuniti svoje obaveze u skladu sa ovim zakonom, uključujući nefrekventne pomoćne usluge i da se ovi objekti ne koriste za kupovinu ili prodaju električne energije na tržištima električne energije.

Agencija može da pruži pomoć operatorima sistema da obezbede poštnu tendersku proceduru davanjem uputstava ili smernica.

Agencija svakih pet godina sprovodi javne konsultacije o postojećim objektima za skladištenje energije kako bi procenila potencijalnu dostupnost i interesovanje druge strane za ulaganje u takve objekte.

Kada javne konsultacije iz stava 4. ovog člana, pokažu da je druga strana u mogućnosti da poseduje, razvija, upravlja objektima za skladištenje na isplativ način, Agencija obaveštava operatore sistema da su dužni da obustave aktivnosti na planiranju, razvoju i izgradnji skladišta u roku od 18 meseci.

U slučaju iz stava 5. ovog člana Agencija je dužna da operatorima sistema prizna uložena sredstva u skladu sa metodologijom za određivanje cene pristupa sistemu.

Upravljanje potrošnjom putem agregiranja

Član 210v

Krajnji kupac koji ima mogućnost pružanja usluge upravljanja potrošnjom može kao učesnik na tržištu električne energije ili putem agregiranja ravnopravno da učestvuje na odgovarajućim tržištima električne energije iz člana 168. ovog zakona.

Operatori sistema prilikom nabavke pomoćnih usluga ravnopravno tretiraju učesnike na tržištu koji se bave agregiranjem u upravljanju potrošnjom u skladu sa čl. 109. i 136. ovog zakona.

Agregator može učestvovati na svim tržištima električne energije u skladu sa pravilima kojima se uređuje rad tih tržišta, bez saglasnosti drugih učesnika na tržištu.

Agregator je finansijski odgovoran za odstupanje koji prouzrokuje u sistemu i dužan je da uredi svoju balansnu odgovornost u skladu sa zakonom.

Krajnji kupac koji je zaključio ugovor sa nezavisnim agregatorom, ne može biti izložen od strane snabdevača neopravdanim plaćanjima, kaznama ili drugim neopravdanim ugovornim ograničenjima.

Pravila i procedure za razmenu podataka između učesnika na tržištu koji se bave agregiranjem i drugih energetskih subjekata u oblasti električne energije moraju biti nediskriminatorna i transparentna i obezbeđivati lak pristup podacima uz zaštitu komercijalno osetljivih informacija i ličnih podataka krajnjih kupaca.

Krajnji kupac koji samostalno ili preko nezavisnog agregatora učestvuju u upravljanju potrošnjom dužan je da izvrši finansijsko poravnanje sa svojim snabdevačem ili balansno odgovornim stranama koji su direktno pogođeni aktiviranjem upravljanja potrošnjom, u skladu sa Pravilima o radu tržišta.

Nadoknada iz stava 7. ovog člana ne može biti prepreka za ulazak na tržište agregatora niti remetiti fleksibilnost i ograničena je na pokrivanje troškova koje su pretrpeli snabdevači krajnjih kupaca ili balasno odgovorne strane snabdevača tokom aktiviranja upravljanja potrošnjom.

Način utvrđivanja nadoknade iz stava 7. ovog člana uređuje se Pravilima o radu tržišta električne energije uzimajući u obzir dobit koju nezavisni agregatori donose drugim učesnicima na tržištu i u tom slučaju se od agregatora ili kupaca može zahtevati da doprinesu takvoj nadoknadi, ali samo onda i u meri u kojoj dobit za sve snabdevače, kupce i njihove balansno odgovorne strane ne prevazilaze nastale direktne troškove.

Pravilima o radu tržišta uređuju se i tehnički uslovi za učešće u upravljanju potrošnjom na svim tržištima električne energije, a na osnovu tehničkih karakteristika tih tržišta i mogućnosti upravljanja potrošnjom.

Aktivni kupac

Član 210g

Krajnji kupci imaju pravo da deluju kao aktivni kupci i da ne budu izloženi nesrazmernim ili diskriminatornim tehničkim zahtevima, administrativnim zahtevima, procedurama i naknadama, kao i naknadama za pristup sistemu koje ne odražavaju stvarne troškove.

Aktivni kupac iz stava 1. ovog člana ima pravo da:

- 1) učestvuje na tržištu električne energije direktno ili putem agregiranja;
- 2) prodaje sopstvenu proizvedenu električnu energiju uključujući i putem ugovora o otkupu električne energije;
- 3) koristi sopstvenu proizvodnju isključivo za svoje potrebe;
- 4) učestvuje u uslugama fleksibilnosti i šemama energetske efikasnosti;
- 5) poveri trećoj strani izgradnju, bez obzira da li je treća strana vlasnik ili ne upravljanje objektima, uključujući postavljanje, upravljanje i održavanje kao i upravljanje podacima, s tim da se treća strana ne može smatrati aktivnim kupcem.

Aktivni kupac podleže tarifnim stavovima utvrđenim metodologijom za određivanje cene pristupa prenosnom i distributivnom sistemu, a koji odražavaju troškove koji su transparentni i nediskriminatorni, pri čemu se posebno obračunava električna energija koja se predaje u mrežu, odnosno preuzima iz mreže, čime se obezbeđuje odgovarajući i uravnotežen doprinos raspodeli ukupnih troškova sistema.

Aktivni kupac je finansijski odgovoran za odstupanje koje prouzrokuje u sistemu i dužan je da uredi svoju balansnu odgovornost u skladu sa ovim zakonom u oba smera isporuke.

U slučaju da se obračun električne energije krajnjem kupcu ne vrši u skladu sa stavom 3. ovog člana, krajnji kupac može da zadrži postojeći način obračuna ili da odabere način obračuna iz stava 3. ovog člana.

Aktivni kupac koji poseduje objekat za skladištenje energije:

- 1) ima pravo na priključenje na mrežu u razumnom roku u skladu sa ovim zakonom i propisom iz člana 214. ovog zakona;
- 2) ne podleže dvostrukim naknadama, uključujući tarifne stavove za pristup mreži, za uskladištenu električnu energiju koja ostaje u njegovim objektima ili kada pružaju usluge fleksibilnosti operatorima sistema;
- 3) ne podležu nesrazmernim zahtevima ili naknadama za licenciranje;

4) može da pruža više usluga istovremeno, ako je to tehnički izvodljivo.

Aktivni kupac je dužan da obezbedi merni uređaj za elektranu i skladište električne energije u skladu sa pravilima o radu prenosnog, odnosno distributivnog sistema.

Na postupak priključenja elektrane aktivnog kupca koja koristi varijabilne obnovljive izvore energije i koja, u smislu mrežnih pravila kojim se uređuje priključenje proizvodnih jedinica, spada u proizvodni modul tipa C i D, primenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje korišćenje obnovljivih izvora energije o odlaganju priključenja elektrana koje koriste varijabilne obnovljive izvore energije, uključujući i odredbe na osnovu kojih se takve elektrane izuzimaju od odlaganja priključenja.

Postupak priključenja elektrane aktivnog kupca bliže se uređuje aktom iz člana 214. ovog zakona i pravilima o radu sistema.

Član 210d

Operator sistema vodi evidenciju aktivnih kupaca.

Operator sistema na zahtev krajnjeg kupca vrši upis u evidenciju aktivnog kupca ako:

1) krajnji kupac u zahtevu navede kojim aktivnostima iz člana 2. stav 1. tačka 3) ovog zakona planira da se bavi i da dokaže da nijedna od aktivnosti iz tog člana ne predstavlja njegovu komercijalnu ili profesionalnu delatnost;

2) navede da li i koje treće lice gradi i upravlja elektranom i/ili skladištem električne energije u ime i za račun aktivnog kupca.

U slučaju da aktivni kupac planira da izgradi elektranu i/ili skladište električne energije, operator sistema je dužan da utvrdi da se proizvodnja i skladištenje električne energije odvijaju u određenim granicama i da su elektrana i/ili skladište povezani na unutrašnje instalacije objekta sa ili bez mogućnosti da višak električne energije isporuče u sistem, kao i da instalisana snaga elektrane nije veća od odobrene snage priključka za smer preuzimanja električne energije objekta kupca iz mreže.

Operator briše iz evidencije aktivnog kupca ukoliko prestane da ispunjava jedan ili više uslova ili ako ne ispunjava obaveze u skladu sa zakonom.

Odluka o odbijanju zahteva za upis u evidenciju iz stava 2. ovog člana, kao i odluka o brisanju iz evidencije iz stava 4. ovog člana donosi se u formi rešenja protiv koga je dopuštena žalba Ministarstvu.

Energetska zajednica građana

Član 210d

Učešće u energetske zajednici građana otvoreno je i dobrovoljno u skladu sa zakonom.

Član energetske zajednice građana može biti fizičko lice, jedinica lokalne samouprave, preduzetnik, mikro preduzeće ili malo preduzeće čije je mesto stanovanja, poslovno sedište ili lokacija poslovnog prostora na području jedinice lokalne samouprave u kojoj je sedište energetske zajednice građana.

Član energetske zajednice građana može napustiti energetske zajednicu.

Član energetske zajednice građana ima prava i obaveze kao krajnji kupac električne energije u skladu sa zakonom.

Operator distributivnog sistema dužan je da vodi javno dostupnu evidenciju o energetske zajednicama građana i obračunskim mernim mestima koja su uključena u energetske zajednicu građana.

Operator distributivnog sistema na zahtev energetske zajednice građana vrši upis u evidenciju iz stava 5. ovog člana u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva, ako je:

1) zajednica osnovana kao neprofitno pravno lice čiji članovi se nalaze na području iste jedinice lokalne samouprave;

2) članovi energetske zajednice nisu energetske subjekti kojima je energetske delatnost pretežna ili osnovna delatnost;

3) zajednica propisala da je učešće u njoj dobrovoljno i otvoreno;

4) u osnivačkom aktu navedeno kojim delatnostima iz člana 2. stav 1. tačka 35) ovog zakona planira da se bavi;

5) ispunjavaju sve uslove za sticanje statusa energetske zajednice građana u skladu sa ovim zakonom i aktom iz člana 214. ovog zakona.

Operator distributivnog sistema briše iz evidencije energetske zajednicu građana ukoliko prestane da ispunjava jedan ili više uslova ili ako ne ispunjava obaveze u skladu sa zakonom.

Odluka o odbijanju zahteva za upis u evidenciju iz stava 6. ovog člana, kao i odluka o brisanju iz evidencije iz stava 7. ovog člana donosi se u formi rešenja protiv koga je dopuštena žalba Ministarstvu.

Operator distributivnog sistema saraduje sa energetske zajednicama građana kako bi obezbedili isporuku električne energije, uz saglasnost Agencije i ima pravo na naknadu u vezi raspodele električne energije između članova energetske zajednice građana, kao vrstu nestandardne usluge.

Energetske zajednice građana ima:

1) pravo da učestvuje na tržištu električne energije bilo direktno ili putem agregiranja na nediskriminatorni način;

2) prava i obaveze u skladu sa ulogama na tržištu, kao što su prava i obaveze krajnjih kupaca, proizvođača, snabdevača, ili agregatora na nediskriminatoran i proporcionalan način;

3) prava i obaveze kao aktivni kupac u pogledu potrošnje električne energije koju sam proizvede u skladu sa članom 210g stav 3. ovog zakona;

4) pravo da u okviru energetske zajednice građana organizuje raspodelu električne energije koju proizvode u objektima za proizvodnju koji su u vlasništvu energetske zajednice građana uz ispunjenje uslova iz člana 214. ovog zakona.

Energetska zajednica građana je dužna da uredi balansnu odgovornost u skladu sa članom 171. ovog zakona.

Obaveze operatora distributivnog sistema, snabdevača i energetske zajednice građana

Član 210e

Energetska zajednica građana:

1) dostavlja operatoru distributivnog sistema plan raspodele proizvedene električne energije između svojih članova ukoliko planira da koristi za svoje potrebe proizvedenu električnu energiju u elektrani;

2) od članova energetske zajednice naplaćuje zajedničke troškove.

Operator distributivnog sistema:

1) preuzima električnu energiju koju energetska zajednica isporuči u sistem;

2) očitava brojila i obračunava naknadu za pristup sistemu svim članovima zajednice za svu preuzetu električnu energiju;

3) dostavlja snabdevaču članova zajednice podatke o preuzetoj električnoj energiji iz sistema svakog člana zajednice, raspodeljenoj električnoj energiji između članova koju je zajednica proizvela i isporučila u sistem, kao i podatke o obračunatoj naknadi za pristup sistemu.

Snabdevač:

1) objavljuje na internet stranici model ugovora o potpunom snabdevanju sa članovima energetske zajednice sa modelom obračuna viška proizvedene električne energije u elektrani zajednice;

2) uređuje balansnu odgovornost za elektranu energetske zajednice građana samo ukoliko proizvedena električna energije služi za zadovoljenje potreba članova zajednice.

Odredbe ovog člana i člana 210đ ovog zakona shodno se primenjuju i na zajednice obnovljivih izvora energije u smislu zakona o korišćenju obnovljivih izvora energije.

Čl. 211-213

(Brisano)

Uslovi isporuke i snabdevanja električnom energijom

Član 214

Vlada bliže propisuje uslove isporuke i snabdevanja krajnjih kupaca električnom energijom, kojima se bliže uređuju:

1) uslovi izdavanja odobrenja za priključenje na prenosni, odnosno distributivni sistem, uslovi za promenu tehničkih uslova na mestu priključenja i odobrena snaga;

2) uslovi, važenje, način i rokovi izrade studije priključenja na prenosni i distributivni sistem;

3) bankarska garancija za izgradnju objekta koji se priključuju na prenosni sistem odnosno distributivni sistem uključujući njenu sadržinu, rok za dostavljanje, njeno trajanje, uslove naplate, vraćanje i druga pitanja;

4) sadržina ugovora o izgradnji nedostajuće infrastrukture;

5) sadržina ugovora o priključenju;

6) sadržina ugovora o priključenju sa zajedničkim priključkom i raspodela troškova izgradnje zajedničkog priključka;

7) sadržina akta o priključenju;

8) uslovi i način priključenja objekata iz člana 140. st. 7-9. ovog zakona;

9) način i postupak utvrđivanja liste krajnjih kupaca koji ispunjavaju uslove za malog kupca;

10) mesto razgraničenja odgovornosti za isporučenu električnu energiju između energetske subjekta i kupca, odnosno proizvođača;

11) uslovi za zaključenje i sadržina ugovora o snabdevanju;

- 12) uslovi za zaključenje i sadržina ugovora o agregiranju;
- 13) uslovi za zaključenje i sadržina ugovora sa promenljivom cenom električne energije;
- 14) uslovi za osnivanje energetske zajednice građana i raspodelu energije između članova;
- 15) uslovi za zaključenje i sadržina ugovora o osnivanju energetske zajednice građana;
- 16) uslovi i postupak obustave isporuke ili preuzimanja električne energije krajnjim kupcima ili proizvođačima kao i energetski ugroženim kupcima;
- 17) prava i obaveze operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema, snabdevača i krajnjeg kupca;
- 18) vrsta objekata po nameni kojima se ne može obustaviti isporuka električne energije za slučaj ne izvršavanja obaveza za isporučenu električnu energiju i u drugim slučajevima;
- 19) uslovi i način isključenja objekta krajnjeg kupca ili proizvođača sa sistema, prava krajnjih kupaca ili proizvođača;
- 20) način obaveštavanja krajnjeg kupca ili proizvođača;
- 21) obračunski period u skladu sa članom 197a ovog zakona i obavezan sadržaj računa za naplatu isporučene električne energije;
- 22) postupak, način i rokovi za ostvarivanje prava krajnjeg kupca na naknadu zbog odstupanja od propisanog kvaliteta isporuke, odnosno snabdevanja električnom energijom;
- 23) druga pitanja u skladu sa zakonom.

Kvalitet isporuke i snabdevanja električnom energijom

Član 215

Energetski subjekti koji obavljaju energetske delatnosti u vezi sa isporukom i snabdevanjem električnom energijom, dužni su da obezbede kvalitet isporuke i snabdevanja utvrđen ovim zakonom, i drugim propisima donetim na osnovu zakona.

Agencija donosi pravila iz člana 51. stav 1. tačka 2) ovog zakona kojima se određuju pokazatelji tehničkog i komercijalnog kvaliteta isporuke i komercijalnog kvaliteta snabdevanja električnom energijom, način evidentiranja podataka i računanja pokazatelja, način i rokove za dostavljanje podataka i izveštaja Agenciji, način utvrđivanja zahtevanih vrednosti pojedinih pokazatelja, kao i način ocenjivanja rezultata dobijenih praćenjem dostignutih u odnosu na zahtevane vrednosti pokazatelja kvaliteta.

Ostvarene vrednosti pokazatelja kvaliteta isporuke električne energije, Agencija koristi pri odobravanju planova razvoja i sredstava za investicije i u slučaju regulacije cena pristupa sistemima za prenos i distribuciju zasnovanim na podsticajnim metodama regulacije cena, na način propisan metodologijama za određivanje regulisanih cena pristupa, u kojima utvrđuje način određivanja i maksimalnu visinu podsticaja, odnosno umanjenja odobrenog maksimalnog prihoda, a u zavisnosti od smeru i stepena odstupanja od zahtevanih vrednosti pokazatelja tehničkog kvaliteta isporuke.

Pravilima iz stava 2. ovog člana se određuje visina naknade krajnjem kupcu po osnovu stepena odstupanja od propisanog kvaliteta.

Zaštita elektroenergetskih objekata

Član 216

Energetski subjekt koji koristi i održava energetske objekte ima pravo prelaska preko nepokretnosti drugog vlasnika radi izvođenja radova na održavanju, kontroli ispravnosti objekta, uređaja, postrojenja ili opreme, kao i izvođenja drugih radova i upotrebe nepokretnosti na kojoj se izvode navedeni radovi samo dok ti radovi traju.

Vlasnik nepokretnosti je dužan da omogući pristup energetskim objektima iz stava 1. ovog člana i da trpi i ne ometa izvršenje radova iz stava 1. ovog člana.

Energetski subjekt iz stava 1. ovog člana je dužan da nadoknadi štetu koju nanese vlasniku nepokretnosti u toku izvođenja radova, čiju visinu utvrđuju sporazumno.

U slučaju da vlasnik nepokretnosti i energetski subjekt ne postignu sporazum u smislu stava 3. ovog člana, odluku o tome donosi nadležni sud.

Član 217

Elektroenergetski objekti usklađuju se sa objektima u izgradnji saobraćajne, energetske i komunalne infrastrukture, objektima za potrebe odbrane zemlje, vodoprivrednim objektima, objektima za zaštitu od elementarnih nepogoda i drugim objektima koji se u smislu zakona o eksproprijaciji smatraju objektima od opšteg interesa, a koji se, zbog prirodnih ili drugih karakteristika, ne mogu graditi na drugoj lokaciji, kao i u slučaju izgradnje objekata i izvođenja radova na eksploataciji rudnog blaga.

Usklađivanje elektroenergetskih objekata vrši se na osnovu planskog dokumenta kojim se utvrđuje planski osnov za objekte iz stava 1. ovog člana i utvrđenog javnog interesa za eksproprijaciju u skladu sa zakonom.

Usklađivanje obuhvata radove na adaptaciji, rekonstrukciji i izgradnji energetskog objekta, odnosno pojedinačnog stuba na linijskoj infrastrukturi, kao i radovi na izgradnji nove trase, u skladu sa zakonom koji uređuje planiranje i izgradnja.

Usklađivanje distributivnog energetskog objekta se može izvršiti i na zahtev pravnog ili fizičkog lica, ukoliko postoje tehnički uslovi.

U slučaju iz st. 1. i 3. ovog člana, troškove koji nastanu usled usklađivanja energetskog objekta, snosi investitor objekta čija izgradnja zahteva usklađivanje energetskog objekta ili podnosilac zahteva za usklađivanje.

Međusobna prava i obaveze između investitora objekta čija izgradnja zahteva usklađivanje energetskog objekta ili podnosioca zahteva za usklađivanje i energetskog subjekta koji je vlasnik, odnosno korisnik energetskog objekta čije je usklađivanje neophodno, definišu se ugovorom.

Član 218

Energetski subjekt koji obavlja delatnost prenosa, odnosno distribucije električne energije dužan je da sprovodi mere zaštite u skladu sa ovim zakonom i drugim tehničkim propisima.

Elektroenergetski vod je u funkciji od dana stavljanja pod napon o čemu odluku donosi nadležni operator sistema.

Operator prenosnog sistema u roku ne dužem od jedne godine od dana stavljanja pod napon elektroenergetskog voda na zakonom propisan način obaveštava vlasnike preko čijih nepokretnosti prelazi elektroenergetski objekat, radi rešavanja imovinskopravnih odnosa pri čemu se naknada utvrđuje u skladu sa propisom kojim se uređuje eksproprijacija.

Operatori sistema električne energije nemaju obavezu plaćanja naknade za službenost na zemljištu koje je u javnoj svojini.

U zaštitnom pojasu ispod, iznad ili pored elektroenergetskog objekta mogu se graditi objekti, izvoditi druge radnje ili zasađivati drveće i drugo rastinje, ako te radnje nisu u suprotnosti sa planskim aktom, namenom zemljišta, propisima o izgradnji objekata, uslovima propisanim zakonom ili tehničkim normativima i drugim propisima.

Vlasnik ili nosilac drugih prava na nepokretnosti koji namerava da izvodi građevinske radove u zoni zaštite energetskog objekta, pre podnošenja zahteva za izdavanje građevinske dozvole, dužan je da pribavi saglasnost energetskog subjekta.

Saglasnost iz stava 8. ovog člana energetski subjekt izdaje u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva za izdavanje saglasnosti. Zahtev se podnosi na obrascu čiju sadržinu uređuje energetski subjekt i objavljuje na svom sajtu. Uz zahtev investitor objekta/radova prilaže elaborat overen od strane ovlašćenog lica u skladu sa zakonom.

Zaštitni pojas za nadzemne elektroenergetske vodove, sa svake strane voda od krajnjeg faznog provodnika, ima sledeće širine:

1) za naponski nivo 1 kV do 35 kV:

- (1) za gole provodnike 10 metara, kroz šumsko područje 3 metra;
- (2) za slabo izolovane provodnike 4 metra, kroz šumsko područje 3 metra;
- (3) za samonoseće kablovske snopove 1 metar;

2) za naponski nivo 35 kV, 15 metara;

3) za naponski nivo 110 kV, uključujući i 110 kV, 25 metara;

4) za naponski nivo 220 kV i 400 kV, 30 metara.

Zaštitni pojas za podzemne elektroenergetske vodove (kablove) iznosi, od ivice armirano-betonskog kanala:

1) za naponski nivo 1 kV do 35 kV, uključujući i 35 kV, 1 metar;

2) za naponski nivo 110 kV, 2 metra;

3) za naponski nivo iznad 110 kV, 3 metra.

Zaštitni pojas za transformatorske stanice na otvorenom iznosi:

1) za naponski nivo 1 kV do 35 kV, 10 metara;

2) za naponski nivo 110 kV i iznad 110 kV, 30 metara.

Operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema nadležan za energetski objekat, dužan je da o svom trošku redovno uklanja drveće ili grane i drugo rastinje koje ugrožava rad energetskog objekta.

U cilju zaštite života i zdravlja ljudi i bezbednosti energetskih objekata, vlasnik ili nosilac drugih prava na nepokretnosti koja se nalazi u zaštitnom pojasu, ne može bez prethodne saglasnosti energetskog subjekta, graditi objekte niti izvoditi posebne vrste radova za koje nije potrebno pribavljati akt nadležnog organa u skladu sa propisima kojim se uređuje izgradnja objekata.

U zaštitnom pojasu zabranjuje se korišćenje vozila i mehanizacije čije komponente u radu krajnjim tačkama prilaze energetskom objektu prenosnog sistema bliže od pet metara, odnosno bliže od dva metra objektu distributivnog sistema, bez prisustva predstavnika operatora tog sistema.

Zahtev za prisustvo predstavnika operatora sistema podnosi se najkasnije pet dana pre započinjanja planiranih aktivnosti.

Član 218a

U zaštitnom pojasu ispod, iznad ili pored elektroenergetskog objekta može se ozakoniti objekat koji je predmet ozakonjenja, ako objekat nije u suprotnosti sa planskim aktom, namenom zemljišta, propisima o izgradnji objekata, uslovima propisanim zakonom ili tehničkim normativima i drugim propisima.

Nadležni operator sistema izdaje saglasnost za objekat koji je predmet ozakonjenja, a koji se nalazi u zoni zaštite energetskog objekta.

Saglasnost iz stava 2. ovog člana izdaje se nakon izrade elaborata overenog od strane ovlašćenog lica u skladu sa zakonom kojim se uređuje planiranje i izgradnja, koji investitor objekta dostavlja o svom trošku i kojim je dokazana ispunjenost uslova propisanih ovim članom, podzakonskim aktom kojim se uređuju tehnički normativi za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1 kV do 400 kV, zakonom kojim se uređuje zaštita od nejonizujućeg zračenja i podzakonskih akata donetih na osnovu tog zakona.

Za objekat koji je u postupku ozakonjenja izdaje se zabrana korišćenja objekta ako do završetka postupka može doći do ugrožavanja bezbednosti lica i imovine, na obrazloženi zahtev energetskog subjekta.

Nadležni operator sistema dužan je da za objekte u postupku ozakonjenja u kojima može doći do ugrožavanja bezbednosti lica i imovine podnese obrazložen zahtev za zabranu korišćenja objekta organu nadležnom za postupak ozakonjenja.

Član 218b

Utvrđuje se javni interes za eksproprijaciju, administrativni prenos, nepotpunu eksproprijaciju i privremeno zauzeće nepokretnosti radi, rekonstrukcije, adaptacije i sanacije i održavanja elektroenergetskih objekata operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije.

Korisnik eksproprijacije je operator prenosnog sistema, koji obavlja delatnost prenosa i upravljanja prenosnim sistemom električne energije, odnosno operator distributivnog sistema koji obavlja delatnost distribucije i upravljanja distributivnim sistemom električne energije.

Javni interes utvrđen ovim zakonom traje do završetka radova na rekonstrukciji, adaptaciji i sanaciji elektroenergetskih objekata iz stava 1.

Za izgradnju novih elektroenergetskih objekata javni interes se utvrđuje u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji i traje do dobijanja upotrebne dozvole za elektroenergetski objekat.

Tehnički propisi

Član 219

Ministar nadležan za poslove energetike propisuje tehničke zahteve za projektovanje, izgradnju, ispitivanje, korišćenje i održavanje energetskih objekata za proizvodnju, prenos i distribuciju električne energije svih naponskih nivoa, elektroenergetskih instalacija u njima, uzemljenje i zaštitu od atmosferskih pražnjenja, kao i uslove koje mora da ispunjava pravno lice, odnosno preduzetnik koje vrši poslove ispitivanja ili održavanja energetskih objekata za proizvodnju, prenos i distribuciju električne energije.

Tehnički propisi se objavljuju u "Službenom glasniku Republike Srbije".

VIII PRIRODNI GAS

Obavljanje delatnosti

Član 220

Energetski subjekti koji obavljaju energetske delatnosti transporta i upravljanja transportnim sistemom za prirodni gas, skladištenja i upravljanja skladištem za prirodni gas, distribucije i upravljanja distributivnim sistemom za prirodni gas, dužni su da koriste i održavaju energetske objekte u skladu sa zakonom kojim se uređuje cevovodni transport, tehničkim i drugim propisima koji se odnose na delatnost koju obavljaju, uslovima zaštite od požara i eksplozija, kao i uslovima zaštite životne sredine utvrđenim zakonom i drugim propisima.

Na subjekte koji koriste sabirno-transportne sisteme na eksploatacionim poljima za proizvodnju prirodnog gasa, primenjuju se propisi kojim se uređuje rudarstvo, kada se radi o objektima iz ovog stava.

Transport prirodnog gasa i upravljanje transportnim sistemom

Član 221

Sistem za transport prirodnog gasa jeste mreža za transport prirodnog gasa koju čini mreža gasovoda projektovanog pritiska većeg od 16 bar, osim dovodnih gasovoda, kao i kompresorske stanice, blok stanice, merno-regulacione i merne stanice na svim mestima isporuke sa transportnog sistema, drugi energetski objekti, elektronski komunikacioni i informacioni sistem i druga infrastruktura neophodna za transport prirodnog gasa, uključujući i lajnpak (u daljem tekstu: transportni sistem prirodnog gasa).

Operator transportnog sistema prirodnog gasa

Član 222

Delatnost transporta prirodnog gasa i upravljanja transportnim sistemom prirodnog gasa obavlja operator transportnog sistema prirodnog gasa, sa pravima i obavezama utvrđenim ovim zakonom.

Operator transportnog sistema prirodnog gasa posluje u skladu sa principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminacije, poštujući uslove iz zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona.

Organizovanje operatora transportnog sistema

Član 223

Operator transportnog sistema može biti organizovan kao:

- 1) operator transportnog sistema u skladu sa čl. 224. i 225. ovog zakona;
- 2) nezavisni operator sistema u skladu sa čl. 227-231. ovog zakona ili
- 3) nezavisni operator transporta u skladu sa čl. 232-238. ovog zakona.

Operator transportnog sistema

Član 224

Operator transportnog sistema je vlasnik transportnog sistema.

Operator transportnog sistema mora biti samostalno pravno lice koje nije deo vertikalno integrisanog preduzeća i nezavisan je od obavljanja energetskih delatnosti proizvodnje i snabdevanja prirodnim gasom.

Član 225

Nezavisnost operatora transportnog sistema ostvaruje se na način da isto lice ili lica nisu ovlašćena da:

- 1) direktno ili indirektno upravljaju subjektima koji obavljaju delatnost proizvodnje ili snabdevanja i istovremeno direktno ili indirektno upravljaju ili imaju bilo koja druga prava nad operatorom transportnog, odnosno prenosnog sistema ili transportnim, odnosno prenosnim sistemom;
- 2) direktno ili indirektno upravljaju nad operatorom transportnog, odnosno prenosnog sistema ili transportnim, odnosno prenosnim sistemom i istovremeno direktno ili indirektno upravljaju ili imaju bilo koja druga prava nad subjektima koji obavljaju delatnost proizvodnje ili snabdevanja;
- 3) imenuju članove nadzornog odbora ili druge organe upravljanja, kao i zakonske zastupnike operatora transportnog, odnosno prenosnog sistema i istovremeno direktno ili indirektno upravljaju ili imaju bilo koja druga prava nad subjektima koji obavljaju delatnost proizvodnje ili snabdevanja;
- 4) istovremeno budu članovi nadzornog odbora ili drugih organa upravljanja, ili zakonski zastupnici operatora transportnog, odnosno prenosnog sistema i subjekata koji obavljaju delatnosti proizvodnje ili snabdevanja.

Odredbe stava 1. tač. 1), 2) i 3) ovog člana posebno se odnose na:

- 1) pravo glasa;
- 2) pravo imenovanja članova nadzornog odbora ili drugih organa upravljanja ili zakonskih zastupnika;
- 3) ima većinski udeo u društvu.

Pod subjektom koji obavlja delatnost proizvodnje, odnosno snabdevanja iz stava 1. ovog člana smatra se proizvođač, odnosno snabdevač prirodnog gasa i proizvođač, odnosno snabdevač električnom energijom.

Komercijalno osetljivi podaci kojima raspolaže operator transportnog sistema koji je bio deo vertikalno integrisanog preduzeća, odnosno njegovi zaposleni ne smeju biti dostupni subjektima koji obavljaju bilo koju od delatnosti proizvodnje i snabdevanja.

Predstavnik Republike Srbije u skupštini energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta prirodnog gasa i upravljanja transportnim sistemom za prirodni gas, imenuje se u skladu sa članom 64b ovog zakona.

Predstavnik Republike Srbije u skupštini energetskog subjekta iz stava 1. ovog člana, mora ispunjavati najmanje uslove propisane u članu 99. stav 2. ovog zakona.

Predstavnik Republike Srbije u skupštini energetskog subjekta koji obavlja delatnost snabdevanje prirodnim gasom, a čiji je osnivač Republika Srbija, je ministar nadležan za poslove energetike.

Član 226

Izuzetno od člana 224. ovog zakona ako je transportni sistem pre roka određenog u skladu sa obavezama Republike Srbije preuzetim potvrđenim međunarodnim sporazumima pripadao vertikalno integrisanom preduzeću operator transportnog sistema može se organizovati ili kao nezavisni operator sistema u skladu sa čl. 227-231. ovog zakona ili kao nezavisni operator transporta u skladu sa čl. 232-238. ovog zakona.

Nezavisni operator sistema

Član 227

Ukoliko je transportni sistem pripadao vertikalno integrisanom preduzeću pre roka određenog u skladu sa obavezama Republike Srbije preuzetim potvrđenim međunarodnim sporazumima može se na predlog vlasnika transportnog sistema imenovati nezavisni operator sistema i u tom slučaju se ne primenjuju se član 225. st. 2-5. ovog zakona.

Imenovanje nezavisnog operatora sistema sprovodi se u skladu sa međunarodno preuzetim obavezama.

Nezavisni operator sistema iz člana 226. ovog zakona dužan je da:

- 1) ispunjava uslove propisane članom 225. stav 1. ovog zakona;
- 2) ima zaposlene, finansijska, materijalna i tehnička sredstva neophodna za obavljanje delatnosti transporta prirodnog gasa;
- 3) pridržava se desetogodišnjeg plana razvoja transportnog sistema iz člana 250. ovog zakona;
- 4) obavlja delatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom, u skladu sa ovim zakonom.

Dužnosti nezavisnog operatora sistema

Član 228

Nezavisni operator sistema pored dužnosti iz člana 248. ovog zakona dužan je i da:

- 1) odobrava i naplaćuje pristup treće strane sistemu u skladu sa odredbama ovog zakona;
- 2) upravlja, održava i razvija transportni sistem;
- 3) planira investicije tako da obezbedi dugoročnu sposobnost transportnog sistema da ispuni racionalne zahteve za transportom prirodnog gasa.

Nezavisni operator sistema dužan je da razvija transportni sistem i odgovoran je za planiranje, izgradnju i puštanje u rad nove infrastrukture.

Dužnosti vlasnika transportnog sistema

Član 229

Vlasnik transportnog sistema na kome delatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom obavlja nezavisni operator sistema dužan je da:

- 1) obezbedi svu relevantnu saradnju i podršku nezavisnom operatoru sistema u svrhu ispunjenja njegovih zadataka, uključujući posebno sve relevantne informacije;
- 2) na osnovu odluke nezavisnog operatora sistema finansira investicije koje su predviđene desetogodišnjim planom razvoja iz člana 250. ovog zakona ili da saglasnost da investicije finansira neka druga zainteresovana strana uključujući i nezavisnog operatora sistema. Relevantne finansijske aranžmane odobrava Agencija. Pre donošenja takvog odobrenja, Agencija se konsultuje sa vlasnikom transportnog sistema, nezavisnim operatorom sistema i drugim zainteresovanim stranama;
- 3) izmiruje obaveze koje se odnose na transportni sistem, ali ne i obaveze koje se odnose na poslove nezavisnog operatora sistema;
- 4) obezbedi garancije koje će omogućiti finansiranje razvoja transportnog sistema, osim investicija za koje je u skladu sa tačkom 2) ovog člana dao saglasnost da finansiranje preuzme neka zainteresovana strana uključujući i nezavisnog operatora sistema.

Vlasnik transportnog sistema, kojim upravlja nezavisni operator transportnog sistema, nije odgovoran za odobrenje pristupa treće strane i upravljanje tim pristupom, niti za planiranje investicija.

Član 230

Vlasnik transportnog sistema koji je deo vertikalno integrisanog preduzeća mora biti nezavisan u pogledu pravne forme, organizacije i odlučivanja od ostalih delatnosti koje nisu vezane za transport prirodnog gasa.

Nezavisnost vlasnika transportnog sistema iz stava 1. ovog člana ostvaruje se na način da:

- 1) članovi organa upravljanja subjekta koji je vlasnik transportnog sistema ne smeju da budu članovi organa upravljanja ili zaposleni u preduzeću koje obavlja delatnost proizvodnje ili snabdevanja prirodnim gasom;
- 2) su članovi organa upravljanja subjekta koji je vlasnik transportnog sistema nezavisni u pogledu odlučivanja;
- 3) donosi i prati sprovođenje programa iz člana 237. ovog zakona.

Čuvanje poverljivih informacija nezavisnog operatora sistema i vlasnika transportnog sistema

Član 231

Nezavisni operator sistema i vlasnik transportnog sistema, dužni su da čuvaju poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom svog poslovanja, kao i da spreče da informacije o sopstvenom poslovanju koje su od komercijalnog značaja budu raspoložive na diskriminatoran način.

Informacije iz stava 1. ovog člana ne smeju biti raspoložive ostalim delovima vertikalno integrisanog preduzeća, osim ako je to neophodno za njihovo obavljanje delatnosti. Vlasnik transportnog sistema, i drugi delovi vertikalno integrisanog preduzeća ne mogu imati zajedničke službe, osim službi za obavljanje administrativnih ili informatičkih poslova.

Obaveze iz stava 1. ovog člana neće negativno uticati na efikasnu konkurenciju i funkcionisanje tržišta.

Nezavisni operator transporta

Član 232

Ukoliko je transportni sistem pripadao vertikalno integrisanom preduzeću pre roka određenog u skladu sa obavezama Republike Srbije preuzetim potvrđenim međunarodnim sporazumima može se na predlog vertikalno integrisanog preduzeća imenovati nezavisni operator transporta i u tom slučaju se ne primenjuje član 225. ovog zakona.

Imenovanje nezavisnog operatora transporta sprovodi se u skladu sa međunarodno preuzetim obavezama.

Nezavisni operator transporta dužan je da ima zaposlene, finansijska, materijalna i tehnička sredstva neophodna za obavljanje delatnosti transporta i upravljanja transportnim sistemom, uključujući transportni sistem i vlasnik je transportnog sistema.

Nije dozvoljeno radno angažovanje zaposlenih ili pružanje usluga između nezavisnog operatora transporta i drugih delova vertikalno integrisanog preduzeća, osim ako:

- 1) pružanje tih usluga ne dovodi do diskriminacije korisnika transportnog sistema;
- 2) su uslovi za pružanje tih usluga uređeni programom iz člana 237. ovog zakona.

Na zahtev nezavisnog operatora transporta vertikalno integrisano preduzeće dužno je da blagovremeno nezavisnom operatoru transporta obezbedi odgovarajuća finansijska sredstva za buduće investicije i/ili za zamenu postojećih sredstava neophodnih za obavljanje energetske delatnosti.

Privredna društva vertikalno integrisanog preduzeća koja obavljaju delatnost proizvodnje ili snabdevanja prirodnim gasom ne mogu ni direktno niti indirektno imati udeo u nezavisnom operatoru transporta.

Nezavisni operator transporta ne može imati ni direktan niti indirektno udeo u privrednom društvu vertikalno integrisanog preduzeća koje obavlja delatnost proizvodnje ili snabdevanja prirodnim gasom, niti imati pravo na dividende ili bilo koju drugu finansijsku dobit društva.

Nezavisni operator transporta mora biti organizovan u skladu sa zakonom kojim se uređuju privredna društva.

Nezavisni operator transporta mora se u pogledu poslovnog identiteta, komunikacije, zaštitnog znaka i prostorija razlikovati od vertikalno integrisanog preduzeća ili bilo kog njegovog dela.

Nezavisni operator transporta neće imati zajedničke informacione sisteme ili opremu, prostorije i sisteme zaštite informacija sa bilo kojim delom vertikalno integrisanog preduzeća, niti angažovati ista lica za informacione sisteme, opremu i sisteme zaštite informacija.

Reviziju finansijskih izveštaja nezavisnog operatora transporta ne može da sprovodi isti revizor koji sprovodi reviziju finansijskih izveštaja vertikalno integrisanog preduzeća ili nekog njegovog dela.

Član 233

Nezavisni operator transporta pored dužnosti iz člana 248. ovog zakona dužan je da:

- 1) predstavlja operatora transportnog sistema;

- 2) odobrava i naplaćuje pristup treće strane sistemu, u skladu sa odredbama ovog zakona na principima nediskriminacije;
- 3) naplaćuje uslugu transporta u skladu sa odredbama ovog zakona;
- 4) upravlja, održava i razvija transportni sistem;
- 5) planira investicije tako da obezbedi dugoročnu sposobnost transportnog sistema da ispunji racionalne zahteve za transportom prirodnog gasa;
- 6) ima samostalne pravne, računovodstvene službe i službu informacionih tehnologija, nezavisno od bilo kog dela vertikalno integrisanog preduzeća.

Član 234

Ne dovodeći u pitanje odredbe člana 236. ovog zakona nezavisni operator transporta samostalno donosi odluke o sredstvima neophodnim za upravljanje, održavanje, razvoj i izgradnju transportnog sistema, kao i odluke o kreditnim zaduženjima i povećanju kapitala, nezavisno od vertikalno integrisanog preduzeća.

Svi komercijalni i finansijski odnosi između vertikalno integrisanog preduzeća i nezavisnog operatora transporta moraju biti zasnovani na principu transparentnosti i nediskriminacije.

Nezavisni operator transporta dostavlja Agenciji na uvid sve svoje komercijalne i finansijske ugovore sa vertikalno integrisanim preduzećem.

Nezavisni operator transporta obaveštava Agenciju o raspoloživim finansijskim sredstvima za planirane investicije.

Član 235

Članovi organa upravljanja nezavisnog operatora transporta mogu da budu lica koja:

- 1) nisu direktno ili indirektno angažovana od strane drugih delova vertikalno integrisanog preduzeća ili njegovih većinskih akcionara;
- 2) u periodu od tri godine pre imenovanja nisu direktno ili indirektno bili angažovani od strane drugih delova vertikalno integrisanog preduzeća ili njegovih većinskih akcionara;
- 3) nakon prekida angažovanja od strane operatora transportnog sistema ne zauzimaju nikakav profesionalni položaj, niti obavljaju neku dužnost, imaju poslovni udeo ili poslovne odnose sa drugim delovima vertikalno integrisanog preduzeća, kao ni sa njegovim većinskim vlasnikom u periodu od najmanje četiri godine;
- 4) nemaju vlasnički udeo niti ostvaruju neku drugu direktnu ili indirektnu finansijsku korist od bilo kog dela vertikalno integrisanog preduzeća, a njihova zarada ne sme da zavisi od aktivnosti ili poslovnih rezultata vertikalno integrisanog preduzeća.

Predlog za imenovanje članova organa upravljanja nezavisni operator transporta mora dostaviti Agenciji, uključujući i uslove koji se odnose na vreme, trajanje i prestanak mandata, kao i materijalna i druga prava.

U roku od tri nedelje od dana prijema predloga iz stava 2. ovog člana Agencija može dati primedbe na predlog odluke o imenovanju i to ako:

- 1) postoji sumnja u profesionalnu nezavisnost člana organa upravljanja u smislu stava 2. ovog člana, kao i uslove zapošljavanja, uključujući zaradu i ostala materijalna prava;
- 2) u slučaju prevremenog prestanka mandata postoji sumnja po pitanju opravdanosti tog prevremenog prestanka.

Odredbe stava 2. i stava 3. tačka 2) ovog člana primenjuju se i na lica zaposlena na rukovodećim mestima i lica direktno podređena njima, a koja se odnose na upravljanje, održavanje, izgradnju ili razvoj transportnog sistema.

Odredbe stava 1. tačka 2) ovog člana primenjuju se na najmanje polovinu plus jednog člana organa upravljanja, a druga lica organa upravljanja mogu biti lica koja u periodu od šest meseci pre imenovanja nisu direktno ili indirektno bila angažovana od strane drugih delova vertikalno integrisanog preduzeća ili njegovih većinskih akcionara.

Član 236

Članove nadzornog odbora, odnosno skupštine akcionara nezavisnog operatora transporta mogu da čine predstavnici vertikalno integrisanog preduzeća, predstavnici akcionara treće strane i predstavnici drugih zainteresovanih strana, kao što su zaposleni nezavisnog operatora transporta.

Telo iz stava 1. ovog člana donosi odluke koje utiču na vrednost imovine nezavisnog operatora transporta, saglasnosti na godišnje i dugoročne finansijske planove, nivo zaduživanja nezavisnog operatora transporta i iznos dobiti koja se isplaćuje.

Odredbe člana 235. stav 1. tač. 2), 3) i 4) ovog zakona primenjuju se najmanje na polovinu članova tela iz stava 1. ovog člana umanjenog za jedan, a odredbe člana 235. stav 1. tačka 2) ovog zakona primenjuju se na sve članove.

Program za obezbeđivanje nediskriminatornog ponašanja

Član 237

Nezavisni operator transporta dužan je da donese i sprovede program za obezbeđivanje nediskriminatornog ponašanja iz člana 280. ovog zakona (u daljem tekstu: Program nediskriminatornog ponašanja).

Programom nediskriminatornog ponašanja se utvrđuju posebne obaveze zaposlenih u ispunjavanju tih ciljeva.

Na Program nediskriminatornog ponašanja saglasnost daje Agencija.

Član 238

Organ upravljanja imenuje pravno ili fizičko lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja ako ispunjava uslove iz člana 225. stav 1. tač. 1)-3) ovog zakona, uz prethodnu saglasnost Agencije.

Organ upravljanja može razrešiti lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja uz prethodnu saglasnost Agencije.

Agencija može odbiti predlog za imenovanje ako lice nije dovoljno nezavisno ili nema potrebne profesionalne kapacitete.

Lice iz stava 1. ovog člana dužno je da:

- 1) prati sprovođenje Programa nediskriminatornog ponašanja;
- 2) sastavi godišnji izveštaj o preduzetim merama za ostvarenje Programa nediskriminatornog ponašanja i dostavi ga Agenciji;
- 3) podnese izveštaj organu upravljanja i da preporuke vezane za Program nediskriminatornog ponašanja i njegovu primenu;
- 4) obaveštava Agenciju o svakoj bitnoj povredi odredaba Programa nediskriminatornog ponašanja;
- 5) podnese izveštaj Agenciji o svim o komercijalnim i finansijskim odnosima između vertikalno integrisanog preduzeća i operatora transportnog sistema;
- 6) dostavi informacije na zahtev Agencije.

Lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja dostavlja Agenciji predloge odluka o investicionom planu ili pojedinačnim investicijama u transportni sistem pre dostavljanja organu upravljanja.

Ako organ upravljanja ne usvoji odluke što bi za posledicu imalo sprečavanje ili odlaganje investicija koje su u okviru desetogodišnjeg plana razvoja transportnog sistema bile predviđene da se realizuju u naredne tri godine, lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja dužno je da o tome obavesti Agenciju.

Agencija daje saglasnost na uslove kojima se definiše mandat ili zapošljavanje lica za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja, uključujući i trajanje njegovog mandata ili radnog odnosa, kojima se obezbeđuje njegova nezavisnost, uključujući i obezbeđenje svih elemenata koji su mu neophodni da ispuni svoje dužnosti.

Tokom trajanja mandata, lice zaduženo za praćenje programa usklađenosti ne sme imati drugi profesionalni angažman, odgovornost ili interes, direktno ili indirektno, u/sa bilo kojim delom vertikalno integrisanog preduzeća ili sa njegovim većinskim akcionarima.

Lice za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja može da prisustvuje svim sastancima rukovodstva ili organa upravljanja nezavisnog operatora transporta, nadzornog odbora i skupštine, koji su obavezni da ga obaveste o zakazanim sastancima i dostave materijal neophodan za sastanak.

Lice za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja prisustvuje svim sastancima na kojima se razmatraju sledeća pitanja:

- 1) uslovi za pristup sistemu za transport prirodnog gasa, a posebno u vezi sa cenom pristupa sistemu, usluge vezane za pristup sistemu, raspodela kapaciteta i upravljanje preopterećenjem, transparentnost, balansiranje i sekundarno tržište;
- 2) tekući projekti koji se odnose na upravljanje, održavanje i razvoj transportnog sistema, uključujući investicije u nove interkonektore i priključke;
- 3) kupovina i prodaja prirodnog gasa za potrebe obezbeđivanja sigurnog rada transportnog sistema, obezbeđivanja sopstvene potrošnje prirodnog gasa, balansiranja sistema i nadoknadu gubitaka u transportnom sistemu.

Lice za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja prati usklađenost nezavisnog operatora transporta sa odredbama ovog zakona koje se odnose na poverljivost nezavisnog operatora transporta i vlasnika transportnog sistema.

Lice za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja ima pristup svim bitnim podacima i službama nezavisnog operatora transporta, kao i svim informacijama koje su mu neophodne za ispunjavanje propisanih zadataka.

Lice za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja ima pristup službama nezavisnog operatora transporta bez prethodne najave.

Uz prethodnu saglasnost Agencije organ upravljanja može da razreši dužnosti lica za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja. U slučaju nedovoljne nezavisnosti ili nedovoljnih profesionalnih kapaciteta lica za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja Agencija može da zahteva da se ono razreši dužnosti.

Sertifikacija i određivanje operatora transportnog sistema

Član 239

Pre nego što neko pravno lice dobije licencu i time bude određeno za operatora transportnog sistema, mora biti sertifikovano u skladu sa ovim zakonom.

U postupku sertifikacije utvrđuje se ispunjenost uslova, i to:

- 1) za operatora transportnog sistema u skladu sa čl. 224. i 225. ovog zakona;
- 2) za nezavisnog operatora sistema u skladu sa čl. 227-231. ovog zakona;
- 3) za nezavisnog operatora transporta u skladu sa čl. 232-238. ovog zakona.

Postupak sertifikacije pokreće se na:

- 1) zahtev pravnog lica koje još nije sertifikovano kao operator transportnog sistema;
- 2) zahtev Agencije ako pravno lice ne podnese zahtev za sertifikaciju ili
- 3) obrazložen zahtev nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora.

Član 240

Postupak sertifikacije sprovodi Agencija i donosi odluku o sertifikaciji operatora transportnog sistema u skladu sa ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Aktom iz člana 27. stav 7. ovog zakona bliže se uređuje: postupak sertifikacije, sadržaj zahteva za sertifikaciju, sadržaj odluke o sertifikaciji i dokumenta koja se prilažu uz zahtev, a naročito:

- 1) podaci o podnosiocu zahteva uključujući podatke o osnovnom kapitalu, spisku suvlasnika, godišnji finansijski izveštaji sa izveštajima revizora, akt o osnivanju, odnosno statut;
- 2) dokaze o vlasničkim ili drugim pravima na transportnom sistemu;
- 3) podatke o kontroli nad operatorom transportnog sistema, organima i licima koja direktno ili indirektno vrše kontrolu nad operatorom sistema, kao i podatke o kontroli nad vlasnikom transportnog sistema, organima i licima koja direktno ili indirektno vrše kontrolu nad vlasnikom transportnog sistema, u zavisnosti od oblika organizovanja u skladu sa članom 223. ovog zakona;
- 4) druga dokumenta i podatke neophodne za sprovođenje postupka sertifikacije.

Član 241

Agencija je dužna da donese odluku o sertifikaciji operatora transportnog sistema u roku od četiri meseca od dana podnošenja zahteva iz člana 239. stav 3. tač. 1) i 3) ovog zakona.

U slučaju da Agencija ne donese odluku iz stava 1. ovog člana smatra se da je odluka o sertifikaciji doneta.

Odluku o sertifikaciji operatora transportnog sistema sa pratećom dokumentacijom Agencija je dužna da bez odlaganja dostavi nadležnom telu saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, radi davanja mišljenja.

Ako u roku od četiri meseca od dana dostavljanja odluke o sertifikaciji nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora ne dostavi mišljenje smatra se da je saglasno sa odlukom Agencije.

U roku od četiri meseca od prijema mišljenja nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, Agencija će doneti konačnu odluku o sertifikaciji operatora transportnog sistema, uzimajući u obzir to mišljenje.

Odluka Agencije i mišljenje nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora će biti objavljeni zajedno u "Službenom glasniku Republike Srbije" i na internet stranicama operatora transportnog sistema i Agencije.

U slučaju kada konačna odluka Agencije odstupa od mišljenja nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, Agencija će zajedno sa odlukom i mišljenjem iz stava 6. ovog člana objaviti i obrazloženje za takvu odluku.

Član 242

Sertifikovani operator transportnog sistema dužan je da obavesti Agenciju o svim planiranim promenama koje mogu zahtevati ponovnu procenu ispunjenosti uslova iz člana 223. ovog zakona.

Agencija je dužna da neprekidno prati da li sertifikovani operator transportnog sistema ispunjava uslove iz člana 223. ovog zakona i pokreće novi postupak sertifikacije u sledećim slučajevima:

- 1) kada je operator transportnog sistema obavesti o promenama iz stava 1. ovog člana;

2) kada ima saznanja o planiranim promenama koje predstavljaju razlog za novi postupak sertifikacije ili koje mogu dovesti ili su dovele do povrede propisa o razdvajanju;

3) kada nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora podnese opravdan zahtev.

Član 243

Postupak sertifikacije iz člana 242. ovog zakona sprovodi se u skladu sa čl. 240. i 241. ovog zakona.

Član 244

Operator transportnog sistema i proizvođač prirodnog gasa ili energetski subjekti koji obavljaju delatnost snabdevanja električnom energijom i prirodnim gasom, dužni su da Agenciji dostave sve podatke i sva dokumenta neophodna za postupak sertifikacije operatora transportnog sistema.

Agencija je dužna da čuva poverljivost komercijalno osetljivih podataka iz stava 1. ovog člana.

Sertifikacija operatora transportnog sistema u vezi sa trećim zemljama

Član 245

Na postupak sertifikacije započet na osnovu zahteva za sertifikaciju koji podnosi vlasnik transportnog sistema ili operator transportnog sistema kojeg kontroliše osoba ili osobe iz treće države ili trećih država, primenjuju se odredbe čl. 240, 241. i 246. ovog zakona.

Agencija o zahtevu bez odlaganja obaveštava Ministarstvo i nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, kao i o svim okolnostima koje bi mogle imati za posledicu da osoba ili osobe iz treće države ili trećih država preuzmu kontrolu nad transportnim sistemom ili operatorom transportnog sistema.

Operator transportnog sistema dužan je da obavesti Agenciju o svim okolnostima koje bi dovele do činjenice da lice ili lica iz treće zemlje ili trećih zemalja steknu kontrolu nad operatorom transportnog sistema ili transportnim sistemom.

Član 246

Agencija će odbiti sertifikaciju operatora transportnog sistema koji kontroliše jedno ili više lica iz treće zemlje ili trećih zemalja, u slučaju da:

1) operator transportnog sistema ne ispunjava zahteve iz člana 223. ovog zakona;

2) dodela sertifikata ugrožava sigurnost snabdevanja prirodnim gasom Republike Srbije i regiona.

Agencija će pri razmatranju stava 1. tačka 2) ovog člana posebno uzeti u obzir odredbe:

1) međunarodnog prava i obaveza u vezi sa trećim zemljama, uključujući i sporazume zaključene sa jednom ili više trećih zemalja čiji potpisnik je i neka od ugovornih strana iz ugovora iz člana 2. tačka 78) ovog zakona, koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora i odnose se na pitanja sigurnosti snabdevanja;

2) prava i obaveze Republike Srbije u vezi sa tom trećom zemljom koje proizilazi iz sporazuma zaključenih sa tom zemljom, kao i ugovori koje je Republika Srbija potpisala u postupku evropskih integracija;

3) druge specifične činjenice i okolnosti u vezi sa konkretnim slučajem ili trećom zemljom.

Prilikom donošenja odluke o sertifikaciji Agencija uzima u obzir i mišljenje Ministarstva o uticaju na sigurnost snabdevanja Republike Srbije ili regiona.

Ministarstvo može zatražiti od Agencije da donese konačnu odluku u skladu sa mišljenjem u slučaju da izdavanje sertifikata ugrožava sigurnost snabdevanja Republike Srbije ili regiona ili predstavlja opasnost po bezbednost Republike Srbije.

U slučaju da konačna odluka nije u skladu sa mišljenjem nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, Agencija je dužna da objavi i obrazloženje za donošenje takve odluke na način propisan članom 241. ovog zakona.

Agencija ima pravo da odbije zahtev za sertifikaciju u slučaju da izdavanje sertifikata ugrožava sigurnost snabdevanja Republike Srbije ili regiona, ili predstavlja opasnost po bezbednost Republike Srbije.

Odgovornosti i dužnosti operatora transportnog sistema

Član 247

Operator transportnog sistema prirodnog gasa odgovoran je za:

1) siguran i pouzdan rad transportnog sistema i kvalitet isporuke prirodnog gasa;

2) bezbedan rad transportnog sistema prirodnog gasa;

3) upravljanje transportnim sistemom, na način koji obezbeđuje sigurnost isporuke prirodnog gasa;

- 4) razvoj kojim se obezbeđuje dugoročna sposobnost transportnog sistema da ispuni racionalne zahteve za transportom prirodnog gasa;
- 5) koordiniran rad transportnog sistema sa drugim transportnim, odnosno distributivnim sistemima i skladištem prirodnog gasa;
- 6) balansiranje sistema ako je odgovoran za uređivanje i administriranje tržišta prirodnog gasa;
- 7) nediskriminatorni pristup transportnom sistemu;
- 8) ispravnost i pouzdanost merenja prirodnog gasa na mestima primopredaje u i iz transportnog sistema.
- 9) *(brisana)*

Operator transportnog sistema prirodnog gasa koji ima najveći broj izlaza sa transportnog sistema odgovoran je za uređivanje i administriranje tržišta prirodnog gasa.

Vlada će na predlog Ministarstva odrediti operatora transportnog sistema iz stava 2. ovog člana.

Član 248

Operator transportnog sistema prirodnog gasa dužan je da:

- 1) održava i razvija transportni sistem;
- 2) donosi pravila o radu transportnog sistema;
- 3) svake godine donese plan razvoja transportnog sistema za period od najmanje deset godina i uskladi ga sa planom razvoja povezanih sistema i sa zahtevima za priključenje objekata skladišta, proizvođača i kupaca;
- 4) donese Program za obezbeđivanje nediskriminatornog ponašanja, odredi lice odgovorno za nadzor nad sprovođenjem ovog programa i sačini godišnji izveštaj;
- 5) nabavlja prirodni gas za potrebe obezbeđivanja sigurnog rada sistema i za nadoknadu gubitaka u transportnom sistemu na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 6) kupuje i prodaje prirodni gas za potrebe balansiranja sistema, odnosno uravnoteženja količine prirodnog gasa koju je, za potrebe korisnika, preuzeo u transportni sistem u tački ulaza i isporučio sa transporta u tački izlaza, na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 7) koristi lajnpak za potrebe balansiranja sistema, obezbeđivanja sigurnog rada sistema i za nadoknadu gubitaka u transportnom sistemu;
- 8) balansira sistem na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 9) preduzima propisane mere bezbednosti u toku korišćenja transportnog sistema i drugih kapaciteta koji su u funkciji transportnog sistema;
- 10) donosi odluku o ceni za pristup transportnom sistemu u skladu sa ovim zakonom;
- 11) određuje cenu prirodnog gasa za potrebe balansiranja sistema u skladu sa pravilima o radu transportnog sistema;
- 12) ne pravi diskriminaciju između korisnika ili grupa korisnika transportnog sistema, a naročito ne favorizuje sa njim povezane energetske subjekte;
- 13) korisnicima transportnog sistema pruža informacije, kako bi ostvarili efikasan pristup sistemu na principima transparentnosti i nediskriminacije;
- 14) obezbedi poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom obavljanja delatnosti i da informacije koje mogu obezbediti prednost na tržištu objavljuje na nediskriminatoran način;
- 15) prikuplja i objavljuje podatke i informacije neophodne za ispunjavanje propisanih obaveza po pitanju transparentnosti i praćenju tržišta prirodnog gasa u skladu sa Pravilima o radu transportnog sistema prirodnog gasa;
- 16) krajnjem kupcu ili njegovom snabdevaču, na zahtev krajnjeg kupca, dostavi podatke o potrošnji prirodnog gasa u objektima tog kupca na obrascu i po postupku u skladu sa članom 56. stav 1. tačka 11) ovog zakona;
- 17) vodi evidenciju podataka potrebnih za utvrđivanje pokazatelja kvaliteta isporuke i snabdevanja prirodnim gasom i dostavlja Agenciji izveštaj u skladu sa pravilima iz člana 51. stav 1. tačka 2) ovog zakona;
- 18) utvrdi tehničko-tehnološke uslove za povezivanje objekata, uređaja i postrojenja u jedinstven sistem;
- 19) prati sigurnost isporuke i snabdevanja i Ministarstvu dostavlja podatke za izveštaj o sigurnosti snabdevanja;
- 20) preduzima mere za povećanje energetske efikasnosti i zaštitu životne sredine;
- 21) razmenjuje informacije neophodne za bezbedno i sigurno funkcionisanje sistema sa drugim operatorima sistema;

22) saraduje sa operatorima drugih sistema i drugim relevantnim zainteresovanim stranama, u cilju uspostavljanja regionalnog tržišta prirodnog gasa i liberalizacije tržišta;

23) Agenciji dostavlja podatke i dokumentaciju iz člana 56. stav 1. tačka 8) ovog zakona;

24) donese akt o cenama nestandardnih usluga, na koji saglasnost daje Agencija i koji se objavljuje na internet stranici operatora sistema;

24a) Agenciji dostavlja podatke o promeni snabdevača i stepenu otvorenosti tržišta;

24b) dostavi podatke potrebne za uređivanje i administriranje tržišta prirodnog gasa operatoru transportnog sistema iz člana 247. stav 2. ovog zakona;

24v) u zavisnosti od stepena odstupanja od propisanog kvaliteta isporuke, plati naknadu krajnjem kupcu u skladu sa pravilima iz člana 215. ovog zakona;

24g) postupa u skladu sa dužnostima propisanim zakonom kojim se uređuju obnovljivi izvori energije, kao i energetska efikasnost;

25) uređuje druga pitanja neophodna za rad transportnog sistema i funkcionisanje tržišta prirodnog gasa.

Operator transportnog sistema prirodnog gasa čiji je osnivač Republika Srbija, dužan je i da:

1) na osnovu opštih godišnjih ciljeva iz člana 64b stav 1. tačka 2) ovog zakona definiše i razradi posebne ciljeve sa ključnim pokazateljima učinka i identifikuje rizike za ostvarenje tih ciljeva;

2) dostavi Republičkoj komisiji radi davanja saglasnosti dokumenta iz člana 64b stav 1. tačka 4) ovog zakona.

Dužnosti iz stava 1. tač. 6), 7), 8) i 11) ovog zakona ima samo operator transportnog sistema koji je odgovoran za uređivanje i administriranje tržišta prirodnog gasa.

Član 249

Operator transportnog sistema prirodnog gasa ne može da kupuje i prodaje prirodni gas osim u slučaju obezbeđivanja potrebnih količina prirodnog gasa za prvo punjenje sistema, sopstvenu potrošnju prirodnog gasa, balansiranje sistema i nadoknadu gubitaka u transportnom sistemu.

Razvoj transportnog sistema i ovlašćenje za donošenje investicionih odluka

Član 250

Operator transportnog sistema dužan je da svake godine podnese Agenciji na saglasnost desetogodišnji plan razvoja transportnog sistema u skladu sa Strategijom i Programom baziran na prognoziranim potrebama za prirodnim gasom i konsultacijama sa svim zainteresovanim stranama.

Pri izradi desetogodišnjeg plana razvoja operator transportnog sistema uzima u obzir planiranu proizvodnju, potrošnju i razmenu prirodnog gasa sa drugim zemljama.

Plan iz stava 1. ovog člana mora biti usaglašen sa planom razvoja povezanih transportnih sistema, proizvodnje prirodnog gasa, skladišta i distributivnih sistema prirodnog gasa.

Desetogodišnji plan razvoja transportnog sistema sadrži efikasne mere radi obezbeđenja stabilnosti sistema i sigurnosti snabdevanja.

Plan iz stava 1. ovog člana treba da:

1) ukaže na potrebe za izgradnjom i rekonstrukcijom najvažnije infrastrukture transportnog sistema koju treba izgraditi ili rekonstruisati u narednih deset godina;

2) sadrži sve investicije za koje je doneta odluka o realizaciji i koje su u toku, kao i investicije koje će se realizovati u periodu od naredne tri godine;

3) odredi rokove za realizaciju svih investicionih projekata;

4) sadrži efikasne mere kojima se ostvaruje adekvatnost sistema i sigurnost snabdevanja.

Član 251

Agencija je dužna da organizuje konsultacije o planu iz člana 250. stav 1. ovog zakona sa postojećim i potencijalnim korisnicima sistema, na nepristrasan i transparentan način, o čemu mora objaviti rezultat, a posebno moguće potrebe za investicijama.

Agencija može da zahteva od potencijalnih korisnika koji učestvuju u konsultacijama da obrazlože da su potencijalni korisnici.

Agencija je dužna da proverava da li desetogodišnji plan razvoja transportnog sistema obuhvata sve potrebe za ulaganjem koje su utvrđene u postupku konsultacija.

Agencija može od operatora sistema zahtevati da izmeni i dopuni desetogodišnji plan razvoja.

Agencija je dužna da nakon davanja saglasnosti na plan iz člana 250. stav. 1. ovog zakona na svojoj internet stranici objavi rezultate konsultacija i eventualne izmene desetogodišnjeg plana razvoja.

Agencija prati i ocenjuje realizaciju desetogodišnjeg plana razvoja transportnog sistema.

Član 252

U slučaju da operator transportnog sistema ne realizuje investiciju koju je trebalo da realizuje u roku od tri godine u skladu sa planom iz člana 250. ovog zakona, osim ako su u pitanju razlozi van njegove kontrole, Agencija će preduzeti jednu od sledećih mera da bi osigurala realizaciju planiranih investicija ako su te investicije još uvek neophodne na osnovu najnovijeg desetogodišnjeg plana razvoja:

- 1) da zatraži od operatora transportnog sistema realizaciju predmetne investicije;
- 2) da organizuje tendersku proceduru za izbor najpovoljnijeg investitora zainteresovanog za predmetnu investiciju;
- 3) da obaveže operatora transportnog sistema da prihvati povećanje kapitala radi finansiranja neophodne investicije i da dozvoli nezavisnom investitoru da učestvuje u tom kapitalu.

Napredni merni sistemi

Član 253

Operator transportnog sistema utvrđuje tehničke zahteve za uvođenje raznih oblika naprednih mernih sistema i analizira tehničku i ekonomsku opravdanost uvođenja naprednih sistema merenja, efekte na razvoj tržišta i koristi za pojedinačne kategorije krajnjih kupaca prirodnog gasa.

Na osnovu analize iz stava 1. ovog člana, operator transportnog sistema će izraditi plan implementacije ekonomski opravdanih oblika naprednih mernih sistema i dostaviti ga Agenciji radi pribavljanja mišljenja.

Operator transportnog sistema će planom razvoja sistema obuhvatiti uvođenje naprednih mernih sistema u skladu sa planom implementacije, za period za koji se plan razvoja donosi.

Planom implementacije iz stava 2. ovog člana, operator transportnog sistema će obuhvatiti sva mesta primopredaje sa transportnog sistema.

Pravila o radu transportnog sistema prirodnog gasa

Član 254

Pravilima o radu transportnog sistema prirodnog gasa uređuju se:

- 1) način planiranja razvoja transportnog sistema;
- 2) tehnički uslovi za priključenje na transportni sistem;
- 3) uslovi za pouzdan i siguran rad transportnog sistema;
- 4) pristup transportnom sistemu, instrument obezbeđenja plaćanja i kriterijume za utvrđivanje iznosa i perioda za koji se traži;
- 5) korišćenje i održavanje objekata;
- 6) procedura za merenje sa definisanom potrebnom mernom opremom u zavisnosti od položaja mernog mesta u sistemu i vrste korisnika sistema;
- 7) raspodela kapaciteta na principu nediskriminacije i transparentnosti;
- 8) upravljanja preopterećenjem na principima nediskriminacije i transparentnosti koje omogućavaju prekograničnu razmenu prirodnog gasa i omogućavaju primarnu i sekundarnu trgovinu kapacitetima;
- 9) razmena podataka o najavljenim i ostvarenim količinama, za potrebe supstitucije nedostajućih dnevnih merenja, raspodele transportovanih količina po korisnicima, obračuna odstupanja i finansijsko poravnanje;
- 10) rok za usklađivanje svih dobijenih podataka sa mernim podacima o ostvarenim količinama za potrebe obračuna transporta;
- 11) virtualna tačka u sistemu u kojoj korisnici mogu promeniti prava vlasništva na prirodnom gasu, a koja se za potrebe balansiranja smatra ulazom i izlazom sa transportnog sistema;
- 12) način razmene i usaglašavanja podataka, informacija i uslova rada sa drugim operatorima sistema;
- 13) upravljanje u slučaju poremećaja u sistemu;
- 14) pravila postupanja u slučaju kada je ugrožena sigurnost isporuke prirodnog gasa;

- 15) uslovi trgovanja povezani sa tehničkim i operativnim pružanjem usluga transportnog sistema i balansiranja sistema;
- 16) pružanje usluga balansiranja, u slučaju da postoji tehnička mogućnost, na najekonomičniji, pravičan, objektivan i nepristrasan način koji će pružiti odgovarajuće podsticaje korisnicima sistema da uravnoteže svoju predaju i preuzimanje prirodnog gasa;
- 17) obaveza objavljivanja svih podataka neophodnih za pristup sistemu;
- 18) obaveza objavljivanja podataka o uslugama koje nudi operator sistema, kao i svih podataka vezanih za tehnički, ugovoreni i slobodni kapacitet za sve relevantne tačke transportnog sistema;
- 19) vrsta i način dostavljanja podataka koje su učesnici na tržištu dužni da dostavljaju operatoru sistema;
- 20) obaveze korisnika transportnog sistema;
- 21) procedure za najavu korišćenja sistema, balansiranje sistema, obračun naknade za debalans i operativno balansiranje između operatora transportnih sistema;
- 22) procedura rešavanja sporova iz ugovora o transportu i
- 23) druga pitanja neophodna za rad transportnog sistema i funkcionisanje i administriranje tržišta.

U stavu 1. tač. 11), 15), 16) i 21) ovog člana odnose se samo na operatora transportnog sistema koji je odgovoran za uređivanje i administriranje tržišta prirodnog gasa.

Pravila iz stava 1. ovog člana se objavljuju na internet stranici operatora transportnog sistema prirodnog gasa i Agencije.

Agencija objavljuje odluku o davanju saglasnosti pravila iz stava 1. ovog člana u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Distributivni sistem prirodnog gasa i upravljanje distributivnim sistemom prirodnog gasa

Član 255

Distributivni sistem prirodnog gasa jeste distributivna mreža prirodnog gasa koju čini mreža cevovoda, regulacione, merno-regulacione i merne stanice na svim mestima isporuke sa distributivnog sistema, drugi energetski objekti, elektronska komunikaciona, informaciona i druga infrastruktura neophodna za distribuciju prirodnog gasa maksimalnog radnog pritiska jednakog ili manjeg od 16 bar, uključujući i lajnpak.

Član 256

Delatnost distribucije i upravljanja distributivnim sistemom prirodnog gasa obavlja operator distributivnog sistema prirodnog gasa, sa pravima i obavezama u skladu sa ovim zakonom.

Operator distributivnog sistema prirodnog gasa posluje u skladu sa principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminacije, poštujući uslove iz zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona.

Razdvajanje operatora distributivnog sistema

Član 257

Operator distributivnog sistema koji je deo vertikalno integrisanog preduzeća mora biti nezavisan u smislu pravne forme, organizacije i odlučivanja od drugih delatnosti koje nisu povezane sa delatnošću distribucije.

Nezavisnost operatora distributivnog sistema iz stava 1. ovog člana ne uključuje obavezu da se vlasništvo nad sredstvima distributivnog sistema odvoji od vertikalno integrisanog preduzeća.

Nezavisnost operatora distributivnog sistema osigurava se na sledeći način:

- 1) lica koja su odgovorna za upravljanje operatorom distributivnog sistema ne mogu učestvovati u organima upravljanja vertikalno integrisanog preduzeća koji su direktno ili indirektno odgovorna za delatnost proizvodnje, transporta ili snabdevanja prirodnim gasom;
- 2) preduzimanjem mera koje obezbeđuju da su profesionalni interesi lica odgovornih za upravljanje operatorom distributivnog sistema uzeti u obzir na način kojim se obezbeđuje njihova nezavisnost u radu;
- 3) operator distributivnog sistema donosi odluke, nezavisno od vertikalno integrisanog preduzeća, po pitanju sredstava potrebnih za pogon, održavanje i razvoj sistema;
- 4) operator distributivnog sistema samostalno donosi odluke o tekućem poslovanju, odnosno odluke o izgradnji ili unapređenju distributivne mreže ako su u okvirima odobrenog finansijskog plana;
- 5) operator distributivnog sistema mora da raspolaze zaposlenima, finansijskim, materijalnim i tehničkim sredstvima neophodnim za ispunjavanje dužnosti propisanih ovim zakonom.

Nezavisnost operatora distributivnog sistema ne utiče na pravo vertikalno integrisano preduzeća da operatoru odobrava godišnji finansijski plan i postavlja granice njegove zaduženosti.

Vertikalno integrisano preduzeće ne može uticati na rad i poslovanje, niti uticati na odluke koje se odnose na izgradnju ili razvoj sistema operatora distributivnog sistema.

Operator distributivnog sistema dužan je da donese Program nediskriminatornog ponašanja koji sadrži mere u cilju sprečavanja diskriminatornog ponašanja, način praćenja njegovog poštovanja i obaveze zaposlenih za postizanje postavljenih ciljeva.

Lice ili organ, odgovorno za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja, odnosno lice odgovorno za praćenje usklađenosti operatora distributivnog sistema dužno je da sačini godišnji izveštaj o preduzetim merama za ostvarivanje programa usklađenosti.

Izveštaj iz stava 7. ovog člana se dostavlja Agenciji i objavljuje na internet stranici operatora distributivnog sistema.

Na osnovu izveštaja iz stava 7. ovog člana Agencija može tražiti izmenu Programa nediskriminatornog ponašanja.

Lice odgovorno za praćenje usklađenosti operatora distributivnog sistema je potpuno nezavisno i ima pristup svim potrebnim informacijama operatora distributivnog sistema ili bilo kojeg povezanog preduzeća.

Član 258

Aktivnosti operatora distributivnog sistema koji je deo vertikalno integrisanog preduzeća prati Agencija, radi sprečavanja da se korišćenjem položaja u vertikalno integrisanom preduzeću naruši tržišna konkurencija.

Operator distributivnog sistema koji je deo vertikalno integrisanog preduzeća u svojim komunikacijama i svojim poslovnim imenom mora napraviti razliku u pogledu svog identiteta u odnosu na energetski subjekt koji se bavi snabdevanjem prirodnim gasom u istom vertikalno integrisanom preduzeću.

Unutar vertikalno integrisanog preduzeća nije dozvoljeno međusobno subvencionisanje subjekata koji se bave različitim energetskim i neenergetskim delatnostima, radi omogućavanja konkurencije i izbegavanja diskriminacije korisnika ili grupa korisnika sistema.

Član 259

Odredbe čl. 257. i 258. ovog zakona ne primenjuju se na operatora distributivnog sistema na čiji sistem je priključeno manje od 100 000 krajnjih kupaca.

Odgovornosti i dužnosti operatora distributivnog sistema

Član 260

Operator distributivnog sistema prirodnog gasa odgovoran je za:

- 1) siguran i pouzdan rad distributivnog sistema i kvalitet isporuke prirodnog gasa;
- 2) bezbedan rad distributivnog sistema prirodnog gasa;
- 3) razvoj kojim se obezbeđuje dugoročna sposobnost distributivnog sistema da ispunji potrebe za distribucijom prirodnog gasa na ekonomski opravdan način;
- 4) izgradnju priključka na distributivni sistem;
- 5) davanje informacija energetskim subjektima i korisnicima distributivnog sistema koje su potrebne za efikasan pristup distributivnom sistemu, na principima transparentnosti i nediskriminacije;
- 6) nediskriminatorni pristup distributivnom sistemu;
- 7) upravljanje distributivnim sistemom, na način koji obezbeđuje sigurnost isporuke prirodnog gasa;
- 8) ispravnost i pouzdanost merenja isporučenog prirodnog gasa.

Član 261

Operator distributivnog sistema prirodnog gasa dužan je da:

- 1) održava i razvija distributivni sistem;
- 2) donese pravila o radu distributivnog sistema;
- 3) donese plan razvoja distributivnog sistema svake godine za period od najmanje pet godina usklađen sa planom razvoja povezanih sistema i sa zahtevima za priključenje;
- 4) donese program mera i sačini godišnji izveštaj iz člana 280. ovog zakona;
- 5) Ministarstvu dostavlja podatke za izveštaj o sigurnosti snabdevanja;
- 6) donese odluku o ceni za pristup distributivnom sistemu u skladu sa ovim zakonom;

- 7) objavi cene priključenja u skladu sa metodologijom iz člana 50. ovog zakona;
- 8) donosi plan za smanjenje gubitaka u sistemu ako su gubici iznad tehnički opravdanog nivoa;
- 9) svake godine donese plan preuzimanja mernih uređaja, odnosno merno-regulacionih stanica u objektima postojećih kupaca, odnosno proizvođača;
- 10) Ministarstvu i Agenciji dostavlja šestomesečni izveštaj o planiranim i preduzetim aktivnostima na realizaciji plana iz stava 1. tačka 9) ovog člana;
- 11) nabavlja prirodni gas za nadoknadu gubitaka u distributivnoj mreži na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 12) ne pravi diskriminaciju između korisnika ili grupa korisnika distributivnog sistema, a naročito ne favorizuje sa njim povezane energetske subjekte;
- 13) vodi evidenciju podataka potrebnih za utvrđivanje pokazatelja kvaliteta isporuke i snabdevanja prirodnim gasom i dostavlja Agenciji izveštaj u skladu sa pravilima iz člana 51. stav 1. tačka 2) ovog zakona;
- 14) korisnicima distributivnog sistema pruža informacije, kako bi ostvarili efikasan pristup sistemu na principima transparentnosti i nediskriminacije;
- 15) svake godine, najkasnije do 31. januara, utvrdi listu kupaca koji ispunjavaju uslove za status malog kupca, na osnovu ostvarene potrošnje u prethodnoj kalendarskoj godini i o tome obavesti male kupce i javnog snabdevača;
- 16) održava ažurnu bazu podataka o krajnjim kupcima i njihovim snabdevačima za sva mesta isporuke sa svog sistema;
- 17) obezbedi poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom obavljanja delatnosti i da informacije koje mogu obezbediti prednost na tržištu objavljuje na nediskriminatoran način;
- 18) krajnjem kupcu ili njegovom snabdevaču, na zahtev krajnjeg kupca, dostavi podatke o potrošnji prirodnog gasa u objektima tog kupca na obrascu i po postupku u skladu sa članom 56. stav 1. tačka 11) ovog zakona;
- 19) informacije o trgovini prirodnim gasom dobijene od trećih lica ne koristi u poslovima koji se odnose na pristup sistemu;
- 20) verifikuje i dostavlja podatke operatoru transportnog sistema i operatoru transportnog sistema iz člana 247. stav 2. ovog zakona neophodne za administriranje tržišta prirodnog gasa u skladu sa pravilima o radu transportnog sistema;
- 21) preduzima propisane mere bezbednosti u toku korišćenja distributivnog sistema;
- 22) razmenjuje informacije neophodne za bezbedno i sigurno funkcionisanje sistema sa drugim operatorima sistema;
- 23) Agenciji dostavlja podatke i dokumentaciju iz člana 56. stav 1. tačka 8) ovog zakona;
- 24) preduzima mere za povećanje energetske efikasnosti i zaštitu životne sredine;
- 25) donese akt o cenama nestandardnih usluga, na koji saglasnost daje Agencija i koji se objavljuje na internet stranici operatora sistema;
- 25a) Agenciji dostavlja podatke o promeni snabdevača i stepenu otvorenosti tržišta;
- 25b) u zavisnosti od stepena odstupanja od propisanog kvaliteta isporuke, plati naknadu krajnjem kupcu u skladu sa pravilima iz člana 215. ovog zakona;
- 25v) postupa u skladu sa dužnostima propisanim zakonom kojim se uređuju obnovljivi izvori energije, kao i energetska efikasnost;
- 26) uređuje druga pitanja neophodna za rad distributivnog sistema i funkcionisanje tržišta.

Član 262

Operator distributivnog sistema prirodnog gasa ne može ni da kupuje ni da prodaje prirodni gas, osim za potrebe obezbeđivanja sopstvene potrošnje prirodnog gasa i gubitaka u distributivnom sistemu.

Napredni merni sistemi

Član 263

Operator distributivnog sistema utvrđuje tehničke zahteve za uvođenje raznih oblika naprednih mernih sistema i analizira tehničku i ekonomsku opravdanost uvođenja naprednih sistema merenja, efekte na razvoj tržišta i koristi za pojedinačne kategorije krajnjih kupaca prirodnog gasa.

Na osnovu analize iz stava 1. ovog člana, operator distributivnog sistema će izraditi plan implementacije ekonomski opravdanih oblika naprednih mernih sistema i dostaviti ga Agenciji radi pribavljanja mišljenja.

Operator distributivnog sistema će planom razvoja sistema obuhvatiti uvođenje naprednih mernih sistema u skladu sa planom implementacije, za period za koji se plan razvoja donosi.

Pravila o radu distributivnog sistema prirodnog gasa

Član 264

Pravilima o radu distributivnog sistema prirodnog gasa uređuju se:

- 1) način planiranja razvoja distributivnog sistema;
- 2) planiranje rada i upravljanje distributivnim sistemom;
- 3) tehnički uslovi za priključenje na distributivni sistem;
- 4) pristup distributivnom sistemu, instrument obezbeđenja plaćanja i kriterijume za utvrđivanje iznosa i perioda za koji se traži;
- 5) procedura za merenje sa definisanom potrebnom mernom opremom u zavisnosti od položaja mernog mesta u sistemu i vrste korisnika sistema;
- 6) korišćenje i održavanje objekata;
- 7) postupci u slučaju poremećaja u radu distributivnog sistema;
- 8) vrsta i obim podataka koji se razmenjuju sa drugim energetskim subjektima i korisnicima sistema, procedure i dinamika razmene;
- 9) obaveze korisnika distributivnog sistema;
- 10) druga pitanja neophodna za rad distributivnog sistema.

Pravila iz stava 1. ovog člana se objavljuju na internet stranici operatora distributivnog sistema prirodnog gasa i Agencije.

Agencija objavljuje odluku o davanju saglasnosti pravila iz stava 1. ovog člana u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Priključenje na transportni i distributivni sistem prirodnog gasa

Član 265

Objekat kupca ili proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa priključuje se na transportni ili distributivni sistem na osnovu odobrenja nadležnog operatora sistema u skladu sa ovim zakonom i propisima donetim u skladu sa ovim zakonom.

Odobrenje za priključenje objekta kupca ili proizvođača prirodnog gasa, koji su već priključeni na transportni ili distributivni sistem izdaje se i u slučaju spajanja ili razdvajanja instalacija, odnosno mernih mesta, promene odobrenog kapaciteta ili promene tehničkih uslova priključenja objekta kupca ili proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa kao i ponovnog priključenja usled isključenja.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, priključenje na distributivni sistem prirodnog gasa, u slučaju objekata koji nisu u funkciji transporta, distribucije i proizvodnje prirodnog gasa, odnosno biogasa, kao i drugih objekata za koje građevinsku dozvolu izdaje ministarstvo nadležno za poslove građevinarstva, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine, vrši se u postupku objedinjene procedure propisane zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata.

Zahtev za izdavanje uslova za objekte iz stava 3. ovog člana podnosi nadležni organ koji sprovodi objedinjenu proceduru, a uslovi sadrže sve podatke potrebne za izradu tehničke dokumentacije, izvođenje radova, kapacitete i uslove za priključenje, kao i iznos naknade za priključenje na distributivni sistem.

Uslovi iz stava 4. ovog člana važe 12 meseci od dana izdavanja, odnosno do isteka važenja rešenja o građevinskoj dozvoli izdatim u skladu sa tim uslovima, ako investitor u roku od šest meseci od dana izdavanja lokacijskih uslova, izvrši uplatu najmanje jedne petine iznosa naknade za troškove priključenja na distributivni sistem.

Po zahtevu organa iz stava 4. ovog člana operator distributivnog sistema u roku od 15 dana od dana dobijanja zahteva za priključenje, ako su za to ispunjeni uslovi propisani zakonom, izdaje odobrenje koje je izvršno danom donošenja i vrši priključenje na distributivni sistem.

Odobrenje iz stava 6. ovog člana sadrži i konačni obračun za priključenje na distributivni sistem.

Član 265a

Operator distributivnog sistema je investitor izgradnje priključka i gradi priključak na distributivni sistem.

Na zahtev kupca ili proizvođača prirodnog gasa, operator distributivnog sistema je dužan da izda ovlašćenje kupcu, odnosno proizvođaču, da u ime operatora distributivnog sistema sam izgradi priključak o svom trošku.

U slučaju iz stava 2. ovog člana, kupcu, odnosno proizvođaču će se umanjiti troškovi priključenja na sistem u skladu sa metodologijom za određivanje troškova priključenja na sistem za transport i distribuciju prirodnog gasa.

Za priključak iz stava 2. ovog člana, pribavlja se dokumentacija na ime operatora distributivnog sistema u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata.

Član 266

Odobrenje za priključenje objekta izdaje se rešenjem u upravnom postupku na zahtev pravnog ili fizičkog lica čiji se objekat priključuje.

Nadležni operator sistema je dužan da odluči po zahtevu za priključenje objekta kupca u roku od 15 dana od dana prijema pismenog zahteva, odnosno po zahtevu za priključenje objekta proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa u roku od 30 dana od dana prijema pismenog zahteva.

Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana može se podneti žalba Agenciji, u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja. Odluka Agencije po žalbi je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Član 267

Odobrenje za priključenje objekta na transportni ili distributivni sistem sadrži naročito: mesto priključenja na sistem, način i tehničke uslove priključenja, odobreni kapacitet, mesto i način merenja prirodnog gasa, rok za priključenje i troškove priključenja.

Tehnički i drugi uslovi priključenja na transportni ili distributivni sistem utvrđuju se u skladu sa ovim zakonom, propisima donetim na osnovu ovog zakona, tehničkim i drugim propisima i pravilima o radu sistema na koji se objekat priključuje.

Član 268

Troškovi priključenja obuhvataju i troškove nabavke mernih uređaja i merno regulacionih stanica i snosi ih podnosilac zahteva za priključenje.

Visinu troškova priključenja utvrđuje operator transportnog i distributivnog sistema, u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje troškova priključenja koju donosi Agencija.

Metodologijom iz stava 2. ovog člana utvrđuju se način i bliži kriterijumi za obračun troškova priključenja, a u zavisnosti od mesta priključenja na sistem, odobrenog kapaciteta, potrebe za izvođenjem radova ili potrebe za ugrađivanjem neophodne opreme ili drugih objektivnih kriterijuma.

Operator distributivnog sistema je dužan da akt o visini troškova priključenja na distributivni sistem dostavi Agenciji pre početka primene.

Agencija će zahtevati izmenu akta o visini troškova priključenja, ako nije donet u skladu sa metodologijom.

Član 269

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema je dužan da priključi objekat kupca na transportni, odnosno distributivni sistem u roku od osam dana od dana ispunjenja sledećih uslova:

- 1) uslova iz odobrenja za priključenje;
- 2) da je za objekat pribavljena građevinska dozvola ili da uređaji i instalacije objekta kupca ispunjavaju tehničke i druge propisane uslove;
- 3) da kupac dostavi operatoru sistema ugovor o prodaji;
- 4) da je za mesto primopredaje uređena balansna odgovornost i pristup sistemu.

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema je dužan da priključi objekat proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa na transportni, odnosno distributivni sistem u roku od osam dana od dana ispunjenja sledećih uslova:

- 1) uslova iz odobrenja za priključenje;
- 2) da je za objekat pribavljena upotrebna dozvola ili da uređaji i instalacije objekta proizvođača ispunjavaju tehničke i druge propisane uslove;
- 3) da je za mesto primopredaje uređena balansna odgovornost i pristup sistemu.

Priključenjem objekta iz st. 1. i 2. ovog člana priključak postaje deo sistema na koji je priključen.

Propisom o uslovima isporuke i snabdevanja prirodnim gasom bliže se uređuju uslovi i način dokazivanja ispunjenosti uslova iz st. 1. i 2. ovog člana.

Ako operator transportnog, odnosno distributivnog sistema ne priključi objekat kupca, odnosno proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa na transportni, odnosno distributivni sistem u roku iz st. 1. i 2. ovog člana, nadležni inspektor, na zahtev kupca, odnosno proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa proverava, u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva, ispunjenost uslova za priključenje iz st. 1. i 2. ovog člana i ako utvrdi da su ispunjeni uslovi naložiće operatoru sistema da u roku od dva radna dana izvrši priključenje objekta.

Član 270

Povezivanje energetskih objekata za distribuciju prirodnog gasa sa transportnim ili drugim distributivnim sistemom, skladišta za prirodni gas sa transportnim sistemom za prirodni gas, kao i transportnih sistema međusobno, vrši se na osnovu ugovora.

Ugovor iz stava 1. ovog člana zaključuje se u pismenoj formi i sadrži, pored elemenata utvrđenih zakonom koji uređuje obligacione odnose i sledeće elemente:

- 1) tehničke uslove za povezivanje sistema i mesto povezivanja;
- 2) način merenja isporučenog prirodnog gasa;
- 3) stvarne troškove povezivanja sistema;
- 4) rok za povezivanje sistema.

Član 271

Mesto predaje prirodnog gasa kupcu, odnosno mesto preuzimanja prirodnog gasa od proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa je mesto na kome se graniče instalacije objekta kupca, odnosno proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa i transportnog i distributivnog sistema.

Mesto razgraničenja odgovornosti između energetskog subjekta i kupca, odnosno proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa i mesto merenja prirodnog gasa bliže će se urediti aktom kojim se utvrđuju uslovi isporuke i snabdevanja prirodnim gasom.

Član 272

U slučaju potrebe za priključenjem objekata privremenog karaktera, gradilišta, objekata na vodi i sličnih objekata, kao i objekata za koje je odobren probni rad u skladu sa posebnim zakonom može se izdati odobrenje za privremeno priključenje objekta.

Izdavanje odobrenja za privremeno priključenje i isporuku prirodnog gasa vrši se pod uslovima, na način i po postupku propisanom za izdavanja odobrenja za priključenje objekata.

Član 272a

Energetski subjekti koji obavljaju delatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom za prirodni gas i distribucije i upravljanja distributivnim sistemom za prirodni gas dužni su da Ministarstvu dostavljaju:

- 1) podatke o transportnoj, odnosno distributivnoj mreži, broju priključaka, planiranim i realizovanim investicijama;
- 2) podatke o ceni za pristup transportnom sistemu, odnosno distributivnom sistemu, ceni nestandardnih usluga, ceni priključenja, odnosno ceni prirodnog gasa za potrebe balansiranja sistema;
- 3) druge podatke.

Ministarstvo bliže propisuje rokove, sadržaj i način dostavljanja podataka iz stava 1. ovog člana.

Skladištenje i upravljanje skladištem prirodnog gasa

Član 273

Delatnost skladištenja i upravljanja skladištem prirodnog gasa obavlja operator skladišta prirodnog gasa.

Operator skladišta prirodnog gasa posluje u skladu sa principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminatornosti, poštujući uslove iz zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona.

Član 274

Operator skladišta prirodnog gasa mora biti samostalno pravno lice i nezavisan je od obavljanja delatnosti proizvodnje, transporta ili snabdevanja prirodnim gasom.

Nezavisnost operatora skladišta prirodnog gasa osigurava se na sledeći način:

- 1) lica koja su odgovorna za upravljanje skladištem prirodnog gasa ne mogu učestvovati u organima upravljanja vertikalno integrisanog preduzeća koji su direktno ili indirektno odgovorna za delatnost proizvodnje, transporta ili snabdevanja prirodnim gasom;
- 2) preduzimanjem mera koje obezbeđuju da su profesionalni interesi lica odgovornih za upravljanje skladištem prirodnog gasa uzeti u obzir na način kojim se obezbeđuje njihova nezavisnost u radu;
- 3) operator skladišta prirodnog gasa donosi odluke, nezavisno od vertikalno integrisanog preduzeća, po pitanju sredstava potrebnih za pogon, održavanje i razvoj sistema;
- 4) operator skladišta prirodnog gasa samostalno donosi odluke o tekućem poslovanju, odnosno odluke o izgradnji ili unapređenju skladišta prirodnog gasa ako su u okvirima odobrenog finansijskog plana;
- 5) Operator skladišta prirodnog gasa mora da raspolaže zaposlenima, finansijskim, materijalnim i tehničkim sredstvima neophodnim za ispunjavanje dužnosti propisanih ovim zakonom.

Nezavisnost operatora skladišta prirodnog gasa ne utiče na pravo matičnog vertikalno integrisanog preduzeća da operatoru odobrava godišnji finansijski plan i postavlja granice njegove zaduženosti.

Vertikalno integrisano preduzeće ne može uticati na rad i poslovanje, niti uticati na odluke koje se odnose na izgradnju ili razvoj sistema operatora skladišta prirodnog gasa.

Odgovornosti i dužnosti operatora skladišta prirodnog gasa

Član 275

Operator skladišta prirodnog gasa je odgovoran za:

- 1) sigurnost i pouzdanost utiskivanja i istiskivanja prirodnog gasa;
- 2) bezbedan rad skladišta prirodnog gasa;
- 3) nediskriminatoran pristup skladištu;
- 4) upravljanje skladištem.

Član 276

Operator skladišta prirodnog gasa dužan je da:

- 1) održava i razvija skladište;
- 2) preuzima propisane mere bezbednosti;
- 3) donese pravila o radu skladišta;
- 4) svake godine donese plan razvoja skladišta prirodnog gasa za period od najmanje deset godina i uskladi ga sa planom razvoja povezanih sistema i sa zahtevima za priključenje objekata skladišta, proizvođača i kupaca;
- 5) donese Program nediskriminatornog ponašanja, odredi lice odgovorno za nadzor nad sprovođenjem ovog programa i sačini godišnji izveštaj iz člana 280. ovog zakona;
- 6) upravlja radom skladišta;
- 7) Ministarstvu dostavlja podatke za izveštaj o sigurnosti snabdevanja;
- 8) objavljuje podatke o raspoloživim kapacitetima;
- 9) kupuje prirodni gas za sopstvenu potrošnju i nadoknadu gubitaka na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 10) donosi odluku o ceni za pristup skladištu u skladu sa ovim zakonom;
- 11) ne pravi diskriminaciju između korisnika ili grupa korisnika skladišta, a naročito ne daje prioritet sa njim povezanim energetskim subjektima;
- 12) korisnicima skladišta pruža informacije, kako bi ostvarili efikasan pristup skladištu na principima transparentnosti i nediskriminacije;
- 13) usaglašava rad i razmenjuje podatke sa operatorom transportnog sistema neophodne za bezbedan i siguran rad skladišta;
- 14) Agenciji dostavlja podatke i dokumentaciju iz člana 56. stav 1. tačka 8) ovog zakona;
- 15) obezbedi operatoru transportnog sistema podatke značajne za rad tržišta prirodnog gasa;
- 16) obezbedi poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom obavljanja delatnosti i da informacije koje mogu obezbediti prednost na tržištu objavljuje na nediskriminatoran način;
- 17) preuzima mere za povećanje energetske efikasnosti i za zaštitu životne sredine;
- 18) uređuje druga pitanja neophodna za rad skladišta.

Član 277

Operator skladišta prirodnog gasa dužan je da svake godine podnese Agenciji desetogodišnji plan razvoja skladišta prirodnog gasa u skladu sa Strategijom i Programom.

Desetogodišnji plan razvoja skladišta prirodnog gasa sadrži efikasne mere radi obezbeđenja stabilnosti sistema i sigurnosti snabdevanja.

Plan iz stava 1. ovog člana treba da:

- 1) ukaže na potrebe za izgradnjom i rekonstrukcijom najvažnije infrastrukture skladišta prirodnog gasa koju treba izgraditi ili rekonstruisati u narednih deset godina;

- 2) sadrži sve investicije za koje je doneta odluka o realizaciji i koje su u toku, kao i investicije koje će se tek realizovati;
- 3) odredi rokove za realizaciju svih investicionih projekata.

Pravila o radu skladišta prirodnog gasa

Član 278

Pravilima o radu skladišta prirodnog gasa uređuju se:

- 1) uslovi za siguran, pouzdan i bezbedan rad skladišta;
- 2) korišćenje i održavanje objekata;
- 3) planiranje rada skladišta;
- 4) upravljanje skladištem i regulacija protoka i pritiska pri utiskivanju i istiskivanju prirodnog gasa na način koji obezbeđuje siguran i pouzdan rad u oba ciklusa, u slučaju poremećaja i havarija;
- 5) vrste usluga operatora skladišta;
- 6) uslovi i procedure za pristup skladištu i raspodelu kapaciteta, instrument obezbeđenja plaćanja i kriterijume za utvrđivanje iznosa i perioda za koji se traži;
- 7) utvrđivanje raspoloživog kapaciteta skladišta za utiskivanje, radnu zapreminu skladišta i istiskivanje gasa;
- 8) način i dinamika objavljivanja sumarnih podataka o utisnutim i istisnutim količinama prirodnog gasa i iskorišćenosti skladišnog kapaciteta i
- 9) druga pitanja neophodna za rad skladišta i funkcionisanje tržišta.

Pravila iz stava 1. ovog člana se objavljuju na internet stranici operatora skladišta prirodnog gasa i Agencije.

Agencija objavljuje odluku o davanju saglasnosti pravila iz stava 1. ovog člana u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Član 279

Operator skladišta prirodnog gasa ne može ni da kupuje ni da prodaje prirodni gas osim u slučaju obezbeđivanja sopstvene potrošnje prirodnog gasa i nadoknadu gubitaka u skladištu prirodnog gasa.

Program nediskriminatornog ponašanja

Član 280

Vlasnik transportnog sistema koji je deo vertikalno integrisanog preduzeća i operator sistema koji posluje unutar vertikalno integrisanog preduzeća, donosi Program nediskriminatornog ponašanja koji sadrži mere kojima se sprečava diskriminatorno ponašanje, obaveze zaposlenih i pravila ponašanja u ostvarivanju nediskriminacije, efikasno vršenje nadzora i redovno izveštavanje i određuje lice odgovorno za nadzor nad sprovođenjem ovog programa.

Odgovorno lice iz stava 1. ovog člana dužno je da sastavi godišnji izveštaj o preduzetim merama za ostvarenje programa iz stava 1. ovog člana, da ga dostavi Agenciji i da ga objavi na internet stranici operatora sistema, odnosno vertikalno integrisanog preduzeća.

Na osnovu izveštaja iz stava 2. ovog člana Agencija može zahtevati izmenu programa iz stava 1. ovog člana.

Svojina na gasovodnim mrežama

Član 281

Mreže za transport prirodnog gasa mogu, u skladu sa zakonom, biti u javnoj svojini, u svojini operatora transportnog sistema koga je osnovala Republika Srbija za obavljanje delatnosti transporta i upravljanja transportnim sistemom ili u privatnoj svojini.

Mreže za distribuciju prirodnog gasa mogu, u skladu sa zakonom, biti u javnoj svojini i u svojini operatora distributivnog sistema koga je osnovala Republika Srbija ili koje je zavisno društvo pravnog lica čiji je osnivač Republika Srbija ili u privatnoj svojini.

Operator sistema stiče svojinu na objektima gasovodne mreže koje izgradi svojim sredstvima, pribavi pravnim poslom, osnivanjem ili dokapitalizacijom.

U slučaju prestanka operatora sistema čiji je osnivač Republika Srbija gasovodna mreža postaje svojina Republike Srbije.

U slučaju prestanka operatora sistema-zavisnog društva pravnog lica koga je osnovala Republika Srbija gasovodna mreža postaje svojina tog pravnog lica, a ako prestane i to pravno lice gasovodna mreža postaje svojina Republike Srbije.

Pravo svojine iz stava 1. ovog člana na sistemu za transport prirodnog gasa i sistemu za distribuciju prirodnog gasa utvrđuje se u skladu sa ovim zakonom.

Izuzetno od st. 4. i 5. ovog člana kada je pravni sledbenik operatora sistema koji prestaje sa radom drugo pravno lice čiji je osnivač Republika Srbija, koje po odredbama ovog zakona može imati svojину na gasovodnim mrežama, to pravno lice stiče svojину na tim mrežama.

Gasovodne mreže iz st. 1. i 2. ovog člana ne mogu se otuđiti iz javne svojine, niti iz svojine operatora sistema niti mogu biti predmet opterećenja ili prinudnog izvršenja.

Mreže za distribuciju prirodnog gasa moraju biti upisane u katastar vodova, odnosno infrastrukture u skladu sa posebnim zakonom.

Član 282

U pogledu sticanja svojine operatora sistema nad gasovodnim mrežama neće se primenjivati odredbe Zakona o javnoj svojini koje se odnose na sticanje svojine javnih preduzeća i društava kapitala nad sredstvima u državnoj svojini.

Pristup transportnom i distributivnom sistemu prirodnog gasa i sistemu za skladištenje prirodnog gasa

Član 283

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema, kao i operator skladišta prirodnog gasa je dužan da omogući korisnicima sistema pristup sistemu po regulisanim cenama na principu javnosti i nediskriminacije, u skladu sa odredbama ovog zakona, kao i propisima i pravilima o radu sistema donetim na osnovu ovog zakona.

Pristup dovodnim gasovodima omogućava se na principu javnosti i nediskriminacije i nije regulisan.

Operator transportnog sistema će u slučaju kada je to neophodno za obavljanje njegovih dužnosti imati pravo pristupa transportnom sistemu drugog operatora.

Član 284

Pristup sistemu se uređuje ugovorom o pristupu koji zaključuju operator transportnog, odnosno distributivnog sistema prirodnog gasa, kao i operator skladišta prirodnog gasa i korisnik sistema, u skladu sa pravilima o radu sistema.

Ugovor o pristupu pored elemenata utvrđenih zakonom kojim se uređuju obligacioni odnosi, sadrži: podatke o mestu primopredaje, kapacitet na mestu primopredaje, obračunski period i način obračuna u skladu sa metodologijama iz člana 50. ovog zakona, kao i druge elemente u zavisnosti od specifičnosti mesta primopredaje.

Ugovorom o pristupu sistemu za pristup sistemu za distribuciju prirodnog gasa ne može se ugovoriti kapacitet veći od odobrenog kapaciteta priključka na mestu primopredaje.

Ugovorom o pristupu sistemu za transport i sistemu za skladištenje prirodnog gasa ne može se ugovoriti kapacitet veći od kapaciteta na koji je dodeljeno pravo na korišćenje kapaciteta.

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema, kao i operator skladišta prirodnog gasa vodi registar ugovora o pristupu.

Član 285

Operator sistema za transport, skladištenje ili distribuciju prirodnog gasa može odbiti pristup sistemu u slučaju:

- 1) nedostatka kapaciteta;
- 2) ako bi pristup sistemu onemogućio izvršavanje obaveza u pogledu sigurnosti snabdevanja;
- 3) ozbiljnih ekonomskih i finansijskih teškoća zbog obaveza "uzmi ili plati" u skladu sa ovim zakonom.

Pristup dovodnim gasovodima može se odbiti u slučaju:

- 1) nedostatka kapaciteta;
- 2) neusklađenosti tehničkih karakteristika sistema;
- 3) ako bi pristup sistemu ugrozio proizvodnju nafte i prirodnog gasa;
- 4) ako bi pristup sistemu ugrozio prava drugih korisnika sistema.

Podaci o nivou opterećenja, transportnog ili distributivnog sistema ili popunjenosti kapaciteta skladišta prirodnog gasa su javni, a vrsta, obim i način objavljivanja podataka moraju biti u skladu sa pravilima o radu sistema.

O odbijanju pristupa sistemu, operator transportnog, odnosno distributivnog sistema, kao i operator skladišta prirodnog gasa, odnosno proizvođač prirodnog gasa donosi rešenje najkasnije u roku od pet dana od dana podnošenja zahteva za pristup sistemu.

Rešenje iz stava 4. ovog člana sadrži detaljno obrazložene razloge za odbijanje pristupa sistemu.

Protiv rešenja iz stava 4. ovog člana može se izjaviti žalba Agenciji, u roku od osam dana od dana dostavljanja rešenja.

Odluka Agencije doneta po žalbi je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Pristup sistemu za transport prirodnog gasa

Član 286

Pristup sistemu za transport prirodnog gasa se vrši na osnovu prava na korišćenje transportnog kapaciteta na ulazima i izlazima sa transportnog sistema.

Pravo na korišćenje transportnog kapaciteta ostvaruje se na osnovu ugovora o transportu prirodnog gasa koji operator transportnog sistema zaključuje sa učesnicima na tržištu, u skladu sa pravilima o radu transportnog sistema.

Ugovorom iz stava 2. ovog člana, transportni kapacitet se može raspodeliti kao dugoročni, za period duži od jedne godine ili kao kratkoročni, za period kraći od jedne godine, a može se raspodeliti i kao neprekidni ili prekidni.

Ako je transportni kapacitet ugovorom iz stava 3. ovog člana određen kao prekidni regulisana cena za taj kapacitet se određuje srazmerno verovatnoći da će do prekida transporta doći.

Operator transportnog sistema je obavezan da sav raspoloživi transportni kapacitet ponudi učesnicima na tržištu, do nivoa koji ne narušava siguran rad sistema.

Operator transportnog sistema je obavezan da u slučaju ugovornog zagušenja, sav neiskorišćeni kapacitet ponudi najmanje za dan unapred i kao prekidni kapacitet.

Operator transportnog sistema je obavezan da objavljuje na svojoj internet stranici:

- 1) informacije o uslugama koje pruža korisnicima sistema i odgovarajućim uslovima koji se primenjuju;
- 2) podatke o tehničkim, ugovorenim i raspoloživim kapacitetima, za sve ulazne i izlazne tačke sa transportnog sistema i
- 3) druge podatke i informacije od značaja za transparentan i nediskriminatoran pristup transportnom sistemu.

Informacije i podaci iz stava 7. ovog člana, način objavljivanja i period njihovog ažuriranja, bliže se uređuju pravilima o radu transportnog sistema prirodnog gasa.

Pristup skladištu prirodnog gasa

Član 287

Raspodela prava na korišćenje kapaciteta skladišta prirodnog gasa se vrši na nediskriminatoran i transparentan način, u skladu sa Pravilima o radu skladišta.

Na raspodelu prava na korišćenje kapaciteta skladišta prirodnog gasa, shodno se primenjuju odredbe člana 286. ovog zakona kojima je uređena raspodela prava na korišćenje kapaciteta transportnog sistema.

Operator skladišta prirodnog gasa je obavezan da pravila raspodele kapaciteta na ulazu i izlazu iz skladišta uskladi sa pravilima raspodele kapaciteta za transport prirodnog gasa na koji je skladište priključeno.

Izuzeca za novu infrastrukturu u oblasti prirodnog gasa

Član 288

Novi infrastrukturni objekti gasovodnog sistema, odnosno interkonektori ili skladišta prirodnog gasa, mogu se na zahtev izuzeti od primene člana 224. ovog zakona, kao i prava na pristup iz člana 283. stav 1. ovog zakona, pod sledećim uslovima:

- 1) da ulaganje u novi infrastrukturni objekat povećava konkurentnost na tržištu i sigurnost snabdevanja;
- 2) da je rizik ulaganja u nove infrastrukturne objekte takav da ulaganja neće biti ako se ne odobri izuzeće;
- 3) da novi infrastrukturni objekti moraju biti u vlasništvu fizičkog ili pravnog lica koje posluje u drugom pravnom subjektu odvojenom od operatora sistema u okviru koga će novi infrastrukturni objekti biti izgrađeni;
- 4) da korisnici novog infrastrukturnog objekta snose troškove za korišćenje tog objekta;
- 5) da izuzeće ne sprečava konkurenciju, efikasno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta prirodnog gasa i efikasan rad regulisanog sistema sa kojim su novi infrastrukturni objekti povezani.

Odredba stava 1. ovog člana primenjuje se i u slučaju značajnog povećanja kapaciteta postojećih infrastrukturnih objekata i izmene ove infrastrukture kojom se omogućava razvoj novih izvora snabdevanja prirodnim gasom.

Akt o izuzeću iz st. 1. i 2. ovog člana donosi Agencija, po pribavljenom mišljenju Ministarstva i sa mišljenjem Ministarstva i detaljnim obrazloženjem objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Akt o izuzeću iz st. 1. i 2. ovog člana može obuhvatiti celu ili delove nove infrastrukture, postojeću infrastrukturu sa povećanim kapacitetom ili izmenjenu postojeću infrastrukturu.

U roku od dva meseca od dana kada je zahtev za izuzeće primio poslednji nadležni regulator, nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora može da dostavi savetodavno mišljenje onim regulatorima kojim to mišljenje može biti osnov za donošenje njihovih odluka.

Prilikom odlučivanja o zahtevu za izuzeće iz st. 1. i 2. ovog člana Agencija je dužna da razmotri:

- 1) nediskriminatorni pristup novoj infrastrukturi;
- 2) trajanje izuzeća;
- 3) pristup novim objektima koji će biti izgrađeni ili povećanju kapaciteta postojećih;
- 4) planirani period upotrebe infrastrukture;
- 5) nacionalne specifičnosti koje su primenljive u konkretnom slučaju.

Pre donošenja akta o izuzeću Agencija odlučuje o pravilima i mehanizmima za upravljanje i raspodelu kapaciteta.

Pravila iz stava 7. ovog člana sadrže i obavezu da se neiskorišćeni kapacitet ponudi na tržištu, a korisnici infrastrukture imaju pravo da trguju svojim ugovorenim kapacitetima na tržištu. Pri proceni kriterijuma iz stava 1. tač. 1), 2) i 5) ovog člana uzimaju se u obzir rezultati raspodele kapaciteta.

Akt o izuzeću se može doneti nakon razmene mišljenja sa drugim državama na koje izgradnja infrastrukture ima uticaja ili sa nadležnim regulatornim telima.

Agencija će, bez odlaganja, dostaviti nadležnom telu saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, kopiju zahteva za izuzeće, kao i odluku i sve relevantne informacije u vezi sa odlukom.

Informacija iz stava 10. ovog člana, koja omogućava nadležnom telu da izda obrazloženo mišljenje, može se podneti u zbirnom obliku i naročito sadrži:

- 1) detaljne razloge na osnovu kojih je izuzeće odobreno ili odbijeno, uključujući finansijske informacije koje opravdavaju potrebu za izuzećem;
- 2) sprovedenu analizu o uticaju davanja izuzeća na konkurenciju i efikasno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta prirodnog gasa;
- 3) razloge za vremenski period i udeo u ukupnom kapacitetu za koji se odobrava izuzeće i
- 4) rezultat konsultacija regulatornih organa.

U roku od dva meseca od dana prijema informacije iz st. 10. i 11. ovog člana nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora može doneti odluku kojom zahteva da Agencija izmeni ili povuče akt o izuzeću.

U slučaju da nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora donese odluku iz stava 12. ovog člana Agencija će u najvećoj mogućoj meri uzeti u obzir tu odluku.

Kada konačna odluka Agencije odstupa od mišljenja nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, Agencija će obezbediti i objaviti, zajedno sa svojom odlukom, obrazloženje na kome zasniva svoju odluku.

Rok iz stava 12. ovog člana može se produžiti za još dva meseca, ako nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora zahteva dodatne informacije i to produženje počinje nakon dana prijema potpunih informacija.

Rok iz stava 15. ovog člana može se produžiti uz obostranu saglasnost nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora i Agencije.

U slučaju da tražene informacije iz stava 15. ovog člana nisu dostavljene u traženim rokovima, smatra se da je informacija povučena.

Mišljenje nadležnog tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora o aktu o izuzeću ističe dve godine od dana njegovog donošenja, ako izgradnja infrastrukture nije počela, odnosno pet godina od dana njegovog donošenja, ako infrastruktura nije puštena u pogon, osim u slučaju kada nadležno telo saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora odluči da je do kašnjenja došlo zbog okolnosti koje su van kontrole lica kome je izuzeće odobreno.

Akt o izuzeću koji donosi Agencija je konačan i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Obaveze "uzmi ili plati"

Član 289

Snabdevač prirodnim gasom koji ima ili smatra da će imati finansijske probleme zbog obaveza "uzmi ili plati" na osnovu zaključenog ugovora o kupovini prirodnog gasa, može podneti zahtev Agenciji da se operator transportnog, odnosno distributivnog sistema ili operator skladišta, privremeno oslobodi od primene prava na regulisan pristup.

Akt o izuzeću iz stava 1. ovog člana donosi Agencija, po pribavljenom mišljenju Ministarstva i sa detaljnim obrazloženjem u koje je ugrađeno mišljenje Ministarstva objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Prilikom odlučivanja o izuzeću iz stava 1. ovog člana Agencija je dužna da uzme u obzir sledeće kriterijume:

- 1) ostvarivanje konkurentnosti na tržištu gasa;
- 2) izvršavanje obaveze javnog snabdevanja i obezbeđivanje sigurnog snabdevanja;
- 3) položaj podnosioca zahteva na tržištu gasa i faktičko stanje konkurencije na tom tržištu;
- 4) ozbiljnost ekonomskih i finansijskih teškoća sa kojima se susreće podnosilac zahteva, operator transportnog sistema ili kupci;
- 5) datum potpisivanja i uslovi jednog ili više predmetnih ugovora, uključujući i obim tržišnih promena koje oni predviđaju;
- 6) naponi koji su učinjeni da se pronađe rešenje takvog problema;
- 7) mogućnost predviđanja podnosioca zahteva da će prihvatanje obaveza iz ugovora "uzmi ili plati" dovesti do ozbiljnih teškoća;
- 8) nivo povezanosti sistema sa ostalim sistemima i stepen međusobne usaglašenosti rada sistema;
- 9) efekti koje bi izuzeće imalo na tržište prirodnog gasa.

Agencija obaveštava nadležno telo, bez odlaganja o svojoj odluci o odobravanju izuzeća i dostavlja sve relevantne podatke u vezi sa izuzećem.

Akt o izuzeću za ugovore "uzmi ili plati" zaključene pre roka određenog u skladu sa obavezama Republike Srbije preuzetim potvrđenim međunarodnim sporazumima, ne utiče na mogućnost postojanja ekonomski održivih alternativnih rešenja.

Smatra se da ne postoje ozbiljne teškoće ako prodaja prirodnog gasa nije pala ispod nivoa minimalnih količina predviđenih ugovorom "uzmi ili plati", ukoliko postoji mogućnost izmene tog ugovora ili ako podnosilac zahteva može da pronađe drugo rešenje.

Svako odstupanje odobreno u skladu sa navedenim odredbama će biti obrazloženo.

Operator sistema koji nije dobio izuzeće u skladu sa stavom 1. ovog člana ne može odbiti pristup sistemu zbog obaveza "uzmi ili plati".

U postupku odlučivanja o zahtevu za izuzeće Agencija će postupati u skladu sa međunarodno preuzetim obavezama i dostavljati dokumentaciju nadležnom telu saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora.

Član 290

Ministarstvo bliže propisuje uslove iz čl. 288. i 289. ovog zakona, sadržinu zahteva za izuzeće i sadržinu akta za izuzeća.

Akt o izuzeću iz čl. 288. i 289. ovog zakona, koji donosi Agencija, je konačan i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Član 290a

O zahtevu za izmenu konačnog akta o izuzeću Agencija može da odlučuje u postupku propisanom za njegovo donošenje, ako u trenutku podnošenja zahteva nije otpočela izgradnja energetske objekta.

Agencija će na zahtev stranke ukinuti akt o izuzeću iz čl. 167, 288. i 289. ovog zakona, u celini ili u delu, pre isteka njegovog važenja.

Tržište prirodnog gasa

Član 291

Kupovina i prodaja prirodnog gasa se odvija na tržištu, na osnovu ugovora o prodaji prirodnog gasa između učesnika na tržištu.

Ugovorom o prodaji prirodnog gasa određuju se naročito količina prirodnog gasa, cena i period snabdevanja.

Količina prirodnog gasa može biti:

- 1) unapred ugovorena za svaki obračunski period tokom perioda snabdevanja ili
- 2) određena na osnovu ostvarene potrošnje kupca na mestu primopredaje tokom perioda snabdevanja, u slučaju ugovora o potpunom snabdevanju.

Operator transportnog sistema je dužan da vodi evidenciju transakcija na tržištu prirodnog gasa, na način i po postupku utvrđenom pravilima o radu transportnog sistema prirodnog gasa.

Učesnici na tržištu prirodnog gasa

Član 292

Učesnici na tržištu prirodnog gasa mogu biti:

- 1) proizvođač prirodnog gasa;
- 2) snabdevač prirodnim gasom;
- 2a) snabdevač na veliko prirodnim gasom;
- 3) javni snabdevač prirodnim gasom;
- 4) krajnji kupac;
- 5) operator transportnog sistema u skladu sa članom 249. ovog zakona;
- 6) operator distributivnog sistema u skladu sa članom 262. ovog zakona;
- 7) operator skladišta prirodnog gasa u skladu sa članom 279. ovog zakona.

Učesnici na tržištu prirodnog gasa dužni su da operatoru transportnog sistema, dostave sve potrebne podatke u skladu sa Pravilima o radu transportnog sistema.

Balansna odgovornost

Član 293

Učesnici na tržištu prirodnog gasa dužni su da uredi svoju balansnu odgovornost zaključenjem ugovora o transportu, čime se reguliše finansijska odgovornost za razliku između količine prirodnog gasa predate na ulazima u transportni sistem i preuzete na izlazima sa transportnog, odnosno distributivnog sistema, za obračunski period.

Operator transportnog sistema prirodnog gasa je odgovoran za uspostavljanje i sprovođenje balansne odgovornosti učesnika na tržištu i vođenje registra balansne odgovornosti, u skladu sa pravilima o radu transportnog sistema i pravilima o promeni snabdevača.

Član 294

Snabdevač je balansno odgovoran za mesta primopredaje krajnjeg kupca koji kupuje prirodni gas po ugovoru o prodaji sa potpunim snabdevanjem.

Član 295

Podatke potrebne za vođenje registra balansne odgovornosti za mesta primopredaje na distributivnom sistemu obezbeđuje operator distributivnog sistema prirodnog gasa, koji je dužan da ih dostavlja operatoru transportnog sistema prirodnog gasa.

Član 296

Operator transportnog sistema prirodnog gasa obezbeđuje prirodni gas za balansiranje i održavanje sigurnog rada sistema od učesnika na tržištu, korišćenjem prirodnog gasa iz skladišta, kao i iz lajnpaka, na transparentan, nediskriminatorni i tržišno orijentisan način.

Obaveza čuvanja evidencija

Član 296a

Snabdevač i snabdevač na veliko dužni su da Agenciji, organu nadležnom za poslove konkurencije i nadležnom telu saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, stave na raspolaganje sve relevantne podatke koji se odnose na transakcije iz ugovora o snabdevanju prirodnim gasom svih učesnika na tržištu, osim krajnjih kupaca.

Podaci iz stava 1. ovog člana sadrže pojedinosti o karakteristikama transakcija kao što su: trajanje, pravila o isporuci i izmirenju obaveza, količinama, datumima i vremenima izvršenja i cenama transakcija, načinu identifikacije učesnika na tržištu na koga se transakcija odnosi, kao i specifikaciju svih ugovora o snabdevanju prirodnim gasom po kojima obaveze nisu izmirene.

Snabdevač je dužan da podatke iz stava 2. ovog člana čuva radi stavljanja na raspolaganje najmanje pet godina.

Zaštita komercijalno osetljivih podataka

Član 296b

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema, operator skladišta prirodnog gasa, snabdevač i snabdevač na veliko obavezni su da čuvaju kao poslovnu tajnu podatke i dokumenta koji sadrže informacije o prodajnim cenama, količini i uslovima snabdevanja prirodnim gasom, merne podatke o proizvodnji, odnosno potrošnji krajnjih kupaca, kao i druge podatke i dokumenta čije objavljivanje ili činjenje dostupnim trećim licima može dovesti do poremećaja na tržištu prirodnog gasa.

Odredba stava 1. ovog člana, odnosi se i na ugovore o snabdevanju prirodnim gasom u periodu od godinu dana od dana prestanka tih ugovora, osim ugovora koji se zaključuju u postupku javnih nabavki, s tim da se i po isteku tog perioda meri podaci o proizvodnji, odnosno potrošnji prirodnog gasa krajnjih kupaca, mogu saopštavati, odnosno dokumenta davati trećim licima samo po zahtevu proizvođača, odnosno krajnjeg kupca prirodnog gasa.

Snabdevanje krajnjih kupaca prirodnim gasom

Član 297

Krajnji kupci prirodnog gasa imaju pravo da slobodno biraju snabdevača na tržištu, s tim što domaćinstva to pravo počinju da ostvaruju 1. januara 2015. godine.

Snabdevanje krajnjih kupaca prirodnim gasom može da obavlja energetski subjekt koji ima licencu za obavljanje delatnosti snabdevanja (u daljem tekstu: snabdevač) ili javnog snabdevanja (u daljem tekstu: javni snabdevač) u skladu sa ovim zakonom. Snabdevanje krajnjih kupaca prirodnim gasom može da obavlja, u skladu sa ovim zakonom, i energetski subjekt koji obavlja delatnost distribucije prirodnog gasa, ako ispunjava uslove iz člana 259. ovog zakona.

Javnog snabdevača određuje Vlada na način i u postupku utvrđenim zakonom.

Domaćinstva i mali kupci čiji su svi objekti priključeni na distributivni sistem prirodnog gasa, imaju pravo na javno snabdevanje ako ne izaberu drugog snabdevača.

Javni snabdevač kupuje prirodni gas na bilateralnom ili organizovanom tržištu.

Do uspostavljanja konkurentnog tržišta prirodnog gasa u Republici Srbiji, Vlada će, na osnovu sprovedenog postupka javnog tendera, odrediti snabdevača koji će snabdevati javne snabdevače prirodnim gasom, na njihov zahtev, pod istim uslovima i po istim cenama.

Odluka o raspisivanju tendera iz stava 6. ovog člana sadrži naročito uslove za izbor snabdevača, uslove i način obrazovanja i promene cene, elemente ugovora sa javnim snabdevačem, kao i rok na koji se bira.

U slučaju da se putem javnog tendera ne izabere snabdevač iz stava 6. ovog člana, Vlada će odrediti snabdevača koji će snabdevati javne snabdevače, kao i uslove snabdevanja.

Prava i obaveze u snabdevanju krajnjih kupaca

Član 298

Prava i obaveze između snabdevača, odnosno javnog snabdevača i krajnjeg kupca prirodnog gasa uređuju se ugovorom o snabdevanju.

Ugovor iz stava 1. ovog člana sadrži, pored opštih elemenata utvrđenih zakonom koji uređuje obligacione odnose i sledeće elemente:

- 1) prava i obaveze u pogledu količine i kapaciteta prirodnog gasa;
- 2) prava i obaveze snabdevača, odnosno javnog snabdevača i krajnjeg kupca u slučaju neispunjenja obaveza i u slučaju privremene obustave isporuke;
- 3) dinamiku snabdevanja;
- 4) rok na koji se ugovor zaključuje i prava i obaveze u slučaju prestanka i raskida ugovora;
- 5) način obračuna i uslove plaćanja preuzetog prirodnog gasa;
- 6) način informisanja o promeni cena i drugih uslova snabdevanja prirodnim gasom;
- 7) način rešavanja sporova;
- 8) druge elemente u zavisnosti od specifičnosti i vrste usluga koje pruža snabdevač.

Uslovi za zaključenje i sadržina ugovora o snabdevanju bliže se uređuju propisom iz člana 314. ovog zakona, a odredbe ugovora moraju na jasan, jednostavan i nedvosmislen način obuhvatiti prava i obaveze kupca.

Ugovor o potpunom snabdevanju

Član 299

Za jedno mesto primopredaje i za isti period snabdevanja može se zaključiti samo jedan ugovor o potpunom snabdevanju.

Krajnji kupac koji je zaključio ugovor o potpunom snabdevanju iz stava 1. ovog člana, ne može za isto mesto primopredaje i za isti period snabdevanja zaključiti drugi ugovor o snabdevanju prirodnim gasom.

Kada je zaključen ugovor iz stava 1. ovog člana, snabdevač, odnosno javni snabdevač je dužan da pre otpočinjanja snabdevanja zaključi:

- 1) ugovor kojim je uredio svoju balansnu odgovornost, a kojim su obuhvaćena i mesta primopredaje tog krajnjeg kupca i
- 2) ugovor o pristupu sistemu sa operatorom sistema na koji je objekat krajnjeg kupca priključen.

Zaštita krajnjih kupaca

Član 300

Krajnji kupac uživa zaštitu svojih prava u skladu sa ovim zakonom, propisima donetim na osnovu ovog zakona, zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača i drugim propisima.

Zabranjeno je nepošteno poslovanje, odnosno obmanjujuće poslovanje u smislu propisa o zaštiti potrošača, a ponuđeni uslovi za zaključenje ugovora moraju biti transparentni i sačinjeni jasnim i razumljivim jezikom.

Ako krajnji kupac nije zadovoljan odlukama donetim u skladu sa ovim zakonom po prigovorima, reklamacijama, zahtevima i žalbama svoja prava može ostvariti u sudskom i vansudskom postupku.

Energetski subjekti su dužni da učestvuju u vansudskom rešavanju sporova kupaca iz kategorije domaćinstvo.

Član 301

Snabdevač je dužan da:

- 1) postupa prema krajnjim kupcima na nediskriminatoran način;
- 2) objavi opšte uslove ponude za zaključenje ugovora, odnosno da kupca obavesti na prigodan način o ponuđenim uslovima, s tim da se ta obaveza odnosi i za slučaj zaključenja ugovora preko posrednika, kao i da obezbedi da ta ponuda naročito sadrži:
 - (1) ime i adresu snabdevača;
 - (2) vrstu i kvalitet usluga koje se mogu posebno ugovoriti;
 - (3) način na koji se mogu dobiti najnovije informacije o cenama;
 - (4) trajanje ugovora, uslovi za produženje i prestanak ugovora i uslove pod kojima se ugovor ne može produžiti, kao i način uređivanja međusobnih odnosa u slučaju prestanka ugovora;
 - (5) penale, kompenzacije, refundacije i druga sredstva u slučaju da snabdevač ne ispunio ugovoreni nivo kvaliteta komercijalnih usluga snabdevača, kao i merama koje snabdevač može preduzeti za izvršavanje dospelih obaveza;
 - (6) način i postupak rešavanja prigovora kupca, odnosno postupak rešavanja sporova, pri čemu je snabdevač obavezan da taj postupak učini jednostavnim, jeftinim, efikasnim i transparentnim;
- 3) na svojoj internet stranici ili na drugi prikladan način, obavesti kupce:
 - (1) o ulogama snabdevača i operatora sistema na koji je objekat kupca priključen;
 - (2) o mestu i načinu dostavljanja prigovora na obračun, komercijalne usluge snabdevača i operatora sistema, kao i na kvalitet i pouzdanost isporuke prirodnog gasa;
 - (3) da se po pitanju izmene tehničkih uslova priključenja, tehničkih problema vezanih za priključak na sistem, mernu opremu i tačnost merenja, kvalitet gasa, kvar na sistemu i prekid isporuke, može obratiti i direktno operatoru sistema na koji je njegov objekat priključen;
- 4) obračunava prirodni gas i usluge koje pruža u skladu sa zakonom, propisima i ugovorom;
- 5) izdaje račun za isporučeni prirodni gas, koji sadrži iskazanu cenu prirodnog gasa, obračunski period koji ne može biti duži od 31 dan, a u slučaju ugovora o potpunom snabdevanju i iskazanu cenu pruženih posebno ugovorenih usluga, kao i naknade propisane zakonom, poreze i ostale obaveze ili informacije;
- 6) obavesti kupca o promeni cena i drugih uslova snabdevanja u razumnom roku, a kupca iz kategorije domaćinstva u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača, izuzev u slučaju sniženja cena i davanja kupcu povoljnijih uslova snabdevanja, pri čemu se obaveštenjem smatra i objavljivanje informacije preko sredstava javnog informisanja;
- 7) objavi uslove, postupak, pravne posledice, odnosno prava kupca u slučaju obustave isporuke prirodnog gasa, zbog neizmirljanja obaveza iz ugovora o snabdevanju prirodnim gasom, kao i razloge, postupak i pravne posledice isključenja objekta kupca sa sistema;
- 8) obezbedi besplatnu telefonsku liniju za obaveštavanje i odgovore na pitanja kupaca radi informisanja o uslovima i načinu ostvarivanja prava kupaca;

- 9) preduzima mere kako bi omogućio kupcima informacije koje se odnose na njihova prava;
- 10) Agenciji dostavlja izveštaj o rešavanju prigovora i žalbi krajnjih kupaca;
- 11) Agenciji dostavi podatke o količinama prodaje prirodnog gasa i ostvarenog prihoda po tom osnovu, radi praćenja tržišta, bez obzira na broj kupaca;
- 12) omogućiti kupcu na jednostavan način pristup pravilima o promeni snabdevača;
- 13) da nakon promene snabdevača izda kupcu konačni obračun, najkasnije u roku od šest nedelja od promene snabdevača;
- 14) izvrši i druge obaveze u skladu sa propisima kojima se uređuju obligacioni odnosi, trgovina i promet robe i usluga i zaštita potrošača.

Ugovorom o snabdevanju ne može se kupcu uskratiti ili otežati pravo na raskid, odnosno otkaz ugovora, zbog korišćenja prava na promenu snabdevača, niti se mogu nametati dodatne finansijske obaveze po tom osnovu.

Snabdevač je dužan da kupca sa kojim ima zaključen ugovor o potpunom snabdevanju, na njegov zahtev obavesti o podacima o potrošnji prirodnog gasa, u skladu sa ovim zakonom, pravilima o promeni snabdevača i zaključenim ugovorom.

Snabdevač je dužan da, u slučaju ponude za zaključenje ugovora o potpunom snabdevanju, pre zaključenja ugovora kupca obavesti i o mogućnostima za promenu snabdevača.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju i na javnog snabdevača.

Bliži uslovi i način izvršavanja obaveza snabdevača i javnog snabdevača u smislu ovog člana, uređuju se propisom o uslovima isporuke i snabdevanja prirodnog gasa iz člana 314. ovog zakona.

Rezervno snabdevanje

Član 302

Pravo na rezervno snabdevanje, ima krajnji kupac prirodnog gasa, koji nema pravo na javno snabdevanje, u skladu sa odredbama ovog zakona, u slučaju:

- 1) stečaja ili likvidacije snabdevača koji ga je do tada snabdevao;
- 2) prestanka ili oduzimanja licence snabdevaču koji ga je do tada snabdevao;
- 3) da nije našao novog snabdevača nakon prestanka ugovora o snabdevanju sa prethodnim, osim ako je prestanak ugovora posledica neizvršavanja obaveza plaćanja kupca.

U slučaju iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana pravo na rezervno snabdevanje se ostvaruje bez zahteva kupca, a u slučaju iz stava 1. tačka 3) ovog člana na zahtev kupca.

Snabdevač koji nije u mogućnosti da snabdeva krajnjeg kupca, u slučaju iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana, dužan je da o danu prestanka snabdevanja blagovremeno obavesti rezervnog snabdevača, kupca i operatora sistema.

Rezervno snabdevanje u slučaju iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana, počinje prestankom ugovora o snabdevanju sa ranijim snabdevačem, ako krajnji kupac nastavi da preuzima prirodni gas, a ne zaključi ugovor sa novim snabdevačem.

Rezervno snabdevanje može trajati najduže 60 dana.

Snabdevač koji obavlja rezervno snabdevanje će uslove i cene rezervnog snabdevanja objaviti na svojoj internet stanici.

U slučaju da krajnji kupac u roku iz stava 5. ovog člana ne zaključi ugovor o snabdevanju sa snabdevačem, operator sistema je dužan da mu obustavi isporuku prirodnog gasa.

Član 303

Vlada će na osnovu sprovedenog postupka javnog tendera, odrediti snabdevača koji će obavljati rezervno snabdevanje (u daljem tekstu: rezervni snabdevač).

Odluka o raspisivanju tendera iz stava 1. ovog člana sadrži naročito uslove za izbor rezervnog snabdevača, uslove i način obrazovanja i promene cene, elemente ugovora koji rezervni snabdevač zaključuje se krajnjim kupcem, kao i rok na koji se bira rezervni snabdevač.

Cena iz stava 2. ovog člana ne može biti niža od cene po kojoj operator transportnog sistema prodaje prirodni gas za balansiranje sistema.

Rezervni snabdevač je dužan da kupca obavesti o uslovima snabdevanja i ceni prirodnog gasa i da ih objavi na svojoj internet stranici ili na drugi pogodan način.

Rezervni snabdevač je dužan da ugovor o potpunom snabdevanju u pismenoj formi dostavi krajnjem kupcu u roku od tri dana od dana početka snabdevanja.

Ako krajnji kupac ne zaključi ugovor iz stava 5. ovog člana dužan je da plati preuzeti prirodni gas.

U slučaju da se na način iz stava 1. ovog člana ne izabere rezervni snabdevač, Vlada će odrediti snabdevača koji će privremeno vršiti rezervno snabdevanje.

Obustava isporuke prirodnog gasa po zahtevu snabdevača ili javnog snabdevača

Član 304

Snabdevač, odnosno javni snabdevač može zahtevati od operatora transportnog, odnosno distributivnog sistema prirodnog gasa obustavu isporuke prirodnog gasa krajnjem kupcu zbog neizvršenih obaveza iz ugovora o snabdevanju.

Obustavom isporuke iz stava 1. ovog člana, ne prestaje ugovor o snabdevanju, a u periodu obustave isporuke, krajnji kupac ima obaveze koje se odnose na pristup sistemu.

Snabdevač, odnosno javni snabdevač je dužan da pre podnošenja zahteva operatoru transportnog, odnosno distributivnog sistema prirodnog gasa, za obustavu isporuke krajnjem kupcu zbog neizvršenih obaveza krajnjeg kupca iz ugovora o snabdevanju, kupca prethodno u pismenoj formi upozori da, u roku koji ne može biti kraći od 15 dana ni duži od 30 dana od dana dostavljanja upozorenja, izmiri dospele obaveze, odnosno postigne sporazum o izvršenju obaveze, kao i da upozori kupca na obavezu preduzimanja svih potrebnih mera radi zaštite života ili zdravlja ljudi, bezbednosti imovine i zaštite životne sredine.

Ukoliko kupac ne izmiri obaveze u ostavljenom roku, snabdevač, odnosno javni snabdevač podnosi zahtev za obustavu isporuke prirodnog gasa operatoru transportnog, odnosno distributivnog sistema prirodnog gasa na koji je priključen objekat kupca.

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema prirodnog gasa dužan je da na osnovu zahteva snabdevača, odnosno javnog snabdevača izvrši obustavu isporuke prirodnog gasa kupcu koji nije izvršio svoju obavezu ni po opomeni u skladu sa odredbama ovog člana, u roku koji ne može biti duži od osam dana od dana prijema zahteva.

Bliži uslovi i postupak obustave isporuke i prava i obaveze operatora sistema, snabdevača, odnosno javnog snabdevača i krajnjih kupaca uređuju se propisom o uslovima isporuke i snabdevanja prirodnog gasa iz člana 314. ovog zakona.

Pravila o promeni snabdevača

Član 305

Uslovi i postupak promene snabdevača prirodnim gasom, utvrđuju se pravilima koja donosi Agencija i koja sadrže naročito:

- 1) postupak promene snabdevača;
- 2) uslove koje mora ispuniti snabdevač u vezi sa balansnom odgovornošću;
- 3) obaveze snabdevača čiji je ugovor u postupku raskidanja;
- 4) obaveze operatora transportnog, odnosno distributivnog sistema prirodnog gasa;
- 5) prava novog snabdevača u pogledu pristupa transportnom, odnosno distributivnom sistemu za potrebe snabdevanja novog kupca.

Pre promene snabdevača, kupac i snabdevač koji ga je do tada snabdevao dužni su da regulišu međusobne finansijske obaveze.

Promena snabdevača prirodnog gasa je besplatna za kupca.

Rok za promenu snabdevača prirodnog gasa je tri nedelje.

Prava i obaveze kupaca i neovlašćeno korišćenje prirodnog gasa

Član 306

Kupac ima pravo da zahteva u slučaju tehničkih ili drugih smetnji u isporuci energije, čiji uzrok nije na objektu kupca, da se te smetnje otklone u primerenom roku.

Kao primereni rok u kojem je operator sistema obavezan da otkloni smetnje u isporuci energije kupcima smatra se rok od 24 časa, a najduže dva dana od dana prijema obaveštenja o smetnji.

Smetnjama u isporuci energije u smislu stava 1. ovog člana ne smatraju se prekidi u isporuci energije nastali zbog primene mera iz člana 315. tač. 4) i 5) ovog zakona.

Član 307

Kupac je dužan da prirodni gas koristi pod uslovima, na način i za namene utvrđene odobrenjem za priključenje i ugovorom o snabdevanju, zakonom i drugim propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Član 308

Kupac je dužan da omogući ovlašćenim licima operatora sistema pristup mernim uređajima i instalacijama, kao i mestu priključka radi očitavanja, provere ispravnosti, otklanjanja kvarova, zamene, održavanja i kontrole ispravnosti mernih i drugih uređaja sa mernim ormanima, uređenja mernog mesta i obustave isporuke energije.

Ako kupac, u slučaju iz stava 1. ovog člana, onemogući pristup ovlašćenim licima operatora sistema, operator sistema ima pravo izmeštanja mernog mesta, a kupac je dužan da trpi izmeštanje u skladu sa tehničkim uslovima utvrđenim pravilima o radu sistema na koji je objekat priključen.

Operator sistema ima pravo da obustavi isporuku prirodnog gasa ako u slučaju iz stava 2. ovog člana izmeštanje mernog mesta nije moguće u skladu sa propisima i tehničkim uslovima utvrđenim pravilima o radu sistema.

Član 309

U slučaju tehničkih ili drugih smetnji u isporuci prirodnog gasa čiji je uzrok na objektu kupca ili u slučaju kada kupac ne izvršava ugovorne obaveze, operator sistema obustaviće isporuku prirodnog gasa kupcu, pod uslovima i na način propisan ovim zakonom, aktom o uslovima isporuke i snabdevanja prirodnim gasom i drugim propisima donetim u skladu sa ovim zakonom.

Pre obustave isporuke prirodnog gasa kupcu mora biti dostavljena pismena opomena u kojoj je određen rok za otklanjanje uočenih nepravilnosti i nedostataka.

Rok iz stava 2. ovog člana ne može biti kraći od tri dana od dana dostavljanja opomene.

Operator sistema je dužan da nastavi isporuku prirodnog gasa najkasnije 24 časa po otklanjanju razloga zbog kojih je obustava izvršena.

Operator sistema je dužan da obustavi isporuku prirodnog gasa i na zahtev kupca, pod uslovom da se obustava zahteva za period od najmanje godinu dana.

Član 310

Ako je obustava isporuke prirodnog gasa u slučajevima i pod uslovima iz člana 304. ovog zakona trajala duže od godinu dana, operator sistema je dužan da objekat isključi sa sistema. Operator sistema je dužan da objekat kupca isključi sa sistema i u slučaju kada objekat, odnosno instalacije objekta ne ispunjavaju uslove u skladu sa propisima i predstavljaju neposrednu opasnost po život, zdravlje ljudi, životnu sredinu i imovinu, kao i kada to zahteva kupac.

Pre isključenja kupcu mora biti dostavljeno pismeno obaveštenje o isključenju, najmanje 24 časa ranije, osim ako je već nastupilo ugrožavanje života i zdravlja ljudi, životne sredine i imovine ili bi odlaganje isključenja moglo prouzrokovati požar, eksploziju i zagađenja, odnosno druge štetne posledice.

Član 311

U slučaju obustave isporuke ili isključenja objekta kupca, u smislu čl. 304, 308. i 309. ovog zakona, kupac ima pravo na prigovor.

Operator sistema je dužan da po prigovoru odluči u roku od tri dana od dana prijema prigovora.

U slučaju osnovanosti prigovora, operator sistema je obavezan da nastavi isporuku prirodnog gasa, bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 časa od momenta utvrđivanja da je prigovor osnovan.

Član 312

Zabranjeno je priključivanje objekata na sistem bez odobrenja za priključenje, samovlasno priključivanje objekata, uređaja ili instalacija na transportni ili distributivni sistem, kao i puštanje u pogon istih.

Zabranjeno je korišćenje prirodnog gasa bez ili mimo mernih uređaja ili suprotno uslovima utvrđenim odobrenjem za priključenje u pogledu pouzdanog i tačnog merenja preuzetog prirodnog gasa ili ugovorom o snabdevanju u pogledu namene potrošnje prirodnog gasa.

Član 313

Kada operator sistema utvrdi da pravno ili fizičko lice neovlašćeno koristi prirodni gas, odnosno da postupa suprotno zabranama iz člana 312. ovog zakona dužan je da, bez odlaganja, isključi takav objekat sa transportnog ili distributivnog sistema i preduzme mere u skladu sa zakonom.

Uslovi isporuke i snabdevanja prirodnim gasom, sigurnost snabdevanja i mere u slučaju poremećaja u radu energetskog sistema ili poremećaja na tržištu

Član 314

Vlada bliže propisuje uslove isporuke i snabdevanja prirodnim gasom kupcima, kao i mere koje se preduzimaju u slučaju da je ugrožena sigurnost isporuke prirodnog gasa kupcima usled poremećaja u radu transportnog ili distributivnog sistema ili poremećaja na tržištu.

Član 315

Uslovima isporuke i snabdevanja prirodnim gasom bliže se uređuju:

- 1) uslovi i način davanja odobrenja za priključenje na sistem i povezivanje sistema;
- 2) mesto merenja i mesto razgraničenja odgovornosti za isporučeni prirodni gas;
- 3) uslovi i način priključenja objekata privremenog karaktera, gradilišta i objekata u probnom radu i drugih objekata u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata;
- 4) mere koje se preduzimaju u slučaju kratkotrajnih poremećaja usled havarija i drugih nepredviđenih situacija zbog kojih je ugrožena sigurnost rada transportnog, odnosno distributivnog sistema, kao i zbog nepredviđenih i neophodnih radova na održavanju energetskih objekata ili neophodnih radova na proširenju sistema, a u skladu sa planovima iz st. 2. i 3. ovog člana;
- 5) mere koje se preduzimaju u slučaju nastupanja opšte nestašice, uslovi i način preduzimanja mera i redosled ograničenja isporuke prirodnog gasa, kao i mere štednje i racionalne potrošnje u slučaju opšte nestašice prirodnog gasa, a u skladu sa planovima iz st. 2. i 3. ovog člana;
- 6) uslovi i način obustave isporuke prirodnog gasa;
- 7) uslovi i način racionalne potrošnje i štednje prirodnog gasa;
- 8) uslovi snabdevanja objekata kupaca kojima se ne može obustaviti isporuka prirodnog gasa zbog neizvršenih obaveza za isporučeni prirodni gas ili u drugim slučajevima;
- 9) način regulisanja međusobnih odnosa između snabdevača, operatora sistema i krajnjeg kupca kome se ne može obustaviti isporuka prirodnog gasa;
- 10) uslovi i način merenja isporučenog prirodnog gasa;
- 11) opseg kvaliteta, hemijskog sastava i drugih osobina gasa koji se preuzima u sistem i isporučuje sa sistema;
- 12) način obračuna neovlašćeno preuzetog prirodnog gasa;
- 12a) postupak/način i rokovi za ostvarivanja prava krajnjeg kupca na naknadu zbog odstupanja od propisanog kvaliteta isporuke, odnosno snabdevanja;
- 13) način obaveštavanja krajnjeg kupca;
- 14) uslovi i mere za snabdevanje kupaca prirodnog gasa;
- 15) obračunski period i obavezan sadržaj računa za naplatu isporučenog prirodnog gasa;
- 16) sadržaj plana i rokove preuzimanja mernih uređaja;
- 17) druga pitanja u skladu sa zakonom.

Gas koji se preuzima u sistem iz tačke 11) ovog stava pored prirodnog gasa može biti i biogas i druge vrste niskougljeničnih gasova, u meri u kojoj se dati gasovi mogu tehnički i bezbedno preuzeti i prenositi kroz sistem za prirodni gas.

Vlada donosi Preventivni akcioni plan, radi obezbeđivanja sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom, koji sadrži procenu rizika u pogledu ostvarivanja sigurnosti snabdevanja, kao i mere za ublažavanje utvrđenih rizika koje se odnose na potreban transportni kapacitet kojim bi se zadovoljila ukupna potražnja za prirodnim gasom i obezbeđivanje snabdevanja određenih grupa krajnjih kupaca prirodnog gasa.

Vlada donosi Krizni plan, radi obezbeđenja sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom, kojim se utvrđuju mere, energetski subjekti koji će biti zaduženi za obezbeđivanje sigurnosti rada transportnog sistema i sigurnosti snabdevanja određenih grupa krajnjih kupaca, količine i kapacitete prirodnog gasa, u slučaju opšte nestašice prirodnog gasa.

Član 316

Mere iz člana 315. tač. 4) i 5) ovog zakona sprovode se na osnovu planova ograničenja isporuke prirodnog gasa koje donosi operator sistema.

Član 317

Odluku o primeni mera iz člana 315. tačka 4) ovog zakona donosi Operator sistema.

Član 318

Odluku o primeni mera iz člana 315. tačka 5) ovog zakona donosi Vlada, na predlog Ministarstva, a po prethodnom obaveštenju operatora sistema o nastupanju okolnosti za primenu ovih mera.

Odluka iz stava 1. ovog člana i plan ograničenja isporuke električne energije, odnosno prirodnog gasa kojim se sprovode mere iz člana 315. tačka 5) ovog zakona objavljuju se u sredstvima javnog informisanja najkasnije 24 časa pre početka primene mera na koje se odluka odnosi.

Član 319

U slučaju kada je ugrožena sigurnost snabdevanja kupaca ili rada transportnog, odnosno distributivnog sistema zbog nedovoljne ponude na tržištu energije ili nastupanja drugih vanrednih okolnosti, Vlada propisuje mere ograničenja isporuke prirodnog gasa ili posebne uslove uvoza ili izvoza prirodnog gasa, način i uslove za obrazovanje i kontrolu cena, obavezu isporuke samo određenim korisnicima ili posebne uslove obavljanja energetske delatnosti uz minimalni poremećaj tržišta energijom u okruženju.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, Vlada određuje način obezbeđivanja, odnosno izvore sredstava za naknadu štete koja može nastati za energetske subjekte koji sprovode ove mere, kao i uslove i način raspodele sredstava po osnovu naknade štete.

Mere iz stava 1. ovog člana mogu trajati dok traju okolnosti zbog kojih su propisane, odnosno dok traju posledice nastale usled tih okolnosti.

O preduzetim merama iz stava 1. ovog člana Ministarstvo će izveštavati nadležna tela saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora.

Praćenje pokazatelja kvaliteta isporuke i snabdevanja prirodnim gasom

Član 320

Energetski subjekt koji obavlja energetske delatnosti u vezi sa isporukom i snabdevanjem prirodnim gasom, dužni su da obezbede kvalitet isporuke i snabdevanja utvrđen ovim zakonom i drugim propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Agencija donosi pravila iz člana 51. stav 1. tačka 2) ovog zakona kojima se određuju pokazatelji tehničkog i komercijalnog kvaliteta isporuke i komercijalnog kvaliteta snabdevanja prirodnim gasom, način evidentiranja podataka i računanja pokazatelja, način i rokove za dostavljanje podataka i izveštaja Agenciji, način utvrđivanja zahtevanih vrednosti pojedinih pokazatelja, kao i način ocenjivanja rezultata dobijenih praćenjem dostignutih u odnosu na zahtevane vrednosti pokazatelja kvaliteta.

Ostvarene vrednosti pokazatelja kvaliteta isporuke prirodnog gasa, Agencija koristi pri odobravanju planova razvoja i sredstava za investicije i u slučaju regulacije cena pristupa sistemima za transport i distribuciju zasnovanim na podsticajnim metodama regulacije cena, na način propisan metodologijama za određivanje regulisanih cena pristupa, u kojima utvrđuje način određivanja i maksimalnu visinu podsticaja, odnosno umanjenja odobrenog maksimalnog prihoda, a u zavisnosti od smeru i stepena odstupanja od zahtevanih vrednosti pokazatelja tehničkog kvaliteta isporuke.

Pravilima iz stava 2. ovog člana se određuje visina naknade krajnjem kupcu po osnovu stepena odstupanja od propisanog kvaliteta.

Zaštita gasovodnih objekata

Član 321

Energetski subjekt koji koristi i održava energetske objekte ima pravo prelaska preko nepokretnosti drugog vlasnika radi izvođenja radova na održavanju, kontroli ispravnosti objekta, uređaja, postrojenja ili opreme, kao i izvođenja drugih radova i upotrebe nepokretnosti na kojoj se izvode navedeni radovi samo dok ti radovi traju.

Vlasnik nepokretnosti je dužan da omogući pristup energetskim objektima iz stava 1. ovog člana i da trpi i ne ometa izvršenje radova iz stava 1. ovog člana.

Energetski subjekt iz stava 1. ovog člana je dužan da nadoknadi štetu koju nanese vlasniku nepokretnosti u toku izvođenja radova, čiju visinu utvrđuju sporazumno.

U slučaju da vlasnik nepokretnosti i energetski subjekt ne postignu sporazum u smislu stava 3. ovog člana, odluku o tome donosi nadležni sud.

Član 322

Nadležni organ može naložiti izmeštanje energetskog objekta samo u slučaju izgradnje objekata saobraćajne, energetske i komunalne infrastrukture, objekata za potrebe odbrane zemlje, vodoprivrednih objekata i objekata za zaštitu od elementarnih nepogoda i drugih objekata koji se u smislu zakona o eksproprijaciji smatraju objektima od opšteg interesa, a koji se, zbog prirodnih ili drugih karakteristika, ne mogu graditi na drugoj lokaciji, kao i u slučaju izgradnje objekata i izvođenja radova na eksploataciji rudnog blaga.

U slučaju iz stava 1. ovog člana troškove izmeštanja energetskog objekta, podrazumevajući i troškove gradnje, odnosno postavljanja tog energetskog objekta na drugoj lokaciji, snosi investitor objekta zbog čije izgradnje se izmešta energetski objekat.

Međusobna prava i obaveze između investitora objekta zbog čije se izgradnje izmešta energetski objekat i energetskog subjekta koji je vlasnik, odnosno korisnik energetskog objekta koji se izmešta definišu se ugovorom.

Član 323

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta, odnosno distribucije prirodnog gasa dužan je da sprovodi mere zaštite u skladu sa zakonom kojim se uređuje cevovodni transport gasovitih i tečnih ugljovodonika i distribucija gasovitih ugljovodonika.

Zabranjena je izgradnja objekata koji nisu u funkciji obavljanja energetskih delatnosti, kao i izvođenje drugih radova ispod, iznad ili pored energetskih objekata, suprotno zakonu, kao i tehničkim i drugim propisima.

Zabranjeno je zasađivanje drveća i drugog rastinja na zemljištu iznad, ispod ili na nepropisnoj udaljenosti od energetskog objekta.

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema, nadležan za energetski objekat, dužan je da o svom trošku redovno uklanja drveće ili grane i drugo rastinje koje ugrožava rad energetskog objekta.

Vlasnici i nosioci drugih prava na nepokretnostima koje se nalaze ispod, iznad ili pored energetskog objekta ne mogu preduzimati radove ili druge radnje kojima se onemogućava ili ugrožava rad energetskog objekta bez prethodne saglasnosti energetskog subjekta koji je vlasnik, odnosno korisnik energetskog objekta.

Saglasnost iz stava 5. ovog člana izdaje energetski subjekt na zahtev vlasnika ili nosioca drugih prava na nepokretnostima koje se nalaze ispod, iznad ili pored energetskog objekta, u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva i sadrži tehničke uslove u skladu sa zakonom, tehničkim i drugim propisima.

IX NAFTA I DERIVATI NAFTE

Obavljanje delatnosti

Član 324

Energetski subjekti koji obavljaju energetske delatnosti proizvodnje derivata nafte; proizvodnje biogoriva, transporta nafte naftovodima; transporta derivata nafte produktovodima; transporta nafte, derivata nafte, biogoriva i komprimovanog i utečjenog prirodnog gasa drugim oblicima transporta; skladištenje nafte, derivata nafte i biogoriva; namešavanje biogoriva sa gorivima naftnog porekla, trgovine naftom, derivatima nafte, biogorivima, biotečnostima, komprimovanim prirodnim gasom, utečjenim prirodnim gasom i vodonikom; trgovine motornim i drugim gorivima na stanicama za snabdevanje prevoznih sredstava, trgovine gorivima van stanica za snabdevanje prevoznih sredstava, trgovine gorivima za plovila, dužni su da koriste i održavaju energetske objekte u skladu sa tehničkim i drugim propisima koji se odnose na delatnost koju obavljaju, kao i uslovima zaštite od požara i eksplozija, zaštite životne sredine utvrđenim zakonom i drugim propisima.

Na subjekte koji koriste sabirno-otpremne i skladišne sisteme nafte na eksploatacionim poljima, primenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje rudarstvo, kada se radi o objektima iz ovog stava.

Transport nafte i derivata nafte

Član 325

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima upravlja sistemom za transport nafte naftovodima i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj ovog transportnog sistema na određenom području, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za obezbeđenje dugoročne sposobnosti sistema da ispunji potrebe za transportom naftovodima na ekonomski opravdan način.

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta derivata nafte produktovodima upravlja sistemom za transport derivata nafte produktovodima i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj ovog transportnog sistema na određenom području, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za obezbeđenje dugoročne sposobnosti sistema da ispunji potrebe za transportom produktovodima na ekonomski opravdan način.

Energetski subjekti koji obavljaju delatnost transporta nafte naftovodom ili delatnost transporta derivata nafte produktovodom, dužni su da u planu razvoja, koji se donosi za period od pet godina, utvrde dinamiku izgradnje novih i rekonstrukciju postojećih transportnih kapaciteta, izvore sredstava i druge uslove za razvoj transportnog sistema, kao i programe i mere za smanjenje gubitaka u transportnom sistemu i odgovorni su za ostvarivanje plana razvoja.

Član 326

Sistem za transport nafte naftovodima jeste mreža za transport nafte, koju čine naftovodi za transport sirove nafte sa funkcionalno povezanim energetskim objektima, od otpremne stanice, sabirno-otpremne stanice ili terminala do rafinerije nafte, kao i interkonektor čiji su sastavni delovi: pumpne i čistačke stanice, tehnološki rezervoari, terminal, sistemi katodne zaštite, armature, mernoregulaciona oprema, blok stanice, sistem za daljinski nadzor i upravljanje, telekomunikaciona mreža za potrebe sistema daljinskog nadzora i druga odgovarajuća postrojenja i uređaji, kao i prvo punjenje naftovoda.

Sistem za transport derivata nafte produktovodima jeste mreža za transport derivata nafte koju čine produktovodi za transport derivata nafte i sa funkcionalno povezanim energetskim objektima do i od rafinerijskog postrojenja do kupca ili skladišta, kao i interkonektor derivata nafte, čiji su sastavni delovi: pumpne i kompresorske stanice, tehnološki rezervoari, terminali, armatura, merno-regulaciona oprema, blok stanice, sistemi katodne zaštite, telekomunikaciona mreža za potrebe sistema daljinskog nadzora i druga odgovarajuća postrojenja i uređaji, kao i prvo punjenje produktovoda.

Član 327

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodom ili transporta derivata nafte produktovodom donosi pravila o radu sistema za transport nafte naftovodom, odnosno pravila o radu sistema za transport derivata nafte produktovodom, koja sadrže naročito: tehničke uslove za bezbedan rad sistema; postupke u slučaju havarije i kriznih situacija, odnosno prekida transporta, pravila o pristupu sistemu za transport nafte, odnosno derivata nafte; instrument obezbeđenja plaćanja i kriterijume za utvrđivanje iznosa i perioda za koji se traži; uslove u pogledu kvaliteta nafte, odnosno derivata nafte koji se predaju za transport, pravila o merenju sa definisanom potrebnom mernom opremom i druge uslove transporta.

Na pravila o radu iz stava 1. ovog člana saglasnost daje Agencija.

Pravila iz stava 1. ovog člana objavljuju se u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Svojina na mreži za transport nafte naftovodima i mreži za transport derivata nafte produktovodima

Član 328

Mreža za transport nafte naftovodima i mreža za transport derivata nafte produktovodima mogu, u skladu sa zakonom, biti u javnoj svojini i u svojini energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima, odnosno energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta derivata nafte produktovodima, koga je osnovala Republika Srbija za obavljanje delatnosti transporta nafte naftovodima, odnosno transporta derivata nafte produktovodima.

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima, odnosno energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta derivata nafte produktovodima, stiče svojinu na objektima sistema za transport nafte naftovodima, odnosno sistema za transport derivata nafte produktovodima, koje izgradi svojim sredstvima, pribavi pravnim poslom, osnivanjem, odnosno dokapitalizacijom.

U slučaju prestanka energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima, odnosno energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta derivata nafte produktovodima, čiji je osnivač Republika Srbija sistem za transport nafte naftovodima, odnosno sistem za transport derivata nafte produktovodima postaje svojina Republike Srbije.

Izuzetno od stava 3. ovog člana kada je pravni sledbenik energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima, odnosno energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta derivata nafte produktovodima koji prestaje sa radom drugo pravno lice čiji je osnivač Republika Srbija, koje po odredbama ovog zakona može imati svojinu na mreži za transport nafte i mreži za transport derivata nafte, to pravno lice stiče svojinu na tim mrežama.

Mreža za transport nafte i mreža za transport derivata nafte iz stava 1. ovog člana ne mogu se otuđiti iz javne svojine, niti iz svojine energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima, odnosno energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta derivata nafte produktovodima niti mogu biti predmet opterećenja ili prinudnog izvršenja.

Član 329

U pogledu sticanja svojine energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima, odnosno energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta derivata nafte produktovodima nad sistemom za transport nafte naftovodima, odnosno sistemom za transport derivata nafte produktovodima neće se primenjivati odredbe Zakona o javnoj svojini koje se odnose na sticanje svojine javnih preduzeća i društava kapitala nad sredstvima u državnoj svojini.

Pristup sistemu za transport nafte naftovodima i sistemu za transport derivata nafte produktovodima

Član 330

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima ili transporta derivata nafte produktovodima je dužan da omogući korisnicima sistema za transport nafte naftovodima ili sistema za transport derivata nafte produktovodima pristup sistemu za transport nafte naftovodima ili sistemu za transport produktovodima po regulisanim cenama na principu javnosti i nediskriminacije, u skladu sa odredbama ovog zakona, kao i propisima i pravilima o radu sistema donetim na osnovu ovog zakona.

Član 331

Pristup sistemu za transport nafte naftovodima ili sistemu za transport derivata nafte produktovodima se uređuje ugovorom o pristupu koji zaključuju energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima ili transporta derivata nafte produktovodima i korisnik sistema, u skladu sa pravilima o radu sistema.

Ugovor o pristupu pored elemenata utvrđenih zakonom kojim se uređuju obligacioni odnosi, sadrži: podatke o mestu prijema i mestu predaje, dinamici transporta, kvalitetu nafte, odnosno derivata nafte, penalima za nedozvoljeno odstupanje u kvalitetu i količinama nepredate ili neisporučene nafte ili derivata nafte, odnosno odstupanja od ugovorene dinamike transporta, kao i druge elemente u zavisnosti od specifičnosti mesta prijema i mesta predaje, a druge elemente predviđene Pravilima o radu iz člana 327. ovog zakona.

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima ili transporta derivata nafte produktovodima vodi registar ugovora o pristupu.

Član 332

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima ili transporta derivata nafte produktovodima, može odbiti pristup sistemu ako nema tehničkih mogućnosti zbog:

- 1) nedostatka kapaciteta;
- 2) pogonskih smetnji ili preopterećenosti sistema;
- 3) ugrožene sigurnosti rada sistema;
- 4) neodgovarajućeg kvaliteta nafte ili derivata nafte;
- 5) drugih uslova predviđenih pravilima o radu sistema za transport nafte naftovodom, odnosno pravilima o radu sistema za transport derivata nafte produktovodom.

O odbijanju pristupa sistemu za transport nafte naftovodima ili sistemu za transport produktovodima energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima ili transporta derivata nafte produktovodima donosi rešenje najkasnije u roku od pet dana od dana podnošenja zahteva za pristup sistemu.

Rešenje iz stava 2. ovog člana sadrži detaljno obrazložene razloge za odbijanje pristupa sistemu.

Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana može se izjaviti žalba Agenciji, u roku od osam dana od dana dostavljanja rešenja.

Odluka Agencije doneta po žalbi je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Član 333

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodom, odnosno transporta derivata nafte produktovodom dužan je da omogući tranzit nafte naftovodom ili tranzit derivata nafte produktovodom na principu regulisanog pristupa, nediskriminacije i javnosti uz poštovanje zaključenih međudržavnih konvencija ili ugovora.

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodom ili transporta derivata nafte produktovodom može odbiti pristup sistemu po zahtevu za tranzit nafte naftovodima ili tranzit derivata nafte produktovodom ako postoje tehničko-tehnološka ograničenja, ako su kapaciteti naftovoda ili produktovoda popunjeni, ili zbog preuzetih ugovornih obaveza i potrošnje nafte ili derivata nafte od strane kupaca na teritoriji Republike Srbije.

Za odbijanje zahteva za tranzit nafte naftovodom primenjuje se postupak iz člana 332. ovog zakona.

Član 334

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodom, odnosno transporta derivata nafte produktovodom, dužan je da obezbedi tajnost komercijalnih i poslovnih podataka energetskih subjekata i kupaca energije, kao i drugih podataka koji su mu dostupni u obavljanju delatnosti.

Član 335

Energetski subjekti koji obavljaju delatnost proizvodnje i trgovine naftom, derivatima nafte, biogorivima, biotečnostima, komprimovanim prirodnim gasom, utečnjenim prirodnim gasom i vodonikom i trgovine motornim i drugim gorivima na stanicama za snabdevanje prevoznih sredstava dužni su Ministarstvu dostavljati:

- 1) podatke o nabavci i prodaji nafte, derivata nafte, biogoriva, biotečnosti, komprimovanog prirodnog gasa, utečnjenog prirodnog gasa i vodonika i komprimovanog prirodnog gasa koji se odnose na količinu, poreklo, cenu i kvalitet;
 - 1a) podatke o proizvodnji sirove nafte i prosečnoj ceni proizvodnje sirove nafte;
- 2) podatke o cenama derivata nafte, biogoriva, biotečnosti, komprimovanog prirodnog gasa, utečnjenog prirodnog gasa i vodonika sa i bez akciza i poreza;
- 3) druge podatke.

Ministarstvo bliže propisuje rokove, sadržaj i način dostavljanja podataka iz stava 1. ovog člana.

Član 336

Energetski subjekti koji obavljaju delatnost proizvodnje naftnih derivata, proizvodnje biogoriva, namešavanje biogoriva u derivate nafte i skladištenja nafte, derivata nafte i biogoriva dužni su Ministarstvu dostavljati:

- 1) petogodišnje planove razvoja i investicija;
- 2) podatke o planiranim ili započetim investicijama i remontima;
- 3) podatke o postrojenju u slučaju prekida rada.

Ministarstvo će bliže propisati rokove, sadržaj i način dostavljanja podataka iz stava 1. ovog člana.

Kvalitet derivata nafte i biogoriva

Član 337

Derivati nafte, biogoriva, biotečnosti, komprimovani prirodni gas, utečnjeni prirodni gas i vodonik koji se stavljaju na tržište moraju ispunjavati uslove utvrđene propisima o kvalitetu tečnih goriva naftnog porekla, biogoriva, biotečnosti, komprimovanog prirodnog gasa, utečnjenog prirodnog gasa i vodonika, propisima o zaštiti životne sredine, tehničkim i drugim propisima koji se odnose na promet goriva iz ovog stava.

Derivati nafte i bazna ulja koji se stavljaju na tržište moraju biti obeleženi (markirani).

Vlada bliže uređuje uslove, način i postupak obeležavanja (markiranja) derivata nafte i baznih ulja iz stava 2. ovog člana.

U slučaju kada je ugrožena sigurnost snabdevanja kupaca zbog nedovoljne ponude na tržištu energije i energenata ili nastupanja drugih vanrednih okolnosti, Vlada može aktom odobriti izmenu graničnih vrednosti određenih karakteristika kvaliteta derivata nafte koji se mogu staviti na tržište Republike Srbije za period od najviše šest meseci.

Mere iz stava 4. ovog člana mogu trajati dok traju okolnosti zbog kojih su propisane, odnosno dok traju posledice nastale usled tih okolnosti.

Član 338

Ministarstvo nadležno za poslove energetike vrši monitoring kvaliteta derivata nafte i biogoriva.

Vlada bliže uređuje uslove, način i postupak monitoringa kvaliteta derivata nafte i biogoriva.

Član 339

Ministarstvo propisuje način za uspostavljanje tokova informacija i izveštavanja o procesima prijema, otpreme, prodaje i zalihama robe na objektima u kojima se obavlja trgovina naftom, derivatima nafte, biogorivom, biotečnostima, komprimovanim prirodnim gasom, utečnjenim prirodnim gasom i vodonikom, čuvanje operativnih i obaveznih rezervi, kao i za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe.

Ministarstvo će uspostaviti automatizovani informacioni sistem za upravljanje tokovima informacija i izveštavanje iz stava 1. ovog člana.

Stavljanje biogoriva na tržište

Član 340

Vlada, na predlog Ministarstva, bliže propisuje udeo biogoriva na tržištu, obveznike sistema stavljanja biogoriva na tržište i njihove obaveze, podsticaje, mere i način stavljanja biogoriva na tržište, izveštavanje u sistemu stavljanja biogoriva na tržište, registar obveznika sistema stavljanja biogoriva na tržište i njihovih izveštaja, kao i druge elemente sistema stavljanja biogoriva na tržište.

Vlada, na predlog Ministarstva, ministarstva nadležnog za poslove poljoprivrede i ministarstva nadležnog za poslove životne sredine određuje kriterijume održivosti biogoriva, način i postupak verifikacije ispunjenosti kriterijuma održivosti biogoriva, izveštavanje o ispunjenosti kriterijuma održivosti biogoriva, i druge elemente vezane za održivost biogoriva. Samo biogoriva sa potvrdom za ispunjavanje kriterijuma održivosti mogu se obračunati za postizanje ciljeva postavljenih od strane Nacionalnog akcionog plana za obnovljivu energiju.

Član 341*

Sredstva koja se koriste kao podsticaj za sistem stavljanja biogoriva na tržište obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije, u visini koja se za svaku godinu određuje zakonom o budžetu Republike Srbije u okviru razdela Ministarstva u skladu sa utvrđenim limitima u fiskalnoj strategiji za tekuću godinu, sa projekcijama za naredne dve godine.

Sredstva iz stava 2. ovog člana korišće se za podsticanje postepenog povećanja udela biogoriva u sektoru saobraćaja u skladu sa propisom donetim na osnovu ovog zakona.

Zaštita energetske objekata iz oblasti nafte i derivata nafte i biogoriva

Član 342

Energetski subjekt koji koristi i održava energetske objekte ima pravo prelaska preko nepokretnosti drugog vlasnika radi izvođenja radova na održavanju, kontroli ispravnosti objekta, uređaja, postrojenja ili opreme, kao i izvođenja drugih radova i upotrebe nepokretnosti na kojoj se izvode navedeni radovi samo dok ti radovi traju.

Vlasnik nepokretnosti je dužan da omogući pristup energetskim objektima iz stava 1. ovog člana i da trpi i ne ometa izvršenje radova iz stava 1. ovog člana.

Energetski subjekt iz stava 1. ovog člana je dužan da nadoknadi štetu koju nanese vlasniku nepokretnosti u toku izvođenja radova, čiju visinu utvrđuju sporazumno.

U slučaju da vlasnik nepokretnosti i energetski subjekt ne postignu sporazum u smislu stava 3. ovog člana, odluku o tome donosi nadležni sud.

Član 343

Nadležni organ može naložiti izmeštanje energetskog objekta samo u slučaju izgradnje objekata saobraćajne, energetske i komunalne infrastrukture, objekata za potrebe odbrane zemlje, vodoprivrednih objekata i objekata za zaštitu od elementarnih nepogoda i drugih objekata koji se u smislu zakona o eksproprijaciji smatraju objektima od opšteg interesa, a koji se, zbog prirodnih ili drugih karakteristika, ne mogu graditi na drugoj lokaciji, kao i u slučaju izgradnje objekata i izvođenja radova na eksploataciji rudnog blaga.

U slučaju iz stava 1. ovog člana troškove izmeštanja energetskog objekta, podrazumevajući i troškove gradnje, odnosno postavljanja tog energetskog objekta na drugoj lokaciji, snosi investitor objekta zbog čije izgradnje se izmešta energetski objekat.

Član 344

Zabranjena je izgradnja objekata koji nisu u funkciji obavljanja energetskih delatnosti, kao i izvođenje drugih radova ispod, iznad ili pored energetskih objekata, suprotno zakonu, kao i tehničkim i drugim propisima.

Zabranjeno je zasađivanje drveća i drugog rastinja na zemljištu iznad, ispod ili na nepropisnoj udaljenosti od energetskog objekta.

Operator sistema, odnosno energetski subjekt za transport nafte naftovodom ili za transport derivata nafte produktovodom, nadležan za energetski objekat, dužan je da o svom trošku redovno uklanja drveće ili grane i drugo rastinje koje ugrožava rad energetskog objekta.

Vlasnici i nosioci drugih prava na nepokretnostima koje se nalaze ispod, iznad ili pored energetskog objekta ne mogu preduzimati radove ili druge radnje kojima se onemogućava ili ugrožava rad energetskog objekta bez prethodne saglasnosti energetskog subjekta koji je vlasnik, odnosno korisnik energetskog objekta.

Saglasnost iz stava 4. ovog člana izdaje energetski subjekt na zahtev vlasnika ili nosioca drugih prava na nepokretnostima koje se nalaze ispod, iznad ili pored energetskog objekta, u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva i sadrži tehničke uslove u skladu sa zakonom, tehničkim i drugim propisima.

X REZERVE ENERGENATA

Član 345

Energetski subjekti koji obavljaju delatnost proizvodnje derivata nafte i trgovine naftom, derivatima nafte, biogorivom, biotečnostima, komprimovanim prirodnim gasom, utečnjenim prirodnim gasom i vodonikom, osim onih koji obavljaju samo trgovinu komprimovanim prirodnim gasom i/ili utečnjenim prirodnim gasom i/ili vodonikom, dužni su da obezbede operativne rezerve derivata nafte, koje su jednake desetodnevnoj prosečnoj količini motornih benzina i gasnih ulja iz stava 5. ovog člana, odnosno petnaestodnevnoj prosečnoj količini mlaznog goriva iz stava 5. ovog člana, koje su stavili na tržište Republike Srbije u prethodnoj godini iz sopstvene proizvodnje i uvoza.

Energetski subjekti koji obavljaju delatnost proizvodnje električne energije i/ili kombinovane proizvodnje električne i/ili toplotne energije dužni su da obezbede operativne rezerve derivata nafte i/ili uglja u količini koja će omogućiti najmanje 21 dan njihove prosečne proizvodnje električne i/ili toplotne energije u januaru, februaru i martu za prethodnih pet godina.

Operativne rezerve uglja iz stava 2. ovog člana, moraju da se nalaze na deponijama uglja koje obezbeđuje i kojima upravlja energetski subjekt iz stava 2. ovog člana.

U zavisnosti od godišnjih hidroloških uslova, najviše do 10% operativnih rezervi iz st. 2. i 3. ovog člana, može da se formira i održava u akumulacijama kojima upravlja energetski subjekt iz stava 2. ovog člana.

Energetski subjekti koji obavljaju delatnost proizvodnje toplotne energije iz derivata nafte i/ili uglja za snabdevanje tarifnih kupaca toplotnom energijom dužni su da obezbede operativne rezerve derivata nafte i/ili uglja u količini koja će omogućiti najmanje 15 dana njihove prosečne proizvodnje toplotne energije u januaru, februaru i martu za prethodnih pet godina.

Energetski subjekti koji obavljaju delatnost proizvodnje toplotne energije iz prirodnog gasa za snabdevanje tarifnih kupaca toplotne energije dužni su da obezbede mogućnost supstitucije prirodnog gasa drugim energentima u količini koja će omogućiti najmanje 15 dana njihove prosečne proizvodnje toplotne energije u januaru, februaru i martu za prethodnih pet godina.

Operativne rezerve derivata nafte iz stava 1. ovog člana mogu se formirati i održavati u motornim benzinima, mlaznim gorivima i gasnim uljima koja se koriste kao goriva za motore sa unutrašnjim sagorevanjem i opcijskim ugovorima za navedene derivate ukoliko je derivat nafte koji je predmet opcijskog ugovora uskladišten na teritoriji Republike Srbije.

Operativne rezerve derivata nafte iz st. 2, 3. i 4. ovog člana mogu se formirati i održavati u sirovoj nafti, derivatima nafte koji se koriste kao energetska goriva i opcijskim ugovorima ukoliko je derivat nafte koji je predmet opcijskog ugovora uskladišten na teritoriji Republike Srbije. Najmanje jedna trećina obaveze čuvanja ovih rezervi treba da bude u gotovim proizvodima.

Vlada bliže propisuje uslove i način postepenog obezbeđenja, korišćenja i obnavljanja operativnih rezervi derivata nafte, uglja i drugih energenata.

Operativne rezerve derivata nafte, uglja i drugih energenata koriste se u slučaju kratkotrajnih poremećaja na tržištu, usled havarija i drugih nepredviđenih situacija zbog kojih je ugrožena sigurnost rada pojedinih delova energetskog sistema ili energetskog sistema u celini.

Izuzetno od stava 5. ovog člana, u periodima pripreme i trajanja remonta rafinerijskih kapaciteta, kao i 15 dana nakon završetka remonta, operativne rezerve iz stava 1. ovog člana mogu se održavati u sirovoj nafti, a najduže tri meseca godišnje.

Član 346

Obavezne rezerve prirodnog gasa formiraju se za slučaj kada je ugrožena sigurnost snabdevanja Republike Srbije energijom i energentima usled poremećaja u snabdevanju energijom i energentima.

Obavezne rezerve prirodnog gasa su u javnoj svojini i njima upravlja ministarstvo nadležno za poslove energetike.

Obavezne rezerve prirodnog gasa mogu se formirati i održavati u prirodnom gasu i ugovornim pravima na kupovinu određenih količina prirodnog gasa.

Član 347

Vlada, na predlog Ministarstva, donosi dugoročni program formiranja i održavanja obaveznih rezervi prirodnog gasa, u skladu sa aktom iz člana 315. stav 2. ovog zakona.

Ministarstvo prati ostvarenje dugoročnog programa iz stava 1. ovog člana i po potrebi, predlaže njegovo usklađivanje sa realnim potrebama najmanje svake treće godine.

Vlada, na predlog Ministarstva, bliže propisuje uslove za obveznike naknade za formiranje obaveznih rezervi prirodnog gasa, plan i kriterijume investiranja i investicione izgradnje, kriterijume pribavljanja, davanja i uzimanja u zakup skladišta i prateće infrastrukture, kao i plan i kriterijume nabavki u cilju formiranja obaveznih rezervi prirodnog gasa.

Član 348

Vlada, na predlog ministarstva nadležnog za poslove energetike, donosi srednjoročni program formiranja i održavanja obaveznih rezervi prirodnog gasa.

Na osnovu srednjoročnog programa, Ministarstvo donosi godišnji program obaveznih rezervi prirodnog gasa za period od jedne kalendarske godine.

Srednjoročni program iz stava 1. ovog člana sadrži:

- 1) količinu prirodnog gasa koja se čuva kao obavezna rezerva gasa;
- 2) potreban kapacitet skladišnog prostora;
- 3) investicione potrebe za izgradnju skladišnog kapaciteta i prateće infrastrukture za obavezne rezerve prirodnog gasa i rekonstrukciju postojećeg skladišnog kapaciteta;
- 4) potreban iznos sredstava za izvršenje programa;
- 5) termin plan aktivnost;
- 6) ključne pokazatelje efikasnosti;
- 7) druga pitanja neophodna za formiranje sistema obaveznih rezervi.

Godišnji program obaveznih rezervi prirodnog gasa donosi se najkasnije u roku od pet dana od dana stupanja na snagu zakona kojim se uređuje godišnji budžet Republike Srbije.

Član 349

Za obavljanje izvršnih i stručnih poslova koji se odnose na obavezne rezerve prirodnog gasa i obavezne rezerve nafte i derivata nafte u skladu sa zakonom kojim se uređuju robne rezerve, obrazuje se Uprava za rezerve energenata (u daljem tekstu: Uprava), kao organ uprave u sastavu Ministarstva i utvrđuje njena nadležnost.

Sedište Uprave je u Beogradu.

Uprava ima svojstvo pravnog lica.

Uprava obavlja sledeće poslove:

- 1) formira, održava i, u slučaju poremećaja u snabdevanju, pušta na tržište obavezne rezerve prirodnog gasa i obavezne rezerve nafte i derivata nafte u skladu sa zakonom kojim se uređuju robne rezerve;
- 2) zaključuje ugovor o kupovini i prodaji i skladištenju prirodnog gasa, kao i pozajmicama prirodnog gasa, radi formiranja, održavanja i puštanja obaveznih rezervi na tržište u slučaju poremećaja u snabdevanju;
- 3) priprema programe iz člana 347. i 348. ovog zakona;

- 4) vodi registar obaveznih rezervi;
- 5) izveštava Vladu o realizaciji godišnjeg programa obaveznih rezervi prirodnog gasa;
- 6) izveštava Vladu o količini, strukturi, razmeštaju i raspoloživosti obaveznih rezervi prirodnog gasa i
- 7) druge poslove u skladu sa posebnim zakonom.

Upravom rukovodi direktor, koga postavlja Vlada na period od pet godina, na predlog ministra prema zakonu kojim se uređuje položaj državnih službenika i nameštenika.

Član 350

Sredstva za rad Uprave, kao i sredstva za realizaciju srednjoročnog programa, odnosno sredstva za formiranje, skladištenje i druge troškove vezane za obavezne rezerve prirodnog gasa, kao i investicije u skladišta i prateću infrastrukturu, obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije, u visini koja se za svaku godinu određuje zakonom o budžetu Republike Srbije u okviru razdela Ministarstva.

Sredstva za realizaciju srednjoročnog programa obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije u skladu sa utvrđenim limitima u fiskalnoj strategiji za tekuću godinu, sa projekcijama za naredne dve godine.

Član 351*

(Prestao da važi)

Član 352

O količini i rasporedu obaveznih rezervi prirodnog gasa vodi se registar obaveznih rezervi prirodnog gasa.

Registar iz stava 1. ovog člana vodi i kontinuirano ažurira Uprava.

Ministarstvo bliže propisuje sadržaj i način vođenja registra iz stava 1. ovog člana.

Član 353

Odluku o puštanju obaveznih rezervi prirodnog gasa na tržište donosi Vlada, u skladu sa aktom iz člana 315. stav 3. ovog zakona.

XI TOPLOTNA ENERGIJA

Proizvodnja toplotne energije

Član 354

Energetski subjekt koji proizvodi toplotnu energiju (u daljem tekstu: proizvođač toplotne energije) dužan je da proizvodne kapacitete održava u ispravnom stanju, da obezbedi njihovu stalnu pogonsku i funkcionalnu sposobnost i bezbedno korišćenje u skladu sa tehničkim i drugim propisima koji se odnose na uslove eksploatacije te vrste objekata i instalacija, njihovu bezbednost i uslove zaštite životne sredine utvrđene zakonom i drugim propisima.

Proizvođač toplotne energije u obavljanju delatnosti proizvodnje koristi svoje proizvodne kapacitete ili proizvodne kapacitete drugih energetskih subjekata.

U slučaju kada proizvođač toplotne energije koristi proizvodne kapacitete drugih energetskih subjekata, njihovi međusobni odnosi uređuju se ugovorom.

Član 355

Proizvođač toplotne energije kome je aktom o osnivanju ili aktom o poveravanju obavljanja delatnosti proizvodnje toplotne energije utvrđena obaveza proizvodnje toplotne energije za krajnje kupce toplotne energije dužan je da proizvedenu toplotnu energiju isporučuje energetskom subjektu koji obavlja delatnost snabdevanja krajnjih kupaca toplotnom energijom prema potrebama krajnjih kupaca.

Proizvođač toplotne energije iz stava 1. ovog člana i energetski subjekt koji obavlja delatnost snabdevanja krajnjih kupaca toplotnom energijom, ukoliko nisu isti pravni subjekt, zaključuju u pisanoj formi ugovor o prodaji toplotne energije za potrebe krajnjih kupaca toplotne energije za period od godinu dana.

Distribucija toplotne energije

Član 356

Energetski subjekt koji obavlja delatnost distribucije toplotne energije (u daljem tekstu: distributer toplotne energije) vrši distribuciju toplotne energije pod uslovima utvrđenim ovim zakonom i propisima koje donosi jedinica lokalne samouprave.

Distributer toplotne energije dužan je da vrši distribuciju toplotne energije svim kupcima toplotne energije na području na kojem obavlja ovu delatnost, na principima javnosti i nediskriminacije.

Energetski subjekt koji obavlja energetske delatnosti distribucije toplotne energije, dužan je da vodi zaseban račun za delatnost distribucije, ukoliko više od jednog energetskog subjekta koristi taj distributivni sistem.

Član 357

Distributer toplotne energije odgovoran je za održavanje, rad i razvoj distributivnog sistema na području na kojem obavlja ovu delatnost u skladu sa potrebama kupaca kojima isporučuje toplotnu energiju.

Distributer toplotne energije dužan je da svojim planom razvoja utvrđuje način i dinamiku izgradnje novog i rekonstrukciju postojećeg distributivnog sistema i drugih distributivnih kapaciteta za period od pet godina.

Distributer toplotne energije odgovoran je za ostvarivanje plana razvoja iz stava 2. ovog člana o čemu podnosi godišnji izveštaj jedinici lokalne samouprave.

Član 358

Distributer toplotne energije donosi pravila o radu distributivnog sistema uz saglasnost jedinice lokalne samouprave.

Pravilima o radu distributivnog sistema utvrđuju se naročito: tehnički i drugi uslovi za priključenje kupca i proizvođača toplotne energije na distributivni sistem, mesta razgraničenja proizvođača toplotne energije, distributivnog sistema i krajnjih kupaca, tehnički i drugi uslovi za bezbedan pogon distributivnog sistema i obezbeđivanje pouzdane i kontinuirane isporuke toplotne energije kupcima, postupci u kriznim situacijama i pravila o merenju potrebnom mernom opremom.

Pravila iz stava 1. ovog člana objavljuju se u glasilima jedinica lokalne samouprave, kao i na internet stranici distributera toplotne energije.

Snabdevanje toplotnom energijom

Član 359

Energetski subjekt koji obavlja delatnost snabdevanja toplotnom energijom (u daljem tekstu: snabdevač toplotnom energijom) vrši snabdevanje toplotnom energijom krajnjih kupaca pod uslovima utvrđenim ovim zakonom i propisima koje donosi jedinica lokalne samouprave.

Snabdevač toplotnom energijom odgovoran je za obezbeđivanje količina toplotne energije za snabdevanje krajnjih kupaca, koja je dovoljna za dostizanje propisane temperature grejanog prostora i isporučene tople potrošne vode.

Snabdevač toplotnom energijom dužan je da obezbedi količine toplotne energije za tehnološke potrebe prema posebnim ugovorenim uslovima.

Član 360

Snabdevač toplotnom energijom i krajnji kupac dužni su da zaključe pisani ugovor o snabdevanju toplotnom energijom.

Sadržaj ugovora iz stava 1. ovog člana propisuje jedinica lokalne samouprave.

Član 361

Jedinica lokalne samouprave izdaje licence za obavljanje energetskih delatnosti: proizvodnja, distribucija i snabdevanje toplotnom energijom, vodi registar izdatih licenci i evidenciju proizvođača toplotne energije snage od 0,1 MW do 1 MW, svojim propisom utvrđuje uslove isporuke i snabdevanja toplotnom energijom kupaca na svom području, prava i obaveze proizvođača, distributera, snabdevača i krajnjih kupaca toplotne energije, donosi propis kojim se uređuje način raspodele troškova sa zajedničkog mernog mesta u toplotnoj predajnoj stanici i uslovi i način održavanja dela sistema od završetka distributivnog sistema do krajnjeg kupca uključujući i njegovu grejnu opremu, prava i obaveze krajnjih kupaca toplotne energije, posebno u slučaju prestanka ugovora, kao i uslove za podnošenje i rešavanje zahteva krajnjeg kupca za obustavu isporuke toplotne energije u skladu sa aktom iz stava 2. ovog člana, daje saglasnost na cene toplotne energije i propisuje druge uslove za obezbeđenje pouzdanog i sigurnog snabdevanja kupaca toplotnom energijom, u skladu sa zakonom.

Ministarstvo donosi propis kojim se uređuju prava i obaveze krajnjih kupaca toplotne energije kao i uslovi za podnošenje i rešavanje zahteva krajnjeg kupca za obustavu isporuke toplotne energije.

Prava i obaveze krajnjih kupaca uređuju se ugovorom o snabdevanju krajnjih kupaca toplotnom energijom koji naročito sadrži:

- 1) podatke o ugovornim stranama i datumu sklapanja ugovora;
- 2) predmet ugovora;
- 3) identifikaciju oznake zajedničkog mernog mesta;
- 4) odredbe o izveštavanju i razmeni podataka;

- 5) odredbe o ceni toplotne energije;
- 6) način obračuna i rok plaćanja;
- 7) postupak usled neovlašćene potrošnje toplotne energije;
- 8) pravila za raspodelu toplotne energije;
- 9) način utvrđivanja i obračuna štete u slučaju neizvršenja ili neurednog izvršenja ugovora;
- 10) odredbe o trajanju ugovora i posebnim uslovima važenja ugovora u slučaju zahteva o obustavi isporuke toplotne energije;
- 11) ostale međusobne obaveze i druge potrebne podatke;
- 12) način rešavanja sporova.

Jedinica lokalne samouprave može osnovati jedan energetski subjekt za obavljanje delatnosti proizvodnje toplotne energije, distribucije i snabdevanja kupaca toplotnom energijom, pri čemu se aktom o osnivanju utvrđuju uslovi i način obavljanja za svaku od ovih delatnosti.

Član 361a

Distributer toplotne energije obustaviće krajnjim kupcima isporuku toplotne energije na pismeni zahtev kupca, pod uslovom da se obustava zahteva za period od najmanje godinu dana.

Obustavom isporuke ne prestaje ugovor o snabdevanju toplotnom energijom, a u periodu obustave isporuke krajnji kupac ima obaveze koje se odnose na obračun i plaćanje fiksnog dela cene grejanja.

Bliži uslovi i postupak obustave isporuke i prava i obaveze distributera toplotne energije i krajnjih kupaca uređuju se propisom o uslovima za podnošenje i rešavanje zahteva krajnjeg kupca za obustavu isporuke toplotne energije iz člana 361. stav 1. ovog zakona.

Cene toplotne energije i usluga

Član 362

Vlada donosi metodologiju za određivanje cene snabdevanja krajnjeg kupca toplotnom energijom.

Metodologijom iz stava 1. ovog člana naročito se uređuju:

- 1) elementi za obračun i način utvrđivanja maksimalne visine prihoda za obavljanje delatnosti proizvodnje, distribucije i snabdevanja toplotnom energijom;
- 2) elemente za obračun i način obračuna cene pristupa sistemu za distribuciju toplotne energije;
- 3) kategorije kupaca toplotne energije u zavisnosti od namene korišćenja prostora;
- 4) procedura za podnošenje zahteva za promenu cena toplotne energije i
- 5) druga pitanja u skladu sa zakonom.

Član 363

Energetski subjekt koji obavlja energetsku delatnost snabdevanja toplotnom energijom utvrđuje cenu snabdevanja krajnjih kupaca.

Cena iz stava 1. ovog člana utvrđuje se na osnovu metodologije iz člana 362. ovog zakona.

Energetski subjekt koji obavlja delatnost distribucije toplotne energije dužan je da utvrdi cenu pristupa sistemu za distribuciju toplotne energije ukoliko više od jednog energetskog subjekta koristi taj sistem.

Saglasnost na cene iz st. 1. i 3. ovog člana daje jedinica lokalne samouprave.

Ugroženi kupac toplotne energije

Član 364

Kupac toplotne energije, kome se isporučuje toplotna energija, može steći status ugroženog kupca, pod uslovima i na način propisan aktom iz člana 10. ovog zakona ili u skladu sa posebnim zakonom ili aktom jedinice lokalne samouprave.

Podsticajne mere u oblasti toplotne energije

Član 365

Podsticajne mere u oblasti toplotne energije su propisane zakonom kojim se uređuje oblast obnovljivih izvora energije.

XIIa NUKLEARNA ENERGIJA

Program razvoja nuklearne energije

Član 365a

U skladu sa dokumentima i smernicama Međunarodne agencije za atomsku energiju, Vlada na predlog Ministarstva usvaja Program razvoja mirnodopske primene nuklearne energije (u daljem tekstu: Program nuklearne energije).

Program nuklearne energije vrši se u tri faze, i to:

- Faza 1: Ispitivanje opravdanosti pristupa razvoju nuklearne energije;
- Faza 2: Razvoj Programa nuklearne energije;
- Faza 3: Sprovođenje Programa nuklearne energije.

Faza 1 obuhvata:

- 1) izradu osnovnih dokumenata potrebnih za organizovani pristup razvoju nuklearnog programa, kao što su analize tehničko-tehnoloških, pravnih, ekonomskih, finansijskih i drugih zahteva i uslova za uspostavljanje nuklearnog programa;
- 2) analiza mogućih organizacionih struktura za realizaciju aktivnosti vezanih za razvoj nuklearne energije;
- 3) analiza prednosti i nedostataka kadrova za realizaciju aktivnosti vezanih za razvoj nuklearne energije;
- 4) informisanje javnosti o rezultatima analiza i istraživanja, uključujući uticaj Programa nuklearne energije na ekonomski razvoj, energetske sigurnost i bezbednost i životnu sredinu;
- 5) druge potrebne analize i istraživanja.

Faza 2 obuhvata:

- 1) utvrđivanje ciljeva učešća Republike Srbije u fazi sprovođenja Programa nuklearne energije;
- 2) analiza uticaja sprovođenja Programa nuklearne energije u odnosu na strategiju iz člana 4. ovog zakona, program iz člana 5. ovog zakona, Integrisani nacionalni energetske i klimatski plan iz člana 8a ovog zakona, kao i na propise kojima se uređuju radijaciona sigurnost i bezbednost, nuklearna sigurnost i bezbednost i upravljanja radioaktivnim otpadom;
- 3) izradu prethodne studije potencijalne lokacije;
- 4) izradu analize opcije za bilateralnu ili regionalnu saradnju posebno sa državama sa već realizovanim programima za mirnodopsku primenu nuklearne energije;
- 5) izradu Integrisanog izveštaja koja će sadržati sve analize, istraživanja i studije koje su urađene tokom faze ispitivanja opravdanosti pristupa razvoju nuklearne energije i faze razvoja Programa nuklearne energije.

Faza 2 završava se usvajanjem Strategije mirnodopske primene nuklearne energije u Republici Srbiji, koju usvaja Narodna skupština na predlog Vlade.

Strategija iz stava 5. ovog člana izrađuje se na osnovu Integrisanog izveštaja iz stava 4. tačka 5) ovog člana.

Faza 3 sprovodi se ako je to predviđeno Strategijom iz stava 6. ovog člana i obuhvatiće realizaciju svih potrebnih aktivnosti na projektovanju, izgradnji i eksploataciji nuklearnog objekta za proizvodnju električne energije.

Pod uslovom iz stava 7. ovog člana, aktivnosti koje su obuhvaćene fazom 3, organi nadležni za sprovođenje faze 3, kao i sva druga pitanja iz oblasti nuklearne energije, urediće se posebnim zakonom.

Član 365b

Stručne i izvršne poslove koji se odnose na Fazu 1, kao i Fazu 2 vrši Ministarstvo.

Ministarstvo obavlja sledeće poslove:

- 1) izrađuje mapu puta za sprovođenje Programa nuklearne energije;
- 2) priprema analize, studije i izveštaje koji su planirani za izradu u okviru Faze 1 i Faze 2;
- 3) vrši analizu stanja i kapaciteta prenosne i distributivne mreže, istorijske pouzdanosti prenosne i distributivne mreže, kao i plana njihovog razvoja, u odnosu na potencijalnu izgradnju nuklearnog objekta za proizvodnju električne energije i njegovog priključenja, kao i procenu uticaja izgradnje nuklearnog objekta za proizvodnju električne energije na prekogranične kapacitete;
- 4) vrši analizu trenutnog stanja u okviru naučnih, tehničkih i drugih oblasti koje su važne za sprovođenje Programa nuklearne energije i utvrđuje potrebne mere za njihovo unapređenje u cilju njegovog efikasnog sprovođenja;
- 5) utvrđuje plan stručnih kadrova koji su potrebni vlasniku/operatoru nuklearnog postrojenja, kao i za nezavisni državni organ za implementaciju Programa nuklearne energije za uspešno sprovođenje i uspostavljanje Programa nuklearne energije;

6) u saradnji sa nadležnim organima i organizacijama vrši promociju i unapređenje razvoja mirnodopske primene nuklearne energije u Republici Srbiji;

7) pruža podršku edukaciji i pravilnom informisanju javnog mnjenja o Programu nuklearne energije;

8) pruža stručnu, organizacionu i drugu potrebnu podršku razvoju stručnih kadrova u oblasti nuklearnih nauka i sa njima povezanih naučnih i stručnih disciplina kako bi se obezbedila kvalifikovana radna snaga koja je potrebna za sprovođenje Programa nuklearne energije. U saradnji sa ministarstvom nadležnim za poslove prosvete vrši analizu obrazovnog sistema i sistema za poslovno usavršavanje i obuke u Republici Srbiji i drugim državama u odnosu na razvoj nuklearnog programa, utvrđuje potrebu za specijalizovanim usavršavanjem i obukom za uspešno sprovođenje programa u oblasti nuklearne sigurnosti, nuklearne bezbednosti, mera nuklearne bezbednosti, zaštite od jonizujućeg zračenja i upravljanje nuklearnim sistemima, kao i procenu kapaciteta u oblasti naučnog istraživanja u Republici Srbiji i drugim državama koja su potrebna za uspešno sprovođenje Programa nuklearne energije;

9) vrši analizu potencijalnih lokacija za izgradnju nuklearnog objekta za proizvodnju električne energije i pomoćnih objekata, uključujući sigurnosne i bezbednosne uslove i zahteve, kao i zahteve u odnosu na zaštitu životne sredine;

10) priprema Integrisani izveštaj iz člana 365a stav 4. tačka 5) ovog zakona;

11) priprema tekst strategije iz člana 365a stav 5. ovog zakona;

12) pruža podršku ostvarivanju međuinstitucionalnih naučnoistraživačkih programa u oblasti mirnodopske primene nuklearne energije, kao i saradnju sa međunarodnim organizacijama;

13) uspostavlja informativni centar za nuklearnu nauku i tehnologiju;

14) izrađuje plan kojim će se analizirati mogućnosti priključenja različitih grana industrije, društvenog i ekonomskog života Programu nuklearne energije u Republici Srbiji;

15) obavlja druge poslove od značaja za realizaciju Programa nuklearne energije.

Član 365v

Aktivnosti obuhvaćene Fazom 1 i Fazom 2 iz člana 365a ovog zakona mogu se finansirati iz budžeta Republike Srbije i iz drugih izvora u skladu sa zakonom.

XIIb CERTIFIKACIJA INSTALATERA POSTROJENJA KOJA KORISTE OBNOVLJIVE IZVORE ENERGIJE

Obaveza sertifikacije

Član 365g

Instalateri malih kotlova i peći na biomasu, toplotnih pumpi, fotonaponskih postrojenja, solarnih termalnih postrojenja i plitkih geotermalnih sistema su dužni da se obuče i sertifikuju za izvođenje radova na tim postrojenjima.

Izvođenje radova na postrojenjima iz stava 1. ovog člana ne mogu da vrše instalateri koji nisu sertifikovani u skladu sa ovim zakonom i podzakonskim aktima donetim na osnovu ovog zakona.

Cilj sertifikacije

Član 365d

Sertifikacijom instalatera se osigurava da instalater poseduje sva potrebna znanja i veštine za instalaciju postrojenja i prateće opreme koja zadovoljava potrebe kupca u pogledu pouzdanosti i potrebnih tehničko-ekonomskih performansi sistema, uključujući kvalitet izvedenih radova, uz poštovanje svih propisa i standarda u oblasti energetike i eko-označavanja.

Obuka instalatera se organizuje da bi se obezbedilo kontinuirano, decentralizovano i jednobrazno obučavanje instalatera od strane kompetentnog pružaoca obuke instalatera i upoznavanje instalatera sa novim tehnologijama opreme i izvođenja radova.

Principi obuke instalatera

Član 365d

Obuka instalatera postrojenja iz člana 365g ovog zakona se sprovodi uz poštovanje sledećih principa:

1) obuka obuhvata teorijski i praktični deo;

2) pružalac obuke je dužan da, uz osnovnu obuku, ponudi instalaterima i kraće teorijske i praktične kurseve za obnovu i usavršavanje znanja najmanje jednom godišnje, uključujući upoznavanje sa novim tehnologijama, kako bi se instalaterima postrojenja omogućilo kontinuirano usavršavanje i učenje;

3) obuka se okončava demonstracijom praktične veštine izvođenja radova na postrojenjima iz člana 365g ovog zakona, na osnovu koga se dobija potvrda o završenoj obuci.

Preduslovi za obuku instalatera

Član 365e

Program obuke je namenjen instalaterima sa radnim iskustvom, koji su prošli ili su u procesu sledećih obuka:

1) u slučaju instalatera kotlova na biomasu i peći preduslov je: dokaz o stručnoj spremi za vodoinstalatera, instalatera cevi i cevnih instalacija, inženjera za sisteme grejanja ili tehničara za sanitarnu opremu ili opremu za grejanja i hlađenje;

2) u slučaju instalatera toplotnih pumpi preduslov je: dokaz o stručnoj spremi za vodoinstalatera ili inženjera za rashladne uređaje i koji imaju osnovne veštine električara i vodoinstalatera (sečenje cevi, lemljenje cevni spojeva, spajanje cevni spojeva, oblaganje, zaptivanje priključaka, testiranje curenja u instalacijama sistema za grejanje i hlađenje), kao i sertifikat A izdat u skladu sa propisima donetim na osnovu zakona kojim se uređuje zaštita vazduha;

3) u slučaju instalatera fotonaponskih ili solarnih termalnih postrojenja preduslov je: dokaz o stručnoj spremi za vodoinstalatera ili električara i da poseduje vodoinstalaterske, električarske veštine i veštine postavljanja panela na krovove, uključujući i znanje lemljenja cevni spojeva, lepljenja cevni spojeva, zaptivanja priključka, testiranje curenja vodovodnih instalacija, sposobnost postavljanja elektroinstalacija, dokaz o stručnoj osposobljenosti za korišćenje alata i mernih instrumenata neophodnih za utvrđivanje ispravnosti podobnosti instalacije proizvodnog objekta za dalju upotrebu, poznavanje osnovnih tipova krovni pokrivača, i načina postavljanja oluka i zaptivanja;

Osnovni uslov je da instalateri imaju stečeno najmanje trogodišnje stručno obrazovanje koji pruža instalateru adekvatne veštine koje odgovaraju veštinama navedenim u stavu 1. tač. 1-3. ovog člana, a koje uključuje nastavu u učionici i učenje na radnom mestu.

Ministarstvo bliže propisuje uslove koje polaznik obuke mora da ispunjava da bi pohađao obuku, način polaganja stručnog ispita i metodologiju obračuna troškova obuke.

Teoretski deo obuke

Član 365ž

Teoretski deo obuke za instalatera peći i kotlova na biomasu treba da pruži analizu tržišta biomase i da obuhvati sledeće teme: ekološke aspekte, goriva iz biomase, logistiku, protivpožarnu zaštitu, mere podsticaja, tehnike sagorevanja, sisteme potpaljivanja, optimalna hidraulična rešenja, upoređivanje po troškovima i po isplativosti kao i elemente projektovanja, izvođenja radova, i održavanje kotlova i peći na biomasu. Obuka treba da obezbedi dobro poznavanje evropskih standarda tehnologije i goriva iz biomase, poput peleta, kao i domaće zakonodavstvo i propisi Evropske unije u vezi sa biomasom.

Teorijski deo obuke za instalatere toplotnih pumpi treba da sadrži pregled tržišta toplotnih pumpi i da obuhvati sledeće teme: geotermalne izvore i temperaturu geotermalnih izvora različitih regiona, identifikaciju zemljišta i stena za termalnu provodljivost, propise o korišćenju geotermalnih izvora, mogućnost korišćenja toplotnih pumpi u zgradama i utvrđivanje najpogodnijeg tipa toplotnih pumpi, poznavanje tehničkih zahteva, bezbednost, filtriranje vazduha, priključenje na izvore toplote i raspored i povezivanje elemenata u sistem. Obuka treba da obezbedi dobro poznavanje evropskih standarda za toplotne pumpe i relevantno domaće zakonodavstvo i propise Evropske unije.

Instalater treba da pokaže sledeće ključne kompetencije:

1) osnovno razumevanje fizičkih principa i principa funkcionisanja toplotnih pumpi, uključujući i karakteristike ciklusa toplotnih pumpi: vezu između niskih temperatura i apsorpcije toplote, visokih temperatura izvora toplote, i efikasnosti sistema, određivanja koeficijenta učinka (cop) i prosečni godišnji koeficijent učinka (spf);

2) poznavanje delova toplotne pumpe i njihovu funkciju u radnom ciklusu toplotne pumpe, koji uključuju kompresor, ekspanzioni ventil, isparivač, kondenzator, prateću instalacionu opremu, fluide za podmazivanje, rashladne fluide i mogućnosti zagrevanja, dogrevanja i hlađenja toplotnim pumpama;

3) sposobnost da izabere i odredi dimenzije komponenti instalacije, samo u uobičajenim slučajevima, uključujući i određivanje tipičnih vrednosti toplotnog opterećenja različitih tipova zgrada za grejanje i proizvodnju tople vode na bazi potrošnje, određivanje kapaciteta toplotne pumpe na bazi toplotnog opterećenja za grejanje i proizvodnju tople vode, na bazi toplotno akumulacionih svojstava zgrade (inerciona svojstva) i prema konceptu neprekidnog snabdevanja; određivanje zapremine rezervoara za skladištenje toplote i njegovo povezivanje sa drugim sistemom grejanja.

Teoretski deo obuke za instalatera fotonaponskih i solarnih termalnih postrojenja treba da pruži pregled položaja proizvoda na tržištu i uporedivost po troškovima i po isplativosti i da obuhvati sledeće teme: ekološke aspekte, komponente, karakteristike i proračun solarnog sistema, pravilan izbor tipa sistema i proračun komponenti, određivanje potreba za toplotom, zaštitu od požara, mere podsticaja, kao i elemente projektovanja, izvođenja radova i održavanja fotonaponskih i solarnih termalnih postrojenja. Obuka treba da obezbedi dobro poznavanje svih evropskih standarda tehnologije i s njima u vezi domaće zakonodavstvo i propise Evropske unije.

Instalater treba da pokaže sledeće ključne kompetencije:

- 1) sposobnost da bezbedno radi koristeći potrebne alate i opremu, sprovodeći pravila bezbednosti, poštujući standarde i identifikujući opasnosti iz domena vodovodnih, električnih instalacija i druge opasnosti u vezi sa solarnim termalnim postrojenjima;
- 2) sposobnost da identifikuje sisteme i njihove specifične komponente za aktivne i pasivne sisteme, uključujući čitanje sa tehničkog crteža i da odredi položaj komponenti u rasporedu elemenata u sistemu i njihovu konfiguraciju;
- 3) sposobnost da odredi neophodni prostor za instalaciju, orijentaciju i nagib za fotonaponska i solarna termalna postrojenja, uzimajući u obzir senku, pristup sunčevom zračenju, integritet sistema, adekvatnost instalacije za zgrade ili klimu i odredi adekvatnu metodu postavljanja na različite tipove krovova i usklađenost potrebne opreme za instalaciju;
- 4) za fotonaponske postrojenja naročito, sposobnost prilagođavanja električnih instalacija zahtevima odgovarajućih SRPS standarda i drugim podzakonskim aktima, uključujući i da odredi nominalne struje u sistemu, izbor odgovarajućih preseka provodnika za svako električno kolo i sposobnost da odredi dimenzije i pozicije ostalih komponentata i podsistema koji su predviđeni za ugradnju.

Pružalac obuke instalatera

Član 365z

Pružalac može biti proizvođač opreme ili sistema, obrazovna ustanova, institut, udruženje i drugo pravno lice koje ispunjava uslove koji se odnose na kadrovsku osposobljenost, tehničku opremljenost (tehničke uređaje, uključujući i laboratorijsku i drugu odgovarajuću opremu koja omogućuje praktičnu nastavu) i prostor u kome se obavlja obuka.

Ministar bliže propisuje uslove iz stava 1. ovog člana, dokaze, način izdavanja ovlašćenja, produženje i ukidanje ovlašćenja pružaocu obuke instalatera, sadržinu i način dostavljanja godišnjeg izveštaja, dovoljan broj zainteresovanih polaznika za sprovođenje obuke na mesečnom nivou.

Ministarstvo izdaje ovlašćenje pružaocu obuke instalatera na predlog komisije koju obrazuje ministar.

Izdavanje ovlašćenja pružaocu obuke instalatera vrši se u upravnom postupku, u skladu sa uslovima propisanim ovim zakonom i podzakonskim aktima donetim na osnovu ovog zakona.

Ovlašćenje se izdaje na pet godina, sa mogućnošću produženja za narednih pet godina.

Pružalac obuke instalatera podnosi komisiji iz stava 3. ovog člana, u toku postupka izdavanja ovlašćenja, detaljan program obuke po vrstama postrojenja, koji obuhvata teoretski i praktični deo, način sprovođenja obuke, smernice za organizaciju povremenih kratkih kurseva za sertifikovane instalatere u cilju upoznavanja sa novim tehnologijama, dodatnu obuku (za specifičnu opremu ili novu tehnologiju), sa predlogom trajanja i troškova obuke, kao i detaljan program obuke za produženje sertifikata.

Pružalac obuke instalatera dužan je da pripremi i sprovede obuku za sertifikaciju instalatera najmanje jednom mesečno, pod uslovom da se prijavi dovoljan broj zainteresovanih polaznika.

Pružalac obuke instalatera podnosi komisiji iz stava 3. ovog člana godišnji izveštaj o sprovođenju obuke, najkasnije do 1. marta za prethodnu kalendarsku godinu.

Ispit za instalatera

Član 365i

Ministar rešenjem obrazuje komisiju koja organizuje ispite i izdaje potvrde o uspešno položenom ispitu, na osnovu koga se sertifikuje instalater.

Ministarstvo bliže propisuje sadržaj potvrde o položenom ispitu, sadržaj sertifikata i uslove produženje i oduzimanje sertifikata.

Ministar propisuje uslove za izbor članova i način rada komisije iz stava 1. ovog člana, kao i komisije iz člana 365z stav 3. ovog zakona.

Registri

Član 365j

Ministarstvo vodi registar pružalaca obuke instalatera sa sledećim podacima: naziv pružaoca obuke instalatera, sedište, kontakt-podaci sa elektronskom adresom, datum i broj izdavanja rešenja kojim se isti ovlašćuje za sprovođenje obuke i rok važenja rešenja, kao i vrstu obuke koju pružalac obuke pruža.

Rešenje iz stava 1. ovog člana objavljuje se na internet stranici ministarstva.

Ministarstvo vodi registre sertifikovanih instalatera po pojedinim vrstama postrojenja u elektronskom obliku, sa sledećim podacima: lično ime, jedinstven matični broj građana, adresa prebivališta, kontakt podaci sa elektronskom adresom, broj sertifikata, datum izdavanja i datum isteka važnosti sertifikata, od kojih se na internet stranici ministarstva objavljuju: lično ime, broj i datum sertifikata i kontakt podaci sa elektronskom adresom.

Nadzor nad radom i ukidanje ovlaštenja pružaocu obuke instalatera

Član 365k

Nadzor nad radom pružaoca obuke instalatera sprovodi ministarstvo, preko komisije iz člana 365z ovog zakona.

Pružalac obuke instalatera dužan je da u svakom trenutku ispunjava uslove na osnovu kojih je stekao ovlaštenje.

Ministarstvo rešenjem ukida, na predlog komisije iz člana 365z ovog zakona, ovlaštenje pružaocu obuke instalatera u slučaju da isti prestane sa radom duže od godinu dana ili prestane da ispunjava uslove za sprovođenje obuke propisane ovim zakonom i podzakonskim aktima donetim na osnovu ovog zakona.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana može se izjaviti žalba Vladi, u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Pružalac obuke instalatera će biti izbrisan iz registra pružalaca obuka instalatera na osnovu konačnog rešenja iz stava 3. ovog člana.

Izdavanje i produženje sertifikata

Član 365l

Ministarstvo izdaje sertifikat za obavljanje poslova instalatera na određenoj vrsti postrojenja koje koristi obnovljive izvore energije, licu koje:

- 1) podnese zahtev za izdavanje sertifikata i priloži potvrdu o položenom stručnom ispitu za instalatera na određenoj vrsti opreme i postrojenja;
- 2) uplati republičku administrativnu taksu.

Sertifikat se izdaje u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva.

Rok važnosti sertifikata instalatera je četiri godine i može se obnoviti na isti rok važenja, na način i pod uslovima iz ovog zakona i podzakonskih akata donetih na osnovu njega.

Ukidanje sertifikata

Član 365lj

Ministarstvo će rešenjem ukinuti sertifikat ako se utvrdi da je sertifikat izdat na osnovu netačnih podataka, da instalater ne obavlja poslove zakonito i stručno, ne pohađa propisane seminare i ne usavršava se u skladu sa ovim zakonom, ili ako bude pravnosnažno osuđen za krivično delo u vezi sa obavljanjem poslova za koje mu je izdat sertifikat.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana može se izjaviti žalba Vladi, u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Na osnovu konačnog rešenja iz stava 1. ovog člana, instalater će biti izbrisan iz registra sertifikovanih instalatera.

Obaveze sertifikovanog instalatera

Član 365m

Sertifikovani instalater je dužan da trajno ispunjava propisane uslove za izdavanje sertifikata.

Sertifikovani instalater je odgovoran za poštovanje tehničkih propisa i standarda i stručnost u izvođenju radova za koji je sertifikovan.

Sertifikovani instalater je dužan da se stručno usavršava i pohađa kratke seminare za stručno usavršavanje jednom godišnje u trajanju od minimalno osam sati, koje organizuje pružalac obuke instalatera.

Produženje važnosti sertifikata

Član 365n

Sertifikat se može produžiti najranije šest meseci pre isteka roka i najkasnije šest meseci nakon isteka roka.

Sertifikovani instalater koji želi da mu bude produžen sertifikat, a prošlo je više od šest meseci od isteka roka važnosti sertifikata, mora da završi obuku za produženje važnosti sertifikata kod ovlašćenog pružaoca obuke, prema programu obuke za produženje sertifikata, položi stručni ispit za produženje sertifikata i, sa potvrdom o položenom stručnom ispitu, podnese zahtev za produženje sertifikata.

Član 366

(Brisan)

Član 367

Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo.

Energetski subjekti, autonomna pokrajina, jedinice lokalne samouprave i fizička lica iz člana 70. stav 5. ovog zakona, dužni su da na zahtev Ministarstva, dostave sve podatke neophodne za obavljanje poslova iz delokruga rada Ministarstva.

Inspekcijски nadzor vrši Ministarstvo preko elektroenergetskog inspektora, inspektora opreme pod pritiskom i energetskog inspektora (u daljem tekstu: inspektori) u okviru delokruga utvrđenog zakonom.

Autonomnoj pokrajini poverava se vršenje inspekcijskog nadzora iz stava 3. ovog člana na teritoriji autonomne pokrajine.

Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona, koje se odnose na markiranje, monitoring i kvalitet derivata nafte, vrši ministarstvo nadležno za poslove trgovine preko tržišnih inspektora u skladu sa zakonom kojim se uređuje trgovina i zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača.

Tržišni inspektor će rešenjem zabraniti trgovinu derivatima nafte na energetskom objektu koji nije upisan u licencu za obavljanje energetske delatnosti a na kome se obavlja energetska delatnost.

Ministarstvo iz stava 5. ovog člana u vršenju nadzora proverava da li je energetski subjekt pribavio licencu za obavljanje energetske delatnosti iz člana 16. stav 1. tač. 19), 20), 22) i 23) ovog zakona.

Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona vrši i ministarstvo nadležno za poslove zaštite od požara i eksplozija, ministarstvo nadležno za poslove finansija kao i ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine, u skladu sa posebnim zakonom.

Član 367a

U skladu sa delokrugom rada, Ministarstvo vrši nadzor nad radom tela imenovanih u skladu sa zakonom kojim se uređuju tehnički zahtevi za proizvode i ocenjivanje usaglašenosti.

Član 367b

Tela za preglede i ispitivanja opreme pod pritiskom imenovana u skladu sa zakonom kojim se uređuju tehnički zahtevi za proizvode i ocenjivanje usaglašenosti Ministarstvu dostavljaju informacije o evidentiranju i pregledima i ispitivanjima opreme pod pritiskom preko Centralnog registra opreme pod pritiskom.

Centralni registar opreme pod pritiskom je jedinstveni elektronski registar opreme pod pritiskom visokog nivoa opasnosti u kome se nalaze podaci o:

- 1) vlasnicima, odnosno korisnicima opreme pod pritiskom;
- 2) lokaciji i tehničkim i drugim karakteristikama opreme pod pritiskom;
- 3) izvršenim evidentiranjima i pregledima i ispitivanjima opreme pod pritiskom, odnosno evidencionim i revizionim listovima i zapisnicima o pregledima i ispitivanjima opreme pod pritiskom;
- 4) ispravama o usaglašenosti koje su izdala tela za ocenjivanje usaglašenosti opreme pod pritiskom;
- 5) opremi pod pritiskom koja je stavljena van upotrebe;
- 6) datumima narednih pregleda i ispitivanja opreme pod pritiskom;
- 7) imenovanim telima za preglede i ispitivanja opreme pod pritiskom i licima koja su ovlašćena za popisivanje evidencionih i revizionih listova u imenovanim telima.

Član 367v

Korisnici opreme pod pritiskom utvrđeni aktom iz stava 3. ovog člana moraju da ispunjavaju uslove u pogledu stručnog kadra, odnosno uslove u pogledu broja i stručne osposobljenosti zaposlenih lica za obavljanje poslova sa opremom pod pritiskom.

Stručna osposobljenost iz stava 1. ovog člana proverava se polaganjem stručnog ispita.

Ministarstvo propisuje kriterijume za utvrđivanje korisnika opreme pod pritiskom, uslove u pogledu broja i stručne osposobljenosti zaposlenih lica, kao i druge obveznike polaganja stručnog ispita iz stava 2. ovog člana.

Ministarstvo propisuje bliže uslove, program i način polaganja stručnog ispita iz stava 2. ovog člana.

Inspekcijски nadzor

Član 368

Na sadržinu, vrstu, oblik, postupak i sprovođenje inspekcijskog nadzora, ovlašćenja i obaveze učesnika u inspekcijskom nadzoru i druga pitanja od značaja za inspekcijски nadzor koja nisu uređena ovim zakonom, primenjuju se odredbe zakona i drugih propisa kojim se uređuje inspekcijски nadzor.

Čl. 369-371

(Brisano)

Elektroenergetski inspektor

Član 372

Elektroenergetski inspektor vrši inspekcijski nadzor nad objektima za proizvodnju, prenos i distribuciju električne energije i u drugim objektima napona preko 1 kV, u skladu sa ovlašćenjima utvrđenim ovim zakonom.

Pored nadzora iz stava 1. ovog člana inspekcijski nadzor obuhvata nadzor nad sprovođenjem zakona i drugih propisa koji se odnose na rokove i izvršenje obaveza energetskih subjekata u vezi sa izradom studija, izdavanjem uslova i obezbeđivanja i ostale dokumentacije koja proizilazi iz ovog zakona i koja je neophodna za priključenje objekata.

Član 373

Poslove elektroenergetskog inspektora može da obavlja lice koje ima stečeno visoko obrazovanje na studijama drugog stepena (diplomske akademske studije - master, specijalističke akademske studije, specijalističke strukovne studije), odnosno na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine, odnosno druge uslove određene zakonom koji uređuje prava i dužnosti državnih službenika, drugim propisom i aktom o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u ministarstvu, kao i položen stručni ispit iz odgovarajuće oblasti.

Prava i dužnosti elektroenergetskog inspektora

Član 374

U vršenju inspekcijskog nadzora elektroenergetski inspektor ima pravo i dužnost da proverava:

- 1) da li energetski objekti, uređaji i instalacije koji se koriste u obavljanju energetske delatnosti proizvodnje, prenosa i distribucije električne energije ispunjavaju propisane uslove za obavljanje tih delatnosti;
- 2) da li energetski subjekti koji obavljaju delatnosti proizvodnje, prenosa i distribucije električne energije imaju licencu za obavljanje tih delatnosti;
- 3) da li lica koja rukuju elektroenergetskim objektima, uređajima i instalacijama i lica koja rade na održavanju elektroenergetskih objekata ispunjavaju propisane uslove za vršenje tih poslova;
- 4) da li je pribavljeno odobrenje nadležnog organa u skladu sa propisom kojim se uređuje izgradnja objekta;
- 5) da li je izrađena tehnička dokumentacija za postavljanje uređaja i instalacija;
- 6) ispunjenost uslova za priključenje na prenosni, odnosno distributivni sistem na zahtev kupca, odnosno proizvođača;
- 7) da li se u toku korišćenja elektroenergetski objekti, uređaji i instalacije održavaju u skladu sa zakonom, tehničkim i drugim propisima i da li se vrši kontrola elektroenergetskih objekata uređaja i instalacija u skladu sa tehničkim i drugim propisima;
- 8) da li energetski subjekt sprovodi mere zaštite elektroenergetskih objekata, uređaja i instalacija u skladu sa ovim zakonom;
- 9) kvalitet napona, kao i broj i trajanje prekida isporuke električne energije.

Kvalitet napona iz tačke 9) ovoga člana elektroenergetski inspektor proverava na osnovu podataka kojima raspolaže energetski subjekt, a u slučaju da se ne može sa sigurnošću utvrditi tačnost podataka, kvalitet se proverava na osnovu nalaza nezavisnog tela, koje Ministarstvo određuje u skladu sa posebnim zakonom.

Elektroenergetski inspektor vrši i druge poslove utvrđene zakonom ili propisom donetim na osnovu zakona.

Inspektor opreme pod pritiskom

Član 375

Inspektor opreme pod pritiskom vrši inspekcijski nadzor nad energetskim objektima za: transport nafte i derivata nafte, transport i distribuciju prirodnog gasa, proizvodnju derivata nafte, kao i nad drugim energetskim objektima koji imaju opremu pod pritiskom u skladu sa ovlašćenjima utvrđenim ovim zakonom.

Inspektor opreme pod pritiskom vrši nadzor i nad drugim objektima koji imaju opremu pod pritiskom.

Član 376

Poslove inspektora opreme pod pritiskom može da obavlja lice koje ima stečeno visoko obrazovanje na studijama drugog stepena (diplomske akademske studije - master, specijalističke akademske studije, specijalističke strukovne studije), odnosno na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine, odnosno druge uslove određene zakonom koji uređuje prava i dužnosti državnih službenika, drugim propisom i aktom o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u ministarstvu, kao i položen stručni ispit iz odgovarajuće oblasti.

Prava i dužnosti inspektora opreme pod pritiskom

Član 377

Inspektor opreme pod pritiskom u vršenju inspekcijskog nadzora ima pravo i dužnost da proverava:

- 1) da li je pribavljena energetska dozvola u skladu sa ovim zakonom;
- 2) da li je pribavljeno odobrenje nadležnog organa u skladu sa propisima kojima se uređuje izgradnja objekta;
- 3) da li je izrađena tehnička dokumentacija za ugradnju i postavljanje opreme pod pritiskom;
- 4) da li se ugradnja, odnosno stavljanje u upotrebu opreme pod pritiskom vrši u skladu sa zakonom, tehničkim i drugim propisima;
- 5) da li oprema pod pritiskom koja se koristi u obavljanju energetske delatnosti ispunjava propisane uslove za obavljanje tih delatnosti;
- 6) da li se pregledi i ispitivanja opreme pod pritiskom tokom veka upotrebe vrše u skladu sa zakonom, tehničkim i drugim propisima;
- 7) da li lica koja rukuju opremom pod pritiskom i lica koja rade na održavanju opreme pod pritiskom ispunjavaju uslove za vršenje tih poslova propisanih zakonom, tehničkim i drugim propisima;

Inspektor opreme pod pritiskom vrši i druge poslove utvrđene zakonom ili propisom donetim na osnovu zakona.

Energetski inspektor

Član 378

Energetski inspektor vrši inspekcijski nadzor nad obavljanjem energetske delatnosti u skladu sa ovim zakonom, nad objektima za skladištenje i proizvodnju nafte, derivata nafte i biogoriva i proizvodnju toplotne energije koji nisu oprema pod pritiskom, kao i nadzor nad sprovođenjem propisa o formiranju obaveznih i operativnih rezervi, kvalitetom prirodnog gasa i propisa u oblasti toplotne energije, kao energetske delatnosti.

Član 379

Poslove energetskog inspektora može da obavlja lice koje ima stečeno visoko obrazovanje na studijama drugog stepena (diplomske akademske studije - master, specijalističke akademske studije, specijalističke strukovne studije), odnosno na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine, odnosno druge uslove određene zakonom koji uređuje prava i dužnosti državnih službenika, drugim propisom i aktom o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu.

Prava i dužnosti energetskog inspektora

Član 380

U vršenju inspekcijskog nadzora energetski inspektor ima pravo i dužnost da proverava:

- 1) da li je za obavljanje energetske delatnosti pribavljena licenca, osim za energetske delatnosti iz člana 16. stav 1. tač. 19), 20), 22) i 23) ovog zakona;
- 2) da li energetski subjekti koji obavljaju delatnost proizvodnje, distribucije i snabdevanja toplotnom energijom, ove delatnosti obavljaju u skladu sa propisima;
- 3) da li se obavezne rezerve čuvaju u skladu sa propisima;
- 4) da li se operativne rezerve čuvaju u skladu sa propisima;
- 5) da li je pribavljena energetska dozvola za objekte za skladištenje nafte, derivata nafte, biogoriva, komprimovanog prirodnog gasa i utečnog prirodnog gasa ukupnog rezervoarskog prostora većeg od 10 m³, objekata za proizvodnju biogoriva kapaciteta preko 10 t godišnje i objekata za proizvodnju toplotne energije snage 1 MW i više, a koji nisu oprema pod pritiskom;
- 6) kvalitet isporučenog prirodnog gasa na osnovu izveštaja tela koje ministarstvo određuje u skladu sa zakonom kojim se uređuju javne nabavke;
- 7) da li izvođenje radova na malim kotlovima i pećima na biomasu, toplotnim pumpama, fotonaponskim postrojenjima, solarnim termalnim postrojenjima i plitkim geotermalnim sistemima vrše instalateri koji su sertifikovani u skladu sa ovim zakonom i podzakonskim aktima donetim na osnovu ovog zakona.

Energetski inspektor vrši i druge poslove utvrđene zakonom ili propisom donetim na osnovu zakona.

Čl. 381-384

(Brisnao)

Ovlašćenja inspektora

Član 385

U vršenju inspekcijuskog nadzora elektroenergetski inspektor, inspektor opreme pod pritiskom, energetska inspektor i tržišni inspektor je ovlašćen da:

- 1) naloži da se utvrđene nezakonitosti otklone u roku koji odredi;
- 2) donese rešenje i izrekne upravnu meru ako nadzirani subjekat ne otkloni nezakonitost u ostavljenom roku, osim kada zbog neophodnosti preduzimanja hitnih mera rešenje donosi bez odlaganja;
- 3) zabrani ugradnju uređaja, postrojenja i instalacija ili opreme pod pritiskom ako u određenom roku nisu otklonjene utvrđene nezakonitosti;
- 4) zabrani trgovinu derivatima nafte na energetska objektu koji nije upisan u licencu za obavljanje energetske delatnosti a na kome se obavlja energetska delatnost;
- 5) zabrani upotrebu energetska objekta, odnosno korišćenje uređaja, postrojenja ili instalacija ili opreme pod pritiskom ako:
 - (1) do isteka roka utvrđenog rešenjem za otklanjanje nezakonitosti nisu otklonjene utvrđene nezakonitosti,
 - (2) rad, odnosno upotreba energetska objekta, uređaja, postrojenja ili instalacije ili opreme pod pritiskom dovodi u opasnost život i zdravlje ljudi, životnu sredinu ili biljni ili životinjski svet, materijalna dobra ili bezbednost,
 - (3) se energetska subjektu oduzme licenca ili saglasnost za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe zbog neispunjavanja propisanih uslova ili ne poseduje licencu za obavljanje energetske delatnosti, odnosno energetska objektat na kojem se obavlja energetska delatnost nije upisan u licencu za obavljanje energetske delatnosti ili ne poseduje saglasnost za skladištenje i snabdevanje za sopstvene potrebe, osim u slučaju iz člana 26. ovog zakona;
- 6) nadležnom pravosudnom organu podnese krivičnu prijavu, prijavu za privredni prestup ili zahtev za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno preduzme i druge radnje i mere na koje je zakonom ili drugim propisom ovlašćen;
- 7) naredi izvršavanje propisanih obaveza u određenom roku i da privremeno zabrani rad ako se nalog u ostavljenom roku ne izvrši.

Energetska subjekt ili drugo pravno lice ili preduzetnik, odnosno odgovorno lice, kome je rešenjem inspektora naloženo otklanjanje nezakonitosti dužan je da nezakonitosti otkloni u naloženom roku i da u pisanoj formi obavesti inspektora o otklanjanju nezakonitosti u roku koji je određen rešenjem.

Član 386

U slučaju iz člana 385. stav 2. tačka 4) ovog zakona inspektor je dužan da obavesti nadležni organ koji je energetska subjektu, odnosno fizičkom licu iz člana 70. stav 5. ovog zakona, utvrdio pravo na podsticajne mere za proizvodnju biogoriva, energije iz obnovljivih izvora, odnosno iz visokoefikasne kombinovane proizvodnje električne i toplotne energije, kao i druga prava.

Član 387

Na rešenje inspektora može se izjaviti žalba Ministarstvu u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Žalba odlaže izvršenje rešenja, osim u slučaju kada je neophodno preduzimanje hitnih mera propisanih odredbama zakona kojim se uređuje inspekcijuski nadzor, što se posebno obrazlaže u rešenju.

U slučaju da je prvostepena odluka inspektora već jedanput bila poništena, drugostepeni organ ne može je opet poništiti i uputiti predmet inspekciji na ponovni postupak, nego će sam rešiti ovu upravnu stvar.

Član 388

Inspektor ne može da učestvuje u izradi i vršenju tehničke kontrole tehničke dokumentacije za objekte nad kojima vrši inspekcijuski nadzor, izvođenju radova na objektima nad kojima vrši inspekcijuski nadzor i da vrši stručni nadzor nad izvođenjem radova na objektima nad kojima vrši inspekcijuski nadzor.

Inspektor ne može da bude član Komisije za tehnički pregled objekata nad kojima vrši inspekcijuski nadzor.

Inspektor ne može da obavlja privredne ili druge delatnosti i poslove za sebe ili drugog poslodavca iz oblasti u kojoj vrši inspekcijuski nadzor, učestvuje u radu stručnih radnih grupa ili tela nadziranih subjekata, odnosno lica koja podležu inspekcijuskom nadzoru ili ako obavlja druge službe, poslove i postupke koji su u suprotnosti sa položajem i ulogom inspektora i štete njegovoj samostalnosti u vršenju posla.

XIII KAZNENE ODREDBE

Privredni prestupi

Član 389

Novčanom kaznom od 1.500.000 do 3.000.000 dinara kazniće se za privredni prestup energetski subjekt, odnosno drugo pravno lice ako:

1) ne izvršava dužnosti u smislu ovog zakona (član 94. stav 3. tač. 8) i 9), član 192. stav 6, član 248. stav 1. tač. 1), 2), 3), 5), 6), 7), 8), 9), 10), 11), 12), 13), 14), 16), 17), 18) i 19), član 261. stav 1. tač. 1), 2), 5), 6), 7), 8), 9), 10), 11), 12), 13), 14), 17), 18), 19), 20) i 21), član 276. stav 1. tač. 1), 2), 3), 4), 6), 7), 8), 9), 10), 11), 12), 13), 15) i 16), član 281. stav 9, član 301. stav 1. tač. 1), 4) i 12), čl. 354, 357, 358. i 359. ovog zakona);

2) ne isporučuje toplotnu energiju u skladu sa članom 355. stav 1. ovog zakona;

3) *(brisana)*

3a) ne vrši snabdevanje toplotnom energijom u skladu sa članom 359. stav 2. ovog zakona;

4) na zahtev Ministarstva ne dostavi podatke za izradu Programa i Energetskog bilansa (čl. 5. i 13. ovog zakona);

5) *(brisana)*

6) otpočne da obavlja energetsku delatnost bez pribavljene licence u smislu ovog zakona (član 17. ovog zakona) i ne podnese zahtev za izdavanje, odnosno izmenu licence (član 23. ovog zakona);

7) ne dozvoli korišćenje energetskog objekta sa svom neophodnom dokumentacijom u smislu ovog zakona (član 26. stav 4. ovog zakona);

8) obavlja skladištenje nafte, derivata nafte i biogoriva za sopstvene potrebe ukupnog kapaciteta preko pet tona i snabdevanje sopstvenih prevoznih sredstava na sopstvenim stanicama za snabdevanje bez pribavljene saglasnosti u smislu ovog zakona (član 28. ovog zakona);

8a) postupi suprotno pravilima iz člana 51. stav 1. tačka 2a) ovog zakona;

tač. 9)-12) *(brisane)*

13) *(brisana)*

14) ako operator sistema ne izvrši obavezu iz člana 192. stav 8. ovog zakona;

15) ne dostavi Ministarstvu podatke u skladu sa čl. 272a, 335, 336. i 367. ovog zakona;

16) stavi na tržište derivate nafte, biogoriva ili bazna ulja suprotno članu 337. ovog zakona;

17) ne obezbedi tajnost komercijalnih, poslovnih i drugih podataka do kojih je došao u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti u smislu ovog zakona (član 334. ovog zakona);

18) ne omogući pristup sistemu u smislu ovog zakona (član 330. ovog zakona);

19) ne obezbedi kvalitet isporuke i snabdevanja u smislu ovog zakona (čl. 215. i 320. ovog zakona);

20) ne sprovodi zaštitu energetskih objekata u smislu ovog zakona (čl. 218, 323. i 344. ovog zakona);

21) *(brisana)*

22) ne izvrši rešenje inspektora i ne obavesti inspektora o otklanjanju nezakonitosti u roku koji je određen rešenjem iz člana 385. ovog zakona;

23) ne plati naknadu u skladu sa odredbama člana 341. ovog zakona;

24) ne obezbedi operativne rezerve u skladu sa odredbama člana 345. ovog zakona.

Novčanom kaznom od 100.000 do 200.000 dinara kazniće se za privredni prestup i odgovorno lice u energetskom subjektu, odnosno drugom pravnom licu.

Uz kaznu za privredni prestup iz stava 1. tačka 16) ovog člana energetskom subjektu, odnosno drugom pravnom licu može se izreći se i mera privremene zabrane obavljanja delatnosti u trajanju od šest meseci.

Prekršaji

Član 390

Novčanom kaznom od 500.000 do 2.000.000 dinara kazniće se za prekršaj energetski subjekt, odnosno drugo pravno lice ako:

1) ne izvršava dužnosti u smislu ovog zakona (član 94. stav 3. tač. 4), 5), 11) i 12), član 192. stav 2, član 248. stav 1. tač. 15), 20) i 24), član 261. stav 1. tač. 3), 15), 16) i 24), član 276. stav 1. tačka 17), član 301. stav 1. tač. 2), 3), 5), 6), 7), 8), 9) i 13) i član 302. st. 3. i 7. ovog zakona);

2) ne obavesti, ne dostavi i ne postupi po zahtevu Agencije u smislu ovog zakona (član 23. stav 3, član 57. stav 2, član 94. stav 3 tačka 12), član 144. stav 5, član 154. stav 5, član 238, član 242. stav 1, član 244. stav 1, član 245. stav 3, član 248. stav 1. tač. 17), 23) i 24), 24a) i 24b), član 250. stav 1, član 253. stav 2, član 257. st. 8. i 9, član 261. stav 1. tač. 10), 13) i 23), član 263. stav 2, član 268. st. 4. i 5, član 276. stav 1. tačka 14), član 277. stav 1, član 280. stav 2., član 301. stav 1. tač. 10) i 11) i član 296a. ovog zakona);

3) *(brisana)*

4) ne donese Program usklađenosti za obezbeđivanje nediskriminatornog ponašanja u smislu ovog zakona (čl. 280. ovog zakona);

5) ne odluči po zahtevu kupca za priključenje objekta u smislu ovog zakona (član 120. stav 4, član 142. stav 2. i član 266. stav 2. ovog zakona);

6) vlasnik nepokretnosti ne omogući pristup energetske objekta u smislu ovog zakona (član 216. stav 2, član 321. stav 2. i član 342. stav 2. ovog zakona);

7) ne ponudi pomoćne usluge u smislu člana 94. stav 3. tačka 4) ovog zakona;

8) ne uklanja drveće i drugo u smislu ovog zakona (čl. 218, 323. i 344. ovog zakona);

9) ne zaključi ugovore u smislu ovog zakona (član 171. st. 2. i 4, čl. 284, 293, 331. i 360. ovog zakona);

10) ne priključi objekat kupca na prenosni, transportni, odnosno distributivni sistem u smislu ovog zakona (čl. 123, 145. i 269. ovog zakona);

11) ne preduzima mere u cilju zaštite elektroenergetskih objekata u smislu ovog zakona (čl. 218, 323. i 344. ovog zakona);

12) *(brisana)*

13) električnu energiju i prirodni gas ne koristi u smislu ovog zakona (čl. 210. i 307. ovog zakona);

14) snabdevač ne reguliše finansijske obaveze u smislu ovog zakona (član 305. stav 2. ovog zakona);

15) ne omogući ovlašćenim licima pristup mernim uređajima, instalacijama i mestu priključka u smislu ovog zakona (član 308. st. 1 i 2. ovog zakona);

16) ne poštuju obavezujuće odluke Agencije i ne ispunjavaju obaveze u smislu ovog zakona (član 57. stav 5. ovog zakona);

17) ako operator prenosnog sistema ne obavesti u roku do godinu dana od dana stavljanja pod napon elektroenergetskog voda na zakonom propisan način vlasnika preko čije nepokretnosti prelazi elektroenergetski vod.

Novčanom kaznom od 50.000 do 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovorno lice u energetske subjektu, odnosno u drugom pravnom licu.

Član 390a

Novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno službeno lice u nadležnom organu uprave koje izda građevinsku dozvolu po zahtevu za izgradnju energetske objekta uz koji nije priložena energetska dozvola, ukoliko je obaveza dostavljanja energetske dozvole uz zahtev za izdavanje građevinske dozvole propisana zakonom i podzakonskim aktima koji uređuju oblast planiranja i izgradnje.

Član 391

Novčanom kaznom od 10.000 do 500.000 dinara kazniće se za prekršaj preduzetnik ako:

1) na zahtev Ministarstva ne dostavi podatke za izradu Programa i Energetskog bilansa (član 13. st. 3. i 4. ovog zakona);

1a) otpočne da obavlja energetske delatnost bez pribavljene licence u smislu ovog zakona (član 17. ovog zakona);

2) ne dozvoli korišćenje energetske objekta sa svom neophodnom dokumentacijom u smislu ovog zakona (član 26. stav 4. ovog zakona);

2a) *(brisana)*

3) povlašćeni proizvođač ne izvršava obaveze u smislu ovog zakona (član 76. stav 6. ovog zakona);

4) *(brisana)*

5) ne dostavi podatke u skladu sa članom 169. stav 3, članom 272a, članom 292. stav 2. i članom 367. ovog zakona;

6) ne izvrši obavezu iz člana 192. stav 8. ovog zakona;

7) ne održava unutrašnje električne instalacije u smislu ovog zakona (član 209. ovog zakona);

- 8) kupac ne reguliše finansijske obaveze iz člana 305. stav 2. ovog zakona;
- 9) električnu energiju i prirodni gas ne koristi u smislu ovog zakona (čl. 210. i 307. ovog zakona);
- 10) vlasnik nepokretnosti ne omogući pristup energetske objekta u smislu ovog zakona (član 216. stav 2, član 321. stav 2. i član 342. stav 2. ovog zakona);
- 11) ne omogući ovlašćenim licima pristup mernim uređajima, instalacijama i mestu priključka u smislu ovog zakona (član 308. st. 1. i 2. ovog zakona);
- 12) ne preduzima mere u cilju zaštite energetske objekata u smislu ovog zakona (član 218. st. 1. i 7, čl. 323. i 344. ovog zakona);
- 12a) instalateri iz člana 365g izvode radove na malim kotlovima i pećima na biomasu, toplotnim pumpama, fotonaponskim postrojenjima, solarnim termalnim postrojenjima i plitkim geotermalnim sistemima a nisu sertifikovani u skladu sa ovim zakonom i podzakonskim aktima donetim na osnovu ovog zakona;
- 13) *(brisana)*
- 14) ne izvrši rešenje inspektora i ne obavesti inspektora o otklanjanju nezakonitog postupanja u roku koji je određen rešenjem u smislu ovog zakona (član 385. ovog zakona).
- Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara kazniće se fizičko lice za prekršaj ako:
- 1) na zahtev Ministarstva ne dostavi podatke za izradu Programa i Energetskog bilansa (član 13. st. 3. i 4. ovog zakona);
- 2) ne dozvoli korišćenje energetske objekta sa svom neophodnom dokumentacijom u smislu ovog zakona (član 26. stav 4. ovog zakona);
- 3) *(brisana)*
- 4) *(brisana)*
- 5) ne izvrši obavezu iz člana 192. stav 8. ovog zakona;
- 6) ne održava unutrašnje električne instalacije u smislu ovog zakona (član 209. ovog zakona);
- 7) kupac ne reguliše finansijske obaveze u smislu ovog zakona (član 305. stav 2. ovog zakona);
- 8) električnu energiju i prirodni gas ne koristi u smislu ovog zakona (čl. 210. i 307. ovog zakona);
- 9) ne preduzima mere u cilju zaštite energetske objekata u smislu ovog zakona (čl. 218, 323. i 344. ovog zakona);
- 10) vlasnik nepokretnosti ne omogući pristup energetske objekta u smislu ovog zakona (član 216. stav 2, član 321. stav 2. i član 342. stav 2. ovog zakona);
- 11) ne omogući ovlašćenim licima pristup mernim uređajima, instalacijama i mestu priključka u smislu ovog zakona (član 308. st. 1. i 2. ovog zakona);
- 12) električnu energiju i prirodni gas ne koristi u smislu ovog zakona (čl. 210. i 307. ovog zakona);
- 13) ne obavesti, ne dostavi i ne postupi po zahtevu Agencije u smislu ovog zakona (član 280. stav 2. ovog zakona);
- 13a) instalateri iz člana 365g izvode radove na malim kotlovima i pećima na biomasu, toplotnim pumpama, fotonaponskim postrojenjima, solarnim termalnim postrojenjima i plitkim geotermalnim sistemima a nisu sertifikovani u skladu sa ovim zakonom i podzakonskim aktima donetim na osnovu ovog zakona;
- 14) *(brisana)*
- 15) ne izvrši rešenje inspektora i ne obavesti inspektora o otklanjanju nezakonitosti u roku koji je određen rešenjem u smislu ovog zakona (član 385. ovog zakona).
- Novčanom kaznom od 10.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj i odgovorno lice iz čl. 280. ovog zakona.

Novčane kazne koje izriče Agencija

Član 391a

Novčanom kaznom u skladu sa članom 59a kazniće se:

- 1) energetski subjekt koji ne razdvoji račune u skladu sa članom 18. ovog zakona;
- 2) lice koje obavlja energetsku delatnost bez licence u skladu sa članom 19. ovog zakona;
- 3) proizvođač koji ne ispunjava obaveze iz člana 94. stav 3. tač. 1), 2), 3), 6) 7), 10), 12a, 13);
- 4) učesnik na tržištu ako postupa suprotno pravilima o sprečavanju zloupotreba na tržištu električne energije i prirodnog gasa iz člana 51. stav 1. tačka 2a ovog zakona;

- 5) operator sistema ako ne ispunjava dužnosti utvrđene članom 109. ovog zakona;
- 6) operator prenosnog sistema ako ne nabavi mehanizme za obezbeđenje kapaciteta u skladu sa ovim zakonom i podzakonskim aktima u smislu člana 112b stav 8. i člana 112v ovog zakona;
- 7) operator prenosnog sistema ako ne izmeni i ne dopuni desetogodišnji plan razvoja po zahtevu Agencije, odnosno ne postupa po preporukama agenije u smislu člana 113 st. 4. i 6. ovog zakona;
- 8) operator prenosnog sistema ako ne realizuje investiciju po zahtevu Agencije u skladu sa članom 114. ovog zakona;
- 9) operator prenosnog sistema ako ne dostavi plan implementacije ekonomski opravdanih oblika naprednih mernih sistema u skladu sa članom 115. ovog zakona;
- 10) operator prenosnog sistema ako ne ispunjava dužnosti u postupku priključenja u skladu sa čl. 117, 118. i 119. ovog zakona;
- 11) operator sistema ako ne ispunjava dužnosti iz člana 120. ovog zakona;
- 12) operator prenosnog sistema ako ne saraduje sa regionalnim koordinacionim centrima u skladu sa čl. 126a i 126b ovog zakona;
- 13) operator distributivnog sistema i odgovorno lice ako ne ispunjavaju obaveze u vezi sa programom usklađenosti iz člana 132. ovog zakona;
- 14) vertikalno integrisano preduzeće u čijem sastavu je operator distributivnog sistema ako postupa suprotno članu 133. ovog zakona;
- 15) operator distributivnog sistema ako ne ispunjava dužnosti iz člana 136. ovog zakona;
- 16) operator distributivnog sistema ako ne ispunjava dužnosti u vezi sa uslugama fleksibilnosti u distributivnom sistemu u skladu sa članom 137a ovog zakona;
- 17) operator sistema ako ne nabavlja nefrekventne pomoćne usluga u skladu sa članom 137b ovog zakona;
- 18) operator distributivnog sistema ako ne ispunjava dužnosti u vezi sa naprednim mernim sistemima u skladu sa članom 138. ovog zakona;
- 19) operator distributivnog sistema koji ne ispunjava dužnosti u vezi sa naprednim i konvecionalnim brojiлом u skladu sa čl. 138a i 138b ovog zakona;
- 20) operator distributivnog sistema ako ne postupa u postupku priključenja u skladu sa čl. 140-141b;
- 21) operator distributivnog sistema ako ne ispunjava dužnosti u vezi sa integracijom elektromobilnosti u elektroenergetsku mrežu u skladu sa članom 146a;
- 22) operator zatvorenog distributivnog sistema ako ne ispunjava dužnosti iz čl. 153. i 156 ovog zakona;
- 23) operator sistema ako ne omogući pristup sistemu i postupa suprotno čl. 159-160a ovog zakona;
- 24) operator sistema ako ne ispunjava dužnosti u vezi sa redišpečingom u skladu sa čl. 160b i 160v ovog zakona;
- 25) operator prenosnog sistema ako ne ispunjava dužnosti u vezi sa postupkom izmene zone trgovanja iz člana 164a ovog zakona;
- 26) operator prenosnog sistema ako ne ispunjava dužnosti u vezi sa raspodelom kapaciteta i upravljanja zagušenjima u skladu sa čl. 165-165v. ovog zakona i aktom iz člana 93a stav 2. tačka 3) ovog zakona;
- 27) Nemo ako ne omogući trgovinu električnom energijom u skladu sa članom 168v ovog zakona;
- 28) operator prenosnog sistema ako ne ispuni dužnosti u vezi sa izdavanjem dugoročnih prava na korišćenje prenosnog kapaciteta između zona trgovanja u skladu sa članom 168g ovog zakona;
- 29) Nemo i operator prenosnog sistema ako u vezi sa tehničkim ograničenjem za formiranje ponuda na organizovanom tržištu električne energije ne postupe u skladu sa članom 168d ovog zakona;
- 30) operator prenosnog sistema ako ne utvrdi vrednost neisporučene električne energije u skladu sa članom 168đ ovog zakona;
- 31) učesnik na tržištu koji nema uređenu balansnu odgovornost u skladu sa članom 171. ovog zakona;
- 32) operator prenosnog sistema ako ne primenjuje pravila u vezi sa balansnim tržištem električne energije u skladu sa čl. 173a i 173b ovog zakona;
- 33) operator tržišta električne energije ako ne postupa u skladu sa članom 182. ovog zakona;
- 34) Nemo ako ne ispunjava dužnosti iz člana 183b ovog zakona;
- 35) operator prenosnog sistema ako ne ispunjava dužnosti iz člana 183e ovog zakona;
- 36) operator prenosnog sistema ako ne primenjuju odredbe, uslove i metodologije uz skladu sa članom 183j ovog zakona;

- 37) operator sistema i Nemo ako ne primenjuju odluke ACER u skladu sa članom 183z ovog zakona;
- 38) snabdevač i snabdevač na veliko ako ne čuvaju evidencije u skladu sa članom 184. ovog zakona;
- 39) operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema, operator tržišta, snabdevač i snabdevač ako ne sprovode zaštitu komercijalno osetljivih podataka u skladu sa članom 185. ovog zakona;
- 40) snabdevač ako ne ispunjava dužnosti iz člana 195. ovog zakona;
- 41) snabdevač ako ne obezbedi uvid u podatke o udelu svih vrsta izvora energije u prodatoj električnoj energiji u skladu sa članom 196. ovog zakona;
- 42) snabdevač i agregator ako ne poštuju pravila o promeni snabdevača i agregatora u skladu sa članom 197. ovog zakona;
- 43) snabdevač ako ne dostavi podatke Agenciji za izradu aplikacije iz člana 197b;
- 44) operator sistema ako neosnovano utvrdi neovlašćenu potrošnju suprotno članu 199. ovog zakona i pravilima o radu;
- 45) operator sistema ako neosnovano obustavi isporuku, odnosno preuzimanje električne energije suprotno članu 201. ovog zakona;
- 46) snabdevač i operator distributivnog sistema ako ne postupaju u skladu sa članom 202. ovog zakona;
- 47) operator sistema ako neosnovano isključi objekat korisnika sistema suprotno članu 204. ovog zakona;
- 48) operator sistema ako neosnovano ograniči isporuku električne energije suprotno članu 206. ovog zakona;
- 49) operator sistema ako ne otkloni smetnje u isporuci električne energije u skladu sa članom 208. ovog zakona;
- 50) operatori sistema ako postupaju suprotno članu 210b ovog zakona;
- 51) snabdevač koji izloži kupca neopravdanim plaćanjima, kaznama i drugim neopravdanim ograničenjima u skladu sa članom 210v ovog zakona;
- 52) operator sistema ako postupa suprotno članu 210d ovog zakona;
- 53) operator distributivnog sistema i snabdevač ako ne postupaju u skladu sa članom 210e ovog zakona.

XIV PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 392

Postupci koji su započeti do dana stupanja na snagu ovog zakona nastaviće se po propisima po kojima su započeti.

Član 393

Propisi za izvršavanje ovog zakona biće doneti u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona, osim propisa iz čl. 27. i 34. ovog zakona koji će biti doneti u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona i propisa iz člana 219. ovog zakona koji će biti doneti u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1. ovog člana, primenjivaće se propisi koji su doneti na osnovu Zakona o energetici ("Službeni glasnik RS", br. 57/11, 80/11 - ispravka, 93/12 i 124/12), ako nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Član 394

Agencija će doneti akt iz člana 51. stav 2. tačka 2) ovog zakona u roku od četiri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Agencija će uskladiti pravila iz člana 51. stav 1. tačka 1) ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Agencija će doneti Metodologiju iz člana 50. stav 1. tačka 3) ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 395

Agencija će doneti pravila iz člana 51. stav 1. tačka 2) ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, odrediti zahtevane vrednosti pokazatelja i način ocenjivanja dostignutog kvaliteta najkasnije do 1. januara 2017. godine za električnu energiju, odnosno do 1. januara 2020. godine za prirodni gas i odrediti način utvrđivanja naknade kupcu iz člana 52. tačka 2) ovog zakona najkasnije do 1. januara 2018. godine za električnu energiju, odnosno do 1. januara 2021. godine za prirodni gas.

Član 396

Uspostavljanje, odnosno sticanje prava svojine operatora prenosnog i distributivnog sistema električne energije na mrežama iz člana 409. st. 1. i 3. ovog zakona, operatora transportnog i distributivnog sistema prirodnog gasa iz člana 417. st. 1. i 2. ovog zakona i energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima, odnosno energetskog subjekta koji

obavlja delatnost transporta derivata nafte produktovodima na objektima iz člana 424. st. 1. i 2. ovog zakona, ne smatra se prometom dobara.

Električna energija

Član 397

Energetski subjekt koji na dan stupanja na snagu ovog zakona ima licencu za obavljanje delatnosti javnog snabdevanja električnom energijom nastavlja da snabdeva domaćinstva i male kupce po regulisanim cenama, kao i da zaključuje ugovore o otkupu električne energije i ispunjava obaveze prema povlašćenim proizvođačima i privremenim povlašćenim proizvođačima električne energije, sa pravima i obavezama garantovanog snabdevača, sve do imenovanja garantovanog snabdevača u skladu sa članom 190. ovog zakona.

Agencija je dužna da do 1. maja 2017. godine objavi prvi izveštaj o potrebi daljeg regulisanja cena iz člana 88. stav 3. tačka 1). ovog zakona.

Ministarstvo je dužno da sprovede postupak javnog tendera u skladu sa članom 191. ovog zakona, najkasnije u roku od šest meseci od saznanja da je prestala potreba za regulacijom cena iz člana 88. stav 3. tačka 1) ovog zakona.

Agencija će staviti van snage odluke o regulisanju cena garantovanog snabdevanja najkasnije mesec dana po izboru snabdevača koji je izabran po tenderskoj proceduri za obavljanje garantovanog snabdevača.

Licenca koja je izdata za obavljanje delatnosti javnog snabdevanja, prestaje da važi danom početka rada garantovanog snabdevača, imenovanog u skladu sa članom 190. ovog zakona.

Garantovani snabdevač preuzima sva prava i obaveze javnog snabdevača prema povlašćenim proizvođačima i privremenim povlašćenim proizvođačima električne energije i dužan je da najkasnije u roku od 30 dana od dana početka rada preuzme ugovore o otkupu električne energije sa povlašćenim proizvođačima i privremenim povlašćenim proizvođačima električne energije koji su zaključeni do dana početka rada garantovanog snabdevača, pod uslovima i na način utvrđen u stavu 3. ovog člana.

Član 398

Agencija će do 1. maja 2017. godine objaviti prvi izveštaj o potrebi za rezervnim snabdevačem iz člana 194. ovog zakona.

Član 399

Cene zakupa rezerve snage iz člana 88. stav 3. tačka 2) ovog zakona, na dan stupanja na snagu ovog zakona, su regulisane.

Agencija je dužna da do 1. maja 2017. godine objavi prvi izveštaj o potrebi daljeg regulisanja cena iz člana 88. stav 3. tačka 2) ovog zakona.

Član 400

Operator distributivnog sistema je dužan da do 1. maja 2016. godine, uspostavi ažurnu bazu podataka o svim kupcima iz kategorije domaćinstvo i malim kupcima i njihovim mernim mestima.

Garantovani snabdevač električnom energijom je dužan da, na osnovu baze iz stava 1. ovog člana, najkasnije do 1. januara 2017. godine, uspostavi ažurnu bazu podataka o svim kupcima iz kategorije domaćinstvo i malim kupcima koje snabdeva i zaključi ugovor o snabdevanju električnom energijom, u pisanoj formi.

Član 401

Energetski subjekti koji na dan stupanja na snagu ovog zakona obavljaju energetske delatnosti, nastavljaju da rade i dužni su da svoj rad i poslovanje usklade sa odredbama ovog zakona.

Licence za obavljanje energetske delatnosti koje su izdate do dana stupanja na snagu ovog zakona važiće do isteka roka na koji su izdate, osim licenci za obavljanje delatnosti snabdevanja električnom energijom.

Energetski subjekt koji na dan stupanja na snagu ovog zakona ima licencu za obavljanje energetske delatnosti snabdevanja električnom energijom, dužan je da pribavi licencu za snabdevanje ili licencu za snabdevanje na veliko električnom energijom, u roku od šest meseci od dana donošenja akta iz člana 27. ovog zakona.

Licenca za obavljanje energetske delatnosti snabdevanja električnom energijom, izdata energetskom subjektu do dana stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi, po pribavljanju jedne od licenci iz stava 3. ovog člana.

U slučaju da energetski subjekt ne pribavi ni jednu licencu iz stava 3. ovog člana, postojeća licenca za snabdevanje električnom energijom prestaje da važi istekom roka od šest meseci od dana donošenja akta iz člana 27. ovog zakona.

Član 402

Danom stupanja na snagu ovog zakona, pravo na garantovano snabdevanje, kao javnu uslugu, imaju domaćinstva i mali kupci električne energije.

Snabdevač, koji je snabdevao krajnjeg kupca do dana stupanja na snagu ovog zakona, nastavlja da ga snabdeva.

Kupcima, koji su do dana stupanja na snagu ovog zakona imali status malog kupca, a u 2014. godini imali potrošnju električne energije veću od 30.000 kWh pravo na garantovano snabdevanje prestaje 1. jula 2015. godine.

Član 403

Pravno lice ili preduzetnik koji obavlja energetske delatnosti distribucije električne energije i upravljanja zatvorenim distributivnim sistemom, dužan je da u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona pribavi licencu za obavljanje energetske delatnosti iz člana 16. stav 1. tačka 5) ovog zakona.

Član 404

Operator distributivnog sistema električne energije će doneti i dostaviti Agenciji radi davanja saglasnosti plan preuzimanja iz člana 136. stav 1. tačka 11) ovog zakona u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator distributivnog sistema će, u roku od tri meseca od dana pribavljanja saglasnosti Agencije iz stava 1. ovog člana, preuzeti sve merne uređaje, merno razvodne ormane, priključne vodove, instalacije i opremu u merno razvodnom ormanu koji su usklađeni sa zahtevima iz tehničkih propisa i pravila o radu distributivnog sistema.

Operator distributivnog sistema će, prvi izveštaj iz člana 136. stav 1. tačka 11) ovog zakona, dostaviti Ministarstvu i Agenciji u roku od devet meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator distributivnog sistema će preuzeti sve merne uređaje, merno razvodne ormane, priključne vodove, instalacije i opremu u merno razvodnom ormanu najkasnije do 31. decembra 2020. godine, prema dinamici 10% u prvoj i drugoj godini primene zakona, a u ostalim godinama primene zakona 20%.

Operator distributivnog sistema će uslove preuzimanja mernih uređaja, merno razvodnih ormana, priključnih vodova, instalacija i opreme u merno razvodnom ormanu sa kupcem, odnosno proizvođačem urediti ugovorom.

Član 405

Operatori sistema usaglasice pravila iz čl. 109. i 136. sa odredbama ovog zakona i dostaviti Agenciji radi davanja saglasnosti, najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator prenosnog sistema dužan je da donese proceduru iz člana 117. ovog zakona i dostavi Agenciji radi davanja saglasnosti, najkasnije u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator prenosnog sistema i operator distributivnog sistema električne energije doneće planove iz člana 109. stav 1. tač. 18) i 19) i člana 136. stav 1. tač. 9) i 10) ovog zakona i dostaviti Agenciji, radi davanja saglasnosti, najkasnije u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator distributivnog sistema električne energije će doneti program i odrediti odgovorno lice iz člana 132. ovog zakona u roku od četiri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator distributivnog sistema električne energije i snabdevač električnom energijom će u roku od dva meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona, doneti proceduru i uspostaviti organizacionu jedinicu, telo ili odrediti ovlašćeno lice za postupanje po prigovorima i pritužbama krajnjih kupaca iz člana 136. stav 1. tačka 39) i člana 195. stav 1. tačka 4) ovog zakona.

Član 406

Operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije će u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona doneti plan implementacije naprednih mreža iz čl. 115. i 138. ovog zakona.

Član 407

Energetski subjekt koji na dan stupanja na snagu ovog zakona ima licencu za obavljanje delatnosti prenosa električne energije i upravljanja prenosnim sistemom nastavlja da obavlja tu delatnost do okončanja postupka sertifikacije iz člana 100. ovog zakona, koji će se izvršiti u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 408

Energetske delatnosti iz člana 16. stav 3. ovog zakona obavljaće se kao delatnosti od opšteg interesa do usklađivanja zakona kojima se uređuje položaj javnih preduzeća i obavljanje delatnosti od opšteg interesa, u skladu sa obavezama Republike Srbije preuzetim potvrđenim međunarodnim sporazumima.

Član 409

Danom stupanja na snagu ovog zakona uspostavlja se svojina:

1) Javnog preduzeća "Elektromreža Srbije" na prenosnoj elektroenergetskoj mreži iz člana 97. stav 2. ovog zakona, koja je na dan stupanja na snagu ovog zakona u svojini Republike Srbije, a koju koristi to javno preduzeće;

2) zavisnih privrednih društava Javnog preduzeća "Elektroprivreda Srbije", operatora distributivnog sistema: PD "Elektrodistribucija - Beograd", PD "Elektrovojvodina" Novi Sad, PD "Centar" Kragujevac, PD "Jugoistok" Niš i PD "Elektrosrbija" Kraljevo na distributivnoj elektroenergetskoj mreži iz člana 128. stav 2. ovog zakona, koja je na dan stupanja na snagu ovog zakona u svojini Republike Srbije, a koju koriste ta zavisna privredna društva.

Operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije i korisnici sistema zaključice, u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona, ugovor o prenosu prava svojine na objektima prenosne, odnosno distributivne elektroenergetske mreže koji su u svojini korisnika sistema.

Operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije stiče svojinu na objektima elektroenergetske mreže koje je do dana stupanja na snagu ovog zakona sopstvenim sredstvima izgradio ili pribavio pravnim poslom.

Operatoru prenosnog, odnosno distributivnog sistema i Javnom preduzeću "Elektroprivreda Srbije" koji funkcionalno ne koristi objekat elektroenergetske mreže prestaje pravo korišćenja na tom objektu i postaje javna svojina Republike Srbije.

Na objektu elektroenergetske mreže na kome prestaje pravo korišćenja u smislu stava 4. ovog člana, danom stupanja na snagu ovog zakona uspostavlja se svojina operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije, koji taj objekat faktički koristi, odnosno kome pripada prema odredbama člana 97. stav 2. i člana 128. stav 2. ovog zakona.

Mrežom, u smislu stava 1. ovog člana ne smatra se zemljište (osim zemljišta pod objektom elektroenergetske mreže i zemljišta koje služi za redovnu upotrebu tog objekta), poslovne i druge zgrade, putevi i drugi građevinski objekti, stanovi i druge nepokretnosti koji se nalaze u okviru ili u blizini elektroenergetskih mreža, ali ne čine funkcionalnu celinu sa mrežom i čiji je režim uređen posebnim propisima.

Član 410

Organ nadležan za vođenje javne evidencije o nepokretnostima i pravima na njima izvršice na zahtev operatora iz člana 409. stav 1. ovog zakona upis prava svojine na nepokretnostima-objektima elektroenergetske mreže iz člana 409. stav 1. ovog zakona.

U slučaju kada je na objektu elektroenergetske mreže iz člana 409. stav 1. ovog zakona operator upisan kao nosilac prava korišćenja operator sistema je dužan da zahtev za upis prava svojine podnese u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona. Uz zahtev se podnosi potvrda osnivača operatora koja se izdaje na osnovu izjave ovlašćenog lica operatora data pod krivičnom i materijalnom odgovornošću, kojom se dokazuje da operator sistema i funkcionalno koristi objekat elektroenergetske mreže.

Organ iz stava 1. ovog člana izvršice brisanje prava korišćenja operatora sistema kome je to pravo prestalo u smislu člana 409. st 4. i 5. ovog zakona i upisati pravo svojine operatora sistema koji taj objekat funkcionalno ili faktički koristi, na osnovu potvrde.

U slučaju kada na objektu elektroenergetske mreže nije upisano pravo korišćenja nadležni organ izvršice upis prava svojine operatora koji funkcionalno koristi taj objekat, na osnovu potvrde iz stava 2. ovog člana.

Potvrdu iz stava 2. ovog člana za operatora prenosnog sistema u ime Vlade daje ministarstvo nadležno za poslove energetike.

U slučaju kada na objektu elektroenergetske mreže iz stava 1. ovog člana Republika Srbija nije upisana kao vlasnik, već kao držalac, položaj držaoca po samom zakonu stiče operator sistema uz potvrdu sa pravom da se upiše kao vlasnik objekta kada se za to steknu zakonski uslovi.

Član 411

Operator sistema kome je članom 409. stav 1. ovog zakona prenet u svojinu objekat elektroenergetske mreže koji nije upisan u javnu evidenciju o nepokretnostima i prava na njima dužan je da nadležnom organu podnese zahtev za upis prava svojine u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Ako je do dana stupanja na snagu ovog zakona za objekat elektroenergetske mreže pokrenut postupak legalizacije operator iz člana 409. stav 1. ovog zakona preuzima prava i obaveze podnosioca tog zahteva.

Ako za objekat elektroenergetske mreže, do dana stupanja na snagu ovog zakona, nije podnet zahtev za legalizaciju operator iz člana 409. stav 1. ovog zakona operator sistema dužan je da takav zahtev podnese u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 412

Uknjižba vodova koji su delovi elektroenergetske mreže iz člana 409. stav 1. ovog zakona izvršice se shodnom primenom odredaba člana 410. ovog zakona i primenom propisa kojima se uređuje katastar vodova.

Prirodni gas

Član 413

Operator distributivnog sistema je dužan da najkasnije do 1. maja 2016. godine uspostavi ažurnu bazu podataka iz člana 261. stav 1. tačka 16) ovog zakona.

Energetski subjekt koji obavlja delatnost javnog snabdevanja prirodnim gasom dužan je da, na osnovu baze iz stava 1. ovog člana, najkasnije do 1. januara 2017. godine, uspostavi ažurnu bazu podataka o svim kupcima iz kategorije domaćinstvo i malim kupcima koje snabdeva i zaključi ugovor o snabdevanju prirodnim gasom, u pisanoj formi.

Član 414

Operator distributivnog sistema prirodnog gasa će doneti i dostaviti Agenciji radi davanja saglasnosti plan preuzimanja iz člana 261. stav 1. tačka 9) ovog zakona u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator distributivnog sistema će, u roku od tri meseca od dana pribavljanja saglasnosti Agencije iz stava 1. ovog člana, preuzeti sve merne uređaje, merno-regulacione stanice koji su usklađeni sa zahtevima iz tehničkih propisa i pravila o radu distributivnog sistema.

Operator distributivnog sistema će, prvi izveštaj iz člana 261. stav 1. tačka 10) ovog zakona dostaviti Ministarstvu i Agenciji u roku od devet meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator distributivnog sistema će preuzeti sve merne uređaje, odnosno merno-regulacione stanice najkasnije do 31. decembra 2020. godine, prema dinamici 10% u prvoj i drugoj godini primene zakona, a u ostalim godinama primene zakona 20%.

Operator distributivnog sistema će uslove preuzimanja mernih uređaja, odnosno merno-regulacionih stanica sa kupcem, odnosno proizvođačem urediti ugovorom.

Član 415

Operatori sistema usaglasice pravila o radu iz čl. 254, 264. i 278. ovog zakona sa odredbama ovog zakona i dostaviti Agenciji radi davanja saglasnosti najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator transportnog sistema prirodnog gasa doneće plan iz člana 248. stav 1. tačka 3) ovog zakona i dostaviti Agenciji, radi davanja saglasnosti, najkasnije u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator transportnog sistema prirodnog gasa će doneti program i odrediti odgovorno lice iz člana 238. stav 1. ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator sistema će u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona doneti plan implementacije naprednih mernih sistema iz čl. 253. i 263. ovog zakona.

Član 416

Odredbe člana 235. ovog zakona ne odnose se na energetski subjekt koji nastaje usled usaglašavanja načina organizovanja postojećih energetskih subjekata sa odredbama ovog zakona.

Odredbe člana 226. ovog zakona mogu se primeniti ukoliko je transportni sistem na dan 6. oktobra 2011. godine pripadao vertikalno integrisanom preduzeću.

Član 417

Danom stupanja na snagu ovog zakona uspostavlja se svojina Javnog preduzeća "Srbijagas" na mreži za transport prirodnog gasa iz člana 221. ovog zakona i mreži za distribuciju prirodnog gasa iz člana 255. ovog zakona, koji su na dan stupanja na snagu ovog zakona u svojini Republike Srbije, a koju koristi to javno preduzeće.

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema prirodnog gasa stiče svojinu na mreži za transport, odnosno distribuciju prirodnog gasa, koje je do dana stupanja na snagu ovog zakona sopstvenim sredstvima izgradio ili pribavio pravnim poslom.

Mrežom za transport, odnosno distribuciju prirodnog gasa iz stava 1. ovog člana ne smatra se zemljište (osim zemljišta pod objektom sistema za transport prirodnog gasa, odnosno sistema za distribuciju prirodnog gasa i zemljišta koje služi za redovnu upotrebu tog objekta), poslovne i druge zgrade, putevi i drugi građevinski objekti, stanovi i druge nepokretnosti koji se nalaze u okviru ili u blizini ovakvih sistema, ali sa njima ne čine funkcionalnu celinu i čiji je režim uređen posebnim propisima.

Član 418

Organ nadležan za vođenje javne evidencije o nepokretnostima i pravima na njima izvršice, na zahtev operatora transportnog, odnosno operatora distributivnog sistema prirodnog gasa iz člana 417. stav 1. ovog zakona, upis prava svojine na nepokretnostima - objektima sistema za transport prirodnog gasa, odnosno sistema za distribuciju prirodnog gasa iz člana 417. stav 1. ovog zakona.

U slučaju kada je na objektu sistema za transport, odnosno distribuciju prirodnog gasa operator transportnog, odnosno operator distributivnog sistema prirodnog gasa upisan kao nosilac prava korišćenja, taj operator je dužan da zahtev za upis prava svojine podnese u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona. Uz zahtev se podnosi potvrda osnivača operatora transportnog, odnosno operatora distributivnog sistema prirodnog gasa koja se izdaje na osnovu izjave ovlašćenog lica operatora transportnog, odnosno operatora distributivnog sistema prirodnog gasa data pod krivičnom i materijalnom odgovornošću, kojom se dokazuje da energetski subjekt i funkcionalno koristi objekat sistema.

U slučaju kada na objektu sistema nije upisano pravo korišćenja nadležni organ izvršiće upis prava svojine operatora transportnog, odnosno operatora distributivnog sistema prirodnog gasa koji funkcionalno koristi taj objekat, na osnovu potvrde iz stava 2. ovog člana.

Potvrdu iz stava 2. ovog člana za energetskog subjekta u ime Vlade daje Ministarstvo.

U slučaju kada na objektu sistema iz stava 1. ovog člana Republika Srbija nije upisana kao vlasnik, već kao držalac, položaj držaoca po samom zakonu stiće operator transportnog, odnosno operator distributivnog sistema prirodnog gasa uz potvrdu sa pravom da se upiše kao vlasnik objekta kada se za to steknu zakonski uslovi.

Član 419

Operatora transportnog, odnosno operator distributivnog sistema prirodnog gasa kome je članom 417. stav 1. ovog zakona prenet u svojinu objekat sistema koji nije upisan u javnu evidenciju o nepokretnostima i prava na njima dužan je da nadležnom organu podnese zahtev za upis prava svojine u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

U slučaju kada je do dana stupanja na snagu ovog zakona, za objekat sistema pokrenut postupak legalizacije, operator transportnog, odnosno operator distributivnog sistema prirodnog gasa iz člana 417. stav 1. ovog zakona preuzima prava i obaveze podnosioca tog zahteva.

U slučaju kada za objekat sistema, do dana stupanja na snagu ovog zakona, nije podnet zahtev za legalizaciju, operator transportnog, odnosno operator distributivnog sistema prirodnog gasa iz člana 417. stav 1. ovog zakona dužan je da takav zahtev podnese u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 420

Uknjižba vodova koji su delovi mreže iz člana 417. stav 1. ovog zakona izvršiće se shodnom primenom odredaba čl. 418. i 419. ovog zakona, primenom propisa kojima se uređuje katastar vodova.

Član 421

Energetski subjekt koji na dan stupanja na snagu ovog zakona ima licencu za obavljanje delatnosti transporta i upravljanja transportnim sistemom prirodnog gasa, nastavlja da obavlja tu delatnost do okončanja postupka sertifikacije iz člana 239, odnosno člana 245. ovog zakona, koji će se izvršiti u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Nafta i derivati nafte

Član 422

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodom i transporta derivata nafte produktovodom usaglasiće i dostaviti Agenciji radi davanja saglasnosti pravila o radu iz člana 327. ovog zakona sa odredbama ovog zakona, najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 423

Agencija će izdati licencu za stanice za snabdevanje prevoznih sredstava koje su bile izgrađene do 2009. godine bez ispunjenosti uslova iz člana 22. stav 1. tačka 2) ovog zakona, ukoliko je podnet zahtev za legalizaciju tih objekata.

Energetski subjekti su dužni da pribave licence za obavljanje energetskih delatnosti iz člana 16. stav 1. tač. 20), 21) 23), 27) i 29) ovog zakona u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu akta iz člana 27. ovog zakona.

Član 424

Danom stupanja na snagu ovog zakona uspostavlja se svojina Javnog preduzeća "Transnafta" na mreži za transport nafte i mreži za transport derivata nafte iz člana 326. ovog zakona, koji su na dan stupanja na snagu ovog zakona u svojini Republike Srbije, a koju koristi to javno preduzeće.

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima, odnosno energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta derivata nafte produktovodima, stiće svojinu na objektima sistema za transport nafte naftovodima, odnosno sistema za transport derivata nafte produktovodima koje je do dana stupanja na snagu ovog zakona sopstvenim sredstvima izgradio ili pribavio pravnim poslom.

Sistemom za transport nafte naftovodima, odnosno sistemom za transport derivata nafte produktovodima ne smatra se zemljište (osim zemljišta pod objektom sistema za transport nafte naftovodima, odnosno sistema za transport derivata nafte produktovodima i zemljišta koje služi za redovnu upotrebu tog objekta), poslovne i druge zgrade, putevi i drugi građevinski objekti, stanovi i druge nepokretnosti koji se nalaze u okviru ili u blizini ovakvih sistema, ali sa njima ne čine funkcionalnu celinu i čiji je režim uređen posebnim propisima.

Član 425

Organ nadležan za vođenje javne evidencije o nepokretnostima i pravima na njima izvršiće, na zahtev energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima, odnosno energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta derivata nafte produktovodima, iz člana 328. stav 1. ovog zakona upis prava svojine na nepokretnostima - objektima sistema za transport nafte naftovodima, odnosno sistema za transport derivata nafte produktovodima iz tog stava.

U slučaju kada je na objektu sistema za transport nafte naftovodima, odnosno sistema za transport derivata nafte produktovodima iz stava 1. ovog člana energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima, odnosno energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta derivata nafte produktovodima upisan kao nosilac prava korišćenja, isti je dužan da zahtev za upis prava svojine podnese u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona. Uz zahtev se podnosi potvrda osnivača energetskog subjekta koji obavlja delatnost transporta derivata nafte produktovodima na osnovu izjave ovlašćenog lica energetskog subjekta date pod krivičnom i materijalnom odgovornošću, kojom se dokazuje da energetski subjekt i funkcionalno koristi objekat sistema.

U slučaju kada na objektu sistema nije upisano pravo korišćenja nadležni organ izvršiće upis prava svojine energetskog subjekta koji funkcionalno koristi taj objekat, na osnovu potvrde iz stava 2. ovog člana.

Potvrdu iz stava 2. ovog člana za energetskog subjekta u ime Vlade daje Ministarstvo.

U slučaju kada na objektu sistema iz stava 1. ovog člana Republika Srbija nije upisana kao vlasnik, već kao držalac, položaj držaoca po samom zakonu stiće energetski subjekt uz potvrdu sa pravom da se upiše kao vlasnik objekta kada se za to steknu zakonski uslovi.

Član 426

Energetski subjekt kome je članom 425. stav 1. ovog zakona prenet u svojinu objekat sistema koji nije upisan u javnu evidenciju o nepokretnostima i prava na njima dužan je da nadležnom organu podnese zahtev za upis prava svojine u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Ako je do dana stupanja na snagu ovog zakona, za objekat sistema pokrenut postupak legalizacije, energetski subjekt iz člana 425. stav 1. ovog zakona preuzima prava i obaveze podnosioca tog zahteva.

Ako za objekat sistema, do dana stupanja na snagu ovog zakona, nije podnet zahtev za legalizaciju, energetski subjekt iz člana 425. stav 1. ovog zakona dužan je da takav zahtev podnese u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 427

Uknjižba vodova koji su delovi mreže iz člana 425. stav 1. ovog zakona izvršiće se shodnom primenom odredaba čl. 425. i 426. ovog zakona i primenom propisa kojima se uređuje katastar vodova.

Rezerve energenata

Član 428

Do formiranja rezervi iz člana 346. ovog zakona energetski subjekti koji obavljaju energetsku delatnost snabdevanja prirodnim gasom dužni su da obezbede obavezne rezerve prirodnog gasa koje su najmanje jednake tridesetodnevnom prosečnim potrebama tih kupaca u tekućoj godini, u skladu sa aktom Vlade kojim će se bliže propisati uslovi i način obezbeđenja i korišćenja obaveznih rezervi prirodnog gasa.

Rezerve iz člana 345. st. 1. i 2. ovog zakona formiraće se do 1. januara 2028. godine.

Obavezne rezerve iz člana 346. ovog zakona formiraće se najkasnije do 1. januara 2028. godine.

Član 429

(Brisano)

Član 430

Energetski subjekti koji na dan stupanja na snagu ovog zakona obavljaju energetsku delatnost, nastavljaju da rade i dužni su da svoj rad i poslovanje usklade sa odredbama ovog zakona.

Licence za obavljanje energetskih delatnosti koje su izdate do dana stupanja na snagu ovog zakona važiće do isteka roka na koji su izdate.

Za obavljanje delatnosti iz člana 17. stav 1. tač. 20), 21), 23) i 28) ovog zakona licenca se mora pribaviti u roku od šest meseci od donošenja akta iz člana 27. stav 7. ovog zakona.

Član 431

(Brisan)

Član 432

Danom stupanja na snagu ovog zakona Agencija za energetiku Republike Srbije nastavlja sa radom u skladu sa odredbama ovog zakona.

Predsednik i članovi Saveta Agencije nastavljaju da obavljaju dužnosti na koje su izabrani do isteka mandata.

Član 433**

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o energetici ("Službeni glasnik RS", br. 57/11, 80/11 - ispravka, 93/12 i 124/12), osim člana 13. stav 1. tačka 6) i član 14. stav 2.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi odredba člana 19. stav 1. Zakona o robnim rezervama ("Službeni glasnik RS", broj 104/13) u delu koji glasi: "koje je Centralno skladišno telo u skladu sa Direktivom EZ 119/2009, unutar koga se organizuje posebna organizaciona celina u sastavu Sektora za naftu i gas".

Član 434

Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije", osim odredaba člana 98. stav 1. tač. 1) do 3), člana 99. i člana 225. stav 1. tač. 1) do 3) i člana 225. stav 4. ovog zakona koje se primenjuju od 1. juna 2016. godine.

Samostalni članovi Zakona o izmenama i dopunama Zakona o energetici

("Sl. glasnik RS", br. 40/2021)

Član 149[s1]

Operator distributivnog sistema je dužan da do 1. maja 2023. godine, uspostavi ažurnu bazu podataka o svim kupcima iz kategorije domaćinstvo i malim kupcima i njihovim mernim mestima.

Garantovani snabdevač električnom energijom je dužan da, na osnovu baze iz stava 1. ovog člana, najkasnije do 1. maja 2024. godine, uspostavi ažurnu bazu podataka o svim kupcima iz kategorije domaćinstvo i malim kupcima koje snabdeva i zaključi ugovor o snabdevanju električnom energijom, u pisanoj formi.

Član 150[s1]

Operator distributivnog sistema će preuzeti sve merne uređaje, merno razvodne ormane, priključne vodove, instalacije i opremu u merno razvodnom ormanu najkasnije do 31. decembra 2024. godine prema godišnjoj dinamici od 25% od nepreuzetih mernih uređaja, merno razvodnih ormara, priključnih vodova, instalacija i opreme u merno razvodnim ormanima počevši od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 151[s1]

Operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije će u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona doneti plan implementacije naprednih mernih sistema iz čl. 115. i 138. Zakona o energetici ("Službeni glasnik RS", br. 145/14 i 95/18 - dr. zakon).

Član 152[s1]

Operator distributivnog sistema će preuzeti sve merne uređaje, odnosno mernoregulacione stanice najkasnije do 31. decembra 2024. godine.

Član 153[s1]

Propisi za izvršavanje ovog zakona biće doneti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, osim propisa iz čl. 7, 22, 23, 39. i 76. ovog zakona koji će biti doneti u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona i propisa iz člana 6. ovog zakona koji će biti donet u roku od devet meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Propis iz člana 27. stav 7. Zakona o energetici ("Službeni glasnik RS", br. 145/14 i 95/18 - dr. zakon) uskladiće se sa odredbama ovog zakona u roku od šest meseci.

Propis iz člana 7. ovog zakona u delu koji se odnosi na toplotnu energiju primenjivaće se po obezbeđivanju sredstava za ostvarivanje prava energetske ugroženih kupaca toplotne energije u budžetu Republike Srbije.

Propisi iz člana 219. Zakona o energetici ("Službeni glasnik RS", br. 145/14 i 95/18 - dr. zakon) biće doneti u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz st. 1. i 2. ovog člana, primenjivaće se propisi koji su doneti na osnovu Zakona o energetici ("Službeni glasnik RS", br. 145/14 i 95/18 - dr. zakon), ako nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Autonomna pokrajina i jedinice lokalne samouprave doneće planove razvoja iz člana 4. ovog zakona u roku od dve godine od dana donošenja Strategije i Programa.

Jedinice lokalne samouprave doneće propis o uslovima za podnošenje i rešavanje zahteva krajnjeg kupca za obustavu isporuke toplotne energije iz člana 127. ovog zakona, kao i registar izdatih licenci i evidenciju proizvođača toplotne energije snage od 0,1 MW do 1 MW i propise iz člana 361. stav 1. Zakon o energetici ("Službeni glasnik RS", br. 145/14 i 95/18 - dr. zakon) u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 154[s1]

Agencija će doneti metodologije iz člana 26. st. 1. i 2. ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Agencija će doneti akt iz člana 27. stav 6. ovog zakona u roku od dva meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Agencija će uskladiti pravila iz člana 27. stav 1. ovog zakona u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Agencija će doneti pravila iz člana 27. stav 2. ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Agencija će odrediti visinu naknade iz člana 28. ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 155[s1]

Operatori sistema dužni su da izrade akta iz člana 39. ovog zakona, pribave saglasnost Agencije i dostave Ministarstvu, najkasnije u roku od četiri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operatori sistema doneće pravila iz člana 43. ovog zakona najkasnije u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operatori sistema uskladiće opšta akta iz člana 109. stav 1. tač. 7), 8), 12), 13), 25), člana 136. stav 1. tač. 1) i plan iz člana 136. stav 1. tačka 11), i čl. 248. i 261. Zakona o energetici ("Službeni glasnik RS", br. 145/14 i 95/18 - dr. zakon) sa odredbama ovog zakona najkasnije u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona i dostaviti Agenciji radi davanja saglasnosti.

Energetski subjekt za transport nafte naftovodima, odnosno derivata nafte produktovodima uskladiće pravila o radu iz člana 327. stav 1. Zakona o energetici ("Službeni glasnik RS", br. 145/14 i 95/18 - dr. zakon) sa odredbama ovog zakona najkasnije u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona i dostaviti Agenciji radi davanja saglasnosti.

Član 156[s1]

Nominovani operator tržišta električne energije može podneti zahtev da se odredi za Nominovanog operatora tržišta električne energije u Republici Srbiji, kada Agencija proceni da su se stekli uslovi za više nominovanih operatora tržišta električne energije na području Republike Srbije, a najranije po isteku perioda koji nije kraći od četiri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 157[s1]

Licence za obavljanje energetske delatnosti trgovine naftom, derivatima nafte, biogorivima i komprimovanim prirodnim gasom koje su izdate do dana stupanja na snagu ovog zakona važiće do isteka roka na koji su izdate pod nazivom trgovina naftom, derivatima nafte, biogorivima, biotečnostima, komprimovanim prirodnim gasom, utečnjenim prirodnim gasom i vodonikom iz člana 10. ovog zakona i ako energetski subjekt u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona dostavi tu licencu Agenciji radi evidentiranja promenjenog naziva delatnosti i stavljanja zabeležbe na rešenje kojim je licenca izdata.

U slučaju obavljanja delatnosti iz stava 1. ovog člana motornim gorivima koja nisu obuhvaćena izdatom licencom, licencirani energetski subjekt je dužan da podnese Agenciji zahtev za izmenu licence, bez obzira na promenjen naziv te licence.

Član 158[s1]

Odredbe člana 22. ovog zakona koje se odnose na elektronsku proceduru primenjivaće se od dana izrade softverskog rešenja koji podržava ovaj sistem.

Član 159[s1]

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Samostalni članovi Zakona o izmenama i dopunama Zakona o energetici

("Sl. glasnik RS", br. 62/2023)

Član 6[s2]

Republička komisija počinje sa radom danom početka primene ovog zakona.

Operatori iz člana 1. ovog zakona nastavljaju poslovanje u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje pravni položaj privrednih društava.

Operatori iz člana 1. ovog zakona uskladiće osnivačka akta sa odredbama ovog zakona i zakona kojim se uređuje pravni položaj privrednih društava, u roku od 60 dana od dana početka rada Republičke komisije.

Operatori iz člana 1. ovog zakona dužni su da svoja opšta akta usaglase sa ovim zakonom i osnivačkim aktom, u roku od 90 dana od dana početka rada Republičke komisije.

Predsednik i članovi skupštine operatora iz člana 1. ovog zakona imenovani u skladu sa odredbama važećih zakona, vršiče funkciju predsednika i članova skupštine, odnosno predstavnika osnivača u skupštini operatora iz člana 1. ovog zakona, do imenovanja novih, u skladu sa ovim zakonom.

Direktori operatora iz člana 1. ovog zakona imenovani u skladu sa odredbama važećih zakona, vršiče funkciju direktora operatora iz člana 1. ovog zakona, do isteka mandata, na koji su imenovani.

Danom početka primene ovog zakona prestaje da se primenjuje član 4. stav 1. Zakona o ministarstvima ("Službeni glasnik RS", br. 128/20 i 116/22), u delu koji se odnosi na određivanje strateških ciljeva, unapređenje rada i poslovanja, nadzor i pripremu predloga akata o imenovanju i razrešenju organa upravljanja i zastupnika kapitala u privrednim društvima i drugim oblicima organizovanja za obavljanje delatnosti sa državnim kapitalom, za društva koja obavljaju delatnost prenosa električne energije, odnosno transporta i upravljanje transportnim sistemom za prirodni gas.

Danom početka primene ovog zakona prestaju da se primenjuju odredbe Zakona o javnim preduzećima ("Službeni glasnik RS", br. 15/16 i 88/19) na operatore iz člana 1. ovog zakona.

Član 7[s2]

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije", a primenjuje od 1. novembra 2023. godine.

Samostalni članovi Zakona o izmenama i dopunama Zakona o energetici

("Sl. glasnik RS", br. 94/2024)

Član 123[s3]

Odobrenja za priključenje na prenosni sistem koja su izdata do dana stupanja na snagu ovog zakona, važe do isteka roka na koji su izdata i mogu se na zahtev imaoća odobrenja produžiti jednom za dve godine, izuzev u slučaju elektrana koje su u sistemu podsticaja stečenih u periodu od 30. aprila 2021. godine do dana stupanja na snagu ovog zakona, za koje odobrenje za priključenje važi po propisima koji su važili u trenutku sticanja prava na podsticajne mere.

Imaoću odobrenja za priključenje produžiće se rok važenja odobrenja za priključenje do izdavanja akta o trajnom priključenju, ukoliko je u roku važenja odobrenja za priključenje pribavio odobrenje za privremeno priključenje objekta za koji je odobren probni rad.

Zaključeni ugovori u postupku priključenja sa operatorom prenosnog sistema i studija priključenja prestaju da važe ako se odobrenje za priključenja izdato pre stupanja na snagu ovog zakona ne produži za dve godine, odnosno do izdavanja akta o trajnom priključenju, ili ako je prestalo iz nekog drugog razloga.

Podnosioci koji su zahtev za izradu studije priključenja podneli pre 30. aprila 2021. godine i nisu pribavili odobrenje za priključenje do dana stupanja na snagu ovog zakona, dužni su da pribave odobrenje za priključenje u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona odnosno od dana uručenja studije priključenja u slučaju da studija priključenja nije izdata do dana stupanja na snagu ovog zakona, nakon čega odobrenje važi tri godine i može se produžiti jednom i najviše za dve godine ukoliko je imalac odobrenja pre isteka odobrenja pribavio potvrdu o završetku temelja objekta koji se priključuje, u skladu sa zakonom kojim se uređuje planiranje i izgradnja.

Podnosioci koji su zahtev za izradu studije priključenja podneli pre 30. aprila 2021. godine a koji su stekli pravo na podsticaje u skladu sa zakonom kojim se uređuje korišćenje obnovljivih izvora energije, odobrenje za priključenje važi do isteka roka koji se odnosi na trajanje i produženje statusa privremenog povlašćenog proizvođača.

Zaključeni ugovori u postupku priključenja sa operatorom prenosnog sistema i studija priključenja prestaju da važe ako podnosilac zahteva podnetog pre 30. aprila 2021. godine ne pribavi odobrenje za priključenje u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Mišljenja o mogućnostima priključenja objekta na sistem koje je izdao operator distributivnog sistema na osnovu zahteva podnetog do dana stupanja na snagu ovog zakona važe do isteka roka na koji su izdata i ne mogu se produžiti.

Operator distributivnog sistema u studiji priključenja koja se radi za potrebe izdavanja uslova za projektovanje i priključenje ne uzima u obzir podnete zahteve za izdavanje mišljenja za priključenje, kao ni izdata mišljenja za priključenja.

Operator distributivnog sistema je dužan da odredi u odobrenju za priključenje elektrana na varijabilne obnovljive izvore koje su započele postupak priključenja po propisima do dana stupanja na snagu ovog zakona, privremena ograničenja iz člana 141. stav 3. ovog zakona, ako utvrdi da bi priključenjem elektrane za koju je podnet zahtev, aktivna snaga koju bi predao u prenosni sistem iz transformatorske stanice, preko koje je deo distributivnog sistema na koji se elektrana priključuje povezan na prenosni sistem, bila veća od 16 MW.

Prilikom proračuna aktivne snage iz stava 9. ovog člana koja se predaje iz distributivnog sistema u prenosni sistem iz jedne transformatorske stanice, operator distributivnog sistema uzima u obzir priključene elektrane i važeća odobrenja za

priključenja za elektrane koja su izdata do dana podnošenja zahteva za izdavanje odobrenja za priključenje iz stava 9. ovog člana.

Uslovi za projektovanje i priključenje koje je izdao operator distributivnog sistema na osnovu zahteva podnetog do stupanja na snagu ovog zakona važe do isteka roka na koji su izdata i ne mogu se produžiti.

Ukoliko imalac uslova za projektovanje i priključenje ima lokacijske uslove uslovi za projektovanje i priključenje važe u roku važenja lokacijskih uslova.

Operator distributivnog sistema je dužan da se do 1. jula 2026. godine tehnički osposobi da proračuna privremena ograničenja snage i njihovo trajanje u smislu člana 66. ovog zakona, a koji se odnosi na član 141. stav 3. Zakona o energetici ("Službeni glasnik RS", br. 145/14, 95/18 - dr. zakon, 40/21, 35/23 - dr. zakon i 62/23 - u daljem tekstu: Zakon).

Ako u periodu do 1. jula 2026. godine operator distributivnog sistema utvrdi, u toku izrade studije priključenja za elektranu, da bi u slučaju njenog priključenja morao da ukupnu aktivnu snagu iz distributivnog sistema preda u prenosni sistem u iznosu većem od onog propisanog zakonom kojim se uređuje korišćenje obnovljivih izvora energije, operator distributivnog sistema određuje privremeno ograničenja snage koje na godišnjem nivou ne prelazi 5% godišnje vrednosti proizvodnje elektrane.

Podnosioci zahteva koji su zahtev za izradu studije priključenja podneli pre 30. aprila 2021. godine, a kojima je operator prenosnog sistema utvrdio operativna ograničenja, imaju pravo na finansijsku nadoknadu koju je operator prenosnog sistema dužan da plati prilikom sprovođenja ograničenja shodnom primenom odredbi ovog zakona kojim se uređuje redispetching.

Revizija Studija priključenja iz člana 118. stav 10. ovog zakona primenjivaće se nakon što se izvrši usklađivanje propisa iz člana 214. ovog zakona.

Revizija Studije priključenja iz člana 118. st. 12. i 13. ovog zakona po zahtevu imaoca Studije priključenja, odnosno po zahtevu podnosioca zahteva sprovodiće se shodno propisima koji uređuju oblast energetike do usklađivanja propisa iz člana 214. ovog zakona.

Član 124[s3]

Na objektima na kojima merni uređaji, merno razvodni ormani, priključni vodovi, instalacije i oprema u merno razvodnom ormanu priključaka koji čine tehničko-tehnološku celinu u funkciji merenja utrošene električne energije upotrebom mernih uređaja, nisu do dana stupanja na snagu ovog zakona prešli u svojinu operatora distributivnog sistema u skladu sa ovim zakonom, prelaze kao tehničko-tehnološka celina u svojinu operatora distributivnog sistema nakon ugradnje novih mernih uređaja koji će se ugraditi nakon sprovedenih radova na zamenu ove opreme koji su finansirani od strane operatora distributivnog sistema.

Član 125[s3]

Operator prenosnog sistema, u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona, zaključiće ugovor o prenosu prava svojine na objektima prenosne elektroenergetske mreže koji se nalaze na teritoriji Republike Srbije koji su u svojini susednog operatora prenosnog sistema.

Energetski subjekt koji ima licencu za obavljanje delatnosti javnog snabdevanja električnom energijom na dan stupanja na snagu ovog zakona, po isteku važenja ove licence nastavlja da snabdeva domaćinstva, male kupce i tradicionalne crkve i verske zajednice definisane zakonom kojim se uređuje pravni položaj crkava i verskih zajednica, po osnovu licence za snabdevanje električnom energijom, po regulisanim cenama, kao i da ostvaruje druga prava i izvršava obaveze u skladu sa ovim zakonom, sa pravima i obavezama garantovanog snabdevača, do imenovanja garantovanog snabdevača u skladu sa članom 190. ovog zakona.

Član 126[s3]

Ministarstvo će pripremiti kriterijume iz člana 6. ovog zakona koji se odnosi na član 9a ovog zakona u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Ministarstvo će akt iz člana 9. ovog zakona koji se odnosi na član 11d stav 4. i član 43. koji se odnosi na član 93a stav 2. tačka 3), doneti u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Ministarstvo će propise iz člana 27. stav 8. ovog zakona, člana 34. stav 2. ovog zakona, člana 43. koji se odnosi na član 93a stav 2. tač. 1), 2), 4) i 5) ovog zakona i člana 104. koji se odnosi na član 214. ovog zakona uskladiti sa odredbama ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Propis iz člana 24. ovog zakona koji se odnosi na član 37a stav 2. ovog zakona doneće se do 30. juna 2025. godine.

Ministarstvo će propisati način, sadržaj, rokove za dostavljanje podataka iz člana 109. ovog zakona koji se odnosi na član 272a stav 2. ovog zakona u roku od šest šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Ministarstvo će propisati uslove iz člana 115. ovog zakona koji se odnosi na član 365e stav 3, član 365z stav 2. i sadržaj potvrde iz člana 365i ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator prenosnog sistema će propise iz člana 54. st. 1. i 3. ovog zakona koji se odnose na pravila iz člana 116. stav 2, člana 117. i člana 175. stav 2. ovog zakona, uskladiti sa odredbama ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator distributivnog sistema će propis iz člana 139. stav 2. ovog zakona uskladiti sa odredbama ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Agencija će propis iz člana 92. koji se odnosi na član 197. ovog zakona uskladiti sa odredbama ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator distributivnog sistema će propis iz člana 67. ovog zakona koji se odnosi na član 141b. doneti u roku od šest meseci od stupanja na snagu zakona.

Agencija će aplikaciju za poređenje cena iz člana 93. ovog zakona koji se odnosi na član 197b izraditi u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Odredba člana 92. ovog zakona koja se odnosi na član 197. - trajanje postupka promene snabdevača primenjivaće se do 1. januara 2026. godine a nakon toga postupak promene će trajati 24 časa.

Ministarstvo će u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice Sekretarijatu Energetske zajednice dostaviti izveštaj iz člana 41. ovog zakona koji se odnosi na član 89. najkasnije do 1. januara 2025. godine i do 1. januara 2028. godine.

Ministarstvo će sprovesti postupak javnog tendera za izbor garantovanog snabdevača u skladu sa članom 191. Zakona o energetici ("Službeni glasnik RS", br. 145/14, 95/18 - dr. zakon, 40/21, 35/23 - dr. zakon i 62/23), najkasnije u roku od šest meseci od saznanja da je prestala potreba za regulacijom cena.

Član 127[s3]

Odredba člana 13. ovog zakona koja se odnosi na član 19. - izdavanje licence za obavljanje energetske delatnosti snabdevanje električnom energijom na zahtev stranog pravnog lica koje je registrovano i koje obavlja ovu delatnost u ugovornoj strani Energetske zajednice, primenjivaće se od 31. decembra 2028. godine.

Član 80. ovog zakona koji se odnosi na član 173b stav 9. primenjivaće se od 1. januara 2026. godine.

Ministarstvo će u skladu sa članom 80. ovog zakona koji se odnosi na član 173b stav 10. obavestiti Sekretarijat Energetske zajednice i Regulatorni odbor Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice do 1. januara 2028. godine o udelu balansnog ukupnog kapaciteta koji je zakupljen po osnovu ugovora koji traju duže od jednog dana.

Odredbe člana 113. ovog zakona koji se odnose član 345. st. 3. i 4. stupaju na snagu 31. decembra 2024. godine.

Odredbe člana 115. ovog zakona primenjuju se istekom roka od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 128[s3]

Operator tržišta električne energije koji je određen za nominovanog operator tržišta električne energije, zadržava status do 16. juna 2028. godine.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, kada već postoji imenovan Nemo za pružanje usluge trgovanja na tržištu za dan unapred i unutar dnevnom tržištu, isključuje se određivanje više od jednog Nemo.

Ministarstvo je dužno, u slučaju iz st. 1. i 2. ovog člana, da obavesti Regulatorni odbor Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice u roku od dva meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona i može da odbije imenovanje više od jednog Nemo po zoni trgovanja.

Odredba člana 84. ovog zakona koja se odnosi na član 183d stav 1. ovog zakona primenjuje se od 17. juna 2028. godine.

Član 129[s3]

Strana pravna lica i drugi subjekti koji koriste transportni sistem za prirodni gas isključivo za potrebe tranzita dužna su da pribave licencu za snabdevanje na veliko prirodnim gasom najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Subjekti koji se bave proizvodnjom vodonika pribaviće licencu za obavljanje energetske delatnosti proizvodnja vodonika u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 130[s3]

Vlasnici mreža za distribuciju prirodnog gasa koje su izgrađene do dana stupanja na snagu ovog zakona, a koje nisu upisane u katastar infrastrukture, dužni su da upis istih izvrše u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Postupci za izbor kandidata za članove Saveta Agencije, odnosno postupci za izbor članova Saveta Agencije koji do početka primene ovog zakona nisu okončani, okončaće se prema odredbama ovog zakona.

Član 131[s3]

Odredba člana 102. ovog zakona koja se odnosi na član 210g stav 3. primenjuje se od 1. januara 2026. godine na krajnje kupce koji steknu status kupca - proizvođača u kategoriji domaćinstvo na način da zaključuju ugovor o potpunom snabdevanju sa neto obračunom.

Neto merenje utvrđeno Zakonom o korišćenju obnovljivih izvora energije ("Službeni glasnik RS", br. 40/21 i 35/23) primenjivaće se najkasnije do 31. decembra 2026. godine.

Za kupce-proizvođače sa neto merenjem, koji taj status steknu za proizvodni objekat za koji su podneli zahtev za prilagođavanje mernog mesta do 31. decembra 2026. godine, odredba stava 2. ovog člana ne primenjuje se.

Do donošenja akta iz člana 214. ovog zakona, na postupak priključenja elektrana aktivnog kupca shodno se primenjuju propisi kojima se uređuje priključenje elektrana proizvođača električne energije.

Odredba člana 173b stav 7. ovog zakona koja se odnosi na izuzeće balansnog kapaciteta primenjuje se od 1. januara 2028. godine.

Član 132[s3]

Danom stupanja na snagu ovog zakona, prestaje da važi odredba člana 46. Zakona o korišćenju obnovljivih izvora energije ("Službeni glasnik RS", br. 40/21 i 35/23).

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o zabrani izgradnje nuklearnih elektrana u Saveznoj Republici Jugoslaviji ("Službeni list SRJ", broj 12/95 i "Službeni glasnik RS", broj 85/05 - dr. zakon).

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi odredba člana 14. stav 2. Zakona o energetici ("Službeni glasnik RS", br. 57/11, 80/11 - ispravka, 93/12 i 124/12).

Član 133[s3]

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".